

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 03637

NAYE DRAMEN

Sholem Asch

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

ש ל ו ם א ש

געזאמלטע שריפטן

דריי און צוואַנציקסטער באַנד

פאַרלאַג „קולטור-ליגע“, וואַרשע

שלום אש

נ י י ע ד ר א מ ע ן

פארלאג „קולטור-ליגע“, ווארשע

Printed in Poland

Szołem Asz — Szriftn

Copyr. by Sholem Asch, New-York

Wyd. „Kultur-Liga” Warszaw³,

1 9 3 0

Druk. G. Piment, Sierakowska 4

אינה אלט:

(1) רבי ד"ר זילבער

(2) יוסף

ש ל ו ם א ש

רבי ד"ר זילבער

דראמע אין דריי אקטן

פ ע ר ז א נ ע ן :

ד"ר סאלאמאן זילבער א ראבינער.

קלארא זילבער זיין פרוי, אייניגע צוואנציג

אלטע מיסעס רעבעקא זילבער זיין מוטער, אייניגע זעכציג

מיסטער רובינשטיין א מוזיקער

דאוונערס פון ראבינער זילבערס שול

מיסטער פוקס א בכבודער בעל-בית פון שטאָט, א פריינט פון

דער פאמיליע

מיסטער האַרצפעלד א צווייטער בכבודער בעל-בית, א ביונעס-מאן

מיסטער זולצבערג א דריטער בעל-בית

מיסעס אלטמאן איינע פון די בעל-ביתמעס

מיסעס זעליגפעלד אן עלטערע דאמע

מיסעס קעניג א צווייטע עלטערע דאמע

מערי דינסט

עס טרעפט זיך אין א שטאָט, אין דער מיטל-וועסט, אין יעצמינער

צייט, אין אמעריקע.

אלע אויספירונגען אָן וויסן פון מחבר — פארבאָטן.

Copyright in U.S.A. by Sholem Asch.

ע ר ש ט ע ר א ק ט

ש ליכטיגע גרויסע ביבליאטעק-שטוב, פארבונדן מיט דער סינאגאגע דורך א קארירדאָר, וועלכער פירט דורך דער פראָנט-טיר. — אין א זייט — א צווייטע טיר, צו די אינערלעכע שטובן. געגן-אייבער דער סצענע דריי-פיר פענסטער אין א גארטן ארויס. א לאַנגער בכבוד'ער רענעסאַנס-טיש אין מיטן שטוב, אָנגעלייגט מיט סע ים און באַשטעלט מיט טיפע פאַטער-שטולן. — שרענק אַרום מיט ספרים און אַלטע יידישע אַנטיקן, פאַרטרעטן פון רבנים, אבות.

אויף אייגעם פון די פאַטער-שטולן, וואָס שטייען אין א זייט ביי אַ וואַנט, הינטער דער טיר, וואָס פירט אין די אינערלעכע צימערן, זיצט אומ-באַוועגלעך די אַלטע מיסעס זילבער, אַן עלטערע באַיאָרטע דאַמע מיט גרויע געדיכטע האָר, אָנגעטון אין שוואַרצן, אַן אומנאַטירלעך הויכע, מאַגערע, אַן אויסגעצויגן געזיכט נאָר גענוג ענערגיש, מיט לעבעדיגע אויגן, זיצט שוויגנדיג — האַלטנדיג אַ ווייס טיכל אין אירע בינעדרייגש הענט, וועלכעס זי פירט פון צייט צו צייט צו אירע אויגן און שלייפן. זי הערט זיך צו צום אַרגל-שפילן. וואָס שווימט-ארויס פון דער סינאגאגע — ווען דער

אָרגל הערט-אויף, הערט מען אַ פּיאָנאָ שפּילנדיג
שווערטס אַ לייב-ליד אין פּיר הענט — וואָס
שווימט-אָרויס פּון די אינעווייניגסטע צימערן. די
דאַמע, דערהערנדיג די פּיאָנאָ, פּאַרציט איר
געזיכט אין אַ גרימאַסע פּון צער און פּאַרשטעלט
זיך די אויגן מיטן טיכל.

די טיר פּון די אינעווייניגסטע צימערן פּראָלט
זיך פּלוצים אויף, און אַ שיינע, יונגע געזונטע
פּרוי באַזייזט זיך אין טיר, אָנגעטון אין לייכטע
זומערדיגע קליידער, די האָר האַלב צעפּלאַשעט
— נאָכגעיאָגט פּון וועמען, הינטער איר קומט
זיך נאָך צו יאָגן רובּינשטיין, אַ ברונעטער
יונגערמאַן אין אירע יאָרן, מען דערוועט נאָר
זיינע געדיכטע שוואַרצע האָר, און זיינע הענט,
אויסגעצויגן ווי זי אַרומצונעמען — אָבער קלאַרע,
דערווענדיג די אַלטע מיסעס זילבער, מאַכט גע-
שחניד צו די טיר הינטער זיך און רובּינשטיין
בלייבט הינטער דער סצענע.

קלארא

ערשטוינט, אביסל דערשראקן

מוטער!

די אלטע ענטפערט איר נישט. זי זיצט ווייטער, פארשטעלנדיג די אויגן מיט

איר טיכל

קלארא

איך האָב געמיינט, אַז איר זענט דערינען אין דער סינאַ-

גאַנצ ביי דער פרעדיגט פון אייער זון.

מוטער

איך האָב געקריגן קאַפּ-ווייטאַג זי האַלט זיך מיטן טיכל אירע

שליסן פאַרוואָס ביסטו נישט דערינען ביי דער פרעדיגט

פון דיין מאַן?

קלארא

רובינשטיין איז געקומען, האָבן מיר געשפּילט אין פיר

הענט.

מוטער

יא, איך האָב עס געהערט פון דאַנען.

קלארא

איך באַדויער, וואָס מיר האָבן אייך געשטערט...

בידע פרויען קוקן זיך אָן. קלארא פאַרלאָזט דאָס צימער נישט רעדנדיג קיין

וואָרט מיט אַן ענערגישער באַוועגונג מיט דער טיר. — די מוטער קוקט שאַרף

און ביזט פאַר זיך. דער אָרגל און אַ כאָר-געזאַנג הערן זיך פון דער סינאַגאָגע.

די מוטער לייגט-צו איר טיכל צו אירע אויגן

אַ לאַנגע פרויע

פאַר דער פּראָנט-טיר אַ באַוועגונג, אַ געשפּרעך

מיסעס זעליגפעלד

אן עלטערע דאמע פון אונגארישן אָפּשטאַם, אַ דיקלעכע, זייער ענטוויאָסטיש, לויפט פריער פאַר אַלע

אַי, מיסעס זילבער, גליקלעכע מוטער איר. — זענט איר געווען דערביי? —

מוטער

קאַלטלעך, שאַקלט מיטן קאָס אויף ניין

מיסעס זעליגפעלד

פאַרוואָס זענט איר נישט געווען דערביי? גאָט האָט גערעדט דורך זיין מויל אין היינטיגן טאָג. אַזאַ מזכיר נשמות האָב איך שוין נישט געהאַט צייט דער זעליגער ד"ר זילבער, אייער מאַן איז פון אונז געוואָרן צוגענומען. ווען ער האָט געשילדערט די הייליגקייט פון פאַמיליען-לעבן, האָט זיך מיר געדאַכט, אַז מיין זעליגער מאַן איז אויפגעשטאַנען פון קבר און זיצט דאָ נעבען מיר ביי דער באַנק אין דער סינאַגאָגע און רעדט צו מיר די רייד.

זי פאַרהאַלט זיך די אויגן היינענדיג

מוטער

קאַלטלעך

אַזוי האָט ער גערעדט פון דער הייליגקייט פון פאַמיליען-לעבן...

מיסעס קעניג

אן עלטערע דאמע, אַ קליינלעכע, אַן איינגעצויגענע, אַ געגנואַץ פון מיסעס זעליגפעלד — קומט געשווינד צולויפן נאָך מיסעס זעליגפעלד — איז בייד, וואָס יענע האָט איר אויסגעכאַפט, וואָרפט אויף איר ווי אַ פעסנדיגן בליק, און פאַלט-אַרײַן אין די רייד

און ווען ער האָט גערעדט וועגן דער פאַרהערלעכונג פון דער מוטער, וועגן דער הייליגער פליכט. —

מוטער

אַלטע מאַדאַם זילבער — ווי אומגעוילדיג

אַזוי, אַזוי, אַזוי האָט ער גערעדט וועגן די פליכטן צו די עלטערן.

מיסעס זעליגפעלד

ווי דערמאָנענדיג זיך

און ווען ער האָט געדונערט מיט זיין שטימע, אָז די ערע
איז דער געטלעכער פּלאַם, וואָס ברענגט אין מענטשן.

מוטער שאַקלט אויף אַלעמען צו מיטן קאָפּ, ווי נאָכקלערנדיג

די טיר עפנט זיך און עס קומט אַריין ראַבינער ד"ר זילבער,
אַרומגערינגלט מיט אַ פּאַר אַלטע בכבוד'ע כעלי-בתיים פון דער

סינאַגאָגע

ראַבינער ד"ר זילבער

אַ מאַן וואָס זעט-אויס אין די פערציגער, נאָר אין דער ווירקלעכקייט פיל
ינגער. כאָטש אַ שטאַרק אַנטוויקלטער קערפער, דאָך זעט מען, אַז ער איז
געוואָרן אָפּגעלאָזן פון שטודירן, גייט אַביסל איינגעבויגן, אַ גוט מענטשלעך געזיכט
מיט אַ דערשראָקענעם אויסמיינדיגן בליק. שוואַרצע וואַנסעס מיט אַ רונדיגן
געשוירן בערדל, אין וועלכן עס זילבערן זיך שוין ווייסע האָר. מצ זעט, אַז
ער גיט נישט גענוג אַכטונג אויף זיין פריזור - די האָר זענען שוין לענגס
נישט געשוירן געוואָרן. - און די קליידונג כאָטש פייערלעך יום-טוב'דיג (אין
אַ פּרינץ אַלבערט מיט אַ ווייסן שניפּס), דאָך ליגט זי אויף אים פּראָפעסאָריש.
אומבאַקומעם און אָפּגעלאָזן. רעדט שטענדיג אין דעם טאָן, ווי ער וואָלט
געזאָלטן אַ פּרעדיגט

מיינע פריינט! איך ווייס נישט אויב איך האָב גערעדט מיאוס
אָדער שייך, גוט אָדער שלעכט, - וואָס זענען ווערטער?
וועקסלען און שלעכטע וועקסלען אויף געפילן, געדאַנקען,
עמפּינדונגען, - טיילמאָל באַצאָלן זיי דעם הונדערט-
פּראָצענטיגן ווערט פון וועקסל און טיילמאָל נישט. נאָר
ווערטער האָבן נאָר דאָן אַ געוויכט, ווען עס שטייען הינטער
זיי מעשים. ווען דער, וואָס האָט זיי אַרויסגעגעבן, איז
שטענדיג גרייט איינצוצאָלן דעם וועקסל. - מיינע פריינט,
איך וואָלט נישט ווערט געווען צו פאַרנעמען די בכבוד'ע
שטעלע צו זיין דער ראַבינער פון דער יידישער קהלה,
ווען איך וואָלט נישט גרייט געווען מיט אַלצדינג, וואָס איך
רוף אָן מיינס - איינצוצאָלן די וועקסלען, וואָס איך האָב
אַרויסגעגעבן.

מיסטער פוקס

אן אלטער דושענטלמאן פון דייטשן אָפּשטאַם. רעדט געלאָסן ציטערנדיג מיט די הענט און מיט די ליפן. ער איז דער עלטסטער און דער ראש-המדברים איר זענט אַ גוטער בטוח, ד"ר זילבער, אַ גוטער בטוח.

ד"ר זילבער

רעדנדיג גלייך ווי ער וואָלט נאָך אַלץ געשטאַנען אויפן בעלזעמער און וואָס פרעדיג איך דען? אונזער עטיק לערנט אונז צו פאַראַכטן און צו פאַרניינען דאָס מאַטעריעלע, אַלס עפעס, וואָס איז נישטיג און אַוועקגייענדיג, און שטענדיג נאָר געדענקען אין יענע פאַסטוואָלטן - ער דערזעט פּלוצים דער מוטערס אויגן - געריכט אויף אים, האַקט-אָפּ, גייט-צו צו איר און נעמט זי אָן ביי דער האַנט, זאָגנדיג מיט שטאַלץ דאָס איז דער קוואַל, פון וועלכן איך שעפּ, מיינע פריינט.

מיסטער האַרצעפלד

אַ סענטימענטאַלער דיקלעכער הער מיט פיל גאַלדענע רינגען אויף די הענט און אויף דער וועסט

ניין, נישט איר אַליין, נאָר מיר אַלע, ד"ר זילבער.

ד"ר זילבער

גוט געזאָגט, די מוטער אין אַלגעמיין.

מיסטער זולצבערג

אַ דיקלעכער מיט ברייטע פלייצעס, מען זעט אָן, געווען אַמאָל אַ קליינער סוחר פון אַלטוואַרג, אַרויפגעאַרבעטער, צו דער מוטער

אייער סחורה פאַרקויפט ער, - האַ, גאָר אַ גוטער פאַרקויפער, כ'לעבן. האַ? - הלוואי קריג איך אַזאַ איינעם פאַר מיינע

ביזנעס - האַ?

ד"ר זילבער

צו זולצבערגן

אַ דאַנק אייך, מאַמע, איר הערט? - נאָך אַמאָל אַ דאַנק

אייך, מיסטער זולצבערג. צו דער מוטער געווען אין סינאַ-

גאַנע?

די מוטער

שטרענג

ניין, סאַלאַמאַן, איך בין געווען דאָ.

מיסטער זילבערג

א שאָד, אַ שאָד, מיסעס זילבער. איר האָט פאַרפעלט עפעס
אזעלכעס, וואָס מען קאָן עס שוין נאָך אַמאָל נישט קריגן.
אַזוט געשעפט אַרויסגעלאָזט פון האַנט, כילעבן - הע?
די איבעריגע צוויי העררן קוקן זיך אָן מיט אַ דענקענדן שוויגן

ד"ר זילבער

וואָס קאָן איך מיין מוטער לערנען, אַלעס וואָס איך קאָן -
האַב איך גענומען פון איר, אַלעס וואָס איך פרעדיג -
זענען אירע ווערטער.

מיסטער זילבערג וויל ווידער עפעס זאָגן, נאָר מיסטער פוקס פאַרשטעלט
אים דעם וועג אין הייבט-אָן פריער צו רעדן

מ-ר פוקס

איר געדענקט דאָך, אַלטע, גוטע מיסעס זילבער, יענעם ראש
השנה, ווען דער גאַטזעליגער אַלטער מיסטער זילבער
אייער מאַן, אונזער ראַבינער האָט געהאַלטן זיין באַרימטע
פרעדיגט, וועגן וועלכער די צייטונגען פון לאַנד האָבן
דערנאָך געשריבן. אַזאַ מאַמענט איז געווען היינט אין
דער סינאגאָגע.

ד"ר זילבער

די מענטשן זענען צו גוט צו מיר, מוטער. דאָס איז אַלץ דער
פאַרדינסט פון מיינע עלטערן, נישט פון מיר.

מ-ר האַרצעפלד

דער זעליגער ד"ר זילבער איז אַוועקגעגאַנגען אין אַ בע-
סערע, גערעכטע וועלט. ער האָט אונז אַבער איבערגעלאָזט
אַ ווירדיגן פאַרטערער.

די מוטער, וועלכע האָט די גאַנצע צייט נעשוויגן, נאָר צוגעשאַקלט מיטן קאָפּ,
זאָגט ווי צווייפלענדיג

האַט ער? -

די העררן הערן זי אַבער נישט, רעדן צווישן זיך

מ-ר פוקס

ד"ר זילבער, אייערע ווערטער זענען נישט צו אונז אַליין

געווענדעט, נישט נאָר די מיטגלידער פון אונזער סינאָגאָגע זאָלן האָבן דעם בענעפיס פון אייער פרעדיגט, נאָר גאַנץ איזראַעל. מיר דענקען, אַז מיר וועלן טון אַ בירגערלעכן אַקט, ווען מיר וועלן אייער פרעדיגט אַרויסברענגען אין דרוק און פאַרשפּרייטן אין די טויזנטער עקזעמפּלאַרן פאַר דער דערהויבונג פון דער מאָראַל פון אונזערע גלויבנסגע-נאָסן און פון גאַנצן לאַנד. - ווי געפעלט אייך די אידעע, ד"ר זילבער? דער קרעדיט קומט נישט מיר. דער קרעדיט קומט דערפאַר אונזער חשובן מיסטער האַרצפעלד.

ד"ר זילבער

איר פאַרשעמט מיך און איר מאַכט מיך קאַלע - איך בין נאָך צו יונג דערצו, אַז מיינע ווערטער -

זילבער

האַקט אים איבער

אַזאָ, מיינ ליבער ד"ר זילבער ער קלאַפט אים אין פלייצע נישט אַ סך רעדן, לאַזט עס דרוקן, וואָס מען באַדאַרף דאַרטן, און די רעכנונג שיקט-צו צו מיר ער ווייט אויף זיין בוך האָ? וואָס מער, וואָס דיקער, וואָס גרעסער - וואָס בעסער. איך האָב ליב, אַז ביזנעס - זאָל עס שוין זיין אַ גרויס - הע? וואָס זאָגט איר דערצו, ד"ר זילבער, אונזער ראַבינער?

זילבער

גערייט

איך דאַנק אייך זייער.

מ-ר פוקס

און אייער רעליגיעזער צענטר פאַר דער יוגנט, וואָס איר פלאַנט אין אונזער שטאָט - איז נישט מער ווייט פון פאַרווירקלעכט צו ווערן. מיר האָבן היינט געזען, וואָס איר מיט אייער מאָראַלישן איינפלוס קאַנט אויפטון: וואָס פאַר אַ כוח אייערע ווערטער האָבן. און ווער נאָך, ווי איר, איז באַ-רופן צו דער הויכער מיסיע, צוריק איינצופלאַנצן אין די הערצער פון אונזער יוגנט יענע טוגענד, אויף וועלכער

עס שטיצט זיך אונזער מאַראַל. מיר זענען איבערצייגט, אַז אונזער יוגנט, פאַרטרויט אונטער אייער פירנדער האַנט, וועט זיך באַנייען מיט אַ מאַראַלישער דערהויבנקייט און אויפלעבונג, וואָס ליידער עס פעלט דער יוגנט אין גאַנצן לאַנד אין אַלגעמיין און אונזער יוגנט בפרט.

ד"ר זילבער

באַגייסטערט, כאַפט דער מוטערס האַנט

מוטער, מוטער, דו הערסט! - איך דאַנק אייך, מיינע העררן. - עס איז שטענדיק געווען מיין געוונשטער אידעאַל צו פאַר-וואַרפן אַ בריק צווישן דער יוגנט און דער עלטער. נישט נאָר בלויז איינצופלאַנצן אין די הערצער פון אונזער יוגנט ליבע און אַכטונג צו דער עלטער, נישט נאָר בלויז פאַר דער יוגנט, נאָר אויך פאַר די עלטערן, אַזוי ווי אונזער פראַפעט זאָגט: צוריקברענגען די הערצער פון די עלטערן צו די קינדער, און אַזוי-אַרום ווידער צוזאַמענצווועפן דאָס הייליגע פאַמיליען-לעבן, וואָס איז געווען דער אידעאַלסטער שטריך פון אונזער כאַראַקטער און וואָס האָט אונז דער-האַלטן ביון היינטיגן טאָג.

מ-ר האַרצפעלד

און ווער נאָך איז באַרופן צו דער אויפגאַבע, ווי איר אַליין.

מ-ר זולצבערג

איר גיט נאָר אונז, ראַבינער, די ריכטיגע ציפער, וועלן מיר שוין זען. -

ד"ר זילבער

ווי מיינען עס די העררן, - מיט שוויים-באָד, מיט גימ-באַסטיק...

מ-ר זולצבערג

מיט אַלעם-און-אַנאָדער. אַז עס זאָל דערנאָך נישט ווידער עפעס אויספעלן. - מיר האָבן ליב אין ביזנעס אַלעס פאַרויס-צווען, וואָס און ווען. דאָס איז דער וועג, ווי אַזוי איך מאַך ביזנעס. מיינע העררן. - האַ, נישט אַזוי, מיינע

העררן? - און מאַכט עס בעסער - אַ דאָלאַר אַרויף אָדער אַראָפּ. - איך וועל אייך שיקן מיין קאָנטראַקטער - וועט ער מיט אייך אויסאַרבעטן אַ פּלאַן - האָ? -

מ-ר פּוקס

געווער מיין - אייער קאָנטראַקטער. - דער ראַבינער אַליין וועט אונז צושטעלן דעם פּלאַן און די סמעטע.

מ-ר זולצבערג

זילבער, איר הערט, גלייכער אַ פּאָר דאָלאַר מער, ווי ווינ-ציגער, אויף אַ ביזנעס-וועג - האָ?

ד"ר זילבער

איך דאַנק אייך, מיינע העררן, איך דאַנק אייך.

מ-ר פּוקס

נו, איך גלויב, מיינע העררן, אַז מיר זאָלן יעצט לֶאָזן דעם ראַבינער אַפרוען. - ער באַדאַרף דאָס, נאָך אַזאַ אָנ-שטרענגונג.

מ-ר זולצבערג

צו דער מאַדאַם זילבער

איר הערט, גיט דעם ראַבינער אַ גוט מיטאַג אַפּצוועסן. ער האָט עס פּשר פּאַרדינט. - זילבער, איך וועל אייך שענ-קען מיין קאָנטראַקטער - און אַזוי, ווי געזאָגט, גלייכער אַ פּאָר דאָלאַר אַרויף ווי אַראָפּ - האָ? - געווער מיין, ביזנעס איז ביזנעס - האָ?

די העררן גייען אָפּ, האַמפּערנדיג צווישן זיך, ד"ר זילבער באַגלייט זיי ביז דער טיר

אַלע גייען אָפּ, אַחוץ מ-ר סאַלמאַן, וועלכע בלייבט שטיין ביי דער טיר

מיסעס אַלמאַן

אַ פּרוי אין די מיטעלע יאָרן, וועלכע זעט אויס פיל עלטער. מ'זעט אָן אויף איר פנים, אַז זי איז פיל דורכגעאַנגען אין איר לעבן. גיט אָנגעטון אין טרויער - שטענדיג מיט פאַרוויינטע אויגן און איז שטענדיג גרייט אַרויס מיט טרערן. זי שטייט און קוקט מיט באַגייסטערונג אויפן ד"ר זילבער, ווי בעטנדיג עפעס ביי אים מיט אירע בליינדן

ד"ר זילבער

באמערקט זי, ווי זי בלייבט-איבער ביי דער טיר, ווען אלע האָבן שוין דאָס

ציימער פאַרלאָזט

ד"ר זילבער

איר האָט מיר וואָס צו זאָגן, מיסעס אַלטמאַן?

מיסעס אַלטמאַן

אָן ווערטער שאַקלט מיטן קאָפּ אויף יאָ

ד"ר זילבער

געמט זי איידל אונטערן אַרעם, פירט זי צו זיין טיש, זעצט זי אַוועק אויף

אַ שטול געבן זיך

וואָס קאָן איך טון פאַר אייך, ליבע מיסעס אַלטמאַן?

מיסעס אַלטמאַן

ד"ר זילבער, נאָך דעם ווי איך האָב אייך היינט געהערט

רעדן האָט זיך מיין האַרץ אויפגעעפנט פון אייערע

ווערטער - און איך בין געקומען צו אייך אַ אירנדע און

אַ פאַרלוירענע אין מיין צער, אַז איר זאָלט מיר ווייזן

דעם וועג - זי היינט

ד"ר זילבער

באַרואיגט זי, גלעטנדיג זי

נו, נו, מיסעס אַלטמאַן, אלעס וואָס מיר וועלן קאָנען

טון...

מ-ר-ס אַלטמאַן

ד"ר זילבער, איך האָב עפעס מיט אייך צו רעדן אַליין -

קוקט זיך פאַרלעגן אום אויף דער זיצנדער מוטער, וועלכע, ווי אין

אַנהויב אַקט, זיצט אַלץ אויף דעמוועלפן פלאַץ, נישט צו באַוועגן זיך

פון אַרט

ד"ר זילבער

שטערט אייך מיין מוטערס זיין?

מיסעס אַלטמאַן

וואָס איך האָב צו רעדן מיט אייך, ד"ר זילבער - האַקט-אַפּ

און ווערט רויט

ד"ר זילבער

גייט צו צו דער מוטער, נעמט זי זאנפט אן ביי דער האנט און זאגט איר איך אויפער אריין

מוטער, מיסעס אַלטמאַן איז געקומען צו מיר נאָך גייסטליגער הילף. זי האָט מיר עפעס וואָס צו זאָגן, וואָס אייער דאָ-זיין שטערט איר. ווילט איר נישט אַזוי פריינטלעך זיין אַריינצוגיין צו קלאַרען אויף אַ פאַר מינוט? - איך קום באַלד צו אייך.

מוטער

קוקט אָן איר זון שטרענג, רעדט, היי זי וואָלט פון אַ בוך אַרויסגעליינט מיט אַ טיפער הילער שטימע, נישט זשענירנדיג זיך, וואָס מיסעס אַלטמאַן איז דאָ ביסט זיכער, סאַלאַמאַן, אַז דו קאַנסט געבן מיסעס אַלטמאַן די גייסטיגע הילף, וואָס זי איז געקומען זוכן ביי דיר?

ד"ר זילבער

ווערט אין ערשטן אויגנבליק פאַרוואונדערט, טראַכט נאָך, ווי ער וואָלט געוואָלט זיך עפעס דערמאָנען, זאָגט מיט אַ גוטן שמייכל איך בין מיר נישט באַוואוסט, מוטער, צו האָבן געטון עפעס אַזעלכעס, וואָס זאָל מיך באַרויבן פון מיין רעכט אויסצופירן מיין גייסטיגן אַמט. ווייסטו, אפשר, וועגן עפעס אַזעלכעס?

מוטער:

שטרענג, קאלט

נישט וועגן דיר אַליין, נאָר וועגן דיין הויז.

ד"ר זילבער

ווערט דערשראָקן, צוערשט צעמישט - פאַסט זיך עפעס אַזעלכעס, וואָס זאָל מיר אַוועקנעמען דאָס רעכט...

מוטער

שאַקלט מיטן קאַפּ לאַנגזאַם אויף יאָ

ד"ר זילבער

קלערט אַ ווילע, צעמישט

האַסטו מיר עפעס וואָס צו זאָגן, מאַמע?

מוטער

שאַקלט מיטן קאַפּ לאַנגזאַם, ווי פריער, אויף יאָ

ד"ר זילבער

און דאָס - איידער איך הער-אויס מיסעס אַלטמאַן?

מוטער

אַקצענטירנדיג

איידער דו גייסט אויספירן דיין גייסטיגן באַרופֿ.

ד"ר זילבער

גייט-אַריבער צום טיש, וואו מיסעס אַלטמאַן זיצט

טייערע מיסעס אַלטמאַן, איך ווייס אז אַזעלכע מאַמענטן ווי דער איצטיגער, וועלכער האָט אייך געבראַכט צו מיר, טאָר מען נישט אַדורכלאָזן, נישט אָפֿלייגן - און דאָך בין איך געצוואונגען אייך צו בעטן, ליבע מיסעס אַלטמאַן, מיין האַרץ איז אָפֿן פֿאַר אייך צו יעדער צייט... איצט אָבער איז פֿאַר מיר אומגעלעך אייך אויסצוטיילן די הילף, וואָס איר בעט ביי מיר. מיין מוטער האָט מיר עפעס זייער וויכטיגס איבער-צוגעבן. אייך מיר, ביי וועלכע איר קומט רופן גייסטיגע הילף זענען נאָר מענטשן, נישט קיין מלאכים. איר וועט דאָך מיר מוחל זיין, ליבע מיסעס אַלטמאַן?

מיסעס אַלטמאַן

אַפגענאַרט

אַזעלכע מאַמענטן, וואָס האָבן מיך געבראַכט צו אייך חורן זיך איבער זייער זעלטן, ד"ר זילבער: - פֿאַרלאָזט די שטוב מיט

קאַפּניגונג

ד"ר זילבער

איט ווייטאָג

איך ווייס עס, גוטע מיסעס אַלטמאַן, איך ווייס עס. באַגלייט

זי ביז דער טיר

ד"ר זילבער

דירעקט נאָענט צו דער מוטער

איך פֿאַרשטיי, אז עס מוז עפעס זיין זייער ערנסטעס, וואָס האָט אייך באַוואויגן מיר צו שטערן אויסצופירן גאָטס אַ טאַט.

מוטער

ווען דו האַלטסט דיין באַרופֿ פון גאָטס טאַט פֿאַר אַ הייליגע

פריוועלעגער, ווי דיין פאָטער, ווי מיין פאָטער האָבן עס
געהאַלטן.

ד"ר זילבער

ברוגזיג.

איך בין מיר גאַרנישט באַוואוסט צו האָבן געטון עפעס
אַזעלכעס, וואָס זאָל אייך געבן רעכט צו צווייפלען
אין דעם.

מוטער

דיין פאָטער און מיין פאָטער האָבן מיך געלערנט, ווען
מען שיסט פון אַ קאַנאַן, מוז די רער זיין ריין. ביסטו נאָר
זיכער, אַז דער עמוד, אויף וועלכן דו שטייסט, איז אַליין
נישט אַדורכגעפויילט פון דער קרענק, וועלכע דו ווילסט
הייַן מיט דיינע ווערטער?

ד"ר זילבער

שרייט-אויס

מוטער! באַרואיגט

וואָס ברענגט אייך צו רעדן צו מיר אַזעלכע ווערטער?
זאָגט, וואָס האָט איר געגן מיר? וואָס באַרעכטיגט אייך
צו דעם? איך בעט אייך.

מוטער

טרוקן-שטאַרק

דענסטמאַל, ווען דו ביסט געשטאַנען דערינען ביי דיין עמוד
און געפרעדיגט פאַר דיין עדה וועגן דער ריינקייט פון דער
פאַמיליע, וועגן מאַראַל, שיינקייט און אַנדערע ברכות פון
מענטשלעכער טוגנד, איבער וועלכע זיי האָבן דין אַזוי
גערימט דאָ - ווייסטו, וואָס עס האָט זיך אָפגעטון אין
דיין הויז?

ד"ר זילבער

פאַר כעס, אָבער געהאַמערט

איך בין אייך פיל שולדיג נאָכן נאַטור און נאָכן געזעץ,
נאָר אַלעס האָט דאָך אַ סוף. באַרעכנט איר, וואָס איר
זאָגט? זאָל זיך עס נישט אַרויסשטעלן פאַר וואָר, בעט

איך צו מײן גאָט, אַז ער זאָל מיך נישט ברענגען צו
קײן זינד.

מוטער

זאָל עס יאָ זײן וואָר – פאַרלאַנג איך פון דיר, אַז דו
זאָלסט האַלטן דײן וואָרט, וואָס דו האָסט ערשט געזאָגט
פאַר דײן פּפּודער עדה, אײנצוצאָלן אַלצדינג, וואָס דו פאַר-
מאָסט, די וועקסלען, וואָס דו האָסט אַרויסגעגעבן.

ד״ר זילבער

גײט צו צו דער טיר, עפנט זי אויף און רופט-אַרײן

קלאַראַ! קלאַראַ!

יונגע מיסעס זילבער קומט-אַרויס זײער לאַנגזאַם, רואיג-פּאַהאָנדערט, זי
איז אָנגעטון צום אַרויסגיין אויף דער גאַס, קאָקעטיש, נישט ווי פאַר
אַ רבס אַ ווייב, אין הוט, פאַרקעפלענדיג זיך די האַנדשו
דו האָסט מיך גערופן, זילבער? זי רופט איר מאַן נישט צײם
ערשטן נאָמען, נאָר בײם פּאַמיליען-נאָמען

ד״ר זילבער

דערהערנדיג זי – ווערט ער ווי דערשראָקן, ענדערט דעם טאָן:
וואָס האָט מײן מוטער געגן דיר, קלאַראַ?

קלאַראַ

גאַנץ רואיג

דאָס ווייס איך שוין נישט, דאָס באַדאַרפסטו שוין פרעגן
דײן מוטער! מיר איז דאָס גלײך. ווײל אַרויסגיין

ד״ר זילבער

קוקט-אַן פאַרלעגן זײן מוטער, – די מוטער קוקט אויף אים מיט אַ פאַראַכטענדן

בליק

מוטער

צו דער יונגער-מ-ס זילבער

ווער איז דאָ געווען דערינען בײ דיר, ווען מײן זון איז
געשטאַנען און געפרעדיגט אין סינאַגאָגע?

קלאַראַ

גלײכבילטיג

מ-ר רובינשטיין.

ד"ר זילבער

רובינשטיין, דער מוזיקער - ? ער קוקט אן די מוטער, ווי ער וואָלט געוואָלט זאָגן, און דאָס איז אַלעס - איז וואָס איז ? ער זאָגט דאָס נישט אויס מורא פאַר דער מוטער, כאָטש פון זיין מינע קאָן מען עס אַראָפּלעזן

קלאַראַ שאָקלט מיטן קאָפּ אויף יאָ, אז דאָס איז דער מוזיקער

מוטער

און וואָס האָט ער געטון דאָ, דער מוזיקער, ווען מיין זון האָט דערינען געפרעדיגט ?

קלאַראַ

ער האָט געשפּילט מיט מיר אויף דער פּיאַנאָ אין פּיר הענט שובערט.

מוטער

אויפגעבראָכט

און דאָס איז אַלעס ? - געשפּילט ! און די שושקערייען און דאָס אַרומיאַנג זיך איבער די שטובן - און נאָך עפעס, וואָס איך וויל נישט איבער מיינע לייפן ברענגען. איך בין דאָ געזעסן און צו אַלעם זיך צוגעהערט.

קלאַראַ

טוט מיר זייער לייד - וואָלט איר נישט באַדאַרפט דאָ זיצן - וואָלט איר נישט געווען געהערט.

ד"ר זילבער

קלאַראַ - ?

קלאַראַ

אומגעדולדיג

זילבער, איך בין נישט אויפגעלעגט אויסגעהערט צו ווערן פון אַן אינקוויזיציע. - זי באַוועגט זיך ווי אַרויסצוגיין

ד"ר זילבער

פאַרהאַלט איר דעם וועג

קלאַראַ, איך מוז מיט דיר רעדן ! מוטער, ווילסטו דו נישט אַזוי פּריינטלעך זיין און לאָזן אונז אַליין אין דעם ערנסטן מאָמענט ?

מוטער

איך בין דאָ צו פאַרטרעטן דעם צד פון גאַט.

ד"ר זילבער

דעם צד פון גאַט פאַרטרעט איך, מאַמע.

מוטער

נאָר איך ערוואַרט פון דיר, מיין זון, איינצוצאָלן די וועקס-
לען, וואָס דו האָסט אַרויסגעגעבן.

זילבער

די מאַנער וועלן שוין אַליין קומען - ווען זיי וועלן פעליג
ווערן

די מוטער פאַרלאָזט דאָס צימער, נישט צו שענקען אַ בליק פאַר דער
שנור

ד"ר זילבער

קוקט אָן זיין ווייב, ווען זיי בלייבן אַליין - דאָן זאָגט ער מיט אַ טיפער
וויכער שטימע, אזוי ווי ער וואָלט געווען גערעדט צו איינעם פון די דאוונערס
פון זיין שול

קלאַראַ, ווילסטו דיך נישט אַוועקזעצן נעבן מיר - דאָ ביים
טיש?

ער ווייזט איר אָן אויף אַ שטול, וועלכן עס האָט פאַר אַ פאַר מינוט
פאַרלאָזט מיסעס אַלטמאַן

קלאַראַ

זעצט זיך אַוועק ביים טיש

וועל, זילבער.

ד"ר זילבער

איך וועל צו דיר רעדן קלאַראַ, נישט ווי אַ מאַן, וואָס
מען האָט באַליידיגט, באַעוולהט - דעם מאַן וועלן מיר
איצטער אַרויסלאָזן. איך וויל רעדן צו דיר אַלס פריינט,
אַלס אויפריכטיגער פריינט, וואָרום וואָס ס'זאָל נישט האַבן
געשען צווישן אונז - גלויב איך דאָך. אַז דו צווייפלסט
נישט אין מיין פריינטשאַפט צו דיר. -

קלאַראַ

פיט ביטול און סאַראַכטונג

דו רעדסט צו מיר, זילבער, ווי איך וואלט קומען צו
דיר - ווי צום רעוורענד. זאכט

ד"ר זילבער

וועלכער האט זי געלאזט אויסלאכן - פאסט זיך
יא, אז דו ווילסט - אלס רעוורענד. איך דענק, אז אפילו
אין אזעלכע מאמענטן, אין אזעלכע סיטואציעס - טארן
מיר זיך נישט פארגעסן - נישט צו משפטן - דאס געהער
צו גאט - נאר צו פארשטיין, צו העלפן, צו ליבן, און
גלויב מיר - ווי טיף דאס געשפרעך רירט נישט אן מיינע
הייליגסטע און אינערלעכסטע געפילן, דאך האף איך, אז
מיט דער הילף פון דעם אין וועמענס נאמען איך רעד -
וועל איך זיך קאנען אויפהויבן העכער פון מיינע פערזענ-
לעכע קליינלעכע ליידן, און אויפגעבען מיין גאנץ הארץ,
מיין גאנצע נשמה פאר דיר - דיך צו פארשטיין, צו פילן.

קלארא

אבער, זילבער, איך בין נישט געקומען צו דיר זוכן קיין
גייסטיגע שטיק. -

ד"ר זילבער

איך ווייס עס. אפשר בין איך צו דיר געקומען זוכן גייס-
טיגע הילף - איך באדארף זי יא.

קלארא

אומגעדולדיג

צו וואס האסטו מיך אוועקגערופן? - וואס ווילסטו אויסנע-
פינען? - זאג!

ד"ר זילבער:

קלארא, דו מיינסט, אז איך זע נישט, איך פיל נישט,
איך פארשטיי נישט. - קלארא, לאז מיך דיר אפן זאגן,
אז עס איז עפעס וואס געשען - וואס איך גלויב און איך
האף, אז עס איז נישט. - איז עס מיין שולד? נישט דו
האסט געזינדיגט געגן מיר, נאר איך געגן דיר - שוין
דערמיט אליין וואס איך האב חתונה-געהאט מיט דיר -
וואס איך האב געמאכט אזוי. -

איך ווייס, אז דו האָסט מיך קיינמאָל נישט ליב געהאַט,
אז דו האָסט חתונה-געהאַט פאַר מיר אויס רעטונג. עס איז
געווען דענסטמאָל, ווען עס האָט זיך געטראָפֿן מיט דיר
די אומאַנגענעמע פאַסירונג. דיין משפּחה האָט געזוכט אַן
אויסוועג. — — —

קלאַראַ

רויט ווערנדיג, האָט אים איבער

איך וויל נישט רעדן דערפֿון:

ד"ר זילבער

זיכער

אַבער איך וויל יאָ רעדן דערפֿון. — ווען דו ביסט דורך
דער פּרעסע אזוי קאַמפּראַמיטירט געוואָרן — פֿון דער
משפּחה באַטראַכט אַלס געפּאַלענע — פֿון באַקאַנטע און
פּריינט פּאַרלאָזט — בין איך געווען דער איינציגער מענטש,
וואָס איך האָב גערעדט צו דיר ווי צו אַ פּריינט, ווי
אַ ברודער — האָסטו זיך געוואָרפֿן אין מיינע אַרעמס אויס
פאַרצווייפֿלונג, ווי מען וואַרפט זיך אין אַ גרוב אַליין לע-
בעדיגערהייט — אַבער ליב געהאַט האָסטו מיך קיינמאָל
נישט.

קלאַראַ

רויט ווערנדיג, פאַרשעמט

אַבער עס איז דאָך נישט אזוי, עס איז דאָך נישט אזוי!

ד"ר זילבער

יאָ, איך ווייס עס — און איך האָב גאַרנישט געטון צו
געווינען דיין ליבע — איך האָב קיינמאָל נישט גערעדט
צו דיר. —

קלאַראַ

אומגעדולדיג, אויפגערעגט, שרייט כמעט אויס

איך וויל נישט רעדן דערפֿון. איך וויל נישט הערן. צו
דעם האָסטו מיך אַריינגערופן, איבערצוחורן מיר — זאָג! וואָס
ווילסטו וויסן פֿון מיר? זאָג! זאָג אַלעס אָפֿן אַרויס! —
וואָס ווילסטו וויסן, זילבער?

ד"ר זילבער

דערשראָקן, ווי ער וואָלט מורא געהאַט צו קומען דערצו, שטאַמלט מיט האַרץ-קלאַפּעניש, אָבער ציילט די ווערטער

וואָס איך וויל וויסן? וואָס איך וויל וויסן? – האָב איך נאָך, קלאַראַ, אַ רעכט צו שטיין דערינען אויף מיין בעלעמער און צו פרעדיגן דאָס, וואָס איך פרעדיג, קלאַראַ?

קלאַראַ

שוויגט עקסנותדיג, קוקנדיג אים גלייך אין די אויגן

ד"ר זילבער

דו שווייגסט? איך ווייס, איך ווייס דיין שוואַכקייט צו יענעם דאָרט. די מאַמע האָט מיך אויפּמערקזאַם געמאַכט... איך קאָן עס פאַרשטיין, איך קאָן עס באַגרייפן אפּשר.

מאַן און ווייב מיידן-אויס די בליקן – קלאַראַ לאָזט-אַראָפּ די אויגן,

אַ לאַנגע פּינלעכע פּויזע

ד"ר זילבער

מיט האַרץ-קלאַפּונג, שטאַמלענדיג די ווערטער

איך וויל נישט וויסן קיין דעטיילן, איך פרעג דיך נישט אויס, איך משפט נישט. – איך וויל נאָר וויסן – פאַר מיר אַליין וויסן – צי האָב איך נאָך אַ רעכט צו שטיין אויפן בעלעמער און צו פרעדיגן דאָס, וואָס איך פרעדיג.

קלאַראַ שוויגט אומגעדולדיג – הויבט זיך אויף ווי אַרויסצוגיין

ד"ר זילבער

דו ווילסט מיר נישט זאָגן – ווילסט מיר נישט ענטפּערן בעטנדיג זיך ביי איר איין וואָרט, איין וואָרט נאָר, און איך וועל דיר גלויבן – און איך וועל מיין שטערן אויסשטעלן געזן דער גאַנצער וועלט. יאָ, גיב מיר די פאַרויכערקייט, אַז עס איז גאַרנישט געשען צווישן דיר און יענעם דאָרט – וועלכעס זאָל אונטערשניידן מיין עמוד, אויף וועלכן איך שטיי. – איך וויל גאַרנישט מער וויסן. גאַרנישט מער פרעגן. נישט משפטן.

קלארא

מיט פעכ צו זיך שטאַמלט

גאַרנישט מער וויסן, גאַרנישט מער פרעגן, גאַרנישט מער
משפטן.

ד"ר זילבער

וואָס רעדסטו צו דיר אַליין, מיט שרעק ווי אַזוי זאָל איך
פאַרשטיין דיין שווייגן?

קלארא

ישאַרף מיט פאַראַכטונג

דעם מאַן מוז איך ענטפערן, דעם רעוורענד ערלויב מיר
צו פאַרשווייגן.

זילבער

דערשראַקן

דעם רעוורענד, האָסטו געזאָגט! - דעם רעוורענד!

קלארא

שטאַרק

יא, דעם רעוורענד. דער מאַן פאַדערט. און אַז מען באַדאַרף,
שלאָגט ער. - דער רעוורענד בעט: אַ, ווי מיד איך בין
שוין דערפון גייט ארויס צו דער טיר מיט ענערגישע טריט

ד"ר זילבער

לויפט פאַרויס, פאַרהאַלט זי, נעמט זי אָן שטרענג ביי דער האַנט

ביין, קלארא, יעצט וועסטו מיר שוין אַלעס זאָגן ער קוקט

זי אָן מיט אַ שטרענגן פעסנדיגן בליק

קלארא

ווערט דערשראַקן, שטעלט זיך אָפּ אין מיטן שטוב מיט אימה

איך האָב דיר גאַרנישט וואָס צו זאָגן. וואָס ווילסטו?

ד"ר זילבער

פאַרענדערט פלוצים דעם טאָן בעסנדיג זיך קלארא, קלארא-דו

קאָנסט מיך נישט לאָזן אַזוי און אַוועקגיין.

קלארא

און אַז איך וועל דיך שוין באַרואיגן, אַז דער רעוורענד
קאָן דערינען גאַנץ רואיג שטיין און פּרעדיגן ווייטער זיינע

דרשות, אז זיין ווייב האָט גאַרנישט געטון אַזעלכעס, וואָס זאָל
אונטערשניידן זיין עמוד, אז עס עקזיסטירט נישט צווישן איר
און יענעם דאָרט קיינע אַזעלכע באַציאונגען - וואָס זאָלן... נו...
נו... - וועט שוין גוט זיין, וועט דער רעוורענד שוין
צופרידן זיין?

ד"ר זילבער

הויבט-אויף די הענט

איך דאַנק דיר גאָט מיט פרייד איך האָב עס געוואוסט -
קלאַראַ - מיין געליבט ווייב. - וויל זי אַרומנעמען

קלאַראַ

מאכט זיך אַרויס פון אים, לאָזט זיך נישט אַרומנעמען
נו, קאָן איך שוין יעצט גיין? וויל אַפּגיין

ד"ר זילבער

נעמט זי אָן ביי דער האַנט, לאָזט זי נישט אָפּ
מיינסטו ווירקלעך, קלאַראַ, אז עס איז נאָר דער „רעוורענד“,
וואָס איז געוואָרן „באַרואיגט“! - זעסטו נישט, אז אונטער
דעם „רעוורענד“ שטייט נאָך ווער אַנדערש?

קלאַראַ

דעם מאָן האָב איך נישט געזען.

ד"ר זילבער

אפשר איז דאָס דער מענטש, וואָס מיט זיך צו פאַרשטיין
דעם אַנדערן מענטש - ווען עס איז אַפילו זיין אייגן ווייב.

קלאַראַ קוקט אים אָן

ד"ר זילבער

דו זידלסט מיך מיטן נאָמען „רעוורענד“. ביי דיר איז עס
אַ שוואַכקייט, ביי מיר אַ שטאַרקייט. יא, קלאַראַ, איך בין
נישט מער ווי אַ רעוורענד און לאָז מיך זיין אַ רעוורענד,
אַפילו דאָ ביי דעם ענין. ווייסטו וואָס אַ רעוורענד איז? -
אַ רעוורענד איז דער, וואָס שטייט אין מיטן דער
הויך, וועמענס האַרץ עס גייען אַדורך די געפילן פון גערעכטן
און אומגערעכטן, פון ריינעם און פון זינדיגן - ער וויל
פאַרשטיין אַלע - ניין, קלאַראַ, נישט קיין דין-וחשבון האָב
איך פאַרלאַנגט פון דיר - נישט משפטן און מוחל זיין. -

אין דעם פרווה, וואָס גאָט האָט מיר צוגעשיקט, וויל איך
מער נישט זיין קיין „רעוורענד“, – פילן, פארשטיין און ליבן.

קלאַראַ

אין אַלע אופנים?

ד"ר זילבער

אין אַלע.

קלאַראַ

האָסטו דען גאַרנישט קיין ליידנשאַפט איינמאַל צו זיין דו?

ד"ר זילבער

איך בין, – איך. דאָס איז מיין איך. און איך דאַנק גאָט
פאַר דעם „איך“, וואָס ער האָט מיר געגעבן, קיין אַנדער
„איך“ וויל איך נישט זיין.

קלאַראַ

ווי שפילנדיג זיך מיט אים

און וואָס וואָלט געווען, ווען איך וואָלט דיר געווען געזאָגט,
אַז עס האָבן טאַקע עקזיסטירט, און עס עקזיסטירן טאַקע
צווישן מיר און דעם מאַן, דאָס וואָס דיין מאַמע רופט אָן
זינדלעכע באַצייאונגען, אַז עס איז עפעס טאַקע געווען
אַזעלכעס? – וואָלסטו אויך נישט מער געוואָלט, נאָר „פאַר-
שטיין, פילן און ליבן“ – און נישט משפּטן? – ווי דו זאָגסט,
וואָלסטו נישט פון הויט געשפּרינגען?

ד"ר זילבער

קלאַראַ, איך בעט דיך, חזר דאָס נישט איבער – איך בעט
דיך, טו דאָס נישט.

קלאַראַ

מיט טריאומף

אַהאָ, זעסטו שוין זיכער אַלדאָ, זאָלסטו וויסן, זילבער, איך
האָב דיר פריער לייגנט געזאָגט. – יאָ, זילבער, צווישן מיר
און דעם מאַן עקזיסטירן...

ד"ר זילבער

שרייט אויס

קלאַראַ? – כאַפּט זי אָן ביי די הענט און טרייסלט זי עס איז
נישט אמת, זאָג?

קלארא

פאריז פרינדיג

וואו איז דער רעוורענד? וואו איז דאָס „פאַרשטיין, פילן און
ליבן“? – וויל דו ווייסט, אָז עס איז גאַרנישט געווען
צווישן מיר און יענעם דאָרט – נאָר דאָס, וואָס מיר שפילן
דעם אומשולדיגן שובערט צוזאַמען. – יעצט זע איך, אָז
עס איז אַלעס ווערטער, ווערטער. קוים וואָלסטו נאָר ווירקלעך
געמיינט, אָז עס איז עפעס ערנסטעס – אָ, וואָלסטו שוין גאַנץ
אַנדערש געהאַנדלט. יעצט זע איך, – פונקט אַזוי ווי אַלע
אַנדערע מענער.

ד"ר זילבער

גערייט

ווי אַזוי זאָל איך עס פאַרשטיין? ווי אַזוי? ווי
אַזוי?

קלארא

פרינדיג זיך מיט אים

פאַרשטיי עס ווי דו ווילסט גוטמוטיג, מיט אַ פריינטלעכן שמייכל
צו אים אַהאַ, נו, יעצט ווייס איך עס איז דאָ עפעס
אַזעלכעס, פאַר וועלכן דער „רעוורענד“ אַנטלויפט אויך –
און עס בלייבט נאָר איבער דער „מאַן“.

ד"ר זילבער

גערייט, נעמט זי אָן ביי דער האַנט און קוקט איר אין די אויגן אַרײַן

זאָג מיר, קלאַראַ, ביסטו גליקלעך מיט מיר? – ווילסטו זיין
מיט מיר? – זאָג מיר, וואָס זאָל איך טון, אָז דו זאָלסט
גליקלעך זיין? ווי אַזוי זאָל איך האַנדלען – נישט פאַר מיר,
נאָר פאַר דיר זאָגט אין דער שטיק, גערייט איך האָב דיר
אַזוי ליב. – קלאַראַ, וואָס זאָל איך טון?

קלארא

גאַרנישט זאָלסטו טון. וואָס ווילסטו? איך בין דאָך צופרידן
מיט מיין מזל – איך וויל גאַרנישט, נאָר פייניג מיך נישט –
פרעג מיך נישט. איך בין אַזוי מיד זי לאַזט זיך אַראָפּ אויף
אַ שטוב, שוואַך און פאַרשטעלט זיך מיט דער האַנט די אויגן

ד"ר זילבע,

געריט

קלארא - מיין טייערע, געליבט ווייב מיינס ער זייגט זיך
אראפ, נעמט איר די האנט און קושט זי ברענענדיג קלארא, מיין
געליבטע קלארא!

קלארא

נעמט-צו די האנט און פארשטעלט זיך מיט איר דאס פנים
קוש נישט, סאלאמאן, קוש נישט.

ד"ר זילבער

פארוואס? דו ביסט דאך מיין...

קלארא

דו ווייסט נישט, סאלאמאן - דו ווייסט נישט -

ד"ר זילבער

וואס ווייס איך נישט? וואס - קלארא?

קלארא

אלץ פארמאכנדיג די אויגן מיט אירע הענט
גארנישט, סאלאמאן. גארנישט. פרעג נישט, פרעג נישט.

ד"ר זילבער

געריט

איך פרעג גארנישט - איך וויל גארנישט וויסן, איך ווייס
נאר, אז דו ביסט מיין געטריי געליבט ווייב ער גייט צו

צו דער טיר און רופט-אריין

מאמע, מאמע!

קלארא

וואס טוטו?

ד"ר זילבער

זאגן וויל איך עס איר.

מוטער

קומט-אריין שטאלץ

וואס האסטו מיר גערופן?

ד"ר זילבער

שטארק

מוטער, מוטער - דו האסט געווארפן אן אומגעזעכטן און

ביינן חשד אויף מיין ווייב - דו זאָלסט וויסן, מוטער, אַז
מיין ווייב איז אַן אומשולדיגע ריינע יידישע פרוי.

מוטער

איז דאָס, וואָס דו האָסט מיר געוואָלט זאָגן?

ד"ר זילבער

יא, מוטער, און נאָך עפעס: די, וואָס רעדן אויס אויף איר,
זענען... ער ענדיגט נישט דעם זאָן

מוטער

האָט זי זיך נאָר פאַר דיר אין אַלעמען פאַרטרויט? אין
אַלעם?

ד"ר זילבער

נישט זי פאַר מיר, נאָר איך פאַר איר - האָב זיך אין אַלעם
פאַרטרויט. - מיין פרוי האָט זיך אין גאַרנישט צו פאַר-
טרויען, אין גאַרנישט וואָס מודה צו זיין.

מוטער

ערשטויגט

דו - פאַר איר? האָסטו געהאַט עפעס אַ זינד געגן דיין
פרוי, אין וועלכער דו האָסט דיך באַדאַרפט מודה זיין?

ד"ר זילבער

יא, מאַמע, אין אַ גרויסער זינד, אַן אומפאַרגעבלעכע.

מוטער

וועגן דעם האָב איך נישט געוואוסט.

ד"ר זילבער

אַבער איך האָב געוואוסט, מיין פרוי האָט זיך אין גאַרנישט
וואָס מודה צו זיין, גאַרנישט וואָס צו פאַרטרויען. - איך,
איך, איר זענט באַגאַנגען אַ גרויסע אומגערעכטקייט,
מוטער, געגן אַן ערלעכער אומשולדיגער פרוי, און איך ראָט
איך, מיט מיין גאַנץ האַרץ, מיט מיין גאַנץ געוויסן, אַלס
דער פּרעדיגער פון אייער סינאַגאָגע, אַז איר זאָלט די
אַרעמע אומשולדיגע פרוי מחילה בעטן, ווען איר ווילט
זיך נישט פאַרזינדיגן פאַר אייער גאַט.

מוטער

אויסגערעגט

איך זאל די פרוי מחילה בעטן?

ד"ר זילבער

יא, מוטער - איר זענט באגאנגען געגן איר אן אומגערעכט-
קייט, און איך בעט צו גאט, אז ער זאל עס אייך פאר-
געבן, - איך ראט אייך מיט מיינ גאנצן געוויסן, אז איר
זאלט די פרוי מחילה בעטן.

מוטער

גיט צו דירעקט צו קלאראן און באמיט זיך איר צו קוקן אין די אויגן
אריין

אז איך האב געזינדיגט מיט עפעס געגן אייך? - די בידע
פרויען קוקן זיך א מינוט אן. קלארא נעמט אהעק די אויגן פון דער
מוטערס און לאזט זי אראפ צו דער ערד

מוטער

שרייט-אויס

ניין, ניין, ניין, איך האב די פרוי אין גארנישט וואָס
איבערצובעטן. - גייט-ארויס מיט שטאלצע טריט

ד"ר זילבער

ווען איר טוט דאָס נישט, וועל איך עס טון פאר אייך
זילבער גייט צו צו קלאראן
קלארא, זיי מוחל מיינ מוטער.

די מוטער

שרייט-אויס פון איר אָרט

ניין, ניין האָב איך געזאָגט, איך האָב די פרוי אין גאָר-
נישט וואָס איבערצובעטן.

די מוטער קוקט זי אן, קלארא פארשטעלט זיך די אויגן מיט דער
האנט. - די מוטער פארלאזט דאָן דאָס צימער מיט א געווייבענעם
שטאלצן קאָפּ, נישט אומקוקנדיג זיך אויף זי

פארהאנג

צווייטער אקט

דאָס זעלבע צימער

דיר זילבער זיצט אויבן ביי זיין אַרבעטס-טיש.

קלאַראַ

קומט-אריין פון די אינעווייניגסטע צימערן

האַסט מיר גערופן?

ד"ר זילבער

יא, קלאַראַ, עס איז וועגן די לייט, וואָס האָבן היינט ביי אונז צו זיין, דו וויסט דאָך, די פאַרשטייער פון דער סינאָגאָגע. עס איז צוליב דעם רעליגיעזן צענטער. — היינט זאָל עס געשאַפן ווערן. מיסטער פוקס האָט צוגעזאָגט צו קומען. דאָכט זיך דיר נישט, אַז מען וואָלט באַדאַרפט די לייט פאַרבעטן נאָך דער זיצונג אין עס-צימער אויף אַ גלעזל טיי.

קלאַראַ

קאַלט

אַז דו מיינסט, עס איז נויטיג — דו וויסט, איך קאָן זיך נישט אין די זאַכן.

ד"ר זילבער

יא, איך מיינ אַזוי. נאָך אַלעמען ווערט דאָך היינט פאַר-וירקלעכט אַ גרויסע זאַך פאַר מיר. — עס ווערט, אַזוי צו זאָגן, רעאַליזירט אַ לעבנס-אַמביציע פון מיר. גייט צו צו איר ניין, ערלויב מיר צו זאָגן — אַ לעבנס-אַמביציע פון אונז.

קלארא

איך ווייס דיר מיט אן אמת נישט וואָס צו עצה'ן. איך
מיין, אַז דו האָסט דיר באַדאַרפט פּרעגן ביי דער מאַמען,
ווי זי האָט זיך געפירט אין אַזעלכע פּאַלן.

ד"ר זילבער

יאָ, דו האָסט רעכט. - יאָ, איך מיין, די לייט ערוואַרטן
צו זען די מאַמע היינט אַוונט, מיסטער פּוקס און די אַנ-
דערע. מען וואַלט באַדאַרפט בעטן די מאַמע, אַז זי זאָל זיך
מיען היינט אַוונט.

קלארא

זאָל איך זי לאָזן אַריינרופן? - מיר דאַכט זיך, אַז עס איז
ס'בעסטע - וועסט איר אַליין זאָגן וויל אַרויסגיין

ד"ר זילבער

עס איז נאָך דאָ צייט, איך וועל שוין אַליין רעדן מיט איר
ער דערנענטערט זיך צו זיין ווייב און נעמט זי אן ביי דער האַנט
קלארא!

קלארא

קאַטלעך

סאַלאַמאָן.

ד"ר זילבער

קוקט זי אן אַ מינוט אין שווינגן, גלעט זי איבערן שייטל
ווי שייך דיינע האַר זענען היינט אַוונט. דו האָסט זיי
געוואָשן? שטענדיג נאָך דעם וואַשן זענען זיי אַזוי.

קלארא

נעמט-אָרעק זיין האַנט פון איר שייטל

וואָס פאַר אידעען. - וויל אַפּגיין

ד"ר זילבער

פאַרוואָס אַנטלויפסטו פון מיר? שטענדיג אַנטלויפסטו פון
מיר. איך וויל רעדן מיט דיר.

קלארא

איך האָב געמיינט, אַז דו ביסט פאַרנומען, אַז עס באַ-
דאַרף ווער קומען צו דיר.

ד"ר זילבער

פארוואנדערט, דערשראקן

פון וואָנען ווייסטו, אַז עס באַדאַרף ווער קומען צו מיר?

קלאַראַ

איך ווייס עס נישט, נאָר איך גלויב אַזוי, איז דען נישט
יעצט דיין עמפּאַנג-צייט?

ד"ר זילבער

עס באַדאַרף טאַקע ווער קומען צו מיר - נאָר נישט יעצט,
עטוואָס שפעטער, און אַ גוטער באַקאַנטער אויך, נאָר לאַמיר
עס לאָזן. זאָג מיר, קלאַראַ, פאַרוואָס ביסטו אַזוי טרויעריג?
פאַרוואָס אַזוי אונמוטיג און אומרואיג - זייט אַ געוויסער
צייט. שוין לאַנג איז ווי איך האָב די שיינע ליפּן נישט
געזען שמיכלען, און שטענדיג פלעגן דאָך די צימערן
פאַרקלינגען פון דיין פריידיג געלעכטער. קיין פרייד אויף
דיין פנים, ווי מען וואָלט עפעס פון דיר פאַרייאַנגט.

קלאַראַ

מיט אַ געמאַכט געלעכטער

אַ סאַלאַמאָן, וואָס איז דאָס מיט דיר היינט? דו רעדסט
דאָך שוין באַלד ווי די פּאַעטן אָדער ליבהאַבער פון די
ביכלעך אַרויס - איך האָב עס קיינמאָל נישט געהערט פון
דיר.

ד"ר זילבער

פאַרוואָס אַזוי ביטער, קלאַראַ? און איך האָב געמיינט, אַז
מיר זענען שוין צום ווינציגסטן גוטע פריינט, אַז מיר
פאַרשטייען זיך איינער דעם אַנדערן - צייט דענסטמאָל,
ווען מיר האָבן זיך דורכגערעדט.

קלאַראַ

מיט געבייזער, פאַרוואָלקנט דאָס פנים

אַ זילבער, דו ווייסט, אַז איך האָב נישט ליב ווען דו
ווערסט סענטימענטאַל.

ד"ר זילבער

פאַרוואָס נישט ווערן סענטימענטאַל? איך זע נישט איין,

אז סענטימענטאליטעט איז אַזאַ שלעכטע מידה, מיט וועל-
כער מען באַדאַרף זיך שעמען.

קלאַראַ

שלעכט איז עס נישט, נאָר אַ סימן פון שוואַכקייט.

ד"ר זילבער

און אַז שוואַכקייט איז וואָס? איך מיינ נישט, אַז אַלע
עמאַציעס, וואָס באַווייזן „שטאַרקייט“, זענען דווקא שייך,
איידל און ווירדיג, – פאַרקערט, איך מיינ, אַז אַפטמאָל
פאַרראַט שוואַכקייט אַ געפיל פון ערלעכקייט, פון מענטש-
לעכקייט, פון ליבע, פון גוטסקייט – איך ווייס נישט פאַר-
וואָס מיר שעמען זיך אַזוי מיט שוואַכקייט? מיינ גוטע
קלאַראַ, מיר זענען נישט קיין געטער, מיר זענען
מענטשן.

קלאַראַ

איך האָב קיינמאָל נישט געצווייפלט, אַז דו קאָנסט שייך
רעדן. סאַלאַמאָן, איך גלויב אָבער נישט, אַז איך בין
אַ גוטע אוידיטאָריום.

ד"ר זילבער

גיטער, ענטוישט – פאסט זיך אָבער

קלאַראַ, ווען איך הער דיך אַזוי רעדן, ווען איך קוק זיך
צו צו דיר אין דער לעצטער צייט – און איך זע, ווי יעדע
פרייד איז אַנטלאָפן פון דיר – ווי יעדער שמייכל איז אויס-
געלאָשן אויף דיין פנים – דאָכט זיך מיר, אַז איך האַלט
דיך געפאַנגען דאָ ביי מיר. ערלויב מיר, קלאַראַ, נאָך
אַמאָל צו שטעלן דיר אַן אַפענע און דירעקטע פראַגע:
ביסטו איבערהויפט אַמאָל געווען גליקלעך מיט מיר – קאָנסטו
זיין גליקלעך מיט מיר? זאָג מיר, וואָס זאָל איך טון, אַז
דו זאָלסט זיין צופרידן, רואיג, גליקלעך? –

קלאַראַ

מיינסטו, אַז אַזעלכע פראַגן און ענטפערן קאָנען העלפן
אַריינברענגען האַרמאָניע אין אונזער צוזאַמענלעבען?

ד"ר זילבער

זיי קאָנען אָבער העלפֿן אַרויסצופאַקומען דעם אמת פון
אונזער לעבן.

קלאַראַ

פאַרוואונדערט

דעם אמת? דעם אמת? איך האָב געמיינט, אַז דו זוכסט
מער האַרמאָניע אין אונזער לעבן ווי אמת.

ד"ר זילבער

פאַרשעמט, פאַרטראַכט, טרויעריג

יא, דו האָסט רעכט, געוויס האָסטו רעכט, איך האָב געזוכט
און איך זוך די האַרמאָניע אין אונזער לעבן. — אָבער
גלויבסטו, קלאַראַ, אַז עס קאָן עקזיסטירן האַרמאָניע אַן
אמת?

קלאַראַ

איראַניש

אין אַזעלכע זאַכן ווייס איך נישט וואָס צו רעדן — אַזעלכע
זאַכן באַלאַנגען צו דיין באַרוף, און איך קוק-אַרויף צום
רעוורענד, אַז ער זאָל מיר לערנען, ווי פילע מיטגלידער
פון זיין עדה. —

ד"ר זילבער

ווי פאַר זיך

איך האָב נישט קיין מורא דערפאַר, קלאַראַ, איך בין שטענ-
דיג גרייט געווען מקריב צו זיין דעם קליינעם טאַג-טעגלעכע
אמת — פאַר אַ העכערן און פאַר אַ שענערן און פאַר אַ גע-
רעכטערן. נאָר ווען עס איז דאָ — פאַר וואָס עפעס מקריב
צו זיין. איך האָב אָבער מורא, אַז צווישן אונז איז נישטאָ
מער וואָס מקריב צו זיין, דורך דעם וויל איך דיך פרעגן
גאַנץ אָפֿן: זאָג מיר, קלאַראַ — אַז איך וועל דיך באַפרייען
פון מיר — וועסטו גליקלעכער זיין? צופרידענער דענסטמאַל?
דערשראָקן ווי ביטער און ווי איינזאַם — איך וועל עס טון,
קלאַראַ. איך וועל עס טון פאַרלוירן איך האָב דיך אַזוי
ליב.

קלארא

גערייט

אָבער איך בין דאָך צופרידן מיט מיין מזל - איך ווייס
באמת נישט, וואָס דו ווילסט!

ד"ר זילבער

אָבער פאַרוואָס דיין שווייגן, דיין שווייגן, פון אַ געוויסער
צייט - דער טרויער אויף דיין פנים, און קיינמאָל נישט
מער קיין שמייכל אויף דייןע ליפן, קיינמאָל נישט מער
קיין קלאַנג פון דער פיאַנאַ פון אונטער דייןע פינגער -
ווי דאָס שפּילן וואָלט פאַרשטומט געוואָרן אין דיר. וואָס
מיינסטו, ווען איך האָב קיין אויגן נישט דאָס צו זען, איך
האָב דאָך אַ האַרץ דאָס אַרויסצופילן - און איך האַלט זיך
דאָך פאַר אַ גולן, פאַר אַ מערדער, ווען איך זע דיך -
ווי אַן אויסגעלאָשענע ביסטו. ווי אַ געפאַנגענער פויגל
דרייסטו זיך אין מיין שטוב אַרום. איז דאָך מיר דאָס גאַנצע
לעבן נישט ניאַה. - זאָג מיר, קלאַראַ, וואָס זאָל איך טון, אַז
דו זאָלסט גליקלעך זיין, צופרידן? איך וועל אַלעס, אַלעס טון.

קלאַראַ

אָבער איך בין דאָך צופרידן - איך קלאַנג זיך נישט,
סאַלאַמאָן.

ד"ר זילבער

גיין, נישט דאָס, נאָר איך פיל דאָך מען קלאַמט אין מיר

קלאַראַ

הער-אויף, הער-אויף. מיר דאַכט זיך, סאַלאַמאָן, אַז עס
ווייל ווער אַריינקומען צו דיר.

ד"ר זילבער

נעמט דעם זייגער פון טיש

יא, דו האָסט רעכט, איך האָב וועמען באַשטעלט אויף
יעצט היי צו זיך. - קלאַראַ, גיי יעצט אַריין צו דיר - איך וועל
שפעטער עפעס באַדאַרפן מיט דיר זיך דורכרעדן. - זאָג
דאָך, קלאַראַ, דו ביסט דאָך פאַראינטערעסירט אין מוזיק-
קאַלישן אַנשטאַלט אין אונזער שטאָט?

קלארא

פארהאונדערט:

וואָס עפעס אַזאַ פּראָגע אין מיטן דערינען? ווערט רוים

ד"ר זילבער

גאַרנישט, גאַרנישט - איך וועל שפעטער רעדן מיט דיר

וועגן דעם - גיי יעצט אַריין צו דיר ער באַגלייט זי, מאַכט

צו די טיר הינטער קלאָראַן

אַ צווייטער קלאַפּ אין פּראָגנטיר

ד"ר זילבער

הויך

אַריין!

מ-ר רובינשטיין

עס איז אַ יונגעראַמאָן פון די לעצטע צוואַנציגער יאָרן, געקרייזלטע שוואַרצע האָר,

אַ טרויעריג סלאַוויש געזיכט מיט קליינע וואַנסעלעך. - ער בלייבט איבער ביי

דער טיר

ד"ר זילבער

פון דערווייטנס

מ-ר רובינשטיין?

רובינשטיין שאַקלט מיטן קאָפּ אויף יאָ

ד"ר זילבער

גייט אים אַנטגעגן צו דער טיר

איר נעמט דאָך נישט פאַראיבל, וואָס איך האָב איך

מטריח געווען צו מיר, - עס האָט זיך מיר געדאַכט, אַז

דאָס, וואָס איך וויל רעדן מיט איך, וועט אַמבעסטן פאַסן

אין מיין אייגן הויז.

רובינשטיין

קאַטלעך

איך בין נייגעריג צו הערן, וואָס איר האָט מיר צו זאָגן.

ד"ר זילבער

ווילט איר זיך נישט זעצן, מ-ר רובינשטיין? רובינשטיין זעצט

זיך ערשטנס, וויל איך וויסן ווי עס גייט אייך? וואָס איז

מיט אייער קאַנסערוואַטאַריע, וואָס איר פּלאַנט צו גרינדן

אין אונזער שטאָט? האָט אייער פּראָיעקט געמאַכט גרויס פּראָגרעס דורך דער צייט, וואָס מען האָט אייך נישט געזען? איך גלויב, אַז אַזאַ אַנשטאַלט וואָלט געווען פאַר אונזער שטאָט אַ גרויס געווינס. אַ שיינער אָרנאַמענט. איך האָב גערעדט וועגן דעם מיט מ-ר פּוקס לעצטע וואָך.

רובינשטיין

פארוואונדערט

איך מיינ נישט, אַז מיינ קאָנסערוואַטאָריע איז געווען דער ציל פון אייער רופן מיך צו אייך, ד"ר זילבער.

ד"ר זילבער

פון וואָנעט ווייסט איר, אַז ניין? דאָס און נאָך עפעס אַנדערש! נאָר דאָס אויך, פיל אויך. גוטמוטיג גלויבט איר נישט, אַז איך ווייס ווי אַפּפּאָשאַצן אייער קולטורעלע אינ-סטיטוציע, וועלכע איר ווילט פאַרפּלאַנצן אין אונזער שטאָט? - דעם איינפלוס צו שענערס, צו בעסערס, וואָס זי וועט האָבן אויף אונזערע איינוואוינער? אייגנטלעך טוען מיר איין און דיזעלבע זאך, מ-ר רובינשטיין - איר דורך מוזיק און איך דורך פּראָזאַישע ווערטער.

רובינשטיין

איך דאַנק אייך פאַרן קאָמפּלימענט.

ד"ר זילבער

עס איז נישט קיין קאָמפּלימענט, עס איז נישט קיין חניפה. עס איז בלויז דער אמת, וואָס איך וויל זאָגן. מיר דאַכט זיך, אַז אייער אַנשטאַלט קאָן ווערן אַ קולטורעלער צענטער, וואָס וועט פאַרשפּרייטן די מוזיק-קונסט צווישן אונזער יוגנט. - פאַרוואָס מיינט איר, אַז איך קאָן דאָס נישט פאַרשטיין? מיסעס זילבער האָט אַזוי פיל מאָל גערעדט מיט מיר וועגן דעם. איך בין אייך גרייט צו העלפּן אין דער רעאָליזירונג פון אייער פּלאַן. איך בין גרייט צו רעדן מיט מיינע פריינט איבער דער נויטיגקייט פון אַזאַ אינ-סטיטוציע אין אונזער שטאָט.

רובינשטיין

ד"ר זילבער, מיינט איר עס ווירקלעך?

ד"ר זילבער

עס איז נישט מיין טבע - איינס צו זאָגן און עפעס
אַנדערש צו מיינען. איך זאָג דאָס וואָס איך מיין. -

רובינשטיין

ד"ר זילבער, איר ווייסט אַליין נישט וואָס איר טוט פאַר מיר.

ד"ר זילבער

מיסעס זילבער איז זייער פאַראינטערעסירט אין אַזאַ
אַנשטאַלט. זי האָט מיט מיר גערעדט פיל מאָל וועגן דעם -
זי וואָלט אייך געקאָנט העלפן אין אַזאַ אַנשטאַלט. - ווי
איר ווייסט, איז זי דאָך אַ גרויסע ליבהאַבערין פון מוזיק.
און זי האָט פיל צייט, זי וואָלט מיט אייך געקאָנט
אַרבעטן אין דעם אַנשטאַלט.

רובינשטיין

פאָוואַנדערט, דערשטיינט

מיסעס זילבער, מיט מיר אין דעם אַנשטאַלט - ?

ד"ר זילבער

פאַרוואָס נישט? איך גלויב, עס וואָלט מיין פרוי פיל גוטס
געטון - זי האָט ליב מוזיק - און אַזאַ אַנשטאַלט וואָלט
איר געגעבן פיל גליק. איר ווייסט - ווען אַ מענטש האָט
אַן אידעאַל.

רובינשטיין

דויט ווערנדיג

ד"ר זילבער, איך דענק נישט, אַז מיסעס זילבער מיט

מיר צוזאַמען - -

ד"ר זילבער

פאַרוואָס נישט? איך האָב אייך טאַקע געוואָלט פּרעגן,
פאַרוואָס האָט איר אויפגעהערט לעצטע צייט אַריינקומען
צו אונז אין שטוב? איך האָב אייך שוין לענגסט נישט
געזען ביי אונז. - האָט אייך ווער באַליידיגט, חלילה, ביי
אונז, - געזאָגט אייך וואָס?

רובינשטיין

אלץ רויט און דערשאקן

באליידיגט - נישט, נאָר איך האָב געדענקט, אַז דער כבוד
פון אייער שטוב פאַרלאַנגט עס.

ד"ר זילבער

אַ, דאָס מיינט איר שמייכלט. ניין, מיסטער רובינשטיין,
איך מיינ עס פאַרקערט. דער כבוד פון מיינ שטוב פאַר-
לאַנגט עס דווקא, אַז איר זאָלט וואָס אָפטער אַריינקומען
צו אונז.

רובינשטיין

אַבער, דאָקטאָר זילבער, - מענטשן...

ד"ר זילבער

איבערהאקנדיג אים די רייד

ווען מענטשן זעען, ווי איר מיידט-אויס אונזער שטוב, גיט
דאָס אַ געלעגנהייט אַרויפצוברענגען אויף מענטשלעכע
צינגער פאַרשידענע רכילות. - אַבער נישט צוליב דעם
בעט איך איך, מ-ר רובינשטיין, אַז איר זאָלט באַזוכן
אונזער הויז, כדי מענטשן זאָלן נישט רעדן. - ניין, ניין, איהר
זענט ביי אונז אַ זייער אָנגענעמער גאַסט - ביי מיר, ווי
ביי מיינ פרוי. - ווי איך פאַרשטיי, מאַכט דאָס מיינ פרוי
גרויס פאַרגעניגן אייער מוזיצירן מיט איר אויף פיר
הענט, - און ווען איך איז נישט צו ווידער, זע איך נישט
איין, פאַר וואָס איך זאָל רויבן מיינ פרוי פון אַ פאַרגעניגן.

רובינשטיין

דאָקטאָר זילבער, איר זענט צו גוט, צו איידל, אַבער
נישט אַלע מענטשן דענקען אַזוי ווי איר - גלויבט מיר.

ד"ר זילבער

אַ, איך ווייס. דורך דעם דאַרפן מיר געבן אַ ביישפּיל
מענטשן, ווי אַזוי צו דענקען מיט אונזערע מעשים, אַז ווען
נישט מיר, וואָס זענען באַרופן געוואָרן מענטשן אַנצווייזן
די וועגן פון זייער טון און שאַפן - האָבן נישט דעם מוט
צו טון דאָס, וואָס זיי דענקען, אַז עס איז גוט און רעכט -

ווער דען זאָל עס טון? - מיר באַדאַרפֿן געבן אַ ביישפּיל
אַנדערע.

רובֿינשטיין

געוויס, געוויס, אָבער מענטשן וועלן דאָס אַנדערש אויס-
טייטשן.

ד"ר זילבער

אומגעווענליך

לאַמיר דאָס לאָזן. איבעריגנס, האָבן מיר קיין קאָנטראַקטן
נישט געמאַכט מיט קיינעם, אַז אַלע אונזערע מעשים זאָלן
זיין פֿאַרשטענדלעך פֿאַר אַלע. דער עיקר איז, אויב זיי
זענען פֿאַרשטענדלעך פֿאַר אונז אַליין. - איז עס נישט
אַזוי, מיטער רובֿינשטיין?

רובֿינשטיין

פֿאַרלוירן אַביסל

איך דענק, אַז איר האָט רעכט.

ד"ר זילבער

אַזאַ, מאַכט זיך נישט דערפֿון, וואָס מענטשן זאָגן יאָ,
אַדער זאָגן נישט. - קומט-אַריין צו אונז אַזוי ווי פֿריער.
איך בין איבערצייגט, אַז מיסעס זילבער וועט זייער גערן
איך ווידער זען אין אונזער הויז. - זי האָט דאָך אַזוי
גערן מוזיק, און לייב מיט אייך צו מוזיצירן. און איך מוז
אייך זאָגן, אַז צייט איר האָט אַזוי פֿאַרנאַכלעסיגט אונזער
שטוב - איז מיסעס זילבער כּמעט צו דער פּיאַנאָ נישט
צוגעגאַנגען - און זי איז דאָך מוזיקאַליש. איך וועל איר
גלייך לאָזן וויסן, אַז איר זענט דאָ. איך בין איבערצייגט,
אַז זי וועט זיין זייער צופֿרידן אייך ווידער צו זען ביי
אונז. ער וויל צוגיין צו דער טיה רופן קלאַראַן.

רובֿינשטיין

האַט אים צוריק מיט אַ זשעסט פֿון זיין האַנט, פֿאַרלעגן און פֿאַרלוירן
אָבער ד"ר זילבער, טוט דאָס נישט - איך בעט אייך.

ד"ר זילבער

פֿאַרוואָס? קוקט אָן רובֿינשטיינען און זאָגט מיט אַ פֿאַרלעגן געלעכטער.

איר זאָלט מיר מוחל זיין פאַר די רייד - עקזיסטירן דען
צווישן מיין פרוי און אייך - ווי זאָגט מען דאָס - באַציי-
אונגען, צוליב וועלכע איר קאָנט זיך נישט טרעפן מיט
איר ?

רובינשטיין

אוי באַלידיגט

ד"ר זילבער, מיסעס זילבער עקזיסטירט נאָר פאַר מיר אַלס
אינטערעסאַנטע מוזיקאַלישע פּערזענלעכקייט, איך ערלויב
מיר דאָס צו זאָגן, אַלס די איינציגע מוזיקאַלישע פּער-
זענלעכקייט אין אונזער שטאָט, מיט וועלכער מען קאָן רעדן
איבער מוזיק - און וועלכע פאַרשטייט מוזיק.

ד"ר זילבער

אַזאָ! - און ווידער צוליב מענטשן - האָב איך
שוין געזאָגט, אַז דאָס איז דער איינציגער ענטפּער, וואָס
מיר קאָנען געבן מענטשן צו פאַרשטיפן נאַרישע געריידערס
צוריק אין די מיילער. - ווען די שטאָט וועט וויסן, אַז איך
אַליין האָב אייך צוריק פאַרבעטן אין אונזער שטוב אַריין -
וועט דאָס זיין דער בעסטער באַווייז ווי גרונדליאַז, ווי
נאַריש זייער פאַרדאַכט איז. ער גייט צו צו דער טיר, עפנט
זי אויף און רופט אַריין קלאַראַ, קלאַראַ, מיר האָבן אַ גאַסט.

קלאַראַ

באווייזט זיך אין טיר

וואָס איז ווידער ? דערזעט רובינשטיינען - הערט בלייך, דערשראָקן
איר - דאָ ?

רובינשטיין

ווי פאַרענטפּערנדיג זיך

דאָקטאָר זילבער האָט מיך גערופן צו זיך דורך דעם בריוו
ער האַלט אין האַנט אַ בריוו, וואָס ער האָט אַרויסגענומען פון טאַש

קלאַראַ

פאַרהאונדערט

ד"ר זילבער ?

ד"ר זילבער

יא, איך האָב פאַררופן מ"ר רובינשטיין צו מיר אין צוזא-
מענהאַנג מיט זיין מוזיקאַלישן אינסטיטוט, וועלכן ער
פלאַנט צו עפענען אין אונזער שטאָט. איך האָב געגלויבט,
אַז עס וועט גוט זיין, ווען דו, קלאַראַ, וועסט זיך מיט דער
זאך פאַראינטערעסירן און העלפן מ"ר רובינשטיין צו
רעאַליזירן דעם פלאַן, און אים העלפן אין זיין אַרבעט.
איך מיינ, אַז עס וועט זיין פאַר דיר אַ ווירדיגע בא-
שעפטיגונג, וואָס וועט דיר געבן סאַטיספאַקציע און גייסטיגע
צופרידנקייט. דו האָסט דאָך שטענדיג גערעדט מיט מיר
וועגן דער נויטיגקייט פון אַזאַ אינסטיטוציע אין אונזער
שטאָט. און איך בין גרייט היינט אין אָוונט ביי אונזער
זיצונג פאַרצוברענגען מ-ר רובינשטיינס פלאַן פאַר די לייט.
אפשר וועלן מיר קאָנען דאָס פאַרבינדן אינאיינעם, מיט דעם
רעליגיעזן צענטער, וואָס מיר ווילן בויען. איך מיינ, אַזאַ
מוזיקאַלישע אינסטיטוציע, ווי דו מיט מ-ר רובינשטיין
פלאַנען, וועט פיל העלפן אויסצובילדן דעם געשמאַק פאַר
מוזיק און קונסט אין אונזער שטאָט - באַדערפעניש פאַר
אַ שענערער און איידעלערער פאַרוויילונג פאַר אונזער יוגנט.
איך בין איבערצייגט, אַז מ-ר פוקס וועט מיך שטיצן.
וואָס זאָגסטו קלאַראַ?

קלאַראַ

ליאַזט. אַראָפּ דעם קאַפּ און מיינט-אויס. דעם בליק פון ביידע מענער
איך גלויב נישט, סאַלאַמאַן, אַז דו דאַרפסט מ-ר רובינשטיינס
פראַיעקט פאַרברענגען פאַר די לייט היינט אָוונט.

ד"ר זילבער

פאַרוואַנדערט

אַבער פאַרוואָס? דאָס איז דאָך דיין אייגענע אידעע געווען.

קלאַראַ ענטפערט נישט

ד"ר זילבער

מיט געלעכטער

אַ, דו מיינסט דאָס, וואָס מענטשן זאָגן... איך האָב עס

ערשט איצט ערקלערט מ-ר רובינשטיין, דער עיקר, קלארא -
 אויב מיר זענען זיכער אין אונז אליין, - קלארא און פאר-
 שטענדלעך פאר אונז אליין. דער עיקר, אויב מיר קאנען
 זיך אליין קוקן אין די אויגן אריין... און וויסן, אז אונזערע
 הערצער זענען ריין. און ווידער דאכט זיך מיר, אז דאס
 וואָס מ-ר רובינשטיין האָט אזוי פּלוצים אויסגעמיטן אונזער
 הויז, דאָס האָט נאָר געהאַלפּן צו פאַרשפּרייטן די אומ-
 באַגרינדעטע און נאַרישע מענטשלעכע געריידערס. - און
 פּדי איין מאָל פאַר אַלע מאָל צו געבן אַ קלאַפּ דער נאָ-
 רישקייט איבערן קאַפּ, מיין איך, אז מ-ר רובינשטיין דאַרף
 באַזוכן אונזער הויז ווי פּריער. - ווען מען וועט געוווּיר
 ווערן, אז איך האָב מ-ר רובינשטיין געבעטן אליין גייט צו
 צו מ-ר רובינשטיין, גיט אים די האַנט ווי אַ פּריינט צו באַזוכן
 אונזער שטוב, ווען ער וועט נאָר געפינען פאַר פּאַסיג און
 צייט, - זאָגט איר מיר דאָס צו, מ-ר רובינשטיין?

רובינשטיין

פאַרלעגן, קוקט אויף מיסעס זילבער

דאָס הענגט נישט אָפּ פּון מיר, ראַבינער זילבער. איך ווייס:
 נישט, אויב מיסעס זילבער וויל מיך צוריק זען אין איר
 שטוב.

מיט זיך צו קוקן מיסעס זילבער אין פנים אריין, זי מירט אויס זיין
 בליק

בידע מענער קוקן אויף קלאראַן

קלאראַ

ווירקלעך, זילבער, איך ווייס נישט, נאָך דעם, וואָס
 מענטשן רעדן - אויב עס איז קלוג. זיכער, מיט באַשטימטקייט:
 ניין, סאַלאַמאָן, איך מיין נישט, אז מ-ר רובינשטיין באַדאַרף-
 באַנייען זיינע באַזוכן אין אונזער הויז.

רובינשטיין

ברוגזיג, וויל זיך צוריקציען

איך מיין אויך אזוי, דאָקטאָר זילבער.

אָבער אום גאָטס-ווילן: נאָך אַמאָל, צוליב מענטשלעכע פוסטע ווערטער, צוליב מענטשלעכע נאַרישקייטן זאָל מען איבערפירן אַ וויכטיגע קולטורעלע אינסטיטוציע, וואָס וואָלט געקאָנט פיל שיינעס ברענגען פאַר אונזער שטאָט, און דיך באַרויבן פון אַ גרויס גייסטיג פאַרגעניגן. האָסט מיר אַליין געזאָגט, אַז מוזיק איז אַ טייל פון דיין לעבן, און צייט איר, מ-ר רובינשטיין, מיידט-אויס אונזער שטוב, האָט איר פינגער קיין קלאַוויר נישט באַרירט. - און וואָס אָנבאַ-טרעפט מענטשלעכע געריידערס, גלויב איך - ווי געזאָגט - אַז דאָס איז דער איינציגער ווירדיגער ענטפער, וואָס מיר קאָנען געבן דער וועלט. דו וועסט דאָך פאַרשטיין, אַז אין דעם, וואָס ווערט געזאָגט, ווערט דאָך מיין פּבּוד נישט ווינציגער באַרירט. מיט ליבע צו קלאַראַן דיין פּבּוד איז דאָך מיין פּבּוד - און מ-ר רובינשטיינס פּבּוד ווערט אויך באַ-רירט. און נאָך אַ טיף איבערלעגען - בין איך געקומען צו דער איבערצייגונג, אַז דאָס איז דער איינציגער ענטפער, וואָס מיר קאָנען געבן אויף מענטשלעכע רייד. איך מיין, איר גלויבט, אַז אין פּראַגן פון פּבּוד און עטיק בין איך גענוג קאָמפּעטענט צו משפטן, וואָס עס איז רעכט און וואָס אומרעכט. שטאַרק אַלס דיין מאַן, וועמענס פּבּוד איז אָנגערירט געוואָרן פון פוסטע מענטשלעכע שלעכטע רייד, פאַרלאַנג איך פון דיר, אַז דו זאָלסט מ-ר רובינשטיין איינלאַדן אין הויז, פּדי צו פאַרמאָכן מענטשן די מיילער.

קלאַראַ

קוקט אים אָן

סאָלאַמאָן, דו וויסט - וואָס דו טוּסט?

ד"ר זילבער

איך באַשטיי דערויף!

קלאַראַ

צו רובינשטיינען ביטער, איראַניש

מיסטער רובינשטיין, איר האָט געהערט וואָס מײן מאַן האָט
געזאָגט?

רובינשטיין

פארלעגען

איך דאַנק אייך.

ד״ר זילבער

און יעצט, מײנע פריינט, גײט אַרײן אין מוזיק-צימער. —
עס איז שוין העכער אַ חודש צײט ווי איך האָב נישט גע-
הערט קײן קלאַנג פון אונטער דײנע פינגער, קלאַראַ.

קלאַראַ

מיסטער רובינשטיין, ווילט איר אַזוי פריינטלעך זײן?

רובינשטיין

ווען איר זענט אַזוי ליבנסווירדיג.

קלאַראַ

צו זילבער

ווילסטו נישט מיטקומען?

ד״ר זילבער

איך האָב דאָך יעצט מײן עמפאַנג. איך וועל אייך הערן
פון דאַנעט.

רובינשטיין, קלאַראַ גײען אָפּ אין די אינעווייניגסטע צימערן. די מוטער
קומט אַרויס פון איר צימער מיט שטילע טריט. ערשיינט פלוצים און
שטעלט זיך פאַר ד״ר זילבער

מוטער

שטרענג

וואָס איז דאָס פאַר מוזיק? שוין לאַנג נישט געהערט קײן
מוזיק דאָ אין שטוב?

ד״ר זילבער

ווי אויפכאַפּנדיג זיך

אַ, מאַמע, דאָס שפּילט קלאַראַ מיט מיסטער רובינשטיין.
זען דײך, מאַמע, — שפּילן זײ נישט צוזאַמען וואונדער-
באַר שײן?

מוטער

אויפגעבראכט ביי צום אויסטערלישן

מוזיק - זאָגסטו? מיט מ-ר רובינשטיין - מ-ר רובינשטיין?
ביי דיר דאָ - אין הויז? און דו וויסט דערפון?

ד"ר זילבער

יא, איך האָב אים איינגעלאָדן, איך האָב אים אַליין גע-
בעטן, - איך אַליין האָב געשיקט נאָך אים.

מוטער

ווי עס וואָלט איר געטראָפן אן אומפארשטענדלעכע זאָך

דו האָסט אים אַליין געבעטן, זאָגסטו?! מיין זון, דו וויסט,
וואָס דו טוסט?

ד"ר זילבער

וואָס זאָל איך נישט וויסן. איך זע נישט איין אין דעם
קײן שלעכטס - און איך פאַרשטיי אייך נישט, מוטער?

מוטער

וויסטו וואָס דערדאָזיקער מ-ר רובינשטיין איז פאַר דיין
פרוי?

ד"ר זילבער

מוטער, איך וועל אייך בעטן, אַז איר זאָלט זיך צוריק-
האַלטן פון יעדער באַליידיגונג אויפן אַדרעס פון מיין פרוי. -
מיין געדולד פלאַצט. מיין געדולד האָט אויך אַ סוף. מיין
פרוי איז אַן ערלעכע ריינע פרוי, - און יעדעס וואָרט, וואָס
באַליידיגט מיין פרוי - און מעג עס זיין פון אייערע ליפן,
וועלכע איך בין מחויב צו ערן, צו אַכטן - שטעכט מיך
און טוט מיר וויי. איך בעט אייך, אַז איר זאָלט מיך נישט
שטעלן אויף דעם פרוו. און וואָס עס באַטרעפט דעם
מיסטער רובינשטיין - בין איך גאַנץ גוט אינפאַרמירט. ער
איז אַ מוזיקער און מיין פרוי איז אַ מוזיקערין - ליידער
האַט מיך גאָט נישט באַשאַנקען מיט דער מתנה צו פאַר-
שטיין מוזיק - עס איז די איידעלע קונסט פון מוזיק, וואָס
ברענגט זיי צוזאַמען. אַלעס איבעריגעס איז נידערטרעכטיגע
און געמיינע רכילות.

מוטער

איך בעט נאָר צו גאָט, דאָס דיין אומשולד זאָל בלייבן
אומבאַפֿלעקט אַזוי ווי זי איז. — צי האָסטו די איבערצייגונג,
אַז דאָס, וואָס דו זאָגסט — איז טאַקע אַזוי באמת?

ד"ר זילבער

איך האָב עס געהערט פון מיין פרויס מויל, און אויך פון
זיינעם, פון מיסטער רובינשטיין — און דאָס איז מיר
גענוג. איך האָב נישט קיין סיבה צו צווייפלען איז מיין
פרוים ערלעכקייט און אַרנטלעכקייט.

מוטער

אַבער איך האָב יאָ!

ד"ר זילבער

עס איז נישט אמת, מוטער, איר זאָגט... ער כאַפט זיך אַריק
זעט, וואָס אייער פאַרדאַכט קאָן ברענגען, זייט מוחל.

מוטער

זייער צוזאַמענזיין, אָפגעשלאָסן אין מוזיק-צימער, דאָס
פאַרשאַרטע לאַכן פון דאָרט, זייער בליק — זאָגט מיר
עפעס אַנדערש.

ד"ר זילבער

פאַר ריינע איז אַלעס ריין — איז געזאָגט ביי אונז.

מוטער

גאָט האָט געשלאָגן מיט בלינדקייט דיינע אויגן — אַנדערש
קאָן איך מיר נישט פאַרשטעלן דיינע מעשים און דיין
האַנדלען, און פדי איין מאָל פאַר אַלע מאָל אויפצופענען
דיינע אויגן, אַז דו זאָלסט זען דעם גאַנצן אמת, רוף-
אַריין דיין פרוי און שטעל זי פאַר מיר. איך וועל זי
פרעגן, מיר זאָל זי ענטפערן — זאָל זי מיר קוקן גלייך אין
די אויגן אַריין, און זאָגן, אַז עס איז נישט אמת — דאָס,
וואָס מענטשן זאָגן.

ד"ר זילבער

גאָט האָט אונז נישט געהייסן פראָבירן. איך האָב שוין
איינמאָל געפרוווט — ווען דו האָסט געוואָרפן אויף איר

אָן אומזיסטיגן פאַרדאַכט - און גאָט האָט מיך באַשטראַפֿט
דערמיט, וואָס ער האָט דערווייטערט דאָס האַרץ פֿון מיין
פֿרוי צו מיר. איך וועל עס נישט טון נאָך אַמאָל.

מױטער

שטרענג

דאָן בלייבט מיר גאַרנישט אַנדערש צו טון, נאָר צו
פאַרלאָזן דאָס הויז אַלס אַן אוממאַראַלישעס.

ד"ר זילבער

שרייט-אויס

מוטער! פאסט זיך, געבראַכן האָט איר דען גאָר קיין האַרץ
נישט, פאַרוואָס ווילט איר פאַרטרייבן מיין איינציגע פֿרייד,
מיין גליק פֿון מיין שטוב? איך האָב דאָך גאַרנישט אין
לעבן - נאָר זי פאַרשטעלט זיך מיט דער האַנט דאָס פנים

מױטער

פֿרוטאל

אַזוי ווייט האַלט עס מיט דיר, אַז פאַר דייע אַייגענע
זינדגע געפֿינן האָסטו געדולדעט שלעכטס אונטער דיין
באַלקן! - איך האָב געמיינט, אַז זי האָט זיך פאַר דיר
מודה געווען, מודה געווען אין אַלעס, אַז אייער ווייטער-
דיג צוזאַמענלעבן באַרוט אויף אַ טיפער פאַרשטענדניש,
וואָס איז אַריינגערעטן צווישן אייך. - יעצט זע איך, אַז
עס איז עפעס אַנדערש... אָדער דו ביסט בלינד, אָדער דו
ביסט - וואָס איך ווייס אַליין נישט וואָס. שטרענג די מינוט
שיק די פֿרוי פֿון הויז!

ד"ר זילבער

פאסט זיך מנט אלע פֿרוות

איך האָב נישט קיין מאַטיוון, האָב איך אייך געזאָגט, אַזוי
צו האַנדלען ווי איר פאַרלאָנגט פֿון מיר! אַזוי צו האַנדלען
אויף מענטשלעכע אומזינלעכע גערייד - וואָלט געהייסן
אומזיסט און אומנישט אַ מענטשנס בלוט צו פאַרגיסן. עס
וואָלט געווען די גרעסטע זינד פאַר גאָט און פאַר לייט.
און מיט דער גאַנצער קראַפט וועל איך זיך אוועקשטעלן

צו שיצן מיין פרוי - אפילו געגן אייך. נישט דערפאר בלויז,
ווייל זי איז מיין פרוי, נאר דערפאר וואָס זי איז אַ מענטש,
גאָטס אַ קינד ווי מיר. - דער חוב פון מיין באַרוף פאַר-
לאַנגט עס פון מיר.

מוטער

אַבער איך האָב יאָ מאַטיוון און גענוגדע, וועלכע באַרעכ-
טיגן מיך אַזוי צו האַנדלען.

ד"ר זילבער

אומגעוולדיג

באַוויזט זיי, ווען איר האָט זיי!

מוטער

שטעל מיר דיין פרוי אין מיין פנים - איך וועל זי פרעגן,
מיר זאָל זי זאָגן. זאָל זי מיר קוקן גלייך אין די אויגן
און זאָגן, אַז זי האָט גאַרנישט צו באַהאַלטן פאַר מענטשן -
וואָס גאָט ווייסט!

ד"ר זילבער

מוטער, איך בעט אייך, איר זאָלט דאָס נישט טון, איר
זאָלט נישט בחנם אַ מענטשנס בלוט פאַרגיסן, נאָר ווען איר
ווילט עס דווקא, זאָלט איר עס האָבן - און אַ סוף
זאָל דאָס נעמען, איין מאָל פאַר אַלע מאָל. - נאָר איך
בעט צו גאָט, אַז ער זאָל דאָס אייך מוחל זיין. ער גייט-
אריין אין דעם צווייטן צימער, ברענגט אריין קלאַראַן געאַרעמט, געניי-
טערהייט. רובינשטיין הינטער זיי

ד"ר זילבער

קלאַראַ, דו מוזט מיר מוחל זיין און אויך איר, מיסטער
רובינשטיין. עס איז נישט מיין שולד, גאָט ווייסט עס -
נאָר מיר מוזן איין מאָל פאַר אַלע מאָל אויפקלערן די
זאך פאַר דער גאַנצער וועלט. מיין מוטער באַשולדיגט
אייך, אַז אַ הויז אייערע ריינע מוזיקאַליש-קינסטלערישע
אינטערעסן עקזיסטירן נאָך צווישן אייך אַנדערע, אומפאַר-
שטענדלעכע זאָט שווער דאָס וואָרט אַרויס נן - זינדיגע. איך
בעט אייך, ערקלערט עס פאַר איר אָפן, שליידערט זיי

דעם אמת אין פנים אריין און זאלן זיי פארשווייגן אין
זייער פארשעמטקייט.

רובינשטיין

שמייכלט, פארקרימט דאס געזיכט מיט א גרימאסע, וויל עפעס זאגן,
קלארא קוקט אים אן שטרענג, רובינשטיין פארשוויגט

קלארא

צו דער מוטער

וואָס איז דאָס, וואָס איר ווילט וויסן, מאַדאַם - ? מוטער
נעמט אַרעק דאָס געזיכט פון איר אויב איך בין אייער זון
אַ געטרייע פרוי? - ניין, מאַדאַם! איך איז אפשר לייכט
געווען צו זיין אַ געטרייע פרוי צו אייער מאַן. מיין מול
האַט מיר אַנדערש באַשערט. זי פאַרשטעלט זיך דאָס פנים מיט

די הענט און וויינט

ד"ר זילבער

קלארא, קלארא, וואָס איז דיר?

מוטער

סאַלאַמאַן, דו הערסט - וואָס די פרוי זאָגט?

ד"ר זילבער

אַבער, מאַמע.

קלארא

ברעכט ארויס

אויך איך בין שוין קראַנק און מיד דערפון. אויך איך וויל,
אַז עס זאל אַיינמאַל אַ סוף נעמען. איך קאָן נישט מער.
ניין, זילבער, דיין מאַמע האָט רעכט, איך בין דיר נישט
קײן געטרייע פרוי. יא, צווישן מיר און דעם מאַן דאָ עקזיס-
טירן אויך אַנדערע באַציאונגען ווי רײן-מוזיקאַלישע. - יא,
יא, איך האָב עס דיר געזאָגט, דו האָסט מיר נישט געוואָלט
גלױבן - דו האָסט געוואָלט, אַז איך זאל עס פאַרלייקענען,
ווייל עס איז דיר באַקוועמער געווען מיטן לײגנט - האָב
איך עס פאַרלייקנט. -

ד"ר זילבער

שרייט אויס

איז דאָס געווען. - גאָט! זיי מיר מוחל! ער פאַרשטעלט

זיך דאָס פנים מיט די הענט, א לאַנגע וויילע א פיינלעכע פויזע

קלאַראַ

יעצט ווייסט איר אַלעס, און טוט וואָס איר ווילט. — מיר
איז אַלץ איינס.

ד"ר זילבער

זיי פאַר זיך

ווי שלעכט האָט דיר געמוזט זיין ביי מיר, אַז עס האָט
געמוזט קומען אַזש צו דעם.

מוטער

שטרענג

סאלאַמאַן!

קלאַראַ

אַבער ווייסט איר, מאַדאַם, וועמענס שולד עס איז? ווייסט
איר וואָס איך האָב געליטן און וואָס איך לייד — ווייסט
איר — ווייסט איר — ווייסט איר? — ווי אַלעבעדיג געוויקס,
וואָס מען שטעלט אונטער אַ דאָך אָן זון, אָן רעגן — פאַר-
וועלקט יונגערהייט. קאָן זיך נישט פאַסן, ברעכט-אויס אין

ספאַזמעדיג געוויין אין אירע הענט

ד"ר זילבער

געריט

אַ, קלאַראַ, איך ווייס, עס איז מיין שולד. מיין פליכט איז
געווען, אַז איך זאָל זאָרגן איבער איר, מאַכן רייך און
שיין איר לעבן — און איך האָב זי פאַרנאַכלעסיגט — ביז
זי האָט געמוזט זוכן פרייד און ליבע ערגעץ אַנדערש-וואו.
קלאַראַ, איך ווייס, עס איז מיין שולד.

מוטער

אויסער זיך

סאלאַמאַן, דו ווייסט וואָס דו טוטסט?

ד"ר זילבער

איך ווייס מיין פליכט, מוטער. איך ווייס, איך ווייס וואָס
איך בין שולדיג מיין ערע. — איך ווייס, איך ווייס די עוולדא,
וואָס איז מיר געטון געוואָרן, אַבער דאָס האַלט מיך דאָך

נישט אָפּ פּון אַ מענטש צו זיין. אָבער די עוולד, וואָס איז
באגאַנגען געוואָרן געגן מיר, באַרעכטיגט נישט דעם שאַדן,
וואָס איך האָב געטון אַנדערע. - זיי מיר מוחל, קלאַראַ,
וואָס איך האָב געטון געגן דיר.

מוטער

שטרענג, מיט פעס

איז דאָס דער וועג ווי צו האַנדלען?

ד"ר זילבער

פאַרלוירן, מיט דער מורא פאַר דער מוטער

ווי דען, לערן מיך.

מוטער

שטרענג צו קלאַראַן

נאָך דעם, וואָס עס איז פאַרגעקומען, איז מער נישטאָ
קײן אָרט פאַר דער פּרוי אין דעם הויז, - זאָג עס איר,
און דאָס גלייך אויפן אָרט - איידער די לייט קומען צו
דער אסיפה. פאַרגעס נישט די שטעלונג, וואָס דו ביסט
שולדיג דיין באַרוף.

ד"ר זילבער

שטייט פאַרלוירן

איך פאַרגעס נישט, מאַמע. איך פאַרגעס נישט. אַוודאי מוז
עפעס געשען, אַוודאי אַזוי. אָבער גיין פון הויז - זי -
קלאַראַ - וואו אַהין וועט זי גיין? זי האָט דאָך נישט וואוהין
צו גיין.

מוטער

סאַלמאַן!

קלאַראַ

יא, זילבער, דיין מאַמע האָט רעכט. עס איז נישטאָ פאַר
מיר קיין פּלאַץ אין דיין הויז, אפשר אויך קיינמאַל נישט
געווען. צו רובינשטיין, וועלכער שטייט די גאַנצע צייט פאַרלוירן ווילט
איר נישט וואַרטן אַ מינוט אויף מיר, מיסטער רובינשטיין?
איך קום באַלד צוריק. וויל אָפּ אין טיר

ד"ר זילבער

צו דער ארויסגייענדער קלאראן
וואָס גייסטו טון? קלאראַ אָפּ אין די איבערווייניגסטע צימערן

מוטער

שטרענג, האַלט אים צוריק

סאלאַמאַן!

ד"ר זילבער

מיט מוראָ פאַר דער מוטער

אַבער וואוהין וועט זי גיין? וואָס וועט איר פאַטער זאָגן -
דאָס הייסט דאָך פשוט אַ מענטש אויף דער גאַס אַרויס-
געטריבן - ווי אַזוי קאָן איך דאָס?

מוטער

נישט אינזער עסק! דו ביסט נישט שולדיג דערין. גייט צו
צו אים און לייגט אַרויף די האַנט אויף זיין אַקסל זאָלן די זינד
טראָגן די, וועלכע האָבן עס געבראַכט אויף זייערע קעפּ!
צו רובינשטיינען די, וועלכע האָבן די זינד אין דער שטוב
אַריינגעבראַכט - באַדאַרפן זי אַרויסנעמען פון דאַנען.

ד"ר זילבער

נאָך אַלץ פאַרלוירן, צו רובינשטיינען

אויך ער איז נישט שולדיג, מאַמע, דאָס האָב איך געבראַכט
צו דעם. מיט מיין לעבן, מיט מיין נאַריש לעבן אַנעץ
פאַרשפּרייט פון זינד אויף זייערע פיס. צו רובינשטיינען זייט
מיר מוהל!

מוטער

די, וועלכע זייען - די שניידן. מיר האָבן דערמיט גאַרנישט
וואָס צו טון. האַסטו ביי קיינעם קיין מחילה נישט צו בעטן,
פאַרקערט - אַנדערע ביי דיר.

ד"ר זילבער

איך בין אַזוי שולדיג ווי זיי - און אפשר מער. ער פאַר-
שטעלט זיך די אויגן מיט די הענט גאַט, לערן מיך וואָס איך
האָב וואָס צו טון... ווי אַזוי איך האָב צו האַנדלען...

מוטער

איינהאלטנדיג אים ביי די אקסלען

זיי שטארק, מיין זון.

ד"ר זילבער

שטארק, - צו וואָס - גוטס צו טון אָדער שלעכטס צו טון?
ער גייט צו צו רובינשטיינען איך בעט אייך איבער פאַר די
רייד, מיסטער רובינשטיין, איך בעט אייך איבער. אפשר
ווייס איך. נישט ווי אַזוי צו האַנדלען - אפשר באַדאַרף
מען אַנדערש האַנדלען. איך פאַרשטיי נישט. נאָך אַלעמען,
וואָס איז געשען, איז זי דאָך מיין ווייב. אויב נישט קיין
ווייב - איז זי מיר דאָך אַ נאַנטער מענטש, אַ מענטש, וואָס
גייט מיך זייער אָן, גלאַט אַ מענטש. קוקט אויף דער מוטער
מיט מורא איר פאַרשטייט, ווי יעדער אַנדער מענטש, וואָס
גייט פון מיין שטוב אַרויס, מוז איך דאָך וויסן וואוהין
איר פירט זי? האָט איר אַ היים? האָט איר, זייט מיר מוחל,
די מעגלעכקייטן דערצו? איר ווייסט דאָך - זי איז דאָך
אַ פרוי, און זי באַדאַרף דאָך, אַז מען זאָל אַכטונג געבן
אויף איר. און יעצט, ווען מען וועט געווירר ווערן אין שטאַט,
וואָס איז געשען - וועלן דאָך אַלע זיין געגן איר, און
אויך געגן אייך. - איר וועט אפשר נישט האָבן די
מעגלעכקייטן, איך מיין די מאַטעריעלע: אפשר זאָל איך
אייך מיט עפעס ביייהילפּיג זיין? נאָך אַלעמען זענען מיר
דאָך נישט קיין פרעמדע, איך בין דאָך אויך פאַראינטערע-
סירט. - איך מיין, האָב איך דאָך אויך מיינע פליכטן. -

רובינשטיין

אויפגעבראַכט

ד"ר זילבער:

ד"ר זילבער

איך האָב אייך נישט, חלילה, געמיינט צו באַליידיגן. חלילה,
איך מיין עס אַזוי ווי איך זאָג - אפשר ווייס איך נישט
ווי אַזוי מען פירט זיך אין אַזעלכע פאַלן. - זייט מיר
מוחל.

רובינשטיין

ווען איך וואָלט ווירקלעך נישט געוואוסט, אז איר זענט
אזוי נאָאיוו און איר מיינט עס אזוי ווי איר זאָגט עס -
וואָלט זיך אייך געוואוסט וואָס צו ענטפערן.

ד"ר זילבער

אַבער אום גאָטס ווילן - איך האָב דאָך גאַרנישט געמיינט
קיין שלעכטס!

מוטער

מיט פאַראַכטונג

אזוי האַנדלט אַ מאַן?

ד"ר זילבער

ווי דען אַנדערש האַנדלט מען? זאָל איך זיך אפשר גיין
שלאָגן מיט אים - דערפאַר וואָס מיר האָבן ליב דעמזעלבן
מענטש? וואָס זענען מיר - חיות? אַדרבא ער גייט צו צו
רובינשטיינען - איך האָב אייך נישט געמיינט צו באַליידיגן.
איך רעד צו אייך היינט צו אַ נאַנטן מענטש. נאָך אַלעמען -
איר נעמט צו מייין פרוי, האָב איך דאָך אַ רעכט צו וויסן,
וואוהין איר פירט זי? צי איר האָט די מעגלעכקייטן
דערצו זי אויסצוהאַלטן? אפשר קאָן איך מיט וואָס
העלפן. אַדרבא, אַדרבא.

רובינשטיין

איך ווייס עס - צוליב דעם פאַרגיב איך אייך. -

קלאַראַ קומט-אַריין מיט אַ קליין רייזע-טעשעל, וועלכעס זי גיט איבער

רובינשטיינען

ד"ר זילבער

דערשראָקן

קלאַראַ, דו גייסט טאַקע? צו דער מוטער, ווי צו זיך אפשר
וואָלטן זיי גאָר דאָ געבליבן. - אז ווער זאָל גיין - פאַר-
וואָס מוז זי גיין. - זי איז דאָך אַ פרוי. - זי באַדאַרף
דאָך האָבן אַ היים. - לאָז זי בלייבן, - און איך וועל גיין.

מוטער

מיט שרעק

סאַלאַמאַן - וואָס רעדסטו?

קלארא

ניין, זילבער, די סינאגאגע, דאכט זיך, איז נישט קיין זייער
פאסנדע היים פאר מיר. - יעדנפאלס, א דאנק דיר פאר
דיין גוט הארץ, זילבער. - א דאנק און אדיע!

זילבער

גייסט טאקע, קלארא. - גייסט - זיי מוחל, זיי מוחל, זיי
מוחל -

זיי גייען אָפּ

א לאנגע צייט פויזע, זילבער שטייט פארלירן-טרויעריג, לאזט-ארעאם
דעם קאפ פארזינקן אין זיין צער

מוטער

גייט-צו צו אים, לייגט-ארויף די האנט אויף זיין אקסל
זיי שטארק, מיין זון!

זילבער

אויסגעבריאכט

איך בין נישט קיין גאט, איך בין נאָר אַ קליינער אַרעמער
מענטש. - אַז עס טוט וויי-טוט וויי.

פארהאנג

דריטער אַקט

ערשטעס בילד

אין זעלבן ציימער.

ד"ר זילבער זיצט אויבן-אָן ביים טיש און קוקט-אריין אין אַ גרויס
ספר. דורך דעם יאָר, וואָס איז אַוועק פֿון דער לעצטער האַנדלונג, איז ער
פיל עלטער געוואָרן, גראַער.

מוטער

קומט-אריין

איך בעט דיך איבער וואָס איך שטער דיר, סאַלאַמאַן. —
עס זיצט ביי מיר דערינען מיסעס אַלטמאַן. — זי וואָלט דיך
זייער גערן געוואָלט זען. קאַנסטו זי איצט צונעמען?

ד"ר זילבער

פרעגט ווי זיך אליין

דיזעלבע מיסעס אַלטמאַן, וועלכע איז דאָ געווען פֿאַר
אַ יאָר, נאָך מיין פרעדיגט?

מוטער

שאַקלט מיטן קאָפּ אויף יאָ

ד"ר זילבער

איראַגיש

און מיינסטו, מאַמע, אַז איצט בין איך מער ראוי אויסצוהערן
מיסעס אַלטמאַן און געבן איר מיין גייסטיגע הילף?

מוטער

צו וואָס די פראַגע? איך האָב קיינמאַל נישט געצווייפֿלט
אין דיין מאַראַלישער קאָפּאָציטעט. איך האָב נאָר געגלייבט,

אז א דאקטאָר, וואָס איז אַליין קראַנק, קאָן קוים געבן
א ריכטיגע רפואה - אזוי האָט מיך מיין פאָטער געלערגט.

ד"ר זילבער

און איצטער, מאַמע - איז דער דאָקטאָר שוין אויסגעהיילט?

מוטער

דירעקט

אזוי דענק איך.

ד"ר זילבער

מוטער, איך האָב זיך קיינמאָל נישט געפילט אזוי קראַנק,
אזוי נידערטרעכדיג און געמיין קראַנק, ווי איצט. - איך,
וואָס איך האָב אַ פרוי, אַ שוואַכער, אומגליקלעכער פרוי -
געוויזן די טיר, פאַרחתמעט איר גורל מיט מיין טאָט - אויף
איר לעבן. פאַרשלאָסן מיט מיין ביישפיל די טירן פון איר
פאָטערס הויז - און איבערגעלאָזט זי אויף גאָטס באַראָט.
עס איז שוין באַלד אַ יאָר צייט ווי די פרוי איז אַוועק -
און איך ווייס נישט וואָס איז געוואָרן מיט איר. נישט
נאָכגעגאַנגען אירע טריט און אָפּגעהיט זי, אַז זי זאָל נישט
אַריינפאַרן אין די גריבער, וואָס איך אַליין האָב געגראָבן
פאַר איר. נישט געהערט און נישט פאַראינטערעסירט זיך
מיט איר. - זאָל איך, אָט דער פחדן, זיין דער, צו וועמען
מענטשן זאָלן זיך ווענדן נאָך מאַראַלישער שטיצע?

מוטער

אַ סאַלאַמאָן, דאָס איז אַלץ דיין קינדערשער, שוואַכער
כאַראַקטער, זאָלסט מיר מוחל זיין פאַר די רייד. נישט
דיין שולד, מיין זון. שאַנד איז די פרוכט פון זינד
אויף די קעפּ, וואָס האָבן זי געבראַכט אויף זיך. די ריינע
היט גאָט אויס. אונזערע הענט זענען ריין דערפון.

ד"ר זילבער

מוטער, די צדיקים, וואָס זיצן אין די וואַרעמע שטובן און
קוקן-ארויס דורך די פענסטער אין דער אָפּפּענער גאַס
אַריין - און זען ווי די רשעים פּוירן - די צדיקים האָט
גאָט פיינט.

מוטער

ווילסט אפשר מיטצרויסגיין אויף דער גאס, וואו די
רשעים געפינען זיך?

ד"ר זילבער

אז איך וואָלט גענוג מוט געהאַט, אז איך וואָלט נישט
אַזאַ פחדן געווען. — איך גלויב, אז דאָס אָרט פון אמתע
צדיקים איז נישט די שטוב, נאָר די גאס, וואו די רשעים
געפינען זיך.

מוטער

און דאָס זאָנסטו, דו, וואָס ביסט געשטאַנען ווי אַ געפאַן-
צערטער ריטער און דו האָסט מיט דיין באַגאַבט וואָרט גע-
רימט און געלויבט די מענטשלעכע טוגענד. דו, וואָס דו
האָסט ערע, ריינקייט און אָפגעהיטנקייט באַצייכנט אַלס
געטלעכע פונדאַמענטן, אויף וועלכע עס איז געגרינד-
דעט אונזער פאַמיליע און געזעלשאַפט-לעבן.

ד"ר זילבער

מיט פאַראַכטונג צו זיך

ווי נאַריש, ווי פאַלש עס זענען מיינע ווערטער געווען, ווי
פוסט און רוי — אָנגעבלאָזן מיט גאווה. וואָס האָב איך
געוואוסט, וואָס האָב איך פאַרשטאַנען פון לעבן? נאָכ-
געפלאַלט דאָס, וואָס אַלע זאָגן — דאָס, וואָס וועט
אָנגענעם קלינגען אין די פעטע אויערן פון מיינע צוהערער.
ביז די פוסטע גאווה האָט ווי אַ זייפנבלאָז געפלאַצט
איבער מיין קאָפּ. איצט זע איך ווי נאַקעט איך בין
געשטאַנען אויף דעם בעלעמער פון מיין שול — נאָר באַ-
קליידעט מיט פוסטער מענטשלעכער גאווה.

מוטער

דאָס זאָנסטו? אויב אַזוי, זע איך איין, אז דו האָסט רעכט.
איך האָב מורא, אז דער שעפער, וואָס צעברעכט דעם
שטעקן, וועלכער זאָל ווייזן די שאַף דעם וועג, קאָן קיין
שעפער מער נישט זיין. ניין.

ד"ר זילבער

וועקט זיך

ניין, מאמע. איך פיל, אז אן אנדער שטעקן וואַקסט אין מיין האַנט, יענער איז פאַרפּוילט געווען און באַפּוצט מיט נאַרשע, גאווהדיקע, פּוסטע בלעטער און בלומען: דער איז רוי אַבער שטאַרק. — איך גלויב, ערשט איצט הויב איך אָן צו פּילן, אַזו איך האָב די קראַפט מענטשן צו העלפּן אין זייער נויט. — דורך מיין האַרץ איז געגאַנגען די פּיין און איך הויב אָן מענטשן צו פאַרשטיין. — רוף-אַריין מיסעס אַלטמאַן. איך מיין, אז איך קאָן איר יאָ עפעס וואָס זאָגן.

מוטער

קוקט אים אָן, ווי זי וואָלט אים נישט דערקענט, מיט פּרייד

אַזוי, מיין זון, זיי גובר די ערדישע לייך, וואָס בונטעוועט זיך נאָך אין דיר, זיי מנצח אין דיר די זינדיגע שוואַכקייט צו יענער אומווירדיגער פּרוי — אין נאָמען פון אַ גרעסערן פּת, צו וועלכן דו ביסט באַרופן געוואָרן. געדענק דיין באַרוף. זי גייט אָפּ מיט שטאַלץ און פּרייד און מען הערט ווי זי זאָגט הויך אין צווייטן צימער מיסעס אַלטמאַן, דער רעוורענד וואַרט אויף אייך.

ד"ר זילבער

זעצט זיך צוריק אויף זיין אַרט הינטערן טיש, ביים אָפּענעם ספר. מיסעס אַלטמאַן קומט-אַריין, שטייט ביי דער טיר. ד"ר זילבער הויבט זיך אויף, ווען מיסעס אַלטמאַן קומט-אַריין

אַך, לייבע מיסעס אַלטמאַן! ער פירט זי צו לייבנסווירדיג צו זיין טיש, זעצט זי אַוועק איר זענט דאָך צוריקגעקומען צו מיר.

מיסעס אַלטמאַן

דאָקטאָר זילבער, זייט מיר מוחל וואָס איך שטער אייך ווידער און ווידער. — איר זענט דאָך אַבער דער איינציגער, וואָס קאָן מיר העלפּן אין מיין נויט. — איר זענט דאָך דער איינציגער, וואָס קאָן מיר אָנווייזן דעם ריכטיגן וועג.

ד"ר זילבער

גוטע מיסעס אַלטמאַן — מיינט איר ווירקלעך, אז איך בין

דער באַרופענער, דער פאַסנדער? איך בין אַליין קראַנק און
באַדאַרף, אַז עס זאָל מיר ווער געבן מאַראַלישע הילף.
מיסעס אַלטמאַן

איר, וואָס האָט באַוויון מיט טאַט, ווי דער מענטש האָט
זיך צו פירן אין געוויסע פאַלן. אַלע ווייסן, די גאַנצע
שטאָט ווייסט דעם פרייז, וואָס איר האָט באַצאַלט פּערזענלעך
פאַר דעם, וואָס איר האָלט פאַר רעכט און גוט.

ד"ר זילבער

אויסמיידנדיג

רעכט און גוט. וואָס הייסט גוט? מיסעס אַלטמאַן, ווייסן מיר
דען, אַז דאָס, וואָס מיר האָבן זיך איינגעשמועסט אַדער אַנדערע
האַבן אונז איינגעשמועסט, אַז אַזוי באַדאַרף צו זיין, אַז אַזוי
איז גוט, איז עס טאַקע דאָס ריכטיגע. אפשר פאַרקערט?

מיסעס אַלטמאַן

פאַרוואַנדערט

איר צווייפלט, רעווענד? ווען איר צווייפלט - וואָס זאָלן
מיר שוין טון, פּראַסטע מענטשן, וואָס ווייסן נישט איין
און נישט אויס?

ד"ר זילבער

מיינט איר, גוטע מיסעס אַלטמאַן, אַז מיר האָבן דעם מאַנאָ-
פאַל אויף צו וויסן? אָפטמאָל רעדט גאָט דורך דעם פשוטן
האַרץ פון מענטש. און אונזערס איינעם, אַז עס דריקט
אים צו די גויט - און ער שטייט פאַרבלאַנדזשעט איינער
אַליין און ווייסט נישט וואָס צו טון - וויל ער צוקומען
צו אַזאַ צעבראַכן פשוט האַרץ פון איינער פון די פילע
און בעטן זיך ביי איר: גוטע מיסעס אַלטמאַן, לערנט איר
מיר, וואָס איך זאָל טון! וועלכעס איז ריכטיג, און וועלכעס
נישט, - איר ווייסט עס בעסער פון מיר. -

מיסעס אַלטמאַן

פאַרוואַנדערט

רעווענד זילבער, וואָס רעדט איר, איך-פאַרלוירענער קליין-
נער מענטש - ווילט זיך לערנען ביי מיר?

ד"ר זילבער

יא, מיסעס אלטמאן, מיר טוען וואָס אַנדערע הייסן אונז. —
איר טוט ווי אייער אייגן געוויסן דיקטירט אייך.

מיסעס אלטמאן

מיין געוויסן, מיין געוויסן, מיין געוויסן — קאָן איך זיך
דען פאַרלאָזן אויף מיין געוויסן?

ד"ר זילבער

יא, מיסעס אלטמאן. איך ווייס וועגן וואָס איר זענט גע-
קומען צו מיר. טוט נישט אַזוי ווי איך וועל אייך הייסן,
ווי אַנדערע הייסן אייך. איך ווייס וואָס אייער האַרץ וויל —
טוט אַזוי ווי אייער האַרץ הייסט אייך.

מיסעס אלטמאן

פאַרשעמט

מיין האַרץ הייסט מיך נישט גוט, רעווענד זילבער.

ד"ר זילבער

עס איז נישטאָ קיין גוטס און קיין שלעכטס, וואָס דאָס
האַרץ הייסט. עס הייסט נאָר טון דאָס ריכטיגע. וואָס מען
באַדאַרף — וואָס וויל זיך.

מיסעס אלטמאן

פאַרוואונדערט

און דאָס זאָגט איר, איר, וועלכער האָט שטענדיג פאַרלאָנגט
דעם קרבן פאַר לעבן, איר, וואָס האָט שטענדיג געפרעדיגט,
אַז דער צער איז דער פרייז, וואָס מיר באַצאָלן פאַר דעם
רעכט צו לעבן ווי מענטשן, איר, וואָס האָט, איבעריגענס,
נישט געפרעדיגט דאָס, נאָר באַוווּזן מיט אייער אייגענער
האַנדלונג. אַלע ווייסן עס, רעווענד זילבער, אַלע — הייסט
איר מיר נאָכגיין נאָך דער נייגונג פון מיין האַרץ. מיין האַרץ איז
נאָר דאָס האַרץ פון אַ שוואַכער פרוי קוקט אויפן רעווענד,
נישט דאָס האַרץ פון אַ מאַן ווי איר, רעווענד! מיט פאַר-
ווירנקייט און שעמעדיגקייט אַ צעבראָכן האַרץ פון אַ פרוי,
שוואַך און ווייך.

ד"ר זילבער

געמט זי אָן ביי דער האַנט

דאָס איז דאָס איינציגע, וואָס מיר פאַרמאָגן, וואָס מיר
ווייסן, וואָס מיר האָבן - אָן דעם מוזן מיר זיך האַלטן.
אונזער אייגן צעבראָכן האַרץ - און וואָס שוואַכער און
וואָס ווייכער, איז בעסער. צו וואָס זיין ענלעך צו געטער,
מיר זענען מענטשן. קליינע, אַרעמע מענטשן - און לאַזט
אונז זיין אַזוי.

מיסעס אַלטמאַן

איר האָט אונז געהייסן שטאַרק זיין. איר זענט אַליין
שטאַרק געווען, רעוורענד זילבער.

ד"ר זילבער

שמייכלט ביטער

אַליין שטאַרק געווען, הע, מיסעס אַלטמאַן. - פוסטע רייד.
עס האָט נאָר באַדאַרפט אַנדרין מיין אייגן לייב און פלייש,
צו פילן און צו פאַרשטיין ווי הויל און פוסט מייע
ווערטער זענען געווען. - פאַרלוירן ווער קאָן זאָגן, ווער קאָן
וויסן? מיר זענען אַרעמע פאַרלוירענע מענטשן!

מיסעס אַלטמאַן

איר, דאָקטאָר זילבער, טאָרט דאָס נישט זאָגן. איר טאָרט
נישט צווייפלען. איר זענט דאָס ליכט פון אונזער שטאַט,
אונזער וועג-ווייזער, צו וועלכן מיר אַלע קוקן-אַרויף. אַז
איר וועט צווייפלען - וואָס זאָלן מיר קליינע טון? איר
מוזט וויסן גאַנץ גענוי.

ד"ר זילבער

מיט רעזיגנאַציע

איר האָט רעכט, גוטע מיסעס אַלטמאַן. איך טאָר נישט
צווייפלען, איך מוז וויסן גאַנץ גענוי, אַז נישט האָב איך
נישט קיין רעכט צו זיצן אויף דער שטול. איך דענק זי
טאַקע צו פאַרלאָזן פאַר איינעם אַזעלכן, וואָס מיינט
נאָך, אַז ער ווייסט בעסער פון אַנדערע. - איך ווייס
נישט.

מיסעס אַלט מאַן

וואָס רעדט איר? איר דענקט אונז צו פאַרלאָזן, דאָקטאָר זילבער? זי רופט-אריין אין צווייטן צימער מיסעס זילבער, איר הערט, וואָס אייער זון זאָגט?

די מוטער קומט-אריין פון צווייטן צימער, שטעלט זיך אָפּ אַ מינוט. מוטער און זון קוקן זיך דורך

מוטער

מיסעס אַלט מאַן, מיין זון, דער רעוורענד מיינט, אַז ער האָט נישט געהאַנדלט ערלעך און יושרדיג געגן זיין ווייב, וואָס ער האָט פון זיין הויז געשיקט - דורך דעם, דער צווייפל און די רעזיגנאַציע.

ד"ר זילבער

מוטער, איך האָב מיין פרוי נישט געשיקט פון מיין הויז, נאָר זי איז אַליין געגאַנגען.

מיסעס אַלט מאַן

אַ, געגן איר, מיינט איר, טייערער דאָקטאָר זילבער, איר האָט זיך נישט וואָס צו נעמען צום האַרצן. די גאַנצע וועלט ווייסט, ווי איידל און נאָבעל איר האָט געהאַנדלט געגן איר. - זי איז נישט ווערט, אַז איר זאָלט זיך אָפּ-געבן מיט איר - די פרוי, וואָס האָט פאַרלאָזט איר מאַן.

ד"ר זילבער

איבערהאַקנדיג, רויט הערנדיג

גוטע מיסעס אַלט מאַן, באַדאַרף איך אייך בעטן צו ענדערן אייער טעמע?

מוטער

אויבאַז וי, זאָגט אים, מיסעס אַלט מאַן דאָס, וואָס איר האָט מיר דערינען פאַרציילט וועגן דער פרוי. צום זון איך ווייס, ווי גערייצט דו ביסט, איך האָב דיך געוואָלט שוינען, נאָר איך זע איין, אַז פדי דו זאָלסט איינמאָל פאַר אַלעמאָל געהיילט ווערן - באַדאַרפסטו וויסן דעם גאַנצן אמת. דער-ציילט אים, גוטע מיסעס אַלט מאַן, דאָס וואָס איר האָט

מיר דעריינען געזאגט וועגן דער פרוי, וואָס די גאַנצע
שטאָט ווייסט שוין דערפון.

ד"ר זילבער

דערשראָקן, נייגעריג

וועגן קלאַראַן? וואָס איז געשען, מיסעס אַלטמאַן?

מיסעס אַלטמאַן

אַ, גאַרנישט. איר באַדאַרפט זיך ווירקלעך נישט אינטערעסירן

מיט איר - עס איז נידריגער פון אייער פּבוד, - אַ באַ-

ליידיגונג.

ד"ר זילבער

אַבער דאָך, פאַרצייילט מיר - וואָס איז געשען מיט דער פרוי?

מוטער

וואָס איז געשען? די זינד פאַרלאַנגט דאָס זייניגע.

ד"ר זילבער

דערשראָקן

אַבער וואָס דאָך?

מיסעס אַלטמאַן

וואָס באַדאַרפט איר וויסן דערפון, דאָקטאָר זילבער - זי

איז ווייט פון אייך.

ד"ר זילבער

כאַפּטאָן די פרוי

איך באַשווער אייך, פאַרצייילט מיר; זאָגט מיר, וואָס:

איז מיט דער פרוי.

מיסעס אַלטמאַן

גאָט האָט איר באַצאָלט דאָס, וואָס זי האָט פאַרדינט!

ד"ר זילבער

אויפּערענט

וואָס איז געשען! דאָך נישט -

מיסעס אַלטמאַן

אַבער, דאָקטאָר זילבער, איר דאַרפט זיך באַרואיגן, עס איז

איר געשען רעכט. אויך דער מאַן, פאַר וועלכן זי האָט

אייך פאַרטוישט האָט זי פאַרלאָזט - אַוועקגעפאַרן.

ד"ר זילבער

אָוועקגעפּאַרן - אַליין, - און וואו געפינט זי זיך?
מיסעס אַלטמאַן
זי איז דאָ אין שטאָט.

מוטער

אויפגערעגט

די חוצפה - נאָך צוריקקומען אין דער שטאָט, צו פאַר-
שוואַרצן אונזער פנים.

מיסעס אַלטמאַן

דאָס איז ווירקלעך אומפאַרשעמט.

ד"ר זילבער

כאַפּט-אָן מיסעס אַלטמאַן ביי דער האַנט

גוטע מיסעס אַלטמאַן, קאָנט איר מיר נישט זאָגן, וואו זי
געפינט זיך?

מוטער

אויפגערעגט

צו וואָס באַדאַרפסטו דאָס וויסן, עס איז נישט דיין עסק-
זאָל זי טון וואָס זי וויל.

מיסעס אַלטמאַן

ווירקלעך, דאָקטאָר זילבער, עס איז נישט פאַר אייער
פּבּוד נאָכצופּרעגן זיך וועגן איר נאָך דעם, וואָס די פּרוי
האַט געטון - אין זייער נישט קיין פּאַסנדן אָרט - יעדנ-
פּאַלס פאַר איר, אין אַ צוויפּלהאַפּטן, צווייטקלאַסיגן
האַטעל, וואו רייזנדע שטייען-אין, אין „מעטראָ-
פּאַל“.

ד"ר זילבער

אַן, גאָט! ער פאַרשטעלט זיך די אויגן מיט דער האַנט און שטייט
אַ וויל אַווי

מוטער

גייט-צו צו אים און לייגט-ארויף די האַנט אויף זיין אַקסל
עס איז נישט דיין שולד, די וועלט ווייסט עס, און גאָט
ווייסט עס - דו האָסט אַלעס געטון די פּרוי צו ברענגען

אויפן ריכטיגן וועג. — עס איז די זינד, וואָס ציט די פרוי
ווי אַ שטריק ביים האַלז טיפער אין איר זומפּ. אונזערע
הענט זענען ריין דערפון. קלאַפט זיך אָפּ די הענט

ד"ר זילבער

ווי פאַר זיך

אונזערע הענט זענען ריין דערפון — אַך, מוטער!

מיסעס אַלטמאַן

אייער מוטער האָט רעכט, דאָקטאָר זילבער. די גאַנצע
וועלט ווייסט וואָס איר האָט געטון פאַר דער פרוי. איר
האַט גאַרנישט דערמיט וואָס צו טון. אייער הויז איז ריין
פון דער בלאָטע, וואָס די פרוי וואַרפט אויף אייך.

ד"ר זילבער

ווי אויפכאַפּנדיג זיך

מיסעס אַלטמאַן, איר האָט מיך צוערשט געפרעגט וועגן
אַן עצה, וועגן אַ מאַראַלישן ראַט, וואָס איז מיין פליכט
געווען צו וויסן און אייך עס מיטצוטיילן לויט דאָס בעסטע
פון מיין וויסן. איך האָב געצווייפלט אַ מינוט, נישט גע-
וואוסט וואָס אייך צו זאָגן. ער הויבט אויף די אויגן צום הימל
איך דאַנק דיר, גאָט, דערפאַר, וואָס דו האָסט מיר די
אויגן געעפנט און געלערנט מיך, וואָס איך האָב צו טון.
מיסעס אַלטמאַן, איך ווייס צוליב וואָס איר זענט געקומען
צו מיר, איך ווייס אייער ענין קלאָר און גוט. — איך ראַט
איך מיט מיין גאַנץ האַרץ — טוט אַזוי ווי איך טו. ער גייט
צו צו דער טיר און רופט אַריין מערי, מערי, מערי!

מערי

אַ שוואַרצע דינסט קומט-אַריין

וואָס באַפעלט דער באַס?

ד"ר זילבער

מיט אַ פריידיג פנים

מערי, מיר האָבן אַ גרויסן גאַסט. די מיסעס איז געקומען
צוריק, זייט אַזוי פריינטלעך, מערי, און מאַכט גרייט דאָס

הויו פאר איר. גרייט אַלצדינג פאַר פאַר דער מאַדאַמס
עמפאַנג. איך גיי זי אַפּוואַרטן צו דער באַן.

מ ע ר י

מיט פרייז

גוט, באַס, גוט, באַס - איך גיי עס טון. אָפּ
די מוטער און מיסעס אַלמאַן קוקן אים אָן ערשטוינט. די מוטער
זענדיג ווי ער גייט בעמען זיין הוט און שטעקן - פאַרהאַלט אים דעם וועג

מוטער

שטרענג

וואָס גייסטו טון?

ד"ר זילבער

אויך שטרענג און פעסט, - אַ טאָן וואָס מען האָט ביז איצט ביי אים נישט
געהערט

מוטער, איך גיי ברענגען מיין פרוי אַהיים. און איך בעט
איך, גרייט זיך צו זי צו עמפאַנגען מיט דעם גאַנצן כבוד,
וואָס קומט איר אַלס דער פרוי פון אייער זון!

מוטער

אויפגערעגט

זי, די אויסגעלאַסענע פרוי - זי -

ד"ר זילבער

האָט איר איבער די רייד

מוטער, איך האָב געדולדעט ביז איצט אייערע רייד און
טאָן. די פליכט פון מוטער-כבוד האָט ווי אַן אייזערנע
קייט געבונדן מיין אויסברוך געגן אייך. - איצט קומט אַן
אַנדערע, אַ פיל גרעסערע פליכט, אַ פיל הייליגערע - די
פליכט צו מיין גאָט און צו מיין באַרוף, וואָס שטעלט זיך
אין ווידערשטאַנד צו אייך. איך האָב ביז איצט געצווייפלט
און גישט געוואוסט, וועלכער איז דער ריכטיגער וועג. -
דאָס האָט מיך געמאַכט שוואַך, ווי אַ קינד, געגן אייך. -
איך דאַנק דיר גאָט, וואָס דו האָסט מיר אָנגעוויזן דאָס,
וואָס איך האָב צו טון. צו דער מוטער מיט שטרענגקייט אָבער
רואי גאָט האָט צוגעשיקט אַ פאַראירטן מידן מענטש צו

דער שוועל פון מיין טיר - און איר ווילט אים פאַריאַגן.
מיט גאַטס היף וועל איך שטיין ביי דער טיר פון מיין
הויז און וועל פאַרטיידיגן מיט מיין גאַנצער קראַפֿט גאַטס
גוטס, וואָס ער האָט צוגעשיקט צו מיר - געגן אַלע - אַפילו
געגן אייך!

מוטער

איך פאַרשטיי דיך נישט, מיין זון. עפעס וואָס איז געשען
מיט דיר, וואָס איך קאָן נישט באַגרייפן. - יעדנפאַלס,
ווען דו רופסט דאָס אָן נייע - קאָן דאָס אַלטע נישט הויזן
מיט דיר. וואו די אויסגעלאָסנקייט וואוינט - קאָן די טוגענד
נישט וואוינען. דו וועסט מוזן, מיין זון, אויסקלויבן איינס
פון די צוויי: אָדער די מוטער, אָדער דאָס ווייב. -
גייסטו זי ברענגען אַהיים - בין איך נישטאָ מער. - מיר
ביידע קאָנען נישט וואוינען אין צווייען. -

ד"ר זילבער

דו האָסט די אַכטונג פון דער גאַנצער וועלט, - זי איז
נאַקעט און בלוז. אַלע טירן זענען אָפן פאַר דיר, - פאַר
איר שטייט די וועלט פאַרשלאָסן. וואו דו וועסט קומען,
וועט דיר אַנטגעגן גיין: רחמנות, כבוד און לויב; איר -
אכזריות, שאַנד און שפּאַט. אַרום דיר וועט קלינגען
מענטשעכע פרייד, אַרום איר - דראָנג און געפאַר. ניין,
מוטער, גאָט האָט ליב די אַרעמע לייט - מיין טיר איז
שטענדיג אָפן פאַר זיי - דו ביסט רייך.

מוטער

זי גייט אַרויס

הייסטו מיר גיין, מיין זון, עס גייט מיט מיר מיט די
וועלט, די סינאַגאָגע דערינען און די שטול, אויף וועלכער
דו זיצסט! זי ווייזט די שטול פון אָנהייב טיש

ד"ר זילבער

אַלע וועלטן און אַלע שולן, אַלע קירכן און אַלע סינאַגאָגן,
אַבער נישט די שטול. די שטול ער קלאַפט אויפן טיש די שטול
איז מיין. צו מיטעס אַטמאַן מיסעס אַטמאַן, איך האָב אייך

פריער געזאָגט, אַז איך קלער צו פאַרלאָזן די שטול, -
 נישט מער איצט, מיסעס אַלטמאַן. נאָך דעם ווי גאָט האָט
 מיר אָנגעוויזן דעם ריכטיגן וועג, אויף וועלכן איך האָב
 צו גיין. - דאָ וועל איך שטיין און פון דאָנעט וועל איך
 פּרעדיגן גאָטס וואָרט - געגן אייך, געגן אַלע וועלטן און
 אַלע סינאַגאָגן. איך וועל שטיין געטריי אויף מיין אָרט,
 טון די פליכט פון מיין באַרוף - ביז איר וועט קומען און איר
 וועט מיך פאַרטרייבן פון דאָנען. ער שטעלט זיך ביי דער שטול

די מוטער

ווי אַ מבור וועלן זיי קומען - און פאַרשווימען די שטול
 אונטער דיר, און די מוטער וועט אָנפירן מיט זיי. - קומט,
 מיסעס אַלטמאַן.

די מוטער
 מיסעס אַלטמאַן
 גייען-אָפּ.

פאַרהאַנג

צווייטעס בילד

עס איז סארנאכט, דאָס צימער אין טונקעלן. עס קומט אַריין ד"ר זילבער מיט קלאַראַן, וועלכע ער פירט ביי דער האַנט.

ד"ר זילבער

קום אַריין. פאַרוואָס שרעקסטו זיך אַזוי? עס איז דאָך דיין הויז, אין וועלכן דו קומסט צוריק. — צו דער צוריק-געשטאַנענער קלאַראַן וואָס שטייט און קוקט זיך אַרום ווי אַ פּרעמדע — דערקענסט נישט דיין אייגענע היים?

קלאַראַ

ווי פאַר זיך

מיין היים... מיין היים...

ד"ר זילבער

אַלע טענות שוין אויסגעהערט. — אַלע רייד שוין אויס-גערעדט. — יענס דאָרט איז געווען אַ חלום אַ שלעכטער, וואָס איז פאַרבייגעלאָפּן. מיט גרויס ליבע און רהמנות אייני-בויגנדיג זיך צו איר און אַרומהילפּנדיג זיך מיט איר דו ביסט דאָך מיין געליבט ווייב. ביסט דאָך... מזל מיינס!...

קלאַראַ

אַ, סאַלאַמאָן, ווי גוט דו ביסט — אַ דאַנק דיר, אַ דאַנק דיר אַ גרויסן. קוקט זיך ווידער פּרעמד אום ווי לאַנג איז שוין, ווי איך האָב דאָס נישט געזען. אַלעס שטייט ווי אַמאָל, און אַמאָל איז עס געווען אַזוי נאָענט — און איך האָב עס נישט גע-וואָרט... היינט איז עס אַזוי ווייט... אַזוי ווייט... נאָר אַ דאַנק דיר, סאַלאַמאָן, אַ דאַנק דיר אַ גרויסן פאַר דעם, וואָס דו האָסט מיר דאָס נאָך אַמאָל געלאָזט זען... — גוט!

געווען צו זען. גוט געווען. - נו, שוין צייט צו גיין -
אדיע, סאלאמאן. הייל ארויסגיין

ד"ר זילבער

פארשטעלט איר דעם וועג

וואוהיין ווילסטו גיין? -

קלארא

דאָרט, וואו איך באַלאַנג. גוטער מענטש, האָסט טאַקע
געמיינט, אַז איך גיי צוריק צו דיר - דו וויסט דאָך אַליין,
אַז איך קאָן נישט מער, אַז איך טאָר נישט מער, - ניין,
סאַלאַמאָן, נישטאַ מער פאַר מיר קיין צוריק. איך באַלאַנג שוין
דאָרט, וואו איך באַלאַנג, אָבער ערגעץ אַנדערש-וואו... געוואָלט
נאָר זען, ווי עס איז געווען אַמאָל, דערמאָנען זיך געוואָלט, -
עס דאַכט זיך, אַז עס איז ערשט אַזוי קורץ - און מיר זעט
עס אויס אַזוי ווייט... אַזוי לאַנג שוין צוריק, אַז איך האָב עס
שוין באַלד נישט געדענקט, ווי עס האָט אויסגעזען אַמאָל.

ד"ר זילבער

אָבער פאַרוואָס, פאַרוואָס רעדסטו אַזוי, פאַרוואָס ווילסטו
גיין? פאַרוואָס?

קלארא

פאַרשטייטו דען נישט, אַז איך מוז?

ד"ר זילבער

דו מוזסט? פאַרוואָס מוזסטו?

קלארא

ווייל מען רופט.

ד"ר זילבער

דערשאַקן

ווער רופט? וואָס רעדסטו?

קלארא

פון ערגעץ-וואו - פון וואַנען מען קומט שוין נישט
צוריק...

ד"ר זילבער

דאָס זענען נאַרישע רייד, קינדישע רייד, איך וועל דיך

נישט לאָזן צוריק. - דאָס איז דיין היים און דאָ באַ-
לאַנגסטו!

קלאַראַ

ווי אומשולדיג דו ביסט, דו ווייסט דאָך נישט ווער איך בין,
ווייסט דאָך נישט, וואָס איך האָב דורך דער צייט געטון.

ד"ר זילבער

רומט-אויס שטארק

איך ווייס אלעס.

קלאַראַ

האַלב דערשראָקן, ערנטט

וואָס ווייסטו? ווי קינדיש דו ביסט - דו ווייסט נישט,
סאלאָמאָן, - דו ווייסט גאַרנישט.

ד"ר זילבער

איך ווייס, האָב איך דיר געזאָגט, - איך ווייס אלעס. -

קלאַראַ

דערשראָקן

דו ווייסט אלעס - און דאָך ווילסטו מיך האָבן דאָ צוריק?

ד"ר זילבער

דו ביסט אומשולדיג, דו ביסט ריין. -

קלאַראַ

ווי פאַר זיך

סאלאָמאָן, דו ווייסט נישט וואָס איז געשען מיט מיר דורך
דער צייט, וואָס איך בין נישט געווען: מיינ לייב איז
אויסגעווינדיגט געוואָרן דורך די קעלטן פון דער נאַכט. -
איך האָב געקוקט דער נאַכט אין פנים אַריין.

ד"ר זילבער

פאַרשטעלט איר דאָס מויל

איך וויל נישט וויסן, איך וויל נישט הערן - איך וויל
גאַרנישט וויסן...

קלאַראַ

לאַכט ביטער

נו, זעסטו שוין - אַלע סירן זענען פאַרשלאָסן פאַר מיר.

פאַר מיר בלייבט נאָר איבער די גאס, די נאַכט. אָדער
עפעס אַנדערש...

ד"ר זילבער

דו רעדסט פונקט אזוי ווי איינע פון זיי - דו, וואָס דו
האַסט געקוקט דער נאַכט אין פנים אַריין - און דו האָסט
נישט קיין מוט אַנצוהויבן אויף ס'ניי, פון גאָר עפעס
נייעס.

קלאַראַ

דאָס זאָגסטו, סאַלאַמאָן? אזוי פירט זיך דאָך די וועלט.
אזוי האָט מען מיך געלערנט - אזוי האָסטו מיך גע-
לערנט.

ד"ר זילבער

איך בין געווען אין טעות. אויך איך האָב געקוקט דער
נאַכט אין פנים אַריין, קלאַראַ, און איך האָב געזען די
וועלט אין איר גאַנצער נאַקעטקייט. אַ גרויס ווילד משוגעים-
הויז איז עס. איך בין געווען איינער פון זיי - נאָכגעפלאַלט
און נאָכגעשריגן דאָס, וואָס איז זיי אָנגעגעם געווען צו
הערן. קלאַראַ, דו ביסט נישט ערגער פון זיי -
ביסט בעסער פון זיי. זיי, זיי זענען שלעכטע מענטשן,
לעבען מיט פוסטע גאוהדיגע רייד, וואָס אַלטע שלעכטע
לייט האָבן געשריבן פאַר זיי - מיט אויסגעלאָשענע תורות,
טויטע מאַראַלס און פוסטע נאַרישע עטיקס, וואָס האָבן גע-
מאַכט אויס זיי שלעכטע און ווילדע. ווי בלאַנדזשענדע
שדים וואַקלען זיי זיך מיט שאַרפע נעגל איבער דער
וועלט. קוקן נאָר אויס, אַז איינער פון זיי זאָל זיך אויס-
גליטשן און אַנשטאַט אַ האַנט, אַ הילף, אַ רוף - איז טיילוויש
געלעכטער, וואָס לעבט אין זייער האַרץ, - ווי דער טייוול
וואַלט זיך געשפילט מיט זיי. - קיין רחמנות, קיין ליבע,
קיין איבערגעבן צום פריינט, צו ברידער, צום אייגענעם.
ניין, קלאַראַ, האָסט זיך נישט מיט וואָס צו עמען פאַר
זיי - ביסט בעסער פאַר זיי, ערלעכער פאַר זיי - ביסט
געלייטערט געוואָרן!

קלארא

ערשטיגט

סאלאמאן, וואָס רעדסטו?!

ד"ר זילבער

יאָ, גאָט האָט מיט אַ נייַ ליכט מיין האַרץ באַלויכטן,
ביי וועמענס שיין איך זע די פינסטערקייט פון דער וועלט,
דורך דיין האַנט האָט ער דאָס אָנגעצונדן, דורך דיין גיין
און פאלן האָב איך געזען, ווי נידריג און געמיין מיר
זענען. גיב מיר די האַנט, קלאַראַ, אויך איך בין געפאלן
און דערהויבן געוואָרן ווי דו. קום, לאָזן מיר ביידע
אָנהויבן אַ לעבן אויף ס'נייַ, גאַנץ אַנדערש ווי זיי.

קלארא

מיט מיר אָנצוהויבן אַ לעבן אויף ס'נייַ? ווי צו זיך יאָ.
אפשר האָסטו רעכט, - אָבער אַליין... גאַר גאַנץ אַליין...
און אַ נייַ לעבן אויך.

ד"ר זילבער

איך ווייס נישט, וואָס דו האָסט געטון דאָרט וואו דו ביסט
געווען ביז איצט. איך וויל נישט וויסן. איך וויל נישט
משפטן. איך ווייס נישט, וואָס עס איז גוט און וואָס עס
איז שלעכט - איך וויל נאָר ליבן.

קלארא

פאַר אַלע זינד?

ד"ר זילבער

וואָס איז זינד? וועלכער שלעכטער רשע האָט עס אויס-
געפונען, וועלכער שונא פון מענטשן האָט די קללה פאַר-
שפרייט צווישן אונז, ווי אַ נעץ פאַרוואָרפן, - לעבנס צו
פאַנגען. נישט פון גאָט איז עס, נאָר פון שלעכטע מענטשן
אויסגעטראַכט געוואָרן. נישט פאַר אונז צו משפטן. ווי פרייענדע
קינדער גייען מיר אַדורך אונזער קירצן וועג, וואָס די
געטער האָבן אונז צוגעוואָרפן - נישט צו שטראַפן און צו
האַסן, נאָר צו ליבן און מוחל זיי.

קלארא

אבער נישט פאר מיר, - אלע יא, סאלאמאן - נישט איך. ווי
אן ארויסגעשטויסענע שטיי איך אין דעם געזאנג פון דער
וועלט... ווי א קראנקע, וואס... פארשלאסן פאר אלע.

ד"ר זילבער

כאפט זי אן ביי דער האנט

וואס רעדסטו? - דו ביסט די געלייטערטע, ווייל דו ביסט
די געפרוועטע. - דו ביסט די געליבטסטע, ווייל דו ביסט
די געפייניגסטע. - דו ביסט די געהייליגסטע, ווייל... ווייל...

פאלט-ארויף און קושט זי ליידנשאפטליך

קלארא

זילבער, קוש נישט, ריר נישט אן, מיין לייב איז...

ד"ר זילבער

איך פארטייליג עס, איך וויש-אפ די שאנד פון דער וועלט
מיט מיינע ליפן...

קלארא

מיין לייב... א, זילבער, עס קאן נישט ווערן מער אפגעווישט.

ד"ר זילבער

איך בין עס מבטל. -

קלארא

ווי אזוי? דורך וואס, דורך ווען? דו ווייסט דאך נישט
וואס איך האב געטון?!

ד"ר זילבער

זיכער און פעסט

איך ווייס, האב איך דיר געזאגט. - איך ווייס, קלארא...

קלארא

אלעס?

ד"ר זילבער

זיכער

אלעס!

קלארא

דערשראקן

און דאָך?

ד"ר זילבער

רעדט מיט בלינדן גלויבן

און דאָך בין איך עס מבטל - איד סאָרטייליג און פאָרוויש
עס מיט דער קראַפט פון מיין ווילן צום גוטן. מיט דעם
ווייטאָג פון מיין ליבע צו דיר יויש איך עס אָפּ ווי מיט
אַ טוך. גאַרנישט איז געווען. -

קלאַראַ

מיט ביטער געלעכטער

און וואָס זאָל איך טון? -

ד"ר זילבער

זיי עס מבטל אַזוי ווי איך.

קלאַראַ

דיר איז לייכט. גאַרנישט שטייט דיר אין וועג צו דיין ווילן. -
ביי מיר שטייען מעשים. זי האַרטטיג זיך די אייגן מיט די הענט

ד"ר זילבער

זיי מבטל, אַזוי ווי איך.

קלאַראַ

ווי דו, - ווער בין איך אין ווער בימתו?

ד"ר זילבער

דו ביסט שענער. דו ביסט ריינער. דו ביסט פּעסער פון
מיר. ווער בין איך? א געזעטיגטער נח. וואָס שווימט-אַרום
אין זיין קאַסטן איבערן מבול און זעט ווי גאַטס באַ-
שעפענישן טרינקען זיך. און העלפט ער - איז דאָ מיט
אַ וואָרט, דאַרט מיט אַ קרעכץ. וויי, וואָס האָט נישט געווייטיגט.
דו ביסט געווען אין דרויסן. דו האָסט זיך געוויינדיגט מיט
די ווינדן פון דער נאַכט. - דער שטורם האָט זיך
געהילט אַרום דיין קלייד. דו האָסט געזען די מענטשן אין
זייער פיין און נייט, דו ביסט געפייניגט געוואָרן מיט
זיי - דיין נשמה האָט זיך גערייניגט אין די וואַסערן פון
מבול מיט זיי - דו געפייניגט און געלייטערט ווייב מיינס.

אָט ווי איך באַדאַרף שטיין פאַר דיר, אַזוי באַדאַרף
איך שטיין. בויגט זיך.

קלאַרע

סאַלאַמאַן, סאַלאַמאַן, וואָס טוטו? פאַר וועמען בויגסטו זיך?
איך בין אַן אונזויבער ווייב. — נישט דו פאַר מיר, נאָר
איך פאַר דיר. זי וואַרפט זיך אויף די קני פאַר אים איך, וואָס איך
האַב נישט געזען דאָס לייכט פון מיין אייגן הויז; איך,
וואָס איך האָב נישט געפילט די קרוין, וואָס איך טראָג
אויף מיין קאַפּ. איך, וואָס איך האָב נישט פאַרשטאַנען, אַז
דיין שוואַכקייט איז דיין שטאַרקייט, דיין גוטסקייט איז דיין
מאַכט, און בין עס געגאַנגען זוכן ערגעץ אַנדערש-וואו, שנאַרען
עס ווי אַ געשאַנק, קויפן עס פאַר געלט — דאָס, וואָס האָט
געשיינט ווי אַ זון אין מיין אייגענער שטוב. איך, אומווירדיק
ווייב. וויינט לאַנג און ביטער אין אירע הענט אַריין, קוקנדיג אויף
דער ערד

ד"ר זילבער

הויבט-אויף די הענט צום הימל

איך דאַנק דיר גאָט, וואָס דו האָסט מיר צוריקגעשיקט מיין
ווייב, אַזוי הייליג און ריין. ער הויבט זי אויף פון דער ערד
און נעמט זי אַרום מיט גרויס ליידנשאַפט מיין הייליג, געלייטערט
ווייב. מיין לויטערער מזל מיינס. זיי פאַלן זיך צוזאַמען אין
די אַרעמס אין אַ לאַנגער ליידנשאַפטלעכער פאַרייניגונג.
עס עפנט זיך די פראַנט-טיר, די מוטער מיט די אַנגעזעענסטע פון
דער קהילה קומען-אַריין

ד"ר זילבער

מוטער, מוטער, אַ גרויס וואונדער איז געשען — גאָט האָט
מיר צוריקגעשיקט מיין ווייב אַזוי הייליג און אַזוי ריין.
דו האָסט באַדאַרפט הערן, וואָס קלאַרע האָט געזאָגט אַצינד.
נעם זי אַרום, מאַמע, נעם זי אַרום, גאָט האָט זי צוגעשיקט
הייליג און ריין.
דו האָסט באַדאַרפט הערן...

קלארא

דערזענדיג די מוטער מיט דער עדה, וויל זיך ארויסמאכן פון זיינע הענט און וויל אוועק, - זילבער האלט זי איין

ד"ר זילבער

האָב נישט קיין מורא, קלאַראַ, גאָט האָט פאַרייניגט, ווער וועט צעשיידן?

מוטער

קאלט

לעסטער נישט גאָט, קוק דיך ליבער אום און זע, ווער עס איז דאָ. -

א מינוט פריזע, אַלע שטייען צעמישט, אומאַנגענעם

מיסטער פוקס

געשטערט - זעען מיר, זייט מיר מוחל, רעוורענד.

ד"ר זילבער

מיט א שמייכל

ניין, מיסטער פוקס, - עס איז נאָר מיין פרוי, מיסעס זילבער.

מ--ר פוקס

פארוואנדערט

מיסעס זילבער, - מיר קענען נישט קיין מיסעס זילבער.

מוטער

וועלכע קומט פארויס

פארוואָס איז אַזוי טונקל דאָ? זי צינדט אָן די עלעקטריע.

עס ווערט אַנטפלעקט דער רעוורענד מיט דער פרוי, די פאַרשטייער פון

דער געמיינדע רוקן זיך אָפּ, די מוטער דערזעט די פרוי, פאַרמאכט

די אויגן

ד"ר זילבער

איך זע, אַז די הערן האָבן עפעס צו רעדן מיט מיר,

וואָס מען רעדט נישט אין אַנוועזנהייט פון אַ פרוי. - איר

וועט ערלויבן, מיינע הערן, איך וועל מיין פרוי אַרויספירן

פון דאַנעט. נעמט אָן זיין פרוי אונטער דעם אָרעם זיי מוחל,

קלאַראַ, אויף אַ מינוט, איך בין באַלד מיט דיר. פירט זי עלעגאַנט אָפּ

קלארא

ווי די הערן

איך ווייס מיין אָרט... וואו איך באַלאַנג...

זיבער

קלארא! דו באַלאַנגסט דאָ - ער פירט זי אָפּ אין צווייטן צימער,

קומט צוריק וואָס האָבן מיר די הערן צו זאָגן ?

מ"ר פוקס

רעוורענד זילבער, אייער מוטער האָט אונז געלאָזט וויסן
וועגן דער פרוי, וואָס איר האָט אַריינגעבראַכט צו זיך
אין שטוב אַריין. - מיר זענען געקומען געוואויר ווערן,
וואָס פאַראַ פלענער איר האָט וועגן איר. - איר וועט דאָך
פאַרשטיין, אַז ווי דער ענין זאָל נישט זיין דעליקאַט און
פערזענלעך, דאָך אַלס פאַרשטייער פון דער סינאָגאָגע זענען
מיר פאַראינטערעסירט צו וויסן, מיט וואָסערע פרויען
אונזער רעוורענד גיט זיך אָפּ.

ד"ר זילבער

העקט אים איבער

מיסטער פוקס, איידער מיר גייען ווייטער, מוז איך אייך
בעטן צו רעדן וועגן מיין פרוי מיט דעם גרעסטן רעס-
פעקט, וואָס איר קומט אַלס דאָס ווייב פון אייער רעוורענד -
ווען איר ווילט מיך נישט באַליידיגן און איר ווילט מיר
נישט וויי טון, און איך האָף, אַז איר האָט עס נישט בדעה
צו טון.

מיסטער האַרצפעלד

מיסטער פוקס, מיר דוכט, אַז מיר באַדאַרפן אָנשלאָגן אַן
אַנדערן וועג, - דאָס וועט אונז צו גאַרנישט פירן. צום רעוורענד
דאָקטאָר זילבער, איך פאַרשטיי אייך זייער גוט און זייער
וואויל - איר זענט נישט מער ווי אַ מענטש און גלויבט
מיר, אַז איך פערזענלעך ווייס עס אפשר צו שעצן, איר
האָט יעדנפאַלס מיין סימפּאַטיע, מיין גאַנצע סימפּאַטיע.
אַבער, דאָקטאָר זילבער, עס טרעפן זיך אַזעלכע זאַכן אויף
דער וועלט. איך בין אַ מענטש פון ערפאַרונג, איך ווייס

עס איז אַ האַרץ-זאַך. נאָר דאָקטאָר זילבער, זייט אַ מענטש.
שטאַרקט אייך – פאַרשטייט אייער פּאַזיציע, אייער שטעלונג
אין לעבן – אייער באַרוף און די פליכט, וואָס איר זענט
שולדיג אייער סינאַגאַגע און עדה, וואָס איר האָט איבער-
גענומען צו פירן פון אייער פּאָטער.

ד"ר זילבער

רואיג

איך פאַרשטיי נישט וואָס איר ווילט פון מיר, מיסטער
האַרצעפלד, וואָס איר פאַרלאַנגט...

מיסטער פוקס

דאָקטאָר זילבער, די פרוי איז נישט פאַר אייך, מיט דער
פרוי קאָנט איר נישט לעבן און זיין ווייטער דער רעוורענד
פון אונזער סינאַגאַגע. איר פאַרשטייט דאָך אַליין! און
צוליב איר אויפגעבן אַזאַ פּאַזיציע, אַזאַ שטעלונג ראָט איך
אייך נישט, אַלס פּראַקטישער מענטש ראָט איך אייך נישט,
אַלס פּריינט פון אייער גאַטזעליגן פּאָטער, מיט וועלכן
איך האָב פּערציג יאָר אין איין סינאַגאַגע געדאוונט, ראָט
איך אייך נישט, עס איז נישט ווערט.

ד"ר זילבער

אַבער מיסטער פוקס, מיסטער האַרצעפלד, איר פאַרשטייט
וואָס איר פאַרלאַנגט פון מיר? איצט, נאָך דעם ווי גאָט
האַט מיר מיין פרוי צוריק אין מיין שטוב געשיקט, נאָך
דעם ווי גאָט האָט זי אין מיין האַנט איבערגעגעבן – ווי
איך האָב געפונען אַ וועג צו איר האַרץ – ווילט איר, אַז
איך זאָל זי ווי אַן אַרימען פּויגל, וואָס איז געקומען זיך
באַהאַלטן אונטער מיין באַלקן פאַרן שטורם – זאָל איך
זי צוריק אין גאַס אַרויסשיקן?! און דערנאָך זאָל איך זיך
אוועקשטעלן ביי אייך אויפן בעלעמער – און פּרעדיגן
גאַטס וואָרט? גוטע מענטשן, ווייסט איר וואָס איר פאַר-
לאַנגט פון מיר?

מיסטער האַרצעפלד

רעוורענד זילבער, איר האָט געטון געגן דער פרוי אַלצדינג.

וואָס איז געווען אין אייער מאַכט זי צוריקצוברענגען אויפן ריכטיגן וועג. מיר ווייסן, מיר ווייסן – אייער געוויסן איז ריין – איר האָט גאַרנישט געשולדיגט געגן איר. – אַלץ איז איר שולדיג, און קיינער וועט אייך נישט באַשולדיגן פאַר דעם, וואָס איר שיקט זי צוריק פון וואַנען זי איז געקומען. פאַרקערט, אַלע וועלן אייך רעכט געבן.

ד"ר זילבער

איז דאָס אַ פּראָגע פון רעכט אָדער נישט רעכט? וואָס איז רעכט, ווער קאָן עס זאָגן? דאָס איז דאָך אַ פּראָגע פון אַ מענטש! פון אַ מענטש, וואָס איך האָב געפונען, פון אַן אייגענעם, פון אַ נאָנטן, אַ חברישן מענטש, וואָס איך האָב געהאַט פאַרלוירן און צוריק געפונען – און איר הייסט מיר אים ווידער פאַרלוירן. ניין! אין דער גאַס אַרויסטרייבן – פאַרוואָס? דערפאַר וואָס ער האָט געטון אַזעלכעס, וועלכעס מענטשן רופן-אָן זינד. ווייסט איר, וואָס איז זינד? זענט איר דענסטמאָל געווען אין מענטשנס האַרץ און געווייטיגט זיין ווייטאָג? האָט איר זיך אַדורכגעקוילדערט מיט אים דורך אַלע בערג און לעכער פון מענטשנס אומרואיגן וואַרפן זיך. ביז איר האָט אים געפונען אין דעם גרוב, וואָס איר רופט זינד? האָט איר מיט אים זיך דורכגעקאָכט מיט די גלוטן און פייערן פון זיינע פאַרלאַנגען – פשוט און וואַרפענישן? זענט איר געווען אין די פּוּחֹת, וואָס אַרבעטן אין אונז אויסער אונזער קאָנטראָל און ווילן? ניין, נאָר איר זעט אַ מענטש לייגן אין אַ גרוב, און איר, ווי די נאַרישע יינגלעך, שטייט אַרום און האַלט זיך ביי די זייטן לאַכנדיג – און וואַרפט נאָך צו אַ שטיין! און דאָס ווילט איר פון מיר, אַז איך זאָל עס אויך טון? איך, אייער רעווענד, וואָס בין מחויב אייך צו לערנען, ווי צו ליבן, צו אַכטן און צו שעצן דאָס גוטס פון גאָט – דעם מענטש. איך, אייער רעווענד, זאָג אייך אַבער: עס איז נישטאָ קיין זינד, וואָס מיר מענטשן זאָלן קאָנען משפטן! נישטאָ, נישטאָ, נישטאָ!

די העררן שטייען צעמישט און קוקן זיך אן איינס דאָס אַנדערע,
נישט גלויבנדיג זייערע אויגן

מיסטער פוקס

עס איז נישטאָ קיין זינד, זאָגט איר? - און דאָס, וואָס די,
וואָס איר רופט-אָן אייער פרוי, האָט געבראַכן די ערע!
געטויט זי - איז גאַרנישט? - איז קיין זינד נישט?

מיסטער האַרצפּעלד

און דאָס, וואָס זי האָט געטרעטן אייער ערע מיט די פיס,
אַרומגעוואַלגערט אין אַלע רינשטאַקן צו שאַנד און שפּאַט -
איז גאַרנישט?

ד"ר זילבער

וואָס איז ערע, וואָס איז ערע אַזעלכעס - וואָס איז עס
אַלעבעדיגע זאַך, וואָס מ'קאָן טויטן? לעבעדיג פלייש איז עס,
וואָס מ'קאָן טרעטן מיט די פיס?

די העררן, אויפגעבראַכט, קוקן זיך אן

מוטער

הויך

יא, ערע איז לעבעדיג, ערע האָט בלוט, וועלכעס מען קאָן
פאַרגיסן - לעבעדיג פלייש, וואָס מ'קאָן טרעטן.

ד"ר זילבער

אַן אָפּגאַט איז עס. - אַ נאַרישע עבודה-זרה, וועלכע מענטשן
האַבן זיך געמאַכט און אויף וועמענס מזבח מ'ברענגט
נאַציעס גאַנצע פאַר קרבנות. אַ נידערטרעכטיקער אינסטיגנט
איז עס, וואָס פאַרעכטיגט אַלע אויסברוכן פון געמיינער
מענטשלעכער תאוה ביז צו בלוט פאַרגיסן, ביז צו אַ מענטש
הרגענען. - און איך זאָג אייך, אַז הייליגער פאַר דער
ערע, הייליגער פאַר אַלעם איז דער מענטש! - אויסראַטן
פון זיך באַדאַרף מען, באַקעמפן באַדאַרף מען אין זיך אַזאַ
אינסטיגנט ווי ערע, וואָס פאַרעכטיגט מיך אַ מענטש
שלעכטס צו טון, - ווי מיר באַקעמפן אַלע אַנדערע שלעכטע
אינסטיגנטן אין אונז!

די העררן בלייבן פאַרגאַפט, שטייען און קוקן זיך אן

מיסטער פוקס

רעוורענד זילבער, וויסט איר וואָס איר רעדט? — אויב אַזוי, איז שוין קיין גאָט נישטאָ אויף דער וועלט. אַ קשיא וואָס מיר קאָנען זיך דערוואַרטן צו הערן פון אונזער רעוורענד. —

ד"ר זילבער

ניין, טאָקע דערפאַר וואָס איך גלויב, אַז עס איז דאָ אַ גרויסער גאָט, וואָס איך גלויב אין גערעכטן, לאַנגישן פירן פון דער וועלט — גלויב איך, איז קיין זינד נישטאָ. אַז איך וואָלט נישט געגלויבט אין גאָט, וואָלט איך געגלויבט אין זינד. —

מיסטער זולצבערג

איך בין אַ פראָסטער ביזנעס-מאַן. און מיר דאַכט זיך, אַז מיטן רעוורענד דאַרף מען רעדן אויף אַ היינעם ביזנעס-וועג. ער ווענדט זיך צום רעוורענד האָ? רעוורענד זילבער, וואָס טויג מיר דאָס גערעדעריי, דאָס וועט איר זיך אַדורכרעדן מיט אייערע רבנים דאָרט, האָ? אונזערע קעפּ שטייען צו דעם? מיר זענען פראָסטע ביזנעס-לייט: מיר ווילן נאָר וויסן איינס. וואָס, איר ווילט טאָקע וואוינען מיט דער פרוי, וואָס איר האָט זיך אַריינגענומען אין שטוב? האָ?

ד"ר זילבער

עס איז מיין געזעצלעכע פרוי, מיסטער זולצבערג.

מיסטער זולצבערג

אויב אַזוי, קאָנט איר נישט זיין אונזער רעוורענד, און איר וועט אַזוי גוט זיין אַפרייניגן דעם פּלאַץ. האָ? איך מיין אַז אַלע ווילן עס, נאָר זיי זאָגן עס נישט אַרויס. זי די איבעריגע הערן די ווערטער וועט שוין דער רעוורענד פאַר-שטיין. עס איז ביזנעס, האָ?

די איבעריגע הערן טאָקלען-צו מיטן קאָ?

ד"ר זילבער

מיינע פריינט, איך האָב שטענדיג געמיינט, אַז אַ סינאָגאָגע איז אַ ירושה-זאַך, וואָס אַ פאָטער לאָזט עס איבער צו אַ זון. איצט זע איך, אַז יעדער רעוורענד מוז זיך בויען

אָ סײַנאַנגאַגע, נאָר דענסטמאַל האָט זיין עמוד אַ באַשטאַנד.
מײַנע העררן, איך פאַרשטיי אייער וואונק און איך נעם אים
אַן.

מײַסער פּוקס

אונז בלייבט גאַרנישט איבעריג, נאָר אויסצודריקן דער אַל-
טער מאַדאַם אונזער באַדויערן. גײען-צו צו דער מוטער, וועלכע
האַלט זיך מיט אַ טיכעל פאַר די אויגן טייערע מיסעס זילבער,
מיר האָבן געמיינט, אַז דער זון, וואָס דער אַלטער, גוטער,
גאַטזעליגער דאַקטאָר זילבער האָט אונז איבערגעלאָזט,
וועט זיין אַ גוטער פאַרטרעטער. איר זעט עס אַליין. די
מוטער שאַקלט מיטן קאָפּ אונז טוט זייער לײד. גײען-ארויס

ד״ר זילבער

גײט-צו צו דער טיר, באַגלייטנדיג זיי

יעדנפאַלס דאַנק איך אייך. ער שטרעקט צו זיי אויס די
האַנט

מײַסער פּוקס

די האַנט פון אַ פירער מוז זיין פעסט און רײן. גײט-ארויס,
נישט צו געבן די האַנט דעם רעוורענד, אויך די איבעריגע טוען אזוי.
מוטער און זון קוקן זיך ביידע אָן, די מוטער שוויגט

ד״ר זילבער

איך באַדויער זייער, וואָס איך האָב אייך אָנגעטון לײד,
איך האָב אַנדערש נישט געקאַנט.

מוטער

איך וואַרט אויף גאַטס אַ נס. הלואי וואָלט איך דיך נישט
געבוירן.

ד״ר זילבער

אויפגעבראַכט

דו, וואָס דו האַסט מיר לעבן געגעבן - ווינטשסט מיר
טויט?

מוטער

איך מײן לײב צוזאַמען מיט דיין לעבן האָב איך געטראָגן
די ברכות פון מענטשלעכער טוגענד, וואָס איך האָב פון

דורות און דורות איינגעזאפט אין מיין בלוט. ווען די
טוגענד איז נישטאָ, וואָס באַדאַרף איך דאָס לייב?

ד"ר זילבער

איך בין געבוירן געוואָרן, - קוים בין איך געבוירן - שטיי
איך איינער אַליין אין דער וועלט. קיין התחייבות נישט
פאַר קיינעם, נישט פאַר זיך אַליין: איך הייב-אָן פונסניי.
ער גייט-אָפּ צו זיך אין די צימערן, רופנדיג קלאַראַ, קלאַראַ! -
די מוטער הערט זיך איין. אַ שווייגן, באַלד אַ געטריי - אַ ווילד שרייען

ד"ר זילבער

לויפט-אַרויס מיט שרעק

קלאַראַ איז טויט!

מוטער

איך האָב עס געוואוסט. הויבט-אויף די הענט צום הימל איך
דאַנק דיר גאָט! דאָס האָט גאָט געטון!

ד"ר זילבער

ניין, דאָס האָט איר געטון. איר זענט דאָ געזעסן און
דערינען האָט איר אַ מענטש געטויט, אייער פאַרשאַלטענע
מאָראַל. מיין אַרים אומגליקלעך ווייב! נאָך אַ קרבן אויף
אייער געוויסן צו די פילע פון אַלע אַנדערע פון אייער
שוואַרצער ממשלה. אויסגרוך אַבער עס ענדיגט זיך באַלד
אייער ממשלה. עס ענדיגט זיך. די שוואַכע קאָנט איר נאָך
פאַרפירן. - די שטאַרקע וועלן אייער פאַלשע געביידע
איבער אייערע קעפּ וואַרפן און גיין ווייטער. -

פאַרהאַנג

ש ל ו ם א ש

י ם ך

שעפער-מעשה אין פינף בילדער

פערזאנען :

פּוטימער

פּוטימערע, זיין הייב

יוסף, א שעפער-קנעכט פון לאנד פּנען

פּיהאַ, פּוטימערעס דינסט

פּריינט פון פּוטימער

{	ערשטער
	צווייטער
	דריטער

אַ שרייבער

די שקלאפין מוטער

די שקלאפין ווייב

די שקלאפין פּרינצעסין

(שקלאפּינען, שעפערס, וועכטערס, אויפזעערס)

אין הויז פון פּוטימער, אין לאנד מצרים.

ע ר ש ט ע ס ב י ל ד

א גרויסע האלע אין פוטיפרס הויז. א „שרייבער“ פירט-אריין יוספן, לאָזט אים איבער צווישן די זיילן און גייט-אויס. שקלאפן און שקלאפנינגן לויפן פארביי די האלע, טייל פון זיי שטעלן זיך אָפּ, קוקן אויף יוספן פון צווישן די זיילן

יוסף

דערשראָקן, פרעמד, קוקט זיך מיט מורא אום אין פרעמדן הויז. דאָן וואַרפט ער זיך אויף דער ערד. הויבט-אויף די הענט צום הימל מיט געבעט

גרויסער אומגעזעענער גאָט, געפינסט דו דיך אויך דאָ, אין דעם פרעמדן רייכן הויז פון דעם מעכטיגן שר פון מצרים? ביסטו אַראָפּגעקומען פון די פעלדער פון חברון און ביסט מיט מיר דאָ? און ווען איך רעד צו דיר, הערסטו מיך? יאָ, גרויסער אומגעזעענער גאָט, דו ביסט דאָ מיט מיר, און זע איך דיך נישט, דאָך שטייסטו הינטער מיר. איינגערעדט האָב איך זיך, אָו אַ קעניג וועל איך זיין, זון און שטערן וועלן זיך קומען בוקן פאַר מיר, און פאַר אַ שקלאָף בין איך פאַרקויפט געוואָרן. איך בין אַ נאַריש איינגערעדט יינגל, וואָס ווייס נישט אויס-און-איין. ווי אַ שעפּס, וואָס איז פאַרבלאַנדזשעט געוואָרן פון זיין סטאַדע, איז איבערגעלאָזט אין פעלד ביינאַכט אַליין, — אַזוי שטיי איך דאָ אין דעם פרעמדן הויז. דו, וואָס דו היטסט אָפּ יעדע פאַרוואַגלטע ציג, וואָס די מוטער וואַרפט אַליין אָפּ אין פעלד, — דער שע-פער זעט זי נישט, אָבער דו זעסט זי. דו, וואָס דו שטאַרקסט די פיס פון יעדער בהמה צו קלאַמערן זיך צום שטיין, ווען דער שטורם-ווינט רייסט זי פון פעלדען אין

טיפן אָפּגרוּד – הער-אויס אויך מיין געוויין. איך בין
צוזא ציג, וואָס איז געוואָרפן געוואָרן אין פעלד אַליין.
דער פּאָטער איז נישטאָ, און די מוטער איז טויט... ער
בלייבט-איבער אין געבעט

פּוטיפר

קומט-אָן מיט זיינע פריינט פון א צווייטער זייט האַלע. צו זיינע צוויי באַ-
גלייטערט

אַ וואונדערלעכע זאך האָט היינט מיט מיר געטראָפן. ווען
מיינע קנעכט האָבן מיך אין מיין טראַג-שטול דעם שקלאָפן-
מאַרק פאַרבייגעפירט, זע איך ווי אַ קאַראַוואַן פון ישמעאליים
קומט פון דער וויסטע אַנצוגיין. אויף איינעם פון זייערע
קעמלען האָבן זיי געהאַט אַ שיינעם יונגן בחור געבונדן.
זיין אויסזען איז נישט געווען פון אַ שקלאָף. ווי ער איז
געלעגן געבונדן איבער דעם קעמל, האָט ער זיין קאַפּ
אויפגעהויבן און מיין בליק האָט זיך געטראָפן מיט זיינעם.
עס איז עפעס געווען אין זיין בליק, וואָס האָט
מיין האַרץ ווייך געמאַכט. איך ווייס נישט פאַרוואָס איך
האַב די ישמעאליים אָפגעשטעלט און געפרעגט אויף זיין
פרייז, ווען עס איז אַפילו פול מיין הויז מיט שקלאָפן.
דאָך האָב איך באַצאָלט פאַר אים דעם פאַרלאַנגטן פרייז,
און נאָך מער – און איך האָב אים מיר געקויפט.

ערשטער פריינט

דו מאַכסט אונז נייגעריג אויף דיין קנעכט, צי דאָך אים
אַרויס און ווייז אים אונז.

פּוטיפר

איך האָב אים אין דער האַלע געלאָזט ברענגען צו ווייזן
אים אייך און צו זאָגן מיר בעשייד, וואָס צו טון מיט אים.

ער פירט זיי צו יוספן צו

צווייטער פריינט

איך האָב ליב יוועלען צו זען אומבאַדעקט, פון פרוכטן – צו
געניסן אָפגעשיילט. באַפעל דיין קנעכט, זאָל ער וואַרפן
פון זיך זיין געוואַנד און אַנטפלעקן זיין לייב.

פּוּטִיפּר

גײט אַ צײַכן. צוויי קנעכט ציען-אַרונטער פון יוסף דעם שוואַרצן קעמל-מאַנטל, מיט וועלכן ער איז איינגעהילט, און ער בלייבט-איבער האַלב נאַקעט. שרָקאַ-פּינען און שקלאַפּן באַווייזן זיך צווישן די זײַלן און קוקן אויף יוספּן באַ-האַלטענערהײט. די פּריינט באַטראַכטן יוספּן מיט באַגײסטערטער פּרייד. יוסף שטייט מיט די הענט געהויבן צום הימל.

עַר ש ט ע ר פּ ר י י נ ט

די זון האָט צופיל פון זײַן ווייסקײט געטרונקען. זעט זיך אויס, אַז זי האָט גרויס הנאה געהאַט צו באַלעקן זײַן קערפּער מיט אירע גליענדע צונגען.

צװײטער פּרײנט

זי האָט נאָר זײַן רוקן מיט גאַלד באַקליידט, פּדי לײכטיגער זאַל שײנען די ווייסקײט פון זײנע שענקעלן און דער איידעלער געוועב פון זײַן בויך.

דריטער פּרײנט

וואָס קלערסט דו צו טון מיט אים?

פּוּטִיפּר

איך האָב, בשעת איך האָב אים געקויפט, נישט געקלערט וועגן זײַן נוצלעכקײט. פונקט אַזוי ווי מען זעט אַ וואונדערבאַרן פשוף-שטיין, אַ שטיק איידל געוועב, אַדער אַן אויסטערליש געצירטע חיה – וואָס מען בלייבט דערבײַ שטיין און מען קאָן שוין נישט דערפון אַוועקגיין, קלערט מען דען וועגן דער נוצלעכקײט פון שמאַראַגד, ווען זײַן גרין, טיף לײכט באַוועגט מיט פשוף דיין אויג און האַרץ? – אַזוי איך האָט מיך דער בחור געצויגן צו זיך מיט זײַן רײַך, און ווען מײַן טײער פּערד מען וואָלט פאַרלאַנגט פאַר זײַן פּרייז – אַפּגעגעבן וואָלט איך עס פאַר אים מיט פּרייד.

עַר ש ט ע ר פּ ר י י נ ט

דין געשניצט זענען זײנע גלידער און איידל געוועבט איז די הויט, וואָס באַקליידט די גלידער. ער איז ווי פאַר-שטיינערט פון אַ יונגן ציפּריס-בויס. שײן וועט זײַן גע-שטאַלט זײַן, ווען ער וועט אויף זײנע לײכטע הענט, אונטערגעשטיצט פון זײנע מענלעכע זײלן-היפּטן, צוטראַגן

דאָס רויזן-וואַסער צו די שיינע פיס פון פוטיפרע, דיין שוועסטער-ווייב. ווי אַ געזאַנג וועט זיך זיין שלאַנקער בראַנזן-קערפער באַוועגן אין ריטמישן גאַנג און אָנגענעם וועט דיר זיין צו קוקן אויף זיין ווייסע ברוסט און אויף זיין יונגן בויך, ווען געזעטיגט פון דיין לוסט, דו וועסט אין זיסער מידקייט שלומערן אין דעם שויס פון דיין שוועסטער-ווייב, — לאַז אים באַשניידן און מאַך אים אַ גע-שאַנק דיין ווייב. ווי הערלעך איר געשטאַלט וועט זיין אין דייןע אויגן, ווען אויפשטייגן זי וועט אויף די רויז-באוואַקסענע שטאַפלען פון איר קעלער-באַד, און דער שיינער סריס, באַרויבט פון זיין מענלעכקייט, דאָך אויפ-געוואַכט פון פוטיפרעס רייך, וועט נאָכגיין אירע טריט מיט גלאַנצנדיגע אויגן, פאַרחלשטער צונג און שלאַפנדיגע גלידער.

צווייטער פריינט

ווייס איך שוין בעסער צו עצהן. זינדיג וועסטו פאַר די געטער זיין צו באַרויבן דעם הערלעכן קערפער פון זיין מענלעכקייט. אַ זינד פאַר די געטער וועט עס זיין, דעם זוימען צו פאַרדאַרבן, וואָס ערציען קאָן אַזאַ איידעלע פרוכט. לאַז אים ליבער מיט דייןע דינסט-מוידן באַשלאַפן, און ברענגען זאָל ער דיר אַ דור פון שקלאַפן, וואָס וועט דיין רום טראַגן איבער דער וועלט. פרעה וועט דיך מקנא זיין מיט דעם איידעלען שקלאַפן-געברי. קעניגן און הערשער וועלן שיקן שליחים צו דיר מיט טייערע געשאַנקען, אַז דו זאָלסט דיין איידעלע שקלאַפן-ראַסע אין זייער לאַנד פאַר-פלאַנצן.

דריטער פריינט

אומגעוואָרדיג האַקט אים איבער די רייד

מען באַדאַרף אַליין אַן אומגעבילדעטער מענטש זיין, אַליין שקלאַפן-בלוט אין די אַדערן צו האַבן — אַזאַ איידל ליב פאַר דעם רויב פון רויע שקלאַפן-מוידן אַרויסצוואַרפן. צו-איידל איז דער געוועב פון זיינע שענקעלן און צו דין זיינע

גלידער, אז זיי זאלן געזונטע שקלאפן-יונגען געבוירן. ווען
 איך באזיך אזא טייערן יוועל, וואָלט איך גיטער און הייזער,
 שקלאפן און בהמות מיינע ווייבער געשאַנקן, אים אָבער פאַר
 זיך אַליין באַהאַלטן. ווען אין דעם ליכט-באַשפּינטן פאַרנאַכט
 מיין זעגל-שיף, פאַרפירט פון די וועלן פון ניל, טראָגט
 מיך אין פאַרנעפּלטן אַוונט אַריין... ווען דאָס געזאַנג פון
 פאַרלירענעם טאָג וויגט זיך נאָך איבער די וועלן פון ניל,
 געשלייערט אין געוועב פון נאַכט און טאָג – געשטאַנען וואָלט
 פאַר מיר מיין יונגער פריינט. געקוקט וואָלט איך אים
 אין די אויגן אַריין, – פאַראייניגט וואָלט אונז דער בליק,
 ווי עס פאַרייניגט דער געוועב פון נאַכט און טאָג דעם
 הימל און דעם ניל.

פּוטיפר

וואויל געפעליג זענען מיר אייערע רייד, אָבער הערן וואָלט
 איך געוואָלט פון דעם יינגל אַליין, מיט וואָס ער קאָן מיר
 נוצלעך זיין. צו יוספן דערצייל אונז, וואו איז דיין היים?
 וועלכער איז דיין שטאָם? און פון וועלכן לאַנד קומסטו
 צוגיין?

יוסף

וואַרפט-זיך פאַר פּוטיפּרין אויף דער ערד
 גרויסער שר, האָב רחמנות, האָב רחמנות אויף דיין קנעכט,
 און הער-אויס מיינע רייד.

פּוטיפר

דערצייל.

יוסף

אַ שעפּער איז דיין קנעכטס פּאָטער, אַ שעפּער איז דיין
 קנעכט, און אַ שאָף אַליין ביי גאָט. צוועלף זענען מיר
 ברידער, אָבער איינציג איז יעדער ביי אונזער פּאָטער. מער
 געאיינציגט און מער געליבט פון אַלע זיינע ברידער איז
 דיין קנעכט ביי זיין פּאָטער יעקב. דאָס איז זיין זינד.
 צוויי מאָל האַרטע זיבן יאָר האָט דער טאַטע געדינט פאַר
 דער מאַמע ביים פּאָטער לבן. דאָך, ווען עס איז ענדלעך

געקומען די צייט, האָט גאָט פאַרשלאָסן איר טראַכט. פריינט מיט יהוה איז דער טאַטע, האָט יעקב געבעטן צו גאָט. געבוירן האָט זי אים צוויי זין, און איז געשטאַרבן. עס טרויערט מיין פאָטער נאָך איר די גאַנצע צייט. אין זיין אַלטער שויס זיצט מיין יינגערער ברודער און וואַרימט די געפרוירענע הענט פון אַלטן פאָטער מיט זיין יונגן לייב. אָנגעטון אין אַ זיידן העמדל, אויסגעצירט אין אַ זילבער-קייט, דערמאָן איך אים מיט מיין גאַנג און שטיי אין זיין געשטאַרבן ווייב. אין זון אָדער ווינט, עס פאַשען די ברידער דרויסן אין פעלד פון שכם – די שאָף פון אונזער שטאַם. בייטאָג די זון, ביינאַכט די קעלט: קאַלט זייער לייב. גאַס זייער זאַק – און פון די האָר רעגנס טראַפּט. ווי אַ קעניג אין פּורפור געצירט, אין טרוקענע שעפּסן-פעל געהילט, שטייט דיין קנעכט אויף דער שוועל פון זיין פאָטערס הויז און קוקט אין הימל אויס. לבנה און שטערן ציען פאַר אים פאַרביי, דער הימל אַליין און די ערד אויך, יעדער בויגט זיין קאַפּ פאַר אים, בוקט זיך אין דריי. „אַ קעניג וועסט דו איבער דינע ברידער זיין“. ווען אויף אייזל געריטן, מיט טרוקענע קעזלעך באַהאַנגען, שיקט מיך דער פאָטער אין פעלד אַרויס, מיינע ברידער, מיט שלום צו באַגריסן, דער אייזל-זאַטעל – מיין קעניגס טראָן. פעלדער און בוימער ציען-פאַרביי, אַלעס בוקט זיך פאַר מיר און נויגט זיך אין דריי: „אַ קעניג וועסט דו איבער דינע ברידער זיין“. אַזוי פּוסט און פאַס, מיט חלומות זאָט, האָט מיך גאָט פאַר אַ קנעכט געמאַכט.

פּוּט פּר

ווי אַזוי איז עס געשען?

יּוּס פּ

דורך מיינע אייגענע זינד. בעסער איז געווען גאָט צו מיר, ווי איך האָב פאַרדינט. די שטראַף דורך ברידער-הענט געשיקט, ווי אַ געשאַנק, ווי אַ גענאָד. טויטן האָבן זיי מיך געוואָלט. און נאָר פאַר אַ שקלאַף פאַרקויפט. געשחטן

א ציגעלע א קליינס, געטונקט דערין מיין קלייד, צום פאָטער
 צו טראָגן אַהיים. עס זיצט מיין פאָטער אויפן פעלד. דאָס
 פאַרבלוטיגטע קלייד אין זיינע ציטערדיגע הענט — עס
 וואַשט דאָס בלוט פון מיין קלייד די טרערן פון זיינע
 אַלטע אויגן: „א חיה רעה האָט אים פאַרצוקט“. עס ווייסט
 דער אַלטער פאָטער נישט, אַז גאָט האָט מיך אין זיינע
 גוטע הענט איבערגעענטפערט, אַז דו זאָלסט מיין משפּטער
 זיין.

פּוּט י פּר

רירנד זענען זיינע רייד, — און מאַכן דאָס האַרץ ווייך.
 וואָס האָסטו געלערנט ביי זיין אַלטן פאָטער אין דער
 היים? מיט וואָס קאָנסט דו אין מיין הייז נוצלעך זיין?

יּוּס ף

פּאַלֶט אים צו די פּיס

דיין קנעכט ווייסט מיט שאַף און רינד אומצוגיין. עס האָט
 דער אַלטער פאָטער מיך געלערנט ווי צו וויידן שאַף מיט
 דעם ליד פון דער פיף. שיק מיך אין פעלד אַריין. מיט
 שאַף וועל איך נישט איינזאָם זיין. דערמאָנען וועלן זיי
 מיך אָן די פעלדער פון שכּם, וואו מיינע ברידער, אַזוי
 איך דאָ, פּיטערן שאַף. איין הימל וועט איבער אונז זיין,
 אין דיזעלבע שטערן וועלן מיר קוקן, און פאַראייניגט
 וועלן איך זיין מיט זיי.

פּוּט י פּר

צו די פּריינט

דער יונג האָט אַליין זיין גורל באַשיידט, שעפּער געהערן
 צו שאַף. פיל מער וועט ער זיך פאַסן דרויסן אין פעלד,
 ווי ביי אונז דאָ. צו יוספּן אַ שעפּער, וואָס וויידט שאַף מיט
 דער פיף, גערן וועלן איך מיין סטאַדע איבערענטפערן
 אין זיינע הענט.

יּוּס ף

יואַרפּט זיך אויף דער ערד

גרויסער אומגעזעענער גאָט, זיי געלויבט! — אַ, אַלטער

פאָטער יעקב, איך זע דיין אַלט געזיכט, ווי דעם שטראַל
פון דיינע אויגן אין ליכט פון שטערן. איך הער דעם
ציטער פון געבעט אויף דיינע ליפן. גאָט האָט געהערט
דיין תפילה און איז געקומען צו העלפן מיר אין מיין נויט.
זיי געלויבט! זיי געלויבט!

פאָרהאנג

צווייטעס בילד.

ציינאכט ביי די ברעגן פון ניל. עס ליגן אויסגעשפרייט שפעער פון פארשידענע מעלקער ביי די סטאדעס, טייל דרימלען טייל זענען וואך, רעדן צווישן זיך. א מיינרל ברענט. פון דערווייטנס, פון די וואסערן פון ניל, הערט זיך א ווייט-אויסגייענדיג געזאנג.

יוסף

קוקט אין די שטערן אריין

א, שטיילע נאכט פון קיינעם נישט באוואכט, נאָר געהיט פון גאָט דעם באַשעפער אַליין. שטיילע נאכט, דו נעמסט אין דיר דאָס גאַנצע לאַנד מיט דיין חסד איין. נעם מיך אויך אַריין. שטערן פאַרבלאַנדזשעטע, לבנה ליכטיגע, פון וועלכע לענדער קומט איר צוגיין אַצינד? קאָנט איר מיר זאָגן, וואָס דער טאַטע מאַכט? און די ברידער מיינע ווי עס גייט? רוען זיי אויך אַצינד, ווי איך, ביי זייערע סטאַדעס און קוקן אין די שטערן אַריין? א, שטערן-ברידער, זייט געגריסט אַלטע, אַלטע פריינט פון די שכמישע נעכט, ווען ווי פרעמדע קעניגן זענט איר אָנגעקומען צוגיין אין דער נאכט, יעדער איינער פון אייך האָט דורכגעצויגן פאַר מיר אין זיין גאַלדענעם וואָגן איינגעשפאַנט און מיר פאַר מַס אַ חלום געבראַכט. א, שטיילע נאכט, זיי געלויבט, ווי אַ פאַטער-האַרץ דעקסטו צו יעדע נויט, יעדע וואונד ווערט אויסגעהיילט, און יעדע עולה אויסגעגלייכט. פּוּיז. קוקט זיך גוט און לאַנג אין די שטערן איין א, וואָס קומט איר ווידער, אַלטע חלומות? אַ קנעכט בין איך אין אַ פרעמד לאַנד. אַ קנעכט געקויפט פאַר געלט, נישט קיין פרייער שפעער-יונג.

קאָן אַ קנעכט אַ קעניג זיין? קוקט און קעמפט מיט זיך
ווי דער זענט איר דאָ, חלומות פון אַלטע טעג, פון קינדער-
יאָרן פון טאַטן יעקבס הויז? ווי ווייסע שאַף קומט איר
ציגיין - איך בין אַ שעפער אויף גרינע פעלדער, באַפייכטעט
מיט טוי. מיט קינדערשער פרייד איר פלייט צו מיר פון הימל
אַראָפּ, ווי ווייסע טויבן קרייזט איר איבער מיין קאָפּ,
ווייסע טויבן פליען אַ קרוין-קראַנץ אַרום מיר, - ווייסע
טויבן האַלטן אין זייערע מיילער, אין זייערע רויטע קרעלן
טראַפן אייל - און טריפן אייל און טריפן ליכט און זאַלבן
מיין קאָפּ. אַ קעניג בין איך ווידער צוריק. באַפעלנדיג ברענגט
די לבנה פאַר אַ טראָן צו מיר. שטערן, אין אייערע גאַלדענע
וועגן איינגעשפאַנט ציט פאַר מיר פאַרביי. איינער און
איינער קניט און בוקט זיך פאַר מיר, יעדער מיט זיין מס
אין זיין האַנט אָנגעגרייט.

אַ שעפער פון לאַנד אַרם

וועקט זיך פון שלאָף

שטער נישט דעם שלאָף, שעפער פון לאַנד שכם. זיס איז
דער שלאָף פאַרן קנעכט. עס מאַכט אים פאַרגעסן פיין און
שאַנד.

יוסף

דער טאָג - פאַר אַרבעט, די נאַכט - פאַר חלומות, שטיי-
אויף, שעפער, פון שלאָף און קוק אין הימל אַריין. און
חלום דיר דיין חלום אויס.

שעפער פון לאַנד אַרם

ווער ביסטו דאָס, וואָס דו קענסט חלומען פון קעניגן, אין
שקלאַפן-שטריק געבונדן?

יוסף

אַ שעפער-יונג פון לאַנד פנען. עס האָט דער אַלטער פאַטער
געלערנט מיך צו קוקן אין הימל אַריין און צו חלומען
אין די שטערן. געבונדן אין קנעכטישע קייטן, ווען איך
קוק נאָר אין די שטערן אַריין, אַזוי פאַלט איבער מיר
זייער זינגענדיג ליכט, עס ווערט לויז די שטריק פון די

הענט, די קייט פון די פיס, פון געמיט פאלט-ארצאפ
דער שקלאפן-יאך. און איך ווער פריי.
שעפער פון לאנד ארם
איך וויל נישט חלומען, איך האב מורא פאר חלומות.

יוסף

פארוואס?

שעפער פון לאנד ארם
ווי ביזע גייסטער, ווי אומגעזעענע פיינט - קומען זיי צו
מיר ביינאכט און שרעקן מיך איבער.

יוסף

עס האט געלערנט דער פאטער מיך פותר חלום צו זיין.
זאג מיר דיין חלום און כוועל דיר זאגן באשייד.
שעפער פון לאנד ארם

מיד פון א גאנצן טאג טראגן דעם יאך, פאל איך ביינאכט
צו דער ערד-צו ווי צו א געליבט ווייב. די נאכט ברענגט
מיר אבער קיין רו נישט. הארט איז די ערד פון עגיפטן.
לאנד און מיט ביזע רוחות אָנגעפילט. קוים מאך איך
נאָר די אויגן צו, באַפאַלן מיך שרעק און אַנגסט. די
שטריק בייטאָג, די אימה ביינאכט - האַלטן מיך אין קייטן
געבונדן. מיין ווייס שעפעלע קומט צו מיר אין חלום
צוגיין, אָבער נישט צו ברענגען מיר טרייסט און האַפנונג.
עס איז פאַראירט אין וואַלד אַליין, די הערנער אין בוש -
הער איך זיין געשריי. עס רופט און איך. הער, און דאָך
קען איך נישט דערגיין - אַזוי בינדט מיך און לייזט מיך
אַ גאַנצע נאכט מיין אייגן גליק. עס באַווייזט זיך ווי אַליכט
און פאַרשווינדט געשווינד.

יוסף

ווייסע שאַף איז אַ סימן פון היים, פון אייגן פעלד, פון
אייגן געצעלט, - האַט דער טאַטע יעקב געלערנט.
שעפער פון לאנד ארם
אַזוי האַב איך אויך געדענקט. געפונען האַב איך עס
אַמאָל אין פעלד, מיין קליינעם ווייסן שאַף, געוואָרפן פון

דער מוטער אין א גרוב, פארגעסן פון שלפער, אן שפיין
און אן געטראנק - ווער ווייס ווי לאנג, און איך האב עס
אויפגעהויבן אויף מיינע הענט, געטוליעט האט עס זיך צו
מיין ברוסט, און געזוכט ביי מיר שפיין. א, וואלט מיך
גאט פאר א ווייב געמאכט, געשטילט וואלט איך עס פון
מיינע קוועלן. גענאגט האב איך דערפאר דאס שפיין און
פון מויל צו מויל געקארמעט. אויף מיין ברוסט, אויף מיין
לייב האט עס געפונען די ווארעמקייט פון דער מוטער. עס
האט דערקענט דאס מויל, וואס האט עס געשפייוט. הונ-
געריג געווען - האט עס מיך גערופן, דורשטיג געווען -
צו מיר געקומען. געטראכט האב איך און געזאגט צו זיך
אלייך: אז דו וועסט ווערן אויסגעלייזט פון פרעמדע הענט,
צו פאטער-מוטער קומען אהיים - אז גאט וועט געבן, אין
דיין אייגן לאנד, אויף דיין אייגן פעלד - מיטנעמען וועל איך
עס מיט מיר, ווי א געטרייען פריינט. מיין שטאם-שעפס
זאל עס ווערן. פון דעם זאל זיך מיין סטאדע אנהייבן.

י ו ס ף

א, שעפער!

שעפער פון לאנד ארם

אזוי האב איך עס געמיינט, ביז איין מאָל אין שטורם פון
נאכט, ווען איינגעזאמלט האב איך מיין סטאדע אין טאל,
איינגעקארטשעט און איינגעקוועטשט פאר דעם אנגסט פון
דונער און בליץ, לייב אין לייב, שאף און שעפער צו איין
קנויל צוזאמענגעוויקלט, פון רעגן דורכגענעצט, צו איין
לייב צוזאמענגעקנעטן, האב איך צוליב דער סטאדע, אן
איינצילנעם שאף פארגעסן. ביי זונען-אויפגאנג געטריקנט
ווען מיר האבן לייב און פעל, ביי די ערשטע זונען-שטראלן
האב איך ערשט דערקענט: איך האב מיין קליינעם שעפסל
פארלוירן. גערופן האב איך עס און קיין אנטווארט איז
נישט געקומען. אוועקגעטראגן איז געווארן מיין האפנונג,
דער קערן פון מיין הויז, דורך דעם ווילדן שטורם אין
דער פינסטערניש פון דער נאכט.

יוסף

האָסט עס מער נישט געזען?

שעפער פון לאַנד אַרם

נור ביינאַכט. אין יעדן שלאָף הער איך זיין שטימע רופן
פון בוש פון וואַלד. פאַריאַגט איז עס אַליין אָן שפייז און
אָן געטראַנק, שטייט עס אויף איין אָרט און רופט מיך
מיט זיין קינדיש וויינענדיגן קול. איך הער זיין שטימע.
איך שטרעק-אויס דערצו די הענט, איך זע עס פון דער-
ווייטנס. עס דאַכט זיך, עס ליגט אויף דער האַנט. און
דאָך קאַנסטו דערצו נישט דערגיין.

יוסף

האָט דיר ווער געזאָגט באַשייד?

שעפער

אַזוי האָבן עס די הלומות-זעער, און אַזוי האָב איך עס
מיר אַליין אויסגעטייטשט: אויסגעלאָשן איז דיין האַפנונג,
די קנעכטשאַפט איז פאַר דיר ווי אַן אייביגע נאַכט אויס-
געשפרייט. פאַרלוירן איז געוואָרן דאָס קערנדל פון דיין
הויז, איידער עס האָט נאָך אין דער ערד זיין ווימען
געלאָזט. געשטאַרבן דיין מוטער-שאָף, איידער זי האָט זיך
נאָך מיט די שאָף ביים ברונעם צעוואַרעמט. שטענדיג
וועסט דו שוין אין פרעהס לאַנד זיין, ביי פּוטיפר דעם
האַר, אַזוי אייביג געשפאַנט צום שקלאַפן-שטאַק וועסט דו
שלעפּן דעם יאָך, ביז די ענד פון דיינע טעג אין דיין
נרוב אַריין.

יוסף

נישט גוט געשיידט און נישט גוט געטרייסט. אַ פשוף-מאַכער
איז דער גאָט פון מצרים. אַ שעפער - אין דעם לאַנד פנען.
קאָן אַ שעפער אַ שעפער שלעכטס טון? שלעכטס פאַר גוטס
ווערט נישט באַצאָלט. שאָף איז די האַפנונג פון שעפער,
נישט אַוועק פון דיר איז דיין האַפנונג, נאָר פאַרויס
פאַר דיר איז דיין האַפנונג געגאַנגען. איינגעפלאַנצט האָט
זי זיך אין אַ פרייען לאַנד און ציט זיך נאָך זיך פון דיין

קנעכטשאפט אַרויס. ווי אַ געזאַנג זינגט דיר דיין האָפּנונג
פון פרייען לאַנד און רופט דיך פון דער קנעכטשאפט
אַרויס. דו גייסט שוין אויפן וועג צו דיין האָפּנונג, דו
גייסט, גייסט, דו זעסט זי שוין פון דערווייטנס, ווי מען
זעט אַ ווייט פּלאַכגי לאַנד פון אַ באַרג אַראָפּ, דו הערסט
שוין איר שטימע רופן, נאָך פאַרווירט זיך דער וועג אויף
אַ ווילד, די צייט איז נאָך נישט רייף – אויף אַ טאָג אָדער
אויף צוויי, און פּוטיפר וועט זיך לאָזן פריי.

שעפער פון לאַנד אַרם

וואונדערבאַרער זעער, פון וועלכן לאַנד קומסט דו צוגיין?
וועלכער קלוגער גאָט רעד דורך דיין יונג מוילד? ער רופט
צו די שלאַפּנדיגע שעפער, שעפער, שטייט-אויף, אַ ליכטיגער
זעער איז דאָ מיט אונז! די שעפער וועקן זיך פון שלאַף, אַ טייל
קומען-אָן צו אים.

— וואָס האָסטו געזאָגט?

— אַ זעער! ווער איז דאָ אַ זעער?

— פרעה האָט פאַרווערט זעערס צווישן די שעפער.

— ווער איז אַ זעער?

שעפער פון לאַנד אַרם

ווייזנדיג אויף יוספן

מיט דער קלוגשאפט פון זיין האַרץ האָט ער אַראָפּגענומען
די קייטן פון שלאַף, אַ שלעכטן חלום האָב איך געהאַט,
האַט ער אים אויסגעטייטשט צום גוטן מיר. אזוי האָט ער
מיין גרוב מיט האָפּנונג באַפּלאַנצט.

שעפערס

עס איז דער שיינער קנעכט, וואָס אונזער האַר האָט געקויפט.

צווייטער

ס'איז קיין וואונדער, ער איז פון די העברעער.

— ווער זענען דאָס די העברעער?

— מען ווייסט נישט ווער זיי זענען, דער עלטסטער פון
זייער שטאַם איז געקומען פון יענער זייט טייך צוגיין.

— מען זאָגט, אַז זיי דינען צו אַן אומגעזעענעם גאָט.

— טייל פארוואנדערט צו אַן אומגעזעענעם גאָט? ווי אזוי קאָן
מען בעטן צו אַ גאָט, וואָס מען זעט נישט?

אַן אַלְטער שַעפּער

דעם עלטסטן פון זייער שטאָם האָט מען גערופן אברהם,
ער איז געווען דער פריינט פון גאָט, ער איז געווען
אַ „זעער“.

אַ צווייטער אַלְטער

אַלע פון זייער שטאָם זענען זעערס, און קענען חלומות
פותר זיין.

— שוין דריי יאָר צייט ווי איך בין אין געפאָנגענשאַפט, האָב
איך נישט געחלומט.

— עס איז שווער צו חלומען אויף פרעמדער ערד.

— מיר האָבן פאָרגעסן צו חלומען.

יוסף

האָט איר גאָרנישט קיין פאָרלאַנגען, נאָך וואָס עס בענקט
אייער האַרץ?

ע ר ש ט ע ר ש ע פ ע ר

איך האָב געהאַט אַ ווייב, יונג אין געשטאַלט. אירע ליפן
האָבן געפלאָסן מילך און האַניג. און ווען איר לייב האָט
דיך צעוואַרעמט ווי אַ ברענענדיגער טאָג, האָסטו אין אירע
האַר געפונען די קילקייט פון דער נאַכט. ביי אירע גרויסע
פלוימען-אויגן האָט מען גערוט מילד, ווי ביי צוויי
פרישע קוואַלן. די נעכט זענען וואַרעם אין מיין לאַנד,
ליידיג איז איר געצעלט — האָט זי שוין אודאי דער פאַטער
פאָרקויפט צו אַן אַנדערן פאַר גוט געלט.

צווייטער

אין די אַרעמס פון צווייטן געפינט זי באַלד דעם טרייסט.
איך האָב אָבער אַ פּערד געהאַט. אַ מיין יונגער אַדלער!
געטראָגן האָט ער מיך ווי אַ ווינט, דורך מדבר און פעלד, —
אויף דער צעהיצטער זון, דורך דעם טונקעלען אָוונט, איז ער
געווען מיינע פליגלען בייטאָג, מיינע אויגן ביינאַכט.
אַ, געוויס שטייט ער אין שטאַל ביי זיין נייעם הערר און

טופעט אומגעדולדיג מיט די פיס, - הירזשעט און ברומט -
ציטערט יעדעס טראָפן בלוט אין זיינע אָדערן, קוקט מיט
זיין שטומען בליק אַרום און פרעגט: וואו איז מיין פריינט
אַצינד?

יוסף

דער חלום פירט אייך צו זיי אַהין.

שעפער

וואו זענען די חלומות?

יוסף

אויף די שפיץ שטערן אָנגעהאַנגען, אין דער שטילער נאַכט,
ווען איר קוקט אין הימל אַריין - זעט איר דאָרט אויבן
אייערע וואונטשן און אייערע פאַרלאַנגען, וואָס קוקן-אַראָפּ
צו אייך.

די שעפער לייגן זיך אויס אויף דער לאַנקע און קוקן אין הימל אַריין

יוסף

קוקט אין די שטערן, און זוכט אייער פאַרלאַנג.

ער שטער שעפער

איך זע מיין געצעלט, עס שטייט אין פעלד, עס שלייכט
זיך ווער אַרויס אין דער נאַכט. איך הער ווייכע טריט אויף
פייכטן גראָס, איך זע אַ געזיכט, מיין ווייבס געזיכט. גע-
גנבעט האָט זי זיך פון איר מאַגס בעט, קוקט אין הימל
אַריין, דורך די שטערן שיקט זי מיר אַ גרוס.

צווייטער שעפער

איך זע מיין פערד, מיין יונגן פריינט - געלאָפן איז ער
פון זיין בעל-הבית'ס שטאַל. ער הירזשעט און רופט, ער
שיקט-אויס זיין שאַרפן בליק, זיינע נאָזלעכער צעשפרייט,
שמעקט ער אין דער לופט. באַלד דערקענט ער דעם וועג
דורך מדבר און פעלד. די ערד - אַ טיין, זיינע פיס -
וועלן. טראָגט ער מיך אויף זיין רוקן, דורך נאַכט און
ווינט. מיינע פליגלען בייטאַג, מיינע אויגן ביינאַכט -
פירט ער מיך פון געפאַנגענשאַפט אַרויס.

י'וסף

דאָס איז דער חלום.

שעפער

פאלן-צו צו אים און קושן זיין קלייד

אַ, זיי געלויבט, יונגער זעער, וואָס דו האָסט אונז דעם חלום
צוריקגעגעבן. מען הערט טריט עס גייט ווער? ווער קומט צו
אונז? שעפער, געשווינד, די אויפזעער זענען נעבן אונז'
די שעפער רייסן זיך אויף פון דעם חלום. די אויפזעערס מיט די בייטשן
אין די הענט קומען צולויפן און שמייסן די שעפער
ערשטער אויפזעער

די סטאָדעס געלאָזן אַליין, די וועלף לוייערן אויף זיי —
וואָס טוט איר דאָ אַלע?

די שעפער

ווייזן אויף יוספן

דער העברעאישער קנעכט איז אַ „זעער“. ער האָט אונז די
חלומות אויסגעטייטשט.

ערשטער אויפזעער

שמייסט די שעפער מיט קאנטשיקעס

חלומות אויסגעטייטשט. געגן פרעהס געזעץ האָט איר געוואַגט
צו חלומען — פרעה האָט פאַרווערט דעם חלום פאַר קנעכט.
חלומות שטערן אין דער אַרבעט, און ברענגען אויף שלעכטע
געדאַנקען. פון וואַנען האָט איר די חלומות גענומען?

די שעפער

ווייזן אויף יוספן

דער העברעאישער קנעכט האָט אונז חלומען געלערנט.

די אויפזעער

נעמען יוספן

דו האָסט עובר געווען אויף פרעהס געזעץ, האָסט די קנעכט
חלומען געלערנט.

י'וסף

דער חלום איז די באַלוינונג פאַר דער וואָר, ווער באַדאַרף

דעם הלום מער ווי דער אַרימאַן? עס פאַרויסט די נאַכט —
די ביטערקייט פון טאָג.

די אויפזעער

דו רעדסט געגן דעם געזעץ פון פרעה. הייבן אויף די קאנטשיקעס:
איבער זיין קאָפּ. יוסף קומט זיי אָן מיט זיין פרייען בליק. זיי לאָזן
נישט אַראָפּ די קאנטשיקעס איבער זיין קאָפּ
ערשטער שעפער
זע, זע, זיי האָבן אים נישט געשלאָגן.

צווייטער

ער האָט זיי אין זייערע אויגן אַריינגעקוקט. זיין בליק איז
פון אַ פרייען מענטש. און זיי האָבן זיך דערשראָקן פאַר
זיין בליק.

אַנדערע

ער קומט פון לאַנד כנען. אַלע שעפער פון לאַנד כנען
זענען זעערס.

אַנדערע

ער איז אַ זעער.

דאָס געזאַנג פון ניל קומט וואָס אַמאָל נענטער — מען דערהערט עס שוין פון
גאָר נאָענט. די אויפזעער, דערשראָקן קוקן זיך אים

אויפזעער

עמעצער דערנענטערט זיך צו אונז. צו אַ שעפער גיי, זע ווער
עס דערנענטערט זיך צו אונז. די שעפער אָפּ

שעפער

פון דערווייטנס

גרויסע האָרן קומען אָן צו אונז.

צווייטער אויפזעער

דער האָר פוטיפער קומט-אָן צו אונז:

די אויפזעער

צו די שעפער

צוריק צו די סטאַדעס. דער האָר קומט. שמייסן זיי מיט די
בייטשן, אַלע לויפן צוריק צו די סטאַדעס. אַ שיפל מיט געזאַנג פאַרט-

צו צום ברעג פון גיל. עס שטייגן אויס פוטיפר, זיין ווייב פוטיפרע,
באדינער. די היטער ווארפן זיך פאר זיי אויף די פנימער

פּוּטִיפֶר

מיר האָבן געהערט שטימען אין דער נאַכט רופן. זיי האָבן
אויפגעוועקט די וויגנדע וועלן פון טייך מיט שרעק. גע-
זאָנג האָבן מיר ערוואַרט צו הערן. און אַנטגעגנגע-
שוואומען האָבן אונז געוויינען. וואָס איז געשען?

די אויפזעער

וועלכע זיגן מיט די פנימער אויף דער ערד

דעם העברעאישן קנעכט, וואָס דו האָסט אונז געשיקט,
גרויסער האָר...

פּוּטִיפֶר

מיט שרעק

וואָס איז געשען מיטן העברעאישן קנעכט? זאָגט געשווינד.
ערשטער אויפזעער
געגן דיין געזעץ און דיין געבאָט האָט ער די שקלאַפֿן
חלומען געלערנט.

פּוּטִיפֶר

חלומען?

צווייטער אויפזעער

אַ „זעער“ זאָגן זיי, איז ער. אַ חלום-באַשיידער. האָבן זיי
צו אים די חלומות געבראַכט.

פּוּטִיפֶר

מיט פרייד פאר זיך

איז דאָ אַ חלום-באַשיידער צווישן מיינע קנעכט?

די אויפזעער

עס איז געגן געזעץ און געגן געבאָט.

פּוּטִיפֶר

ברענגט אים צו מיר. פוטיפר מיטן ווייב זעצן זיך אויף דעקן
און לען-שטולן, וועלכע די באדינטע ברענגען פון שיפל ארויס אויפן
ברעג. זעצן זיך. די אויפזעער ברענגען יוספן פאר פוטיפרן ווער
ביסטו, קנעכט?

איך בין דער שעפער-יונג, וואָס דו האָסט מיט דיין חסד
 מיך פון די ישמעאלימס הענט געקויפט, און דיינע שאָף
 איבערגענטפערט אין מיינע הענט.

פּוּט י פּר

די היטער האָבן געבראַכט אויף דיר שלעכטע רייד, אַז
 דו האָסט געגן דעם געזעץ פון פרעה, דיין האַר,
 חלומות צווישן מיינע קנעכט פאַרשפּרייט. חלומות זענען
 נישט גוט פאַר קנעכט, וועקן אונגעוואונטשטע האָפּנונגען אויף.
 לעבן און חלום פאַר דעם שקלאַף — איז זיין פליכט צום
 האַר. נישט גוט טוסטו, מיין קנעכט.

106

גרויסער האַר, לייטזעליגע האַרינטע, ווער קאָן איבער חלומות
 אַ האַר זיין? וועמעס געזעץ היטן זיי? און וועלכעס געבאַט
 קאָן זיי אַ גרענעץ שטעלן? ווי שפּילנדיגע קינדער קומען
 זיי אָן צוגיין — ווי אַ שפּילנדער טייך שיקן זיי די וועלן
 פאַרויס, פאַר זיך. און דרינגען מיט קינדישער פּרייד אין
 אַרימאַנס געצעלט אַריין. קאָנסט די שטראַלן פון דער זון
 געביטן נישט צו שיינען אין די רינשטאַקן און די זומפן?
 אָדער קאָנסטו דעם אויספלוס פון ניל הייסן נאָר דעם
 רייכנס פעלד צו פעטיגן? דעם אַרימאַנס אויסצומיידן? לבנה
 און שטערן באַפעלן נאָר אין קעניגס פאַלאַצן אַריינצושיינען?
 ווער קאָן זיי באַפעלן? ווער קאָן זיי הייסן? אומגעריכטער-
 הייט קומען זיי צוגיין צום אַרימאַן ביינאַכט און ברענגען
 אים רייכטימער אין זיין שטוב אַריין. בינדן-אויף די
 שטריק, וואָס די מעכטיגע האָבן געבונדן, נעמען-אַראָפּ
 די קרוינען פון די קעפּ פון די הערשער, און טוען זיי אָן
 אויף די קעפּ פון שקלאַפּן. זיי מאַכן לייכט דאָס האַרץ
 פון געדריקטן, און באַשווערן מיט אַנגסטן די הערצער פון
 די אונטערדריקער, ווישן-אַפּ די טרערן פון די געפייניגטע
 און פייניגן מיט שמייץ פון חרטה די פייניגער. ווער קאָן

זיי באפעלן? ווער קאָן זיי הייסן? גרויסער האַר, גנעדיגע

האַרנטע?

פּוּט י פּר ע

צום מאַן

ברודער-מאַן, עס האָט דיין שוועסטער-ווייב אַ חלום געהאַט,
אַ חלום חלומט זיך איר יעדע נאַכט. באַטריבט איז מיין
האַרץ, שווער איז מיין געמיט, אָן באַוואוסט און אָן באַ-
שייד. איך האָב געפרעגט די כּשוף-מאַכערס פון מצרים,
די פּוהנים פון די טעמפלען, אַ טעם צו געבן צו מיין טרויער,
קיינער קאָן מיר נישט זאָגן קיין באַשייד. באַפעל דיין
קנעכט, זאָל ער פאַר מיר אין די הימלען אַריינקוקן. זאָל
ער צווישן די מילך-וועגן זוכן דעם באַשייד פון מיין
אומרואיג בלוט, און ברענגען זאָל ער מיר טרייסט, פון דער
נאַכט און פון די שטערן, פאַר מיין באַטריבט געמיט.

פּוּט י פּר

העברעאישער קנעכט, האָסט געהערט דיין האַרינטעס רייד,
קאָנסט דו זאָגן באַשייד דעם טרוים פון איר געמיט.

יּו ס ף

נישט איך, נאָר גאַט. אין זיינע הימל-טאָולען וועל איך
אַריינקוקן, מיין געזיכט וועל איך ווענדן צו אים מיט געבעט,
אפשר וועט ער זען דיין לייך, און רחמנות האָבן אויף
דיר, און זאָגן דורך מיר דיר באַשייד. ער וואַרפט זיך אויף
דער ערד און גראַבט-איינ זיין פנים אין די שטערן, זיינע ליפּן מורמעלען
אַ געבעט, זיין געזיכט ווערט באַלויכטן מיט פרייד. ער שווייגט

פּוּט י פּר ע

וואָס זעסטו, לייכטיגער שעפער? אין דעם לייכט פון שטערן
שיינט דיין געזיכט מיט פרייד, דערצייל.

יּו ס ף

בוקט זיך טיף צו דיר ערד

זיי געלויבט.

פּוּט י פּר

פאַר וועמען בוקסטו דיין געזיכט טיף אין דר'ערד?

יוסף

ווייזט אויפן הימל

פאר דעם גרויסן גאָט, וואָס פיטערט זיינע שטערן איבערן
הימל-פעלד מיט רחמים, ווי מיר די שאַף אויף דר'ערד.

פּוטיפרע

אין האָסט פאר מיר קיין וואָרט פון טרייסט?

יוסף

מיט אַנגסטן, באַהאַלט זיין פנים אין דר'ערד

פּוטיפר

פאַרוואָס ציטערסט דו אַזוי?

יוסף

מיין האַרץ איז באַפאַלן אַן אומבאַקאַנטע שרעק. אַן אימה,
וואָס איך קען נישט, באַאַנגסט מיך. איך זע מיין גאָט
באַהאַלט זיך פאַר מיר – פאַטער יעקב, בעט פאַר מיר –
איך בין ווייט, און איינער אַליין, אַ גרויסער מעכטיגער גאָט,
שטיי מיר ביי, פאַרוואָס שרעקט זיך מיין האַרץ אַזוי?

פּוטיפרע

צום מאַן

מיין ברודער-מאַן...

פּוטיפר

וואָס איז דיין פאַרלאַנג?

פּוטיפרע

דעם שיינעם שעפער-קנעכט פון לאַנד פנען מאַך איך מיר
פאַר אַ געשאַנק.

פּוטיפר

דערשראַקן

וואָס ווילסטו טון מיט דעם שיינעם שעפער-קנעכט?

פּוטיפרע

מיין האַרץ איז באַטריבט, און מיין געמיט איז טרויעריג,
איך וויל קוקן אין זיינע קלאַרע אויגן אַריין – און רוען
ביי זיי, איידל איז זיין געזיכט. און אין די שרעקנדע
נעכט, ווען אומבאַקאַנטע אַנגסטן וועלן מיך ווי שונאים

באפאלן, זוכן וועל איך רעטונג און שוך אין דעם געזאנג.
וואָס זינגט פון זיין געשטאַלט. עס פערלען זיך זיינע האָר
שוואַרץ אין דער טונקלקייט פון דער נאַכט – שענק מיר
דיין שיינעם שעפער-קנעכט – שטיין זאָל ער פאַר מיר,
און ערפרייען זאָל ער מיין געמיט מיט זיין ליכטיג געזיכט.

פּוּט י פּר

אומוויליג

עס איז נישט געוואוינט דער שעפער-קנעכט צום רעש פון
שטאַט. שטאַרבן וועט דער גלאַנץ פון זיינע אויגן אין דעם
שטויב פון פאַלאַצן, אויסלעשן וועט דאָס ליכט פון זיינע
האַר – לאָז אים בעסער אין פעלד בלייבן ביי זיינע שאַף.
עס קען דער שעפער לעזן די שפראַך פון שטערן, נישט
דאָס לשון פון פירשטן און כוהנים. זיינע טריט פון רויע
פעלד-גראָון, זענען נישט גלאַטיג גענוג פאַר די ווייסע שוועלען
פון דיין הויז.

פּוּט י פּר ע

מיין ברודער-מאן, מאַך מיר דעם שעפער-קנעכט פאַר
אַ געשאַנק, און ווען איך וועל צו דיר אין שלאַף-געמאַך
קומען, באַגלייטן זאָל ער מיך מיט דעם ליכט אין זיין האַנט.

פּוּט י פּר

ביז

עס זאָל געשען דיין פאַרלאַנג. אומערפאַרן איז דער יונג –
ריין ווי אַ קינד. פאַלן ווען ער וועט, וויסן וועל איך אין
וועמעס האַנט צו זוכן די שולד. צו די אויפזעצער נעמט דעם
העברעאישן שעפער-יונג, און ברענגט צו אייער האַרינטע
פאַר אַ קנעכט.

פּוּט י פּר ע

וואַרפט זיך פאַר אים צו די פיס

האַב דאַנק, ברודער-מאַן!

פאַרהאַנג

ד ר י ט ע ס ב י ל ד .

אין פוטיפרעס געזעלט, אין פוטיפרס הויז. פוטיפרע און פיהאָ, איר דינסט
פּוּטִיפֿרֶע

זאָג מיר, פיהאָ, וואו איז מיין שיינער קנעכט?

פּיִהָאָ

נישט געגאנגען איז ער שלאָפן אין דעם שקלאָפן-געמאָך.
איבערגעבליבן איז ער אין הויף, איינער אַליין. אונטער
די שטערן אויסגעבעט זיין געלעגער זיך, זיין ווייס שעפסן-
קלייד אויסגעשפרייט. דאָס פנים גענייגט צום הימל-צו –
איז ער געלעגן אַ גאַנצע נאַכט.

פּוּטִיפֿרֶע

ער איז געוואוינט אונטער שטערן צו שלאָפן. הימל זאָל זיין
דעק זיין, ערד זיין געלעגער, שטיין זיין קישן. ענג איז
אים דאָס רייכע פוטיפרס הויז, האָסטו אים באַוואַכט, פיהאָ?

פּיִהָאָ

אַזוי ווי דו האָסט באַפוילן, גלאַנצנדע זונען-טאַכטער, האָב
איך געוואַכט איבער אים אַ גאַנצע נאַכט, פאַרהילט אין
שאַטן פון אַ ציפּריס.

פּוּטִיפֿרֶע

בייז

האָסטו זיין אָטעם אין דיר איינגעאַטעמט? ביזטו געקומען
נאָענט צו זיין געלעגער? גערויבט מיר מיט דייעע אויגן
דעם גלאַנץ פון זיין געזיכט?

פיהאָ

פאַרענטשערנדיג זיך

איך האָב מיין מויל צוגעשלאָסן - ווען דערנענטערט האָב
איך זיך צו אים, נישט איינצואַטעמען אין מיר דער איידעלעך
הויך, וואָס יאָגט פון זיין אַטעם. פאַרשלאָסן האָב איך די
הייטלעך איבער מיינע אויגן, ווען גענענט איך האָב זיך
צו אים, נישט צו קוקן אין זיין בלייך געזיכט. אזוי האָב
איך אים מיט פאַרמאַכטן אַטעם און פאַרשלאָסענע אויגן
באַוואַכט. באַגליקט נאָר בלויז צו שטיין אין זיין שאַטן
אַ גאַנצע נאַכט.

פּוטיפרע

האָב ליין און דאַנק דערפאַר. האַרפט איר צו אַ גאָלדענע רינג
דערצייל מיר, פיהאָ, ווייטער, וואָס האָט ער געטון אַ גאַנצע
נאַכט? פאַרפעל מיר נישט קיין איינעם פון זיין הויך, קיין
איינעם פון זיין בלייך.

פיהאָ

אזוי האָב איך אים אָפּגעהיט, אַז ס'זאָל ווער פון דיינע
דינסטן נישט אָפּווישן מיט זייער בלייך דעם ריינעם טוי,
וואָס הילט דיינע וויינטרויבן איין. געשלאָפן איז ער ווי
אַ קינד, און ווי אַ מאַן. די אויגן פאַרמאַכט, די ליפן פאַר-
מאַכט, נאָר דער טוי פון דער נאַכט האָט געשוועבט איבער
זיי. פון צייט צו צייט האָט דער ווינט געבראַכט צוטראָגן
מיר אַ זיפן, וואָס איז געקומען פון זיין טיפער ברוסט:
„פאַטער געטרייער, ברידער מיינע - זייט נישט באַנג נאָך
מיר!“ און האָט זיינע הענט צום הימל אויסגעשטרעקט און
זיינע ליפן האָבן אַ תפלה געמורמלט: „גרויסער גאָט,
שטיי מיר ביי!“

פּוטיפרע

דאָס האָט ער צו זיינע ברידער די געטער געבעטן.

פיהאָ

און ווען דער מאַרגן-שטערן האָט נאָר צום גרויען אָן-
געהויבן: ווען אויסגעהוילט האָט זיך דער ציפּריס-בוים -

פון דער פינסטערניש פון דער נאַכט, צוזאַמען מיט די פויגלען, מיט די בלומען אויפגעכאַפט, האָט זיך דיין שיינער קנעכט ווי אַ יונגער הירש, דערשראַקן פון די רייטערס טריט, ווי אַ יונגער לייב, וואָס ברעכט זיך דורך די צווייגן אין וואַלד - אַזוי האָט ער זיך מיט שרעק און פרייד אומ-געקוקט, ווי אַ יונג קאַלב, ווי אַ יונגער לאַם, וואָס דער שעפער האָט צום ערשטן מאָל אויפן פעלד אַרויסגעפירט - געשפרונגען איז ער אויף זיינע יונגע פיס איבער גראָז און בלום. איינגעבויגן מיט אונטערטעניקייט האָט זיך יעדער שטאַנג אונטער זיינע פיס. געבליט האָט גראָז און גרעזל אונטער זיינע טריט - אַזוי געהיפט און געשפרונגען - איבער געבליימטע לאַנקעס איז ער צום טייך גיל אַראָפּ. אויף דעם גרינעם ברעג, אונטער אַ פאַלמע-שירם האָט ער געוואָרפן זיין קלייד. אַ זון האָט אויפגעפלאַקערט אין דער זון, און נישט געוואוסט האָב איך שוין מער, אויב ער איז אויפן הימל אָדער אויף דער ערד!...

פּוטיפּרע

מיט פעס, שלאָגט זי

געוואַגט האָסטו, מיט דיינע שקלאַפּן-אויגן, צו קוקן אין די נאַקעטקייט פון מיין זון אַריין?

פּי האַ

נאָר אויף אַ וויילע, אויף אַן אויגנבליק. גוט צוגעדריקט האָב איך די הערלעך איבער מיינע אַפּל-אויגן, און פאַר-בונדן זיי מיט די האַר-הייטלעך, אַז קיין איין שטראַל פון זיין ליכטיג לייב זאָל נישט אַריינדרינגען דורך זיי. געהערט האָב איך נאָר, נישט געזען, ווי די ווייסע דורכזיכטיגע וועלן פון טייך עמפּפאַנגען האַבן אין זיך זיין לייב מיט פרייד. ווי אַ ליכטיגער גאַלדפיש האָט ער דורך די וועלן דורכגעלויכטן. און ווי די זון, וואָס הילט זיך אין בלויע ליכטיגע וואַלקנס איין, - אַזוי האָט ער ווי דער גאָט ר אַ באַגאַלדעט די וועלן מיט זיין ליכט...

פּוֹטֵי פֿרע

און וואו האָסטו אים געלאָזט?

פֿי הָאָ

ער האָט זיך אין זיין ווייס געוואַנד געהילט און אונטער
די פאַרהאַנגען פון דיין שלאָף-געמאַך געשטעלט גרייט צו
דינען דיר.

פּוֹטֵי פֿרע

לאָז מיך אַליין, מיין דינסט. איך וויל בעטן צו מיין גאָט.

פיהאָ גייט אַרויס

פּוֹטֵי פֿרע

וואָרפט זיך פאַר אַ געשטאַלט פון גאָט ראָ, וואָס שטייט אין איר שלאָף-געמאַך
אַ, ראָ, גאָט פון צוויי לענדער, וואָס אַלעס, לעבעדיגע און
טויטע, פריידט זיך מיט דיר. ווען דו גייסט אויף — לעבט
אַלעס אויף; ווען דו גייסט אונטער — ווערט אַלעס פינסטער
און טויט. ווען דו קומסט צו רייטן אויף דיין הימלישער
קו — די פי אויף די לאַנקעס פרייען זיך מיט דיר, די
פּרוכטן אויף די בוימער, די פיש אין וואַסער, דער
פויגל פלייט פון זיין נעסט אַרויס. זיינע פליגלען רימען
דיך. די פיש אין וואַסער שפּרינגען מיט פרייד — דו ביסט
אין וואַסער מיט זיי. דו, וואָס געדייעסט די פּרוכט אין
מוטערס לייב; דו נערסט דאָס קינד אין דער מוטערס
לייב! גרויסער גאָט ראָ, זיי מוחל די געטין איזיס, איר
זינד, און גיב צוריק רו צו מיין טרויעריג געמיט! אין דער
לאַנגער אומענדלעכקייט, אויף יענער זייט — ווען איך וועל
קומען אַהין אויף מיין שיפל צושווימען, געפינען זאָל איך
דאָרט נעבן מיר מיין אייביגן פריינט, דעם וואָס דו
האַסט מיר באַשערט... אומגעוואָרטיג צו זיך פאַרוואָס איז אַזוי
טרויעריג מיין געמיט? פאַרוואָס אַזוי שרעקנדיג מיין גייסט?
וועלכער שונא האָט געפונען רעשטן פון מיין עסן,
קליידער פון מיין לייב און אין פשוף-פייער פאַרברענט?
פאַרוואָס זענען אַזוי שווער היינט די רינגען אויף מייע
הענט? זי פאַסט מיט אירע הענט. פיהאָ! פיהאָ! עס באַווייזט זיך די

דינסט פאַרברענסטו די רעשטן פון מיין געברויך? היסטט
זו די שאַלן, די צירונג, דעם שמוק און פודער מיינעם פון
יעדן פרעמדן אויג? עס האָט ווער מיר כשוף אָנגעטון!

פיהאָ

פאַרברענט ווערט יעדער איבערבלייבעכטס פון דיר.
אָפגעווישט יעדער טריט נאָך דיר, אַז קיין פיינט זאָל נישט
קריגן קיין שפור פון זיי.

פוטירע

און פאַרוואָס איז אַזוי טרויעריג מיין געמיט? באַהענג מיך
מיט די קמיעות-שטיינער, אפשר וועלן זיי מיך באַשיצן פון
אַ שלעכט אויג.

פיהאָ טוט דאָס

פוטירע

וואַרפט פון זיך די שטיינער

עס האָבן פאַרלוירן די קמיעות זייער קראַפט, קאָנען מיך
נישט באַשיצן מער. עס האָט ווער טראַפנט בלוט פון
מיינע אַדערן געשעפט און זיי אַ קרבן אויף אַ מזבח פון
אַ כשוף-גאָט געבראַכט. עס האָט ווער אַ ממשלה איבער
מיין האַרץ געקראָגן. פיר מיך צו די פוהנים, זוך-אויס די
שענסטע טויבן-פאַר, באַשמיר זייערע פיסלעך מיט מיינע
בעסטע איילן. איך וועל זיי פאַר אַ קרבן פאַר די געטער
ברענגען. פיהאָ וויל אַפּ, פוטיפרע רופט זי צוריק ניין, בלייב,
עס איז אָפגעשוואַכט געוואָרן די קראַפט פון די פוהנים,
און זיי קאָנען מיר נישט העלפן מער. גאָט רע ברענט מיין
בלוט מיט דעם גיפט פון זיין ברענענדיגן לייב. רוף מיר
דעם שיינעם העברעאישן קנעכט אַריין. זאָל ער קוקן פאַר
מיר אין די הימלען אַריין. זאָל ער בעטן צו זיין גאָט.
איך וויל זען זיין געזיכט.

פיהאָ גייט אַרויס. עס קומט אַריין יוסף. בלייבט שטיין ביי דער טיר און
וואַרפט זיך מיטן פנים פאַר פוטיפרען.

פוטירע

מיין שיינער העברעאישער קנעכט!

יוסף

געביט דיין קנעכט, הארינטע!

פוטירע

עס איז מיר אזוי טרויעריג, מיין בלוט וויינט אין מיין לייב.
קאנסטו מיין טרויער היילן, מיין שיינער קנעכט?

יוסף

אין דעם איינזאמען פעלד, אין דער שטילער נאכט, ווען
די שטערן רעגענען מיט בענקשאפט פון הימל אראפ, דאס
הארץ באטריבט, דאס אויג פייכט, נעם איך שפילן מיט
מיין פיף. עס דערקענען די שאף די פיף פון שעפער
גיכער איידער זיין בייטש, און צום קלאנג פון זיין ליד
זאמלט דאס לאם די לעמעלעך איין.

פוטירע

שפיל פאר מיר אויף דיין פיף. אויך מיין הארץ איז
באטריבט און מיין אויג איז פייכט. ווי דאס לאם איך
פעלד, וועל איך אונטער דיין געזאנג איינשטילן מיין
בענקדעס בלוט.

יוסף

אָרים איז מיין ליד, אָן אָרים שעפער-ליד. נאָר ווען ליד
איז באַליבט... ער שפילט אויף זיין פיף

פוטירע

מיט בענקשאפט איז דורכגעזאפט דיין ליד. דאך מיט
האפנונג פיל. עס בענקט און האפט דיין ליד צוזאמען.
נאך וואָס?

יוסף

עס האָט דיין קנעכט חלומות ביינאכט. חלומות, וואָס
פאָסן נישט פאַר אַ קנעכט. עס חלומט די נאכט די
בענקשאפט אויס פון טאָג. און די קאָרגקייט פון דער
וואָר באַרייכערט דער חלום.

פוטירע

וואָס איז דיין חלום?

י י ו ס ף

נישט געצימט און נישט געפאסט - אַ חלום פון אַ פוסטן
יונג.

פּוּטִי פּרַע

דערצייל מיר דיין חלום!

י י ו ס ף

פון אַ קעניגס הויז קום איך אַרויס - אין קנעכטס קייטן
געבונדן - חלום איך אַ קעניגס חלומות.

פּוּטִי פּרַע

וואו איז דיין הויז? וועלכעס איז דאָס לאַנד, פון וואָנען דו
קומסט?

י י ו ס ף

אויף יענער זייט מדבר, אויף אַ געבירג-לאַנד, אויף אַ גרין
פעלד, אונטער אַ באַשטערנטער נאַכט, שטייט איינזאַם אַ ווייס
געצעלט. באַשאַטנט פון שאַף און רינד, זיצט אַן אַלטער
מאַן, אַ יונג קינד אין זיין שויס. די ברידער, ווי די
קעניגן איז ווייס געוואַשענע שעפסן-פעל, באַהאַרט און
באַבאַרט. מיט די שעפער-שטעקנס אין די הענט שטייען
זיי, צוועלף איז זייער פולע צאָל. נישט פול איז די פרייד,
אַ טרער אויף די אַלטע אויגן הענגט, אַ תפלה אויף די
ליפן - אויף דעם איינעם, וואָס פעלט.

פּוּטִי פּרַע

קוקט אים אָן

שיינער העברעאישער קנעכט!

י י ו ס ף

בויגט זיך פאַר איר

זיס איז מיר די קנעכטשאַפט פאַר דיר, האַרינטע!

פּוּטִי פּרַע

מיין וואונדערבאַרער קנעכט! קאַנסט דו מיר זאָגן, נאָך
וואָס עס בענקט דאָס מיין בלוט אין מיינע אַדערן?

י י ו ס ף

האַרינטע! ווער קען זאָגן באַשייד? אין דיין איידל לייב

רינט בלוט פון אַלטע דורות. עס איז דער חלום פון
אַלטן בלוט, וואָס זוכט זיין רעטעניש אין דיר.

פּוּט י פּר ע

קוקט אים אָן

ווער ביסטו, מיין שיינער קנעכט? עס האָט דיין מוטער
געטראָגן דיך אין שאַטן פון אַ ציפּריס-בוים און אַ ציפּריס-
געשטאַלט געגעבן דיר. זי האָט זיך אין אַ יונגן הירש
פאַרקוקט, און זיין פאַרם אין דיין געשטאַלט געגאַסן. דו
ביסט שייך! שטיי אַזוי פאַר מיר, מיין שיינער שעפּער-
יונג! איך וויל זעטיגן מיין בליק מיט דיין געשטאַלט. עס
וועט הערן מיין בענקנדעס בלוט דאָס ליד, וואָס זינגט
פון דייע גלידער אַרויס, און געפינען וועט עס רן.

יּוּס ך

וואַרפט זיך פאַר איר, בויגט זינע הענט צו זיין פנים
וואָס רעדט מיין האַרינטע אַזעלכע רייד צו דעם נידריגסטן
פון דייע קנעכט?

פּוּט י פּר ע

שטיי פאַר מיר. איך וויל חלומען דעם חלום, וואָס קוקט
פון דייע אויגן אַרויס. איך וויל בענקען דאָס בענקשאַפט,
וואָס וואוינט אין דייע ברעמען. שטיי פאַר מיר, שיינער
קנעכט!

יּוּס ך

האַרינטע פון מיין האַרץ! ער שטעלט זיך פאַר איר

פּוּט י פּר ע

קוקט אויף אים

ווער ביסטו? וועלכער גאַט פאַרבאַרגט זיך אונטער דיין
הויט? וועלכעס פייער געגאַסן אין בלוט, געפאַרמט אין
בייער, וואוינט אונטער דיין הויט?

יּוּס ך

קוקט אויף איר מיט מיטליד

דיין האַרץ איז באַטריבט, דיין געמיט איז באַשווערט. עס
איז מיר באַנג פאַר דיר, מיין האַרינטע.

פוטירע

דו קאנסט היילן מיין קראנק הארץ.

יוסף

געבט, הארינטע. זיס וועט זיין די לאסט, וואָס איך וועל
טראָגן פאַר דיר. לייכט דער שטאַק פון יאָך.

פוטירע

מיט דיין בליק קוק אויף מיר, מיין שיינער קנעכט! עס
לעכצט אין מיר מיין בענקשאפט נאָך עפעס-וואָס, וואָס
האַט קיין באַשייד. גיס דיין זאַפטיגן בליק אין מיין
דורשטיג בלוט אַריין. עס וועט דורך אים מיין בענקשאפט
קריגן באַשייד. ווי אַ קעניג, וואָס באַהערשט זיינע און-
טערטאַנען מיט זיין שטומען באַפעל, אַזוי באַהערש מיין
ווילד בלוט מיט דיין בליק.

יוסף

קוקט אויף איר

פוטירע

וועלכע טיפע הימלען, געלויבטן איבער אַנדערע לענדער,
האַבן זייער גלאַנץ אין דיין אויג איבערגעלאָזט; וועלכע
אומבאַקאַנטע שטערן, געהאַנגען איבער סודותדיגע נעכט,
האַבן זייער שימער אויף דעם באַדן פון דיין אויגים
פאַרטרונקען? וועלכער גאַט האַט פאַרלאָזן זיין זיך אין דער
זונען-שיף און איז געקומען צו מיר צוגיין? דו ביסט
גאַט ראַ, וואָס האַט זיך מיט יוגנט באַנייט און איז צו
מיר פאַר אַ שעפער-יונג געקומען. דו ביסט דער שיינער
אַזיריס, וועלכער האַט זיין הערשאַפט איבער די טויטע
אויפגעגעבן און צו איזיס צוריקגעקומען. איך בין איזיס,
דיין שוועסטער און דיין ווייב. קום, מיין ברודער, אין
דיין הויז אַריין. די נאַכט וואוינט אין דיינע האַר, און
דער טאַג אין דיין געזיכט. דיינע ביינער זענען געגאַסן
פון זיבער, און דיין פלייש פון גאַלד. קום צו מיר ווי
אַ ווייכער געפל און נעם מיך אין דיר אַריין. קום ווי
אַ שטורם, מיט בליץ און דונער, און וואַרף מיך

ווי אַ שעפּס, פון שפיציגע פעלין אין שטיינערנעם טאָל
אַריין. זי וויל אים ציען צו זיך

יִוֹסֶף

דערפֿסט זיך פֿאַר איר צו די פֿיס

גרויסע האַרינטע, האָב רחמנות! ערנידריג נישט דיין כבוד
צו בוקן זיך פֿאַר אַ קנעכט, נישט דיר פֿאַסט זיך צו
בוקן פֿאַר מיר, נאָר איך פֿאַר דיר. איך בין נאָר אַן
אומווירדיגער קנעכט. ער פֿאַרבאָרגט זיין פנים אין זיינע הענט

און וויינט

פּוֹטִיפֿרֶע

וואָס איז דאָס, וואָס פֿערלט זיך פון דיין אויג?

יִוֹסֶף

עס איז מיין טרער, געקומען אין מיין געבעט צו גאָט.

פּוֹטִיפֿרֶע

פֿאַר וועמען איז דיין געבעט?

יִוֹסֶף

פֿאַר דיר און פֿאַר מיר.

פּוֹטִיפֿרֶע

דיין אויגן-זאַפט, דער קרבן פֿאַר דיין גאָט, וויל איך טרינקען.

יִוֹסֶף

טו עס נישט, האַרינטע, עס איז דער געטראַנק פֿאַר גאָט.

פּוֹטִיפֿרֶע

איך וויל דעם געטראַנק טרינקען.

יִוֹסֶף

שוויינט

פּוֹטִיפֿרֶע

איך באַפעל דיר, מיין שיינער קנעכט, גיב מיר דיין

טרערן צו טרינקען.

יִוֹסֶף

עס וועט זיין אַ זינד פֿאַר גאָט.

פּוֹטִיפֿרֶע

הער מיין באַפעל און טו מיין געבאָט!

יוסף

שווייגט

פוטירע

איך באַפעל דיר, מיין קנעכט, נעם דעם בעכער אין האַנט
און זאַמל אין אים דיינע טרערן איין.

יוסף

בוקט זיך פאַר איר

איך בין דייין קנעכט און הער דייין באַפעל. ער נעמט דעם בעכער
און זאַמלט אין אים זיינע טרערן איין, וואָס רינען פון זיינע אויגן

פוטירע

איך הער דעם געזאַנג פון דיינע טרערן, ווי רייפע טרויבן
פאַלן זיי אין דעם בעכער.

יוסף

דערלאַנגט איר דעם טרערן-בעכער, קניט פאַר איר

מיינע תפלות אין דעם פוס געזאַמלט, דערלאַנג איך דיר
צום געטראַנק.

פוטירע

נעמט דעם בעכער און גיסט-אויס די טרערן אויף דו'ערד

דיינע טרערן זענען קאַלט אין בעכער געוואָרן. דיינע
תפלות אויסגעלאָשן. וואַרים וויל איך דיינע טרערן טרינקען.
נישט געקומען פאַר קרבנות צו אַ פּרעמדן גאַט. פאַר מיר
געשפּראַצט, פאַר מיר געפלאַסן, וויל איך דיינע טרערן
טרינקען. גיב מיר דיינע טרערן צום טרינקען.

יוסף

מיינע טרערן קומען פון אַ צעבראַכן האַרץ. ביטער זענען
מיינע טרערן, האַרינטע!

פוטירע

איך וויל דיינע טרערן טרינקען.

יוסף

שווייגט

פוטירע

דו ביסט מיין קנעכט און איך דייין האַרינטע. איך באַפעל

דיר! דיינע טרערן, פריש פון דיינע אויגן אויסגעשפראַצט,
דערלאַנג מיר צום געטראַנק.

יוסף

איך בין דיין קנעכט און הער דיין באַפעל. ער קניט פאר
און גיט איר זיינע אויגן צו טרינקען

פוטירע

געמט-אַרום זיין קאַפ און טרינקט די טרערן פון זיינע אויגן
וויילדער פון וויין איז דיין אויגן-געטראַנק. מיינע ליפן
האַבן געטרונקען פון ווילדן פשוף-וויין. איך בין שפור פון
פאַרסמטע ווינטרויבן. מיין בלוט האָב איך אונטערגעצונדן
מיט אַ פייערדיגן געטראַנק.

יוסף

אויסגעשעפט, וואַרטט זיך אויף דר'ערד
גאַט פון מיינע פאַטערס, הער מיין געוויין, מיין בלוט
רינט-אויס פון מיינע אַדערן. פאַרוואָס פרוווסט דו מיך
אַזוי? איך בין אַן אומוירדיגער בלאַט, וואָס דער ווינט
האַט פאַרטראַגן פון בוים, אַ געבראַכענע צווייג-פאַרוואַגלט
און פאַרשטויסן-האַלט מיך טיף איינגעפלאַנצט צו מיין
בוים. גיב מיין האַרץ געוויכט, אַז אויסהאַלטן זאָל עס דעם
ווינט. איך בין שוואַך און איינער אַליין. גרויסער אומ-
געזעענער גאַט! ער הויבט זיך אויף און גייט-צו צו פוטירע און
וואַרטט זיך פאר איר צו די פיס גנעדיגע האַרינטע, געביטערין
פון מיין האַרץ, האָב רחמנות! ער שטרעקט-אויס צו איר די
הענט מיט געבעט

פוטירע

וואָס איז דיין פאַרלאַנג, מיין שיינער קנעכט?

יוסף

באַפריי מיך פון דער לאַסט, וואָס דו האַסט געלייגט אויף
מיר צו זיין דיין קנעכט.

פוטירע

פאַרוואָס אַנגסט דיך אַזוי דיין האַרץ?

יוסף

איך בין אן אומווירדיגער קנעכט. ער באהאלט זיין פנים אין זיין קלייד. פויזע. יוסף וויינט אין זיין קלייד

פוטירע

דיינע טרערן, ווי פייערדיגע שטראָמען, רינען אין מיין בלוט אַריין, אויסדערוויילטער פון מיינע קנעכט.

יוסף

וואָס איז דיין באַגער, הערשערין פון מיין האַרץ?

פוטירע

מיין בלוט גליט אין מיר, און עס איז מיר קאַלט, מיין שיינער קנעכט. ווינטן פון קאַלטע מדבריות-נעכט גייען-דורך דורך מיין לייב-טו-אויס דיין קלייד און היל מיך מיט דיין קלייד איין.

יוסף

אין געבעט

מיין קלייד איז דאָס קלייד פון אַ שעפער, רוי זיין שטאַף. גראָ געוועבט זיינע פעדים. שווער זיינע פאַרדן פאַר זיינע איידעלע פלייצעס. צעראַצן וועט דער רוי געוועב פון זיינע פעדים די שיינע הויט פון דיין לייב, איך וועל אַריינרופן זיינע דינסט-מוידן, אַז זיי זאָלן דיך וויקלען אין זיינע איי-געזאַלפטע שאַלן.

פוטירע

דיין קלייד איז וואַרים, די שטערן האַבן איבערגעלאָזט זייער ליכט צווישן זיינע פעדים, דיין קלייד שמעקט. עס שמעקט פון אים דער געשמאַק פון נאַכט אין פעלד, אין זיינע פאַרדן האַלטן זיך די וואַרימע ווינטן פון מדבר אויף. היל מיך מיט דיין קלייד איין.

יוסף

שווייגט

פוטירע

דו שווייגסט, מיין שיינער קנעכט. דו ביסט נישט קיין גוטער קנעכט. דו הערסט נישט צו די באַפעלן פון דיין

האַרינטע. דיין האַרינטע באַפעלט דיר, טו-אויס דיין קלייד
און הייל דערמיט מיין לייב איין.

יוסף

קניט פאַר א-ר

איך בין דיין אונטערטעניגער קנעכט. טוט-אויס זיין קלייד און
הילט דערמיט פוטיפרען איין.

פוטיפרע

זויקלט זיך אין יוספס קלייד איין

דיין קלייד איז וואַרים - דיין קלייד איז דורכגעברייט
פון די שטראַלן, וואָס יאָגן פון דיין לייב. דיין קלייד
שמעקט, עס שמעקט מיט די געשמאַקן פון דיין הויט. דיין
קלייד איז נאַקעט און גלאַטיג ווי דיין לייב, עס איז מיר
הייס אין דיין קלייד, צו-פיל זון-שטראַלן. זי וואַרפט פון זיך
דאָס קלייד צו יוספן, וועלכער ליגט פאַר איר צו די פיס דאָרט אין
מיינע קרוגן שטייט דער בעסטער אייל פון היטים-לאַנד.
איך באַפעל דיר, מיין קנעכט, נעם פון דעם אייל אויף
דיין האַנט, קיין וועלן מיך די איילן, וואָס דו וועסט גיסן
פון דיין האַנט אויף מיין לייב.

יוסף

דערשראַקן

דיין הויט איז צו איידל פאַר מיין רויער האַנט. די האַנט
פון דיין קנעכט איז נאָר מיט האַרטע שעפסן-פעל גע-
וואוינט. באַפעל און איך וועל רופן דייע דיינסטן, אָז זיי
זאָלן דיך זאַלפן מיט דייע איידעלע איילן.

פוטיפרע

ביז

ווער ביסטו, וואָס דו האַסט דיין האַרינטע צו באַפעלן,
וועמען זי זאָל זיך פאַר אירע דיינסטן אויסזוכן?! איך וויל
זען דעם ציטער פון דיין ליפ, דעם חלף-גלאַנץ פון דיין
אויג, ווען מיין בולטע ברוסט וועט שלאָגן דיין צעקאַכט
בלוט אונטער דיין הויט, קנעכט פון לאַנד כנען, נעם די פאָן
און גיס אייל אויף דיין האַנט און קום און זאַלב מיין לייב.

יוסף

בויגנדיג זיך פאר איר

איך בין דיין קנעכט, און טו דיין געבאָט. ער נעמט אייך און
גיסט אויף זיין האַנט, און זאַלנט פּוטיפרע, וואָס האָט אַנטפּלויזט איר
לייב

פּוטיפרע

קוקט אים אין די אויגן אַריין

וואָס, קיין ציטער פון דיין האַנט, קיין קלאַפּן פון דיין
האַרץ, דיינע ליפּן פאַרשלאָסן, דיין אַטעם פאַרמאַכט. כאַפּט
אים ביי די האַר און קוקט אים אין די אויגן אַריין דיינע ציין
פאַרביסן אויף דיינע ליפּן, פאַרשלאָסן, ווי דו וואָלסט דעם
דופּט פון מיין לייב נישט געוואָלט אין דיר איינאַטעמען.
דיין אויג איז טויט, גלייכגילטיג דיין בליק, נישט קיין
גלאַנץ פון האַס, נישט קיין שטראַל פון גליק, געהאַרכיג
איז דיין געזיכט.

יוסף

קניט פאר איר

איך בין נאָר אַ קנעכט און טו מיין פליכט.

פּוטיפרע

אויפגערעגט

אומווירדיגער קנעכט, האַסט צעטראַטן די בלומען, וואָס
איך האָב צו דיר אויסגעשטרעקט. געטויט די פויגל, וואָס
איך האָב צו דיר געשיקט.

יוסף

איך בין נאָר אַ קנעכט און טו מיין פליכט.

פּוטיפרע

בין איך אַזוי אומווירדיג, אַז שעפּער-יונגען פאַראַכטן מיך?
האַט איזיס נישט מיט בלוט פון רויטע טויבן די וואָרצלען
פון מיינע פרוסטן באַשמירט? האָבן די געטער נישט
גלוסטונג אין די פאַלדן פון מיין בויך איינגעקנעטן? בליען
נישט די נעגל אויף מיינע פיס מיט דער רויטלעכקייט פון
פאַרכשופּטע רויזן? האַט מען מיך נישט פאַר דער האַנגי-

בלום פון מצרים אויסגערופן – וואָס פירשטן און געטער
גלוסטן נאָך איר זיסקייט?

יוסף

געדיגע האַרניטע! מאַך מיך נישט זינדיג פאַר מיין גאַט.
שיק מיך אין פעלד צוריק צו מיינע שאָף. עס בענקט שאָף
און רינד נאָך מיר, ווי איך נאָך זיי. איך בין איינזאַם,
אַייין אין די גרויסע זאַלן פון דיין פאַלאַץ. מיינע פיס
זענען גאָר אויף ווייכן גראָז געוואוינט צו גיין. אין הייסע
מדבר-זאַמדן געפינען זיי דעם שטעג, געשטרויכלט ווערן זיי
אויף די טרעפן פון דיין פאַלאַץ.

פּוטיפרע

צו עפעס בעסערס זאָלסטו מיר נוצלעך זיין; צו שיין
דיין לייב, צו איידל דיין הויט, ווי העלפנביין, מיט שאָף
און רינד אומצוגיין. איך וועל דיך שיקן אין די שלאַף-
קעלערס צו מיינע דינסט-מוידן, אַז דו זאָלסט זיי באַשלאַפן.
ערציען זאָלסטו מיר אַ דור פון שקלאַפן, וואָס זאָלן באַרימט
מאַכן מיין נאָמען איבערן גאַנצן לאַנד.

יוסף

הויבט-אויף די הענט צום הימל מיט געבעט, נישט קוקנדיג און נישט ווענדיג-
דיג זיך צו איר
פּוטיפרע

וואָס, קיין אַנגסט אין דיין בליק, קיין געשריי פון דיינע
ליפּן – וואַרפסט דיך נישט צו מיינע פיס.

יוסף

אין גאַט איז מיין בטחון.

פּוטיפרע

וועלכער גאַט וועט דיך קאַנען רעטן פון מיין הענט? איך
וועל נעמען און וואַרפן דיין שיין לייב צום שלאַף-רויב
אין די קעלערן פון די שוואַרצע שקלאַפינען. זיי וועלן
צעטרעטן מיט זייערע פיס דאָס איידעלע געשיר – וואָס איך
האַב געוואַרפן צו זיי, ווי אַן אומוירדיג קלייד, וואָס די
האַרניטע וואַרפט פון איר לייב – אַזוי וועל איך דיך וואַרפן

צו זיי. וואָס שטייטו צווי שטאַלץ פאַר מיר ווי אַ פרייער
מאַן? צו יוספּן, וועלכער שטייט די גאַנצע צייט, די הענט געהויבן
צום הימל מיט פרייד און בטחון וואָס טוסטו דאָרט, שקלאָף?

יוסף

איך דאַנק און בעט צו מיין גאָט.

פּוטיפרע

ווער האָט דיר רעכט געגעבן דערויף צו בעטן גאָט אין
מיין געגנוואָרט?

יוסף

איך דאַנק מיין גאָט – וואָס געקומען איז ער צו היילן און
גערעטעט מיך פון מיין גויט.

פּוטיפרע

קלאַפט מיט די הענט

פיהאַ! פיהאַ!

פיהאַ

קומט-אַריין און וואַרפט זיך פאַר די האַרינטע

פּוטיפרע

נעם דעם אומוירדיגן קנעכט און לאָז אים וואַרפן אין די
שלאָף-געמעכער פון די דינסט-מוידן. צולאָזן זאָל מען צו
אים די שענסטע פון מיינע שקלאָפּינען, וואָס געבוירן געזונטע
קינדער און אָן מומים, אויסבריען וויל איך פון אים אַ דור
פון שקלאָפּן.

פיהאַ

איך הער דיין באַפּעל, הערלעכע זונען-טאַכטער. לויפט-אַפּ,
אין אַ סעקונדע קומט זי אַריין מיט די שטראָף-יונגען

יוסף

וואַרפט זיך אויף די קני, ווענדנדיג זיין פנים צום הימל

מיין האַרץ איז זיכער אין דיר, ווי אין אַן אייזערנער
וואַנט! גאָט פון מיין פאָטער יעקב!

פאַרהאַנג

פערטעס בילד.

אין די נירדיגע קעלערן פון פוטיפרט הויז. א שלאף-קעלער פאר די שקלאפינען.
אויף געלטערס ליגן דריי-פיר שקלאפינען.

שקלאפין מוטער

וואָס טויג אונז קינדער צו געבוירן, סיי-ווי-סיי ווערן זיי
פון אונז אַוועקגענומען. גלייכער וואָלטן די געטער מיין
טראַכט פאַרשלאָסן, אַז זיי זאָלן נישט זען די ליכטיגע שייך.

שקלאפין ווייב

אַפילו שקלאפן זיי זאָלן זיין – וויל איך דאָן קינדער גע-
בוירן – וואָס איז דעם ווייבס לעבן אָן קינדער?

שקלאפין פרינצעסין

איך בין אַ פרינצעס טאַכטער. מיין פאָטער איז הערשער
איבער זיין שבט. אַ פרינץ אַ הערשער זאָל פון מיינע גע-
דערים אַרויסגיין – יעצט זאָל מען מיך מיט אַ קנעכט באַ-
העפטן. אַ שקלאפן-קינד צו געבוירן? קיינמאָל וועל איך
קיין קינדער נישט געבוירן אין שקלאפעריי.

שקלאפין ווייב

ווען אויסגעטריקנט עס וועלן ווערן דינע מוטער-קוועלן, דיין
בויד איינגעפאַלן, און פאַרלעכצט ווי פון דורשט עס וועט
ווערן דיין מוטער-לוסט, – פאַרגעסן וועסטו דיין פרינצן-
שטאַם און מיט פריידן-געשריי וועסטו אַקעגנלויפן די
שוואַרצע קנעכט, וואָס וועלן צו דיר צוגעלאָזן ווערן.

פרינצעסין שקלאפין

ווען, פאַרלעכצט פון דורשט, מיין ווייבער-לוסט זאָל נאָר

געזעטיגט ווערן, די מוטער - קיינמאל נישט. דעם זוימען
וועל איך רייסן ווי א פארסטמע פרוכט אויס מיין לייג.

שקלאפין מוטער

דאס האָבן מיר אַלע געזאָגט. יעדעס מאָל, ווען זיי רייסן
דאָס לעבעדיגע קינד אַוועק פון מיין ברוסט אין די שקלאפן-
שטאַלן צו ברענגען, שווער איך צו די געטער הייליגע
שבועות, קיינמאל נישט מער אונטער דעם מאַנס קראַפט
אונטערטעניג צו ווערן, און ווען שוואַך איך וועל ווערן,
די פרוכט פון מיין צוזאַמען-זיין - זאָל קיינמאל נישט גע-
דייען, - דאָך ווען איך שפיר אַ ניי לעבן הויבט זיך אָן
אין מיינע געדערנים צו וועבן, ווער איך פון מיין מוטער-
פרייד פאַרשפורט; און אַזוי, באַרוישט פון מוטער-גליק,
ברענג איך יעדעס מאָל אַ ניי קינד אין שקלאפן-יאָך
אַריין.

פיה אַ

אויסגעהערט אייערע רייד, וויל איך פון אייך דעם מאַן
קויפן, וואָס אַריינגעוואַרפן וועט ווערן היינט צו אייך, ווער
עס זאָל נישט זיין, ווייס אַדער שוואַרץ, צו קיינעם זאָל
ער נישט געהערן, נאָר צו מיר אַליין. זאָגט, וואָס ווילט
איר פאַר אַ פרייז? די שקלאפֿיגען שוויגן איר האָט דאָך גע-
קלאָגט און ביטער געוויינט, איבער דעם אומגליק, וואָס
שטייט אייך פאַר, די נאַכט מיט אַ מאַן צו זיין.

שקלאפין ווייב

שטראָפן וועט אונז דער אויפזעער, מיט שמיץ פון בייטש,
און דער שרייבער וועט עס פאַרשרייבן אין פאַפירוס, אַז
נישט געטון האָבן מיר אונזער הוב.

פיה אַ

נעמען וועל איך אויף מיר די שולד. איך האָב אייך פון
דעם מאַן באַרויבט. די שקלאפֿיגען שוויגן איר שווייגט,
אַ פריינט צו מיר איז דער מאַן, ער זאָל דער פאַטער פון
מיינע קינדער זיין. געשוואוירן האָבן מיר זיך ביי די גע-
טער, אַז מיר זאָלן געהערן איינער דעם אַנדערן.

שקלא פין ווייב

מיר וועלן ווארטן מיט אונזער פרייז ביז מיר וועלן זען
דעם מאן, וועלכער זאל אונזער באשערטער היינט זיין.

פיהא

נישט פיל קיין מאן, כמעט א קינד, און א שוואכער דערצו.

שקלא פין ווייב

א וואונדער, וואס די שיינע פיהא האט אַזא רייך אין אים
געפונען. פון די פירשטלעכע געמעכער אין די שקלאפן-
קעלערס געקומען אראפצוגיין.

פיהא

עס איז אן אלטע שבועה, אונזערע פאטערס האבן אונז
פארקנסט, ווען מיר זענען נאך ביידע פריי געווען, און
דער פאטער זאל קאנען אין קבר רואיג איינלייגן. וויל איך
זיין ווארט האלטן.

שקלא פין ווייב

וואס גייט אונז דיין פאטערס שבועה אן, מיר ווילן אויך
מוטערס זיין. די אויפזעהר פירן-אריין יוספן. פארמאכן די טיר
הינטער אים. יוסף פאלט אויף די קני און הויבט אויף די הענט און
גאט, די שקלאפנען קוקן אויף אים מיט גרויס פרייד

יוסף

פאלט אויף די קני בעטנדיג

פאטער פון אברהם, יצחק און יעקב, זע מיין שאנד, און
שטיי מיר ביי. דו, וואס דו האסט געשלאסן אן אייביגן
באנד מיט מיין זיידע אברהם דרויסן אין פעלד, אין דער
פּורכטקייט פון דער נאַכט. וואס איז מיין זינד, און איך
זאל דער שטאַם-פאטער פון א שקלאפן-דור ווערן? און אויס-
געלאָשן זאל ווערן אויף אייביג יעקבס געליבט קינד, רחל'ס
כבוד אין דער פארגעסנהייט פון א קנעכטיש דור? אן אומ-
געזעענער גאט, ווען עס איז מיין גורל נישט באשערט מיט
יעקבס שטאַמען מיטצוציילן, ווען פארשאַלטן עס מוז ווערן
און אויסגעמעקט מיין חלק אין ישראל - אזוי ווי אן אומ-
ווירדיגער צווייג פון בוים, א שלעכט געוויקס פון גארטן -

רייס מיך מיטן וואָרצל אויס. אזוי ווי אַן אומריינעם שעפּס
פון דער סטאַדע, זאָל מיך דער ווינט פאַרטראָגן פון
שטיינערדיגן באַרג אין שפיציגן טאָל. אָ, פאַטער פון
ישראל – איך ווייס, דו ביסט לעבן מיר, דו הערסט מיין
געוויין, דו פילסט דעם זאָלץ פון מיינע טרערן און דו
וועסט קומען העלפֿן מיר. ער בלייבט איבער אין אַ בעטנדיגער
פּאַזע. די שקלאַפּיגען באַטראַכטן אים די גאַנצע צייט מיט ערשטוויגענדער
און איבערראַשנדער פּרייד

שקלאַפּין פּרינצעסין

זיינע טרערן רינען פון זיינע אויגן איבער זיינע באַקן ווי
אַ קינד

שקלאַפּין מוטער

אַ גערויבט קינד פון אַ מוטער מוז ער זיין. מיינע קינדער,
אזוי ווי ער, זענען ערגעץ-וואו אין דער פרעמד, מיין
עלטסטער זון, מיין בכור, אזוי מענלעך-קינדיש מוז ער
שוין זיין.

שקלאַפּין ווייב

די מענער, ווען זיי ווערן רייף, צו קינדער ווערן זיי גלייך.

שקלאַפּין פּרינצעסין

אזוי ווי איך, מוז אויך פּרינצן-בלוט רינען אין זיינע אַדערן.
עס קוקט דורך זיין איידעלע הויט אַרויס. אזוי ווי איך,
געפאַנגען איז ער אין דער פרעמד. מיין בלוט מיט זיינס זאָל
זיך אויסמישן. מיט אַ געטאָפּלט פּרינצן-בלוט געבוירן וויל איך
פון אים אַ זון, אַ פּרייען אַדלער אין דער שקלאַפּעריי. די
שקלאַפּיגען ווילן צוגיין

פּיה אַ

פאַרשטעלט זיי דעם וועג

עס איז מיין פּריינט פון קינדהייט אָן. די עלטערן האָבן
אונז פאַרקנסט נאָך פון אַמאָל, ווען קינדער מיר זענען
געווען, לאַזט מיך מיט אים אַליין.

די שקלאַפּינען

מיר אַלע האָבן אַ טייל אין אים, צו אונז אין שלאָף-קעלער

איז ער געשיקט געוואָרן, אַז מיר זאָלן טראָגנדיג ווערן
פון אים.

ש קלאַפּין ווייב

שוין זענען מיר אַרום אים, און ער זעט אונז נישט. ערגעץ-
וואו איז ער פאַרקוקט. וועמען זוכט זיין בליק?

ש קלאַפּין מוטער

זיין אויג פייכט, די טרער-פאַרטריקנט, ער האָט געוויינט.

ש קלאַפּין פרינצעסין

זיין בליק איז טרויעריג און איינזאַם, נאָך זיינע עלטערן
בענקט ער צוריק.

ש קלאַפּין ווייב

צו יוספן

שיינער שעפער-קנעכט, וואָך פון דיין חלום אויף. פיל-
מער ווי אין חלום, חלומט זיך אויף מיין ברוסט אויף דער
וואָך. זי גייט צו צו יוספן, נעמט אים אָן ביי דער האַנט און קוקט אים

אין די אויגן אַרײַן

ש קלאַפּין מוטער

גייט צו צו יוספן

שיינער שקלאַפּן-יונג, מיינע קינדער זענען באַרימט איבער-
ביידע לענדער פון עגיפטן. דער שטאַלץ פון פרעס קרוין -
וועלן די שקלאַפּן-יונגען זיין, וואָס איך וועל פון דיר געבוירן.

ש קלאַפּין פרינצעסין

גייט צו צו יוספן

קום, אַדלער מיינער, אַן אַדלער-זון וויל איך פון דיר גע-
בוירן, וואָס וועט אונז אויף זיינע שטאַרקע פליגל-
נעמען און פליען מיט אונז פון דער קנעכטשאַפט אַרויס.

פיה אָ

ווי פאר זיך

און מיין געמיט איז אַ בלאַער באַשאַטנטער טיך, עס-
שווימט אין אים מיין בענקשאַפט אַרום ווי אַ ווייס-
באַפליגלטער שוואַן - עס פאַרטראַגט מיט געזאַנג...

יוסף איז זיין עקסטאַז הערט זיי נישט

שקלאַפּין ווייב
ער הערט נישט אונזערע רייד, ער זעט נישט אונזער
בענקדיגן בליק, אונזער באַגער און אונזער פאַרלאַנג
בלייבט אים פרעמד.

שקלאַפּין מוטער
ער איז ערגעץ-וואו פאַרקוקט, ערגעץ-וואו פאַרבענקט.

שקלאַפּין פרינצעסין
ער איז ביי זיינע עלטערנס גייסטער אַצינד, בעפאַר ער
באַהעפט זיך מיט אונז, צו שאַפן פון זיי די קראַפט. די
שקלאַפּינען טאַנצן אָפגעצויגן האָט דאָס זונען-ווייב אין די
לענדער פון דער נאַכט, עס שלומערן די געטער אויף
אירע ברוסטן איין – עס רעגנט פון הימל מיט לוסט
און באַגער, קום צו אונז אין אונזער גאַרטן אַריין. אַזוי
ווי די געטער אין הימל, וועלן מיר חלומען דעם חלום פון
דער וואָך. רייסן יוספן פון זיין עקסטאַז אויף. די שקלאַפּינען וועקן
אים וואָס טוסטו דען, שיינער שקלאַפּ, וואָס דו הערסט נישט
אונזערע רייד?

יוסף

אויפּוועקדיג זיך פון זיין געבעט
איך בעט צו גאָט.

די שקלאַפּינען

וואונדערן זיך

צו אַ גאָט, מיר זעען דאָ קיין גאָט נישט. האָט איר געזען
אַ גאָט דאָ מיט אונז?

שקלאַפּין ווייב

דו ביסט דער איינציגער גאָט, וואָס די געטער האָבן אונז
איבערגעלאָזט – אַז מיר זאָלן באַפרוכפערט ווערן פון דיר.

יוסף

דעם גאָט פון מיינע עלטערן זעט קיינער נישט.

די שקלאַפּינען

זייגערדיג

א גאָט, וואָס מען זעט נישט, ווי קאָנסטו בעטן צו אים?
קאָנסטו רעדן צו אַ מענטש, וואָס דו זעסט נישט?

יוסף

פאַרוואַקען

און ווען איך זע אים נישט, דאָך איז ער דאָ מיט מיר.
ער שטייט נעבן מיר, ווי אַן אייזערנע וואַנט, און נעמט
מיך אונטער זיינע פליגלען אַרונטער. זיין האַנט האַלט ער
איבער מיין קאָפּ ווי אַ גרויסן פעלדן-שטיין. מיט שטראַל
און בליץ האָט ער מיך אַרומגערינגלט, מיט אַ פייערדיגן
רינג. דעם שטורם אונטער מיר, דעם דונער פאַר מיר. דער
וואָס רירט זיך אָן אָן מיין לייב, דער ווערט פאַרברענט.
די שקלאַפּיגען ווערן דערשראָקן און רוקן זיך אָפּ פון אים מיט אַנגסט
שקלאַפּין ווייב
ווי פּירכטערלעך דיין גאָט איז. איך האָב פאַר אים אַנגסט.
ווער איז דיין גאָט?

יוסף

ער איז דער גאָט פון די גינדיגע און אונטערדריקטע.
פון יעדן פאַרשטויסענעם קנעכט, פון יעדן פאַרלאָזטן
מענטש, פון יעדעם באַטריבטע האַרץ - ווער עס ווענדעט
זיך צו אים, פאַרנעמט ער זיין געבעט. ער זעט די טרערן
פון דעם פאַרלוירענעם, און ווי אַן איילנדיגער ווינט קומט
ער געשווינד און ברענגט הילף און טרייסט. ער איז מיט
דעם שקלאַפּ אין זיין קנעכטשאַפט, און ווען זיין פאָטער
איז נישטאָ מיט אים, און זיין מוטער איז טויט, איז ער
דאָ מיט אים אין קנעכטשאַפט און אין דער פרעמד.

שקלאַפּין מוטער

אַ וואונדערלעכער גאָט איז דער גאָט פון זיין שטאַם,
אונזערע געטער זענען נישט אַזוי, זיי באַשיצן נאָר די
מעכטיגע, און די שוואַכע פאַרלאָזן זיי.

יוסף

מיין גאָט איז דער גאָט פון די אַרימע, דער וואָס רופט
צו אים, נעמט ער אין זיין חסד אַריין.

שקלאַפּין מוטער

וואו וואוינען די פוהנים פון דיין גאַט? זיין מזבח וואו שטייט? איך וויל אים מיין קרבן ברענגען פאַר מייע קינדערס וועגן. אַז באַשיצן זאָל ער זיי אין פרעמדע הענט ווי דײך.

יוסף

זיין מזבח איז דיין צעבראַכן האַרץ. דער קרבן - דיינע טרערן. אָן דיין בעטן הערט ער שוין דיין געבעט. און אָן דיין וויסן וואַכט ער איבער זיי, אַזוי ווי איבער מיר.

שקלאַפּין מוטער

קימט צו צו אים

זאָג מיר, דו וואונדערלעכער מענטש, וואַכט ער איבער מייע קינדער אויך, וואו זיי זענען איצט אין אַ פרעמד לאַנד, אין פרעמדע הענט?

יוסף

דיינע קינדער, ווי זיי זענען נאָר אַרויסגעריסן געוואָרן פון דיינע הענט, האָט זיי גאַט גלייך אונטער זיין שוין גענומען. געגאַנגען איז ער מיט זיי טריט ביי טריט אין יעדן לאַנד, אין יעדן הויז - אין דער קנעכטשאַפט אַריין. טאָג און טאָג, נאַכט און נאַכט, ווען לענגסט דו האַסט שוין פאַרגעסן אָן זיי, גאַט האָט אָן זיי געדענקט. נאָך קליין און שוואַך, ווען זיי זענען געווען און די מוטער האָבן זיי נאָך באַדאַרפט, איז ער געקומען צו זיי אין דעם חלום פון דער נאַכט, אָנגענומען זיי ביי די הענט, פון געפאַנגענשאַפט זיי אַרויסגעפירט, געזעצט זיי אויף זיינע שטאַרקע הענט, און געקומען איז ער מיט זיי אין דיין לאַנד, אין דיין געצעלט, אויף דיין געלעגער, צווישן דיינע ברוסטן שלומערן האָט ער זיי געלאָזן אַ גאַנצע נאַכט. אויסגעוואַקסן ווען זיי זענען געוואָרן, שטאַרק זייערע אַרעמס, מעגלעך זייער געשטאַלט, דער מוטערס געזיכט שוין נישט געדענקט, ווידער איז ער צו זיי אין חלום פון דער נאַכט

געקומען. דיין געשטאָלט האָט ער אָנגענומען, געפליסטערט
האָט דיין שטימע אין זייער אויער אַרײַן, אַזוי פלאַנצט
ער די האָפנונג אין זייער האַרץ אײַן, אַזוי פלאַנצט ער
די קינדהייט אין זייער האַרץ אײַן, פון דעם טאָג אָן, ווען
זיי זענען נאָר געריסן געוואָרן אויס דיינע הענט.

שקלאַפּין מוטער

פאלט אים צו די פיס

אַ, וואונדערלעכער מאַן, ווער האָט דײַך געשיקט צו מיר,
אַז דו זאָלסט צוריק מײנע אויגן טרערן געבן? לאַז מײַך
זען זייער געזיכט!

יוסף

ווייט איר אין דער נאַכט אַרײַן

אין דער טונקלקייט פון דער נאַכט—שאַטן פאַלן איבער
אַ ווייס-זאַמדיגן וועג. אין דער שטילקייט פון דער נאַכט—
טריט טרעטן פון קעמלען אַ סך. דײנע קינדער קימען פון
מדבר אָן צו גײן—פיל באַלאָדן זייערע קעמלען מיטן
בעסטן אייל, פעטסטן האַניג, עס ברענגט דער ווינט פאַר-
אויס דעם גוטן געשמאַק פאַר זײ. עס שפאַלט זיך די
נאַכט, דער מאַרגן-שטערן ערשיינט, עס שווימען דײנע
קינדער אַרויס פון דער נאַכט ווי אויס אַ פינסטערן ים,
שטאַלץ זיצן זײ אין די רוקנס פון זייערע קעמלען, ווי
מלכים אויף טראָנען, די שטעקענס אין זייערע הענט,
טרעטן זיי טריט בײַ טריט.

שקלאַפּין מוטער

שרייט-אויס

איך זע מײנע קינדער, אײנעם אין אײנעם, קינדיש זייערע
אויגן, מענלעך זייער געזיכט, עס לאַכט זייער קינדעריש
האַרץ אַקעגן צו מיר, פון אונטער זייער ווייס געוואַנד
שטרעקן זײ אויס די הענט צו מיר, אַ, ווער האָט מיר
מײנע קינדער אַזוי גרויס געמאַכט? וועלכע מוטער האָט
זײ אַזוי שטאַרק און קרעפטיג ערצויגן?

יוסף

דאָס האָט גאָט געוואַכט איבער זיי.

שקלאַפּין מוטער

זיי געלויבט, גרויסער אומבאַקאַנטער גאָט. וויינט אין דער

שטיל אין אירע הענט

שקלאַפּין ווייב

ווי סאַר זיך

אין דער נאַכט געבוירן, אין געפאַנגענשאַפט ערצויגן, ווי

איך אָן האַפּנונג, וואַרף איך קינדער אויף דער וועלט,

ווי איך אָן אַ מוטער וועלן זיי זיין. צו יוספּן הייס די נאַכט,

וואַרים די לופט. גאָט צי מענטש – זעטיג מיין לוסט.

וואָס דער חילוק פון פרינץ צי פון קנעכט? זיי וועלן אַלץ

איינס שקלאַפּן זיין.

יוסף

און האָסטו קיינמאָל קיין היים געהאַט? און קיינמאָל קיין

מוטער געקענט?

שקלאַפּין ווייב

דער קעלער – די היים, די בייטש – די מוטער.

יוסף

האָסטו קיינמאָל קיין בוים נישט געזען, ווען ער בלייבט?

קיינמאָל קיין טייך, ווען ער וואַשט די ברעגן פון אַ גרין

פעלד? קיינמאָל ווי עס שפּראַצט דאָס גרינע גראָן? דאָס יונגע

קאַלב נישט, ווי קוים וואַקלענדיג זיך אויף אַלע פיר –

זויגט עס ביי זיין מוטער אונטער דעם בויד? קיינמאָל

אין די אויגן פון אַ שאַף נישט אַריינגעקוקט?

שקלאַפּין ווייב

איך ווייס נישט וואָס דו מיינסט.

יוסף

ווי איך, געפאַנגען ביסטו אין דער נעץ, עס האָט נאָר

פאַרשטעלט די נאַכט דעם אַרויסגאַנג. זוך אים, און דו

וועסט אים געפינען.

שקלאַפּין ווייב
ווי אַ בלינדער, ווייס איך נאָר אין דער פינסטער צו
גיין.

יוסף
גיב די האַנט, איך וועל דיר ווייזן דעם וועג. טיף איך
דיין האַרץ זוך אים גוט.

שקלאַפּין ווייב
פינסטער איז מיין האַרץ און שטום די נאַכט.

יוסף
עס רעדן די מוטערס אין די הערצער, הער דיר איין.

שקלאַפּין ווייב
לאַנג געשטאַרבן איר געזיכט. לענגסט פאַרשאַלן איר
שטים.

יוסף
טיף געאַנקערט אין אונזער האַרץ ליגט דער אַנפאַנג, האַלט
דיך אָן אים. ער וועט דיר ברענגען צו אַ ברעג.

שקלאַפּין ווייב
ווי פאַר זיך, איינהערנדיג זיך

איך זע אַ וואַסער, עס איז דער ניל, גרין שפּיגלען זיך
אַפּ אין אים די גרינע לאַנקעס פון ברעג. שעפּסן פאַשען
זיך אויף אַ באַרג.

יוסף
דאָס איז דער אַנפאַנג. ער פירט אויך צום ענד.

שקלאַפּין ווייב
טרוימענדיג

די מוטער פירט מיך ביי דער האַנט, אויפן ברעג שטייט
אַ מאַן. ער שטרעקט-אויס די אַרעמס צו מיר. הויבט מיך אין
דער הויך און קוקט מיר אין די אויגן אַריין. פּויע. די
שקלאַפּין ברעכט-אויס אין געוויין מוטער, מוטער, איך זע דיין
געזיכט.

יוסף

געמט זי אין זיינע אָרעמס אָרום

שוועסטער, אין דיין לייטזעליגקייט נעם מיך אַריין. ווי
דו— אַ יתום בין איך און זע נישט מער מיין מוטערס
געזיכט.

שקלאַפּין ווייב

וויינט

גאָטס זעליגקייט האָט קיינמאָל איבער מיר נישט
גערוט.

יוסף

ווער איז נאָך באַליבט ביי גאָט, ווי דו? איבער וועמען
האַלט ער נאָך וואָך זיין אויג, ווי איבער דיר? איבער
וועמעס קאָפּ טריפט נאָך זיין חסד, ווי איבער דיינעם?
מער פאַר אונז אַלע האָסטו זיין גענאָד.

שקלאַפּין ווייב

וויינט אין אירע הענט

שקלאַפּין פּרינצעסין

ווער איז דער וואונדערבאַרער מאַן? וועלכער גאָט האָט
דיך געשיקט צו אונז אין אונזער נויט— צו ברענגען
אונז טרייסט?

שקלאַפּין מוטער

ביי די הענט האָט ער מיר מיינע קינדער געבראַכט צו
פירן.

שקלאַפּין ווייב

און מיר די מוטער.

שקלאַפּין מוטער

ווי אַ קינד וועל איך אים לייב האָבן, ווי איינעם פון מיינע
אייגענע— צו אים מוזן זיי ענלעך זיין, איך וועל מיר
אים נעמען פאַר אַ זון, און צערטלען מיט מוטער-ליבע זיין
יונג לייב.

שקלאַפּין ווייב

אַנדערש זענען די זיטן אין אונזער לאַנד, ווי אין מצרים.

עס פאָרן זיך נישט די ברידער מיט די שוועסטער ביי אונז
אין לאַנד. ווי אַ ברודער האָט ער גערעדט צו מיר, ווי
אזוי קאָן איך אים באַשלאָפֿן ווי אַ מאַן?

שקלאַפּין פּרינצעסין

ער איז אַ יונגער גאָט פון מיין לאַנד, דער גייסט פון
מיין אַלט בלוט, וואָס איז געקומען פון די טאַלן און
פון די בערג—פליגלען מיר צו ברענגען אין מיין קנעכט-
שאַפט אַריין. וואַרפט זיך צו יוספן צו די פיס אַ יונגער גאָט,
גייסט פון מיין בלוט! נעם מיך אויף דיינע פליגלען,
טראָג מיך אין מיין לאַנד, אין מיין היים צוריק.

יוסף

נישט איך, נאָר גאָט, ער זעט אונזער נויט און אונזער
שאַנד, און קומען וועט ער אומגעריכט, מיט די שאַרפע
פליגלען זיינע וועט ער צעשמעטערן די טירן פון אונזער
געפאַנגענשאַפט, ווי אַ גערייצטער לייב וועט ער שטיין
מיט דעם בליץ אין זיין אויג, און מיט דעם דונער אין
זיין האַנט ביי אונזער זייט, צו העלפֿן אונז אין אונזער נויט.

די שקלאַפּין נען

ווען? ווען? ווען?

יוסף

שוין, יעצט, שוין, אַצינד. אין אונזערע הערצער האַלט ער
וואַך, דאָרט האָט ער פאַרלייגט די נעץ פון אונזערע
באַפרייאונג, פון דאָרט לויערט ער אַרויס מיט זיינע
אויגן אויף אונזער פיינט, הערט זיך איין צו דער אַדלער-
שטימע אין אייער האַרץ.

שקלאַפּין מוטער

מיין קינד איז געקומען צוריק אין מיין געפאַנגענשאַפט,
אַרויסצופירן מיך אויף דער פריי. זי האַלט אים

שקלאַפּין ווייב

אַ ברודער געקומען אין מיין נויט צו ברענגען מיר טרייסט.

שקלאַפּין פּרינצעסין

מיין יונגער גאָט, גייסט פון מיין בלוט.

ש ק ל א פ ין מ ו ט ע ר

נעמט-ארום יוספן

איך האָב אים לייב ווי אַ זון.

ש ק ל א פ ין ו ו י י ב

און איך ווי אַ ברודער אָן איינצלענעם.

ש ק ל א פ ין פ ר י נ צ ע ס ין

קניט פאַר אים

און איך ווי אַ יונגן גאָט פון מיין היימאַט-לאַנד.

י ו ס פ

וואָרפט זיך צו דער ערד און הויבט-אויף די הענט צום הימל
אַ, איך זע דיך, אַלטער פּאָטער מיינער, ווי דו שטייסט
יעצט אין פעלד אַריין, דיין פאַרמעט געל געזיכט באַלויכטן
מיט דעם לבנה-ליכט, געווענדט צו די שטערן, איך זע
דיינע אַלטע ציטערדיגע הענט, ווי זיי שטרעקן זיך צום
הימל אויס, ווי צוויי ברענענדיגע לייכט. איך זע די טרער,
וואָס הענגט אויף דיינע אַלטע אויגן, איך הער דעם ציטער
פון דיין תפילה אויף דיינע אַלטע לייפן, אויף דיין קינדס
גורל. פּאָטער, פּאָטער, גאָט האָט געהערט דיין געבעט,
ער שטייט ביי מיר, ווי אַ שטאַרקער פויגל איז ער געקומען
צופליען צו מיר אין מיין געפענגעניש אַריין און געשטעלט
זיך נעבן מיין זייט. ער בלייבט-איבער אין אַ בעטנדיגן עקסטאַז.
די פרויען מיט באַגייסטערטע אויגן ארום אים

פ י ה אַ

יועלכע איז די גאַנצע צייט פון די סצענעס געשטאַנען פון דערווייטענס, ווי
באהאַלטן אין אַ ווינקל, צוהערנדיג זיך מיט אויפּמערקזאַמקייט צו אַלעס וואָס
קומט-פאַר, וועקט זיך, קריכט-אָרויס פון איר ווינקל, און קוקט זיין איין צו
דער באַגייסטערטער סצענע, רעדנדיג צו זיך

מער פון אַלע האָב איך אים לייב. מער פון אַלע מוז איך
אים בלייבן פרעמד. מיט מיין אייגן מויל מוז איך אים פאַר-
ראַטען, מיט די אייגענע הענט איבערענטפערן אים צו די
וועכטער אין די הענט. אַזוי האַלט איך פאַר מיין האַרינטע וואַך.
קריכט-אָרויס, קומט-צו צו יוספן אַ, אומוירדיגער קנעכט, אַזוי

טוטטו דיין פליכט פאַר דיין האַר? זי רופט הויך וועכטער,
וועכטער, פאַראַט געגן אייער גרויסן האַר פּוטיפּר, פאַראַט,
דער קנעכט האָט נישט געטון זיין פליכט! די שקלאַפּינען
דערשרעקן זיך, לויפן אין די ווינקעלעך מיט אנגסטן און געוויינען

י ו ס ך

טיף געאַנקערט אין אונזער האַרץ האָט גאַט דעם אָנהויב,
ווער קאָן אים אַרויסרייסן? האַלט זיך אָן אים ווי אָן
אַ שטאַרקן זייל. פירן וועט ער אונז צום אַרויסגאַנג פון
גרוב. די אויפזעער רייסן זיך אַריין מיט קנאַץ פון בייטשן

פ י ה א

וויזנדיג אויף יוספן

נישט געטון האָבן די שקלאַפּינען זייער חוב צו פּוטיפּר
זייער האַר. אָנשטאַט באַפּרוכטעט צו ווערן מיט דעם זוימען
פון דעם שקלאַף, געבעטן האָבן זיי צו אָן אומבאַקאַנטן
און אומגעזעענעם גאַט. אין דעם נאַמען פון פּוטיפּרע די
האַרין זי ווייזט אַ רינג נעמט די דינסט-מוידן און וואַרפט
זיי צו די שוואַרצע שקלאַפּן אין די קעלערס אַריין. דעם
קנעכט אָבער, אויף דער האַרינטעס באַפעל, וואַשט זיין
לייב, זאַלפט זיינע האַר, היילט אים אין ווייסן געוואַנד
אין און צו דער האַרינטע ברענגט אים צוריק. די שטראַף
זאָל ער באַקומען פון אירע אייגענע הענט. די וועכטער וואַרפן
זיך אויף די שקלאַפּינען, געוויין, פירן אָפּ יוספן

פאַרהאַנג

פ י נ פ ט ע ס ב י ל ד .

נאכט. אויף דער טעראסע אין פוטיפרעס פאלאץ

פוטירע

אליין לינגט אויף איר געלעגער און קוקט אין די שטערן אריין

ווארימע נאכט, גליענדע לופט. געטער ציען אין הימל פארביי,
יעדער איינער ווארפט זיין שאַטן אויף מיר, און קיינער
בלייבט נישט שטיין... וועלכער פארלאנג, וועלכער וואונטש
געשטאָרבן אומערפילט, אין אַ יונג האַרץ פון מיינע עלטערן,
לעבט ווידער אויף אין מיר און פאָדערט זיין תיקון? פאַר
וועלכע זינד האָבן די געטער נקמה גענומען אין מיר? ווי
אַ דורשטיג טיר זע איך אַ קוואַל, וואָס קאָן לעשן מײן
ברענענדיגן באַגער, אין עס האָט ווער מײנע פּיס גע-
בונדן, צו אים נישט צו דערגיין.

פיהאַ

קומט-אריין און ווארפט זיך פאר דער האַרינטעס פיס

גענעדיגע האַרינטע!

פוטירע

מיט דעם שיינעם שקלאַף - וואָס איז געשען?

פיהאַ

עפעס וואונדערלעכעס האָט פאַסירט, און נישט גלויביג

אויך.

פוטירע

דערצייל.

פיהאָ

דער שיינער שקלאָף, וואָס דו האָסט אין די שקלאָפן.
קעלערס געשיקט - געבליבן איז אומבאַרירט.

פוטירע

ווער האָט דאָס געוואָנט געגן מיין געבאַט און מיין
באַפעל?

פיהאָ

די געטער.

פוטירע

ווי אזוי האָט דאָס פאַסירט? דערצייל.

פיהאָ

אזוי ווי דו האָסט באַפּוילן, גנעדיגע האַרינטע, נאָכגעגאַנגען
בין איך אים ווי אַ שאַטן, ווען מען האָט אים אין שלאַף-
געמאַך צו די שקלאָפּינען געפירט. טרויעריג איז געווען
זיין געזיכט, באַטריבט זיין געמיט, און זיינע ליפּן
האַבן צו די געטער פון זיינע פעטער אַ תּפּילה געברומט.
אויף דיין פאַרלאַנג, אויף דיין באַפעל אַריינגעפירט האָט
מען צו אים די שענסטע שקלאָפּינען דריי, יעדע איינע מיט
איר באַזונדערן רייז, נאָכגעגאַנגען בין איך אים אין
שלאַף-געמאַך, אין ווינקל זיך פאַרשטעקט אַפּצוהיטן די זאַך.
געוואָרט האָב איך מיט איינגעהאַלטענעם אָטעם, אויף דער
צייט, ווען אָנגעצינדן ער וועט ווערן ווי אַ ליכט, פון זייער
פלאַם אויסצופירן זייער פאַרלאַנג. וואַרפן וועל איך דאָן
לאָזן די שקלאָפּן-מוידן, וואַרפן צו די יונגען אין די שטעלער
אַריין, און אים ברענגען צו דיר, ווי באַפּוילן דו האָסט
דיין דינסט-מויד. אָבער נישט פאַרצערט איז ער געוואָרן
פון זייער פלאַם, נור זיי פון אים. און ווען פאַרצוקט פון
זיסן פיין - לעכצנדיג האָבן זיי אויסגעשטרעקט צו אים
די הענט - געלאָשן האָט ער זייער דורשט מיט אַן אַנדער
געטראַנק. זיין בליק האָט געבונדן דעם געוואָלד פון זייער
בלוט, פאַרוואַנדלט זענען זיי געוואָרן ווי שטילע שאַף
אין די הענט פון אַ גוטן פאַסטוך, און פיטערן האָט ער

זיי געפירט אויף בלאַע פאַרלומטע פעלדער, וואו עס
רינען די פרישע וואסערן פון די קינדער-טעג. אין קינדער
זענען זיי פאַרוואַנדלט געוואָרן און געדאַונט מיט אים
אַ קינדער-געבעט צו אַ פּרעמדן און אַן אומגעווענעם
גאַט.

פּוטיפּרע

דאָס האָבן אים די געטער פאַר מיר אָפּגעהיט, האָט דאָנק,
האָט דאָנק, און דערהאַלטן אים אַזוי ריין. און וואָס איז
געשען דאָן? דערצייל.

פּיהאַ

נישט אויסהאַלטן האָב איך עס געקאָנט, עס האָט געביסן
מיך די אייפּערזוכט ווי אַ גיפּטיגע שלאַנג.

פּוטיפּרע

ביסט אַ טייל פון מיר. די ליבע איז די ערשטע צום
פאַרראַט.

פּיהאַ

גערופן האָב איך די וועכטער אַריין. שלאַגן מיט די באַ-
טאָגעס האָבן זיי אים געוואַלט, אַז ער זאָל טון זיין
פּליכט, אָבער אין נאָמען פון דיין געבאַט, מיט דער
קראַפט פון דיין רינג, וואָס דו האָסט געגעבן אין מיין
האַנט, וואָרפן האָב איך געלאָזט די דינסט-מוידן צו די
שוואַרצע שקלאַפן אין די קעלערס אַריין, אַז זייער באַגער,
וואָס איז פאַרוואַנדלט געוואָרן אין אַ געבעט צו אַ גאַט,
אויסלייזונג זאָל געפינען ביי די שקלאַפן דאָרט.

פּוטיפּרע

אומגעדולדיג

און מיט דעם שיינעם שעפּער-קנעכט וואָס האָסטו
געטון?

פּיהאַ

רוען האָב איך אים געלאָזט, וואָשן זיין לייב, זאָלן
זיינע האָר, אין ווייסן געוואַנד געהילט, און געבראַכט
האָב איך אים צו דיר, אַז ערהאַלטן זאָל ער די שטראַף

פון דיין אייגענער האנט, הארינטע.

פּוּטִי פּרַע

וואו איז דער שיינער קנעכט?

פּי הָאָ

הינטער דיין טיר שטייט ער און ווארט אויף דיין שטראף.

פּוּטִי פּרַע

פיר אים אריין צו מיר.

פּי הָאָ

איך הער דיין געבאָט. גייט אָ

פּוּטִי פּרַע

פארוואס ציטערט אין מיר מיין הארץ אזוי? מיינע פינגער
ציטערן. וועלכע אומבאקאנטע געוואלדן גייען-דורך דורך
מיין לייב - האפנונגען אומערפילטע, פארלאנגען אין שמאכט
פארגאנגענע שטייען-אויף פון זייער גרוב. ווי טויטע
ווייבער היילן זיי זיך אין טונקעלע שלייערס איין, קלאָגן
זיי פון מיין לייב אַרויס. וועלכע שאַטנס לויפן פאַרביי
מיר ווי בייזע חלומות? וועמעס געשרייען הער איך ווי
רוישנדע וועלן קומען-אָן צו פאַרפלייצן מיך? אָן אומבאקאנט-
טע אימה נעמט מיך אַרום, פאַרוואָס ציטער איך אזוי?
אַנגסטן צודריקן מיך, איך האָב מורא. זי לויפט-צו צו דער
סאָטוע פון דער געטין איזיס און וואַרפט זיך פאַר איר צו די פיס
אַ געטין, איך וועל ברענגען אַ קרבן צו דיר, ריין און
אומבאַריט. ווי אַ ווייסן שעפס וועל איך וואַשן זיינע
געטראַלטע לאַקן, באַשמירן אים אינגאַנצן מיט שמעקעדיקן
בויםאייל און ווי אַ יונגן בליענדיקן בוים, באַקרענצט און
באַצירט, וועל איך אים אויף דיין מזבח ברענגען מיט
מיינע אייגענע הענט... עס איז אין אים איינגעקנעטן דאָס
בענקשאַפט מיינס. דער פלאַם פון מייין באַגער. דער
ציטער פון מייין ווילן. ברענען זאָל מייין בענקשאַפט, מייין
באַגער און מייין ווילן אין אַ בשמים-שמעקעדיקן קרבן.
אפשר וועט זיך באַרואיגן מייין ברויזנדיג האַרץ, און מייין
געמיט איינשטילן.

יוסף

קומט-אריין, ווארפט זיך פאר זיין הארינטע צו די פיס
גנעדיגע הארינטע.

פוטירע

קוקט אים אן א ווייל, דאן גייט זי צו צו אים מיט לאנגזאמע טריט, און לייגט-
ארויף מיט לייבשאפט אירע הענט אויף זיין קאפ
שיינער שעפס מיינער, וועלכע וועלף האָבן דיך אזוי אָפ-
געזעשעט? הויבט-אויף זיין קאפ און קוקט אים אין די אויגן אריין
ווער האָט אזוי פייכט געמאַכט דיין שטערן? מיט אַנגסטן באַ-
שלאָגן דיין לייב? אַ, האָרט באַשטראַפֿט זאָלן זיי ווערן דערפאַר.

יוסף

הויבט-אויף די הענט צו איר

גנעדיגע האַרינטע, איך בין דיין אונטערטעניגער קנעכט.
באַפריי מיך פון דער לאַסט, וואָס דו האָסט געלייגט אויפן
מיר. וואָס איז מיין זינד? וואָס איז מיין באַגיין? פאַרוואָס
שטראַפֿסטו מיך אזוי?

פוטירע

בלוט פון מיין האַרץ, מיין דורשט און מיין געטראַנק,
דיין אויג איז פייכט, דו וויינסט? דיינע פינגער זענען
בלויך, מיין רחמנות אויף דיר, מיין רחמנות. זי נעמט-ארום
דעם קאפ און וויינט

יוסף

דערשראָקן

דו וויינסט?

פוטירע

צו דעם האָסטו מיך געבראַכט, אַז, איך זאָל וויינען אויף
אַ שקלאַפֿס אַ קאַפּ. זי ווארפט זיך פאר אים צו די פיס. אַז איך
זאָל ליגן צו די פיס פון אַ קנעכט און ווישן דעם שטויב
פון זיינע טריט מיט די האַר פון מיין קאַפּ.

יוסף

איך בין דער נידריגסטער פון דיינע קנעכט. בוקט זיך פאַר-
איר טיף

פּוּטִי פּרַע

בעטנדיג זיך ביי אים

טו מיין באַגער, און טו מיין פאַרלאַנג.

יּוֹסֶף

קניענדיג פאַר איר

האַרינטע!

פּוּטִי פּרַע

ליג ביי מיר די נאַכט.

יּוֹסֶף

דערשאַקן

האַב רחמנות אויף דיין קנעכט, ווי אַזוי קאָן איך אַזוי זינדיג זיין געגן מיין האַר?

פּוּטִי פּרַע

דיין האַר איז אויך אַ ברודער צו מיר. אָנגעמען וועל איך דיך ביי דער האַנט און פירן דיך צו אים און זאָגן אַזוי: ברודער דו מיין, גיב מיר דעם קנעכט פאַר אַ מאַן. טון וועט ער מיין פאַרלאַנג און לאָזן דיך ליגן ביי מיר, אַז דו זאָלסט טון מיין ווילן.

יּוֹסֶף

אַנגסטלעך

ווי אַזוי קאָן איך אַזוי זינדיג זיין געגן מיין גאַט?

פּוּטִי פּרַע

די געטער האַבן דיך געשיקט צו מיר, אַז דו זאָלסט שטיין דעם דורשט, וואָס זיי האַבן אָנגעצונדן אין מיר.

יּוֹסֶף

וואַרפט זיך הידער צו אירע פיס

האַרינטע פון מיין האַרץ.

פּוּטִי פּרַע

צוט יוספן צו זיך

אַ יונגער שעפער, גאַט פון די בערג אַראָפּ, יונגער ראַ וואָס דו ביסט צו דער איזיס געקומען אין געשטאַלט פון אַ מאַן. זי וואַרפט זיך אויף אים. איבערן געמאַך יאָגט אָן אומ-

באקאנטער ווינט. שווארצע, געדיכטע שאַטנס, ווי שאַטנס פון אַלטע לייט
אויף קעמלען גערייז, זיען לאַנגזאָם פאַרביי איבער די ווענט פון
געמאַך.

יוסף

דערשראָקן, בלייך, באַפרייט זיך פון איר געוואַלד, וואַרפט זיך אויף דר'ערד
און הויבט-אויף די הענט צום שטערן-באַקליידטן הימל, וואָס קוקט-אַריין דורך
דעם אָפּענעם דאַך פון געמאַך

אַ, יעקב, פאַטער, איך זע דיין געזיכט!

פאַרשטעלט זיך מיט ביידע הענט דאָס פנים

פּוּט־פּרַע

בלייך, דערשראָקן

צוויי מאָל האַסטו מיך פאַרשעמט, ווי אַ דינסט-מויד האָב
איך זיך געלייגט צו דייע פיס און ווי אַ דינסט-מויד האַסטו
מיך פאַרשטויסן פון זיך. שטאַרקער פון ווייב ביסטו, דורך
דעם שטאַרבן זאַלסטו דורך דעם ווייבס האַנט!

יוסף

שוויגט

פּוּט־פּרַע

בײַז

ווי אַ יונגן שעפּס וועל איך בינדן מיט ליבע דייע פיס
און דייע הענט, איך וועל רופן מיין מאַן ווי אַ גערייצטן
וואַלף צו אַ געבונדענעם שעפּס. מיט זייע שאַרפע נעגל
וועט ער אויפרייסן דיין האַרץ. אויסשעפּן וועל איך דיין
בלוט אין אַ גאַלדענע פאַן.

יוסף

גענעדיגע האַרין, האָב מיטלייד מיט דיין קנעכט.

פּוּט־פּרַע

וויינט

יעדעס וואָרט דייע שטורמט נייע קוואַלן פון גלוסטונג
אין מיר אויף, האָב רחמנות אויף מיר. זי שטרעקט-אויס די
הענט צו אים

יוסף

מיין לעבן און מיין טויט איז אין דיינע הענט.

פוטפרע

דיין ווייס געוואַנד, וואָס געפּוצט ביסטו געקומען צו מיר
צוגיין, טו עס אויס און גיב עס מיר.

יוסף

טוט-אויס דאָס ווייסע קלייד און לייגט עס צו אירע פיס
איך טו דיין געבאַט.

פוטפרע

נעמט דאָס קלייד

דיין ווייס קלייד, קלייד פון דיין אומשולד, אַ צייכן געגן
דיר זאָל עס זיין. גיי און רוף מיר פיהאַ, מיין דינסט.

יוסף

בויגט זיך סאַר איר. ער גייט-צו צו דער טיר און רופט פיהאַ. פיהאַ ער-
שיינט

פוטפרע

האַלטנדיג יוספס ווייסע קלייד

פיהאַ, מיין דינסט, ווי אַזוי האָסטו דיין האַרינטע געלאָזט
אַליין, אומבאַשיצט און אומבאַוואַכט? אַ פרעמדער מאַן,
אין וויסן געהילט, איז צו מיר אומבאַרופן אין געמאַך גע-
קומען. גיי און רוף מיין מאַן. פיהאַ לויפט-אַפּ

יוסף

דערשראָקן, וואַרפט זיך סאַר איר צו די פיס

מיין האַרינטע, האָב רחמנות אויף דיין קנעכט. כ'בין נאָך
אַזוי יונג.

פוטפרע

חיינט

אויג פון מיין האַרץ, דיינע טרערן וויינען מיין בלוט אויס.
זי וויינט אויף יוספס קאָפּ טראַגן וועל איך דיין טויטן קערפער
צו די בעסטע פשוף-מאַכער פון מצרים, ביגדן אין טייערע
לייוונטן אים, אַז קיין איין הויך פון דיין לייב זאָל נישט
פאַרלוירן-גיין. באַלזאַמירן אים מיט די בעסטע איילן, און

שטעלן וועל איך דיין מומיע צו מיר אין קבר אריין.
גענוג וויין און עסן דיר מיטלייגן, אז ווארטן זאָלסטו
אויף מיר, ביז קומען וועל איך צוגיין, אפשר אויף יענער
זייט, אין יענעם לעבן וועלן די געטער בעסער זיין, און
באָהעפטן וועסטו דין מיט מיר אויף אלע אייביגקייטן.
איך הער טריט. זי לויפט צוריק אויף איר פריערדיגן שטעל. רעדט
פון הינטערן טיר

פּוטיפר

קומט-אריין

וואָס האָסטו אזוי געאַנגסט, מיין ווייב? דאָס גאַנצע הויז
געוועקט פון שלאָף.

פּוטיפרע

דער שיינער העברעאישער שעפער-קנעכט, וואָס דו האָסט
מיר געמאַכט צו געשאַנק... ווייזט אויף יוספן

פּוטיפר

וואָס איז געשען מיט דעם שיינעם העברעאישן קנעכט?

פּוטיפרע

ווייזנדיג אויף יוספן

באַצוווינגען האָט ער מיך געוואָלט אין דיין אייגן הויז.

יוסף בויגט דעם קאַפּ צו דר'ער

פּוטיפר

קוקנדיג אַמאָל אויף פּוטיפרען, אַמאָל אויף יוספן, שווייגנדיגערהייט

פּוטיפרע

אין דער הייסער נאַכט, אין דער וואַרימער לופט, רייף
איז אין דיין שוועסטערס האַרץ געוואָרן אַ פאַרלאַנג נאָך
דיר, מיין ברודער-מאָן. אין ווייסן געוואַנד געהילט, מיט
בשמים באַשמירט איז דיין שיינער קנעכט געקומען אַוועק-
צוגנבענען דעם פאַרלאַנג, וואָס איז רייף געוואָרן פאַר
דיר.

פּוטיפר

צו יוספן

עס איז וואָר, וואָס דאָס ווייב דערציילט?

יוסף

אויספארבנדיג די הענט צום הימל

געדיגער האר, מיין הארינטע האָט רעכט, כ'בין אָן אומ-
ווירדיגער קנעכט.

פּוטיפרע

איינגעהילט אין ווייסן געוואַנד, אין פאַרכשופטע בשמים
באַשמירט, איז ער געקומען צו מיר געצירט. פאַרגוואַלדן
האָט ער מיך געוואַלט מיט דעם געשמאַק פון זיין קלייד,
געצויגן האָב איך עס פון זיין לייב, ווען ער האָט אַנטלויפן
געוואַלט, און באַהאַלטן פאַר אַ צייכן פאַר דיר. זי גיט אים
דאָס קלייד דאָס קלייד שמעקט מיט דעם געשמאַק פון זיין
לייב.

פּוטיפר

צו די וועכטער

נעמט דעם זינדיגן קנעכט וויינדיג אויף יוספן און פירט אים
אין קעניגלעכן געפענגניש אַריין. זיין זאָל ער דאָרט מיט
די קעניגס קנעכט און עסן מיט זיי פון איין טיש.

פּוטיפרע

מיט שרעק

דאָס זאָל זיין שטראָף זיין? פאַר זיין זינד? און נישט ווי
אַ טיגער און נישט ווי אַ לייב רייסטו נישט מיט דיינע
נעגל זיין האַרץ פון זיין ברוסט אַרויס? צו לעשן דיין
פעס מיט זיין יונגן שמעקעדיגן בלוט פאַר די שאַנד פון
דיין שוועסטער-ווייב?

פּוטיפר

מיט גוטן שמייכל

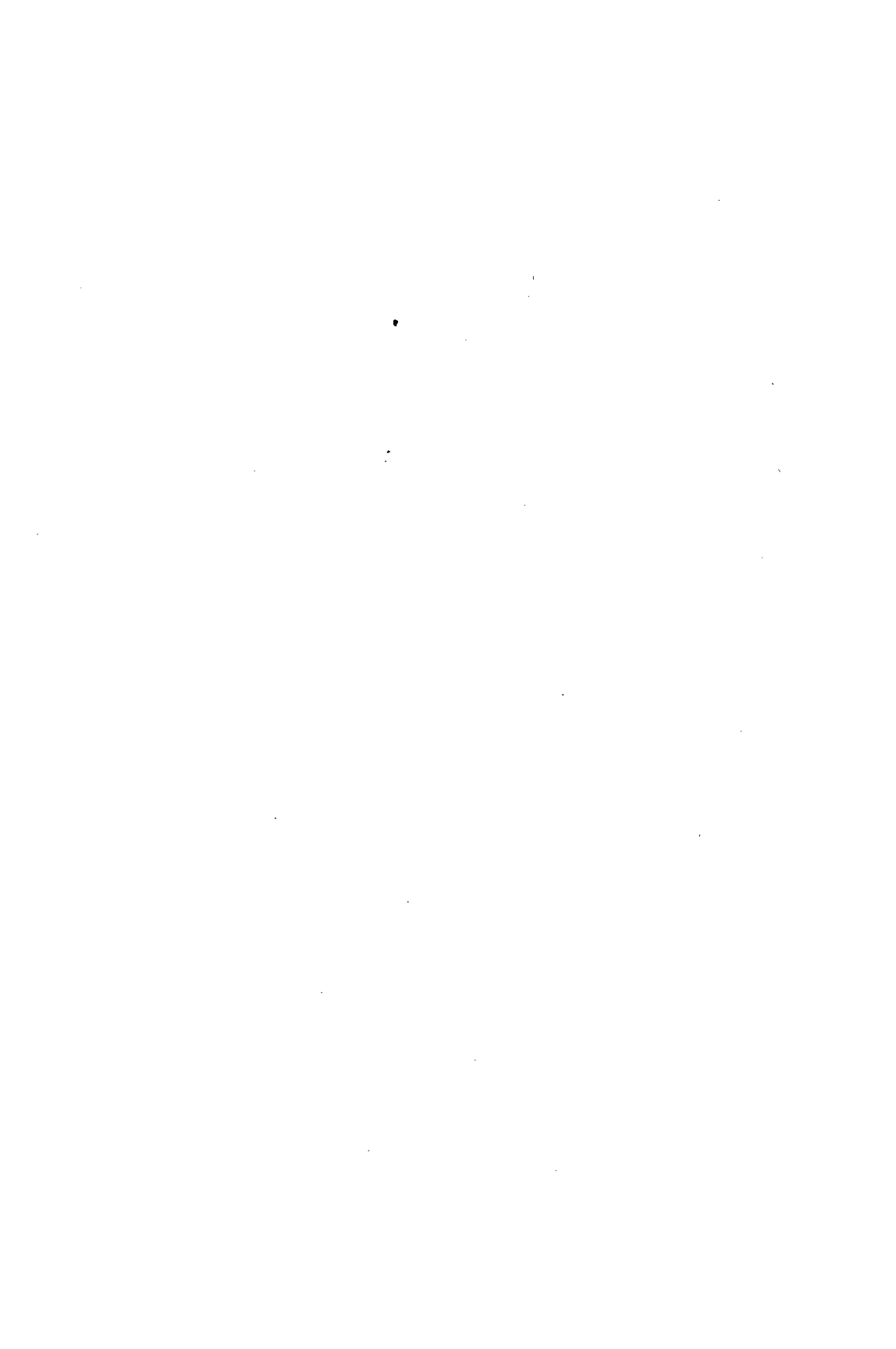
אַ, מיין שוועסטער-ווייב. דו האָסט רעכט. גרויס איז די
זינד פון דעם קנעכט, ווער קאָן עס פאַרלייקענען? דאָך
מיט חסד מוזט דו אים משפטן, מיין ווייב. אַ קעניגן ביסטו,
געבן אַ קעניגן האָט ער געזינדיגט, דערפאַר זאָל ער אין
קעניגס געפענגניש זיין. דאָך מילד איז זיין זינד און צו

פאַרשטיין, וואָרום ווען קאַן דען, מיין שוועסטער, דיין
ווייבער-רייך אַקעגנשטיין?

יוסף

ווערסט זיך אויף די קני און הויבט-אויף די הענט צום הימל

פאַרהאַנג

ש ל ו ם א ש

ק ו י ל ן

א דראמע אין פיר אַקטן

פאַרלאַג „קולטור-ליגע“, וואַרשע

Printed in Poland

אָגעטוריאָק, אַבערזעצן אין אױספירן אָן דער
דערלױבונג פֿון מאַגער פֿאַרבראַטן

Szolem Asz — KOJLN

Copyr. by Sholem Asch, New-York

Sp-Wyd. Kultur-Liga, Warszawa 1928.

Drukarnia „Di Welt“, Nowolipie 7.

פערזאנען:

פאָטער סעווערין - אַ רוסישער פויער, היינט אַ קוילן-גרעבער
 זאַטלשאַ - זיין פרוי
 מאַרישאַ } זייערע טעכטער
 ווערושאַק }
 אַנטאָן - מאַרישאַס מאן
 זייעוו }
 סלושאַ }
 טאַני }
 מאַכמעד } שכנים, קוילן-גרעבער אָדער מולן-היטער
 ווענסעלאַאוס }
 יאַפּאַנער }
 חזקאל - אַ ייד, פּעדלער

פאַנטאַסטישע פיגורן:

גריפעל		אַנטראַציט
דימענט-קויל		קאַך-קויל
עלעקטרישע קראַפּט		טאַרף
אוימדערפאַרשטע קראַפּט		אַסיד

שפּיל אין די קוילן-גרובנס.
 אין מדבר אַריזאָנע, אַמעריקע.
 צייט - פאַר דער וועלט-מלחמה.

דער שטער אקט

אין דער קוילן-מינע ארום טאָמקינסוויל, אַרויס אן
דער וויסטע, אין צימער אַכט-הונדערט פיר. — אַ צו
מער פון אַן אַרבעטער אין דער קוילן-מינע טאָמקינס-
וויל. איינגעאָרדנט לויט איין פּאַרם מיט אַנדערע
צימערן. אַלצדינג, וואָס געפינט זיך אין שטוב, איז
צוגעמויערט צו דער וואַנט, אָדער אָנגעקייטלט
צעטן, וואָס סאַרמאַכן זיך בייטאַג, טיש-בענקלעך און
אַפילו די קיך איז אָנגעקייטלט. גאָר נישט איז דאָ
אינדיהיידרעלעס, נאָר אַ פּאַר געבלימלטע קאַרטאָנען,
פּאַרזענגלעך און אַ הייליג בילד, וואָס הענגט אונט
צו אַ רויט פלעמל אין אַ ווינקל. אויף אַ טישל
ועבן פענסטער שטייט אַ בלומען-טאַפ, מיט אַ היי-
מישער דאָרפישער מירטע.

עס איז פאַרנאַכט אין אַ האַרבסט טאָג. די זון שיינט
אַריין דורכן פענסטער, דער טיש איז געגרייט צום
עסן. עס הערט זיך אַ קלינגען פון פאַבריק-גלאַק.
אַרבעטער גייען אַהיים און גייען צו דער אַרבעט.
געשפּרעך פאַר די פענסטער.

ז א ס ל ו ש א

אן אלטע גויש, א טיכל פארבינדן איבערן קאפ, שטייט אין אפענעם פענסטער און רעדט ארויס צו די פארבייגייענדע אין גאס

מ א ר י ש א

שטימע פון דער גאס

נו, גיי, גיי, גיי שוין, הער שוין אויף צו דערקוטשען, עס זוערט דאך שוין שפעט.

א נ ט א ן

שטימע פון דער גאס

אך, מארישא, מארישא.

מ א ר י ש א

ואגט עפעס, קומט אריינצולויפן אין שטוב

משוגענער, אינמיטן דער גאס, מענטשן וועלן דאך לאכן.

א נ ט א ן

וועלכער יאגט זיך נאך נאך איר

זאלן זיי לאכן, יואס גייען מיך מענטשן אן ? נעמט זי ארום און

הויל זי קושן

מ א ר י ש א

צו דער מוטער

מאמע, אזעלכע צרות האָט מען פון אים אויסצושטיין. עס

קומט די צייט צו גיין אין שאַכט אַריין צו דער אַרבעט,

ווערט ער משוגע, פיעשטשעט זיך, ווי ער וואָלט אַ קינד גע-

ווען, און גיב אים נאָך אַ צוקערל אין דער שולע צו גיין.

נאָר קושן זיך, און קושן זיך, אין דאָ האַלט דער גלאַק אין

איינ קלינגען, ווי צו אַ פייער אין דער היים.

פאָסלושאַ

דאָס איז די טבע פון מאַנספאַרשוינען, וועסט נישט איבער-
מאַכן, טאַכטער.

מאַרישאַ

אַבער עס ווערט דאָך פאַרמיאוסט, באַק-הינער ווערט דאָך אויך
פאַרמיאוסט.

פאָסלושאַ

נו, קוש אים, און זאָל ער גיין, עס ווערט שפּעט.

מאַרישאַ

קושט דעם מאַן שנעל

נו, שוין, ל'מיר שוין דיינע פּטור ווערן.

אַנטאָן

מאַרישאַ!

מאַרישאַ

און וואָס נאָך?

אַנטאָן

מאַרישאַ, זאָג מיר צו.

מאַרישאַ

וואָס זאָל איך דיר צוזאָגן?

אַנטאָן

ווייסט שוין וואָס דו זאָלסט מיר צוזאָגן.

מאַרישאַ

הויבסט שוין ווידער אָן?

אַנטאָן

איך קען עס נישט דאָרט אויסהאַלטן ביים פּייער. אַז איך דער-
מאַן זיך, אַז דו ביסט אַליין אין דער היים, אַ גאַנצע נאַכט,
און זייצעוו וואוינט מיט דיר טיר ביי טיר. עס ברענט אין
מיין האַרץ, ווי אין דעם אויוון, ביי וועלכן איך שטיי.

מאַרישאַ

שמייכלט

און וואָס וועט זיין, אַז איך וועל דיר שוין צוזאָגן?

אַנטאָן

מיט לייד

איך ווייס, עס וועט גאָר נישט העלפֿן, נאָר רואיגער וועל איך זיין.

זאַס לוישאַ

וואָס פֿאַרט עס דיך? זאָג אים צו, טאָכטער, זעסט דאָך, אַז ער ליידט.

מאַרישאַ

אַז ער איז משוגע און רעדט זיך איין אַ קרענק אין בויך, באַדאַרף איך מיטשפּילן דאָס משוגעת? ער ווייסט דאָך, אַז עס איז אַן איינרעדעניש.

אַנטאָן

איך ווייס עס, איך ווייס עס, נאָר צייט מען האָט זייעוון אַריינגעגעבן אין טאָג-אַרבעט און מיך ביינאַכט, פּייניגט עס מיך. אַז איך שטיי ביים אויוון, זע איך אַזעלכע ווילדע זאַכן אין פֿאַם-פּייער, אַז איך וואָלט זיך אין פֿאַם אַריינגעוואָרפֿן אַ לעבעדיגער. מיט פֿאַרוואַרף דו ווייסט דאָך, מאַרישאַ, אַז איך האָב אַן אירזאַך חושד צו זיין, דו ווייסט דאָך, אַז עס איז נישט בחנם...

מאַרישאַ

און אַז ס'איז עפעס, ביסטו שולדיג. און אַז דו וועסט מיך פּייניגן, וועל איך עס טאָן לֵהכעיס.

אַנטאָן

זאַרטט אַראָפּ פון זיך דאָס היטל מיטן לאַמטערל

גיי איך נישט צו דער אַרבעט, איך וועל בלייבן אין דער היים דיך היטן.

מאַרישאַ

וועט מען דיך מיט די בעבעכעס אַרויסוואָרפֿן. ווייסט די גע-זעצן פון טאַמקינסוויל.

אַנטאָן

זאָלן זיי וואָרפֿן. סיי ווי סיי נישטאָ פֿאַר וואָס צו לעבן.

זאס לוישא

וואָס טוט זיך דאָ, קינדער, וואָס פאַר אַן אומגליק ברענגט
איר איבער אייער קאָפּ?

מאַרישא

מוטער, איך ווייס נישט, וואָס ער וויל פון מיר האָבן. אַזוי
פייניגט ער מיך און דערקוטשעט מיר. דער סוף וועט זיין,
אַז עס וועט עפעס געשען, וועט ער עס האָבן אַליין געבראַכט
דערצו.

זאס לוישא

דערקוטשע נישט, אַנטאָן, דערקוטשע נישט, וועסט ברענגען צו
אַן אומגליק.

אַנטאָן

איך ווייס, אַז איך בין אַליין שולדיג. אַ טיילויל זיצט אין מיין
האַרץ. דאָרט, ביים גיהנמשן פייער, ווען איך הייך אונטער
דעם אויוון, קומען מיר אַזעלכע טיילוילאַנישע זאַכן אין זינען.
איך ווייס, דו ביסט איינע אַליין, טיר ביי טיר, אַ, זיי מיר
מוהל, מאַרישאַ, קושט איר די האַנט איך ווייס, איך בין אַ שלעכט-
טער מענטש. דאָס מאַכט דאָס גיהנמשע פייער, ביי וועלכן איך
שטיי אַ גאַנצע נאַכט.

זאס לוישא

טייוואָלים זיצן אין פייער, אַ קלייניקייט אין אַזאַ היץ, קריכן
זיי אַרויס פון פייער אין דיין האַרץ אַריין. מוזט פאַרטרייבן
פון דיר דעם טיילויל, ער קען דיר נאָך מוילקן.

מאַרישא

טו אַן דאָס היטל, גיי צו דער אַרבעט, עס איז שפּעט. ס'זע-
נען אַלע שוין פאַרבייגעגאַנגען. טוט אים אַן דאָס היטל

אַנטאָן

אַ דאַנק דיר, מאַרישאַ.

מאַרישא

און זיי רואיג דאָרט ביינאַכט, די מאַמע וועט מיט מיר שלאָפן
אין בעט, ביי מיר אין שטוב.

אַנטאָן

אַ דאַנק דיר, מאַרישא, מ'אכל מיינס. קושט איר די האנט אַ דאַנק
איך, מוטערל. ניין, ניין, מאַרישא, שלאַף אליין, איך גלויב
דיר, איך ווייס, דו וועסט נישט טאָן קיין שלעכטס. מײן
משוגעת אַזאַ. אַ גוטע נאַכט. שלאַף רואיג, מײן קינד.

זאַסלאַשאַ

וואָרט אַ מינוט, אַנטאָן. נאַ, טו אָן דאָס צלמל, וועלן די טײַ.
וואָלים איבער דיר קיין שלײטה נישט האָבן. טוט אים אָן אַ צלמל
אַנטאָן לויפט אַרויס, עס הערן זיך די לעצטע קלאַנגען פון פאַבריק

פאַטער סעווערין

קימט אַרײן מיט אַ פאַפיר אין דער האנט

זאַסלאַשאַ

ביסט שוין דאָ. אַ, פאַטערל, אַנטאָן זאָל נאָר שפּעט נישט זײן.
ער איז ערשט איצט אַוועקגעלאָפן.

סעווערין

די נאַכט-אַוועטער מוזן זײן פריער, איידער די טאָג-אַרבעטער
צוגײען זיך, אַזוי זענען די געזעצן פון טאַמקינסוויל. איך האָב
מורא, מען וועט אים שטראַפן, פאַר וואָס ער האָט זיך פאַר-
שפּעטיגט.

זאַסלאַשאַ

צעווערטלעך זיך מיטן ווייב, ווי עס טרעפט זיך בײַ לײטן, ווי
בײַ אונז אַמאָל.

פאַטער סעווערין

אונזער איינער האָט נישט קיין רעכט אויף אַזעלכע זאַכן פאַר
דער אַרבעט. עס פאַרנעמט צופיל צײַט. איז ווערושקא נאָך
נישט צוריקגעקומען?

זאַסלאַשאַ

וואו האָסטו זי דען געשיקט?

פאַטער סעווערין

איך האָב זי געבעטן, אַז זי זאָל מיר ברענגען אַביסל שוואַר-
צע ערד פאַר דער מירטע, אפשר וועט זי געפינען שוואַרצע
ערד הינטער די מינען. די ערד איז דאָ אַזוי קוילנדיג. די

מירטע איז קראַנק און דאַרף ערד. ער גייט צו צו דער מירטע אין
באראכטט זי און עס איז דאָך ווערושקעס, ווען זי איז געבוירן
געוואָרן, געפלאַנצט פאַר אַ חופּה-קראַנץ, ווען מען וועט זי אין
קירכע פירן צום „שלוֹב“. באַקוקט די מירטע פייניגט זיך, נעבעך,
דאָס אַרעמע באַשעפעניש. שוין ווידער אַ בלאַט פאַרוואַנעט גע-
וואָרן. קען נישט אַטעמען די לופט דאָ.

זאָס לויט א

איך האָב דיר שוין לאַנג געזאָגט, אַז בחנם פייניגסטו דאָס
אַרעמע באַשעפעניש, ס'וועט סיי ווי סיי גאָר נישט דערפון
אַרויסקומען. ס'ווייל שטאַרבן, לאַז עס שטאַרבן, איבערגעפלאַנצט
זי אויף שלעכטן באַדן. אין אַמעריקע אַ חוץ קויל, וואַקסט
קיין זאָך נישט.

פאַטער סעווערין

פונדעסטוועגן דאַרף מען פרובירן. אַ מענטש לאַזט מען אויך
נישט אַזוי שטאַרבן. אַזוי לאַנג איז עס געווען מיט אונז
צוזאַמען, אַ רחמנות, אַ שלעכט אָרט. קיין מענטשן-פלאַנצונגען
קענען זיך דאָ נישט האַלטן. איך ווייס נישט, אויב דאָס גאַנ-
צע לאַנד דאָ איז פאַרשאַלטן, אַז עס זאָל קיין מענטש לעכע
פלאַנצונגען נישט וואַקסן, אַ חוץ די שוואַרצע קויל.

מאַרישא

זייעווע דערציילט, אַז דאָרט, צו מזרח צו, אַ מייל הונדערט
פון דאַנען, געפינען זיך לאַנגע ברייטע פעלדער, שפרייטן זיך
מענטשלעכע זאַנגען אויס. די ערד איז אַ גוטע און אַ פעטע,
אַלערליי מענטשלעכע תבואות וואַקסן דאָרט, ער האָט דאָרט
אַליין געאַרבעט.

זאָס לויט א

וואָס דיין זייעווע דערציילט. לאַז מיך צורו מיט דיין זייעווע.
וואָלט גלייכער געווען פאַר דיר, טאַכטער, זאָלסט דעם נאָמען
גאָר נישט דערמאָנען. דו ווייסט שוין, פאַרוואָס.

פאַטער סעווערין

פאַרוואָס?

זאָסלושאַ

קויט אָן די טאָכטער

ווייל זייעווו איז אַ ליגנער. אין אַמעריקע אַקערט מען נישט אויף דער ערד, און מען שניידט נישט אויפן פעלד, נאָר אונטערן פעלד, ווי די קויל, וואָס מען שניידט פון דער ערד אַרויס.

פאָטער סעווערין

יאָ, איך געדענק, ווען מען האָט אונז פון שיק געפירט אַהיים, מיט דער באַן, דאָ אַרויס, האָבן מיר געזען דורך די באַן-פענסטער אַזעלכע ברייטע לאַנקעס, מיט אַלערליי בלומען, און הויכע מענטשלעכע זאַנגען האָבן מיר געזען. גוטע זאַנגען, גרויסע און רייפע, און גרויסע גראַז האָבן מיר געזען. נאָר דאָס איז שוין געווען זייער לאַנג. איך האָב שוין באַלד פאַר-געסן, ווי עס זעט אויס. דורך דער גאַנצער צייט קיין אַנדער געוויקס נישט געזען. נאָר די שוואַרצע קויל.

זאָסלושאַ

הער אויף צו קרעכצן, אַלטער. וואָס איז דיר דער חילוק, פון וואָס דו ציסט דיין חיונה, פון דער זאַנג אַדער פון דער קויל. דאָס איז נישט דינס, און יענץ איז נישט דינס. און די קויל איז אַזא גאָטס באַשעפעניש, ווי די זאַנג. ביידע קומען זיי פון דער ערד.

פאָטער סעווערין

דאָס איז רעכט, אַלטעטשקע, אַרבעטנדיג אָבער אין פעלד, ביי דער זאַנג, האָסטו גאָטס הימל איבער דיר, קוקסטו אין הימל אַרויף, דערמאָנטו זיך אָן גאָט און טוסט גאָט לויבן. ביי דער קויל אָבער זעסטו קיין זאַך נישט, נאָר די קויל און די נאַכט, און עס דאַכט זיך דיר, אַז דו דינסט נישט צו גאָט, נאָר צום טייל. שטראַף נישט פאַר די רייד.

זאָסלושאַ

גאָט איז אומעטום.

פאָטער סעווערין

דו האָסט רעכט, אַלטעטשקע. נו, וואו איז ווערושקא? די נאַכט פאַלט צו, עס ווערט שפעט.

זאַסלושא

בלאָנדזשעט אַרום אָדאי, זוכנדיג אַ הויפּן שוואַרצע ערד. וואָס דיר פאַלט איין, אַלטער, צו געפינען מענטשלעכע ערד ביי די קוילן-גרעבער.

מאַרישא

וועלכע האָט זיך געפאַרעט אַרום דער קיך

די מויד איז שוין דערוואַקסן, האָט שוין באַדאַרפט אין פאַב-ריק גיין, געלט פאַרדינען, ערשט מיט אַזעלכע נאַרישקייטן. איך אין אירע יאָרן בין שוין לאַנג אין פאַבריק געזעסן.

זאַסלושא

זי איז דאָך ערשט פון שולע אַרויס, און היינט איז איר לעצטער טער פרייער טאָג.

פאָטער סעווערין

איך האָב שוין פאַר איר די „פּאַוויצעטקע“. זי זאָל זיך מאַרגן אין פאַבריק מעלדן. זעכצן יאָר אַלט געוואָרן.

זאַסלושא

דער פעדלער-ייד האָט עס מיר געזאָגט, האָב איך פאַר איר אַ קובן אָפגעבאַקן, אַ פאַר לייט, שכנים, פאַרבעטן, עס איז דאָך איר לעצטער פרייער טאָג.

פאָטער סעווערין

און מיך ווילן זיי פון דער מינע אַרויסשיקן, האָבן מיך אין קאַנצעלאַריע גערופן, און געזאָגט, אַז איך בין שוין צו אַלט אין דער מינע אַראָפּצוגיין. איך האָב מורא, אַן אומגליק שטייט אונז פאַר. האָבן מיר געגעבן אַ פאַפיר אונטערצושרייבן. איך האָב שטענדיג מורא פאַר פאַפירן. אַז מען גיט אַ פאַפיר, איז נישט גוט.

זאַסלושא

שריי נישט, איידער מען שלאָגט דיך נישט. די הון קוואַקעט

אויך נישט, איידער מען שעכט זי. לאָז שטיין דיין מירטע, אַלטער.

פּע דל ער חזקאל

קומט אַרײַן מיטן זאק אויף די פּלייצעס

אַלץ נאָך פּאַרנומען בײַ דער פּלאַנצונג, ווי שטענדיג. בחנם מוטשעסט דו זיך, אַלטער. וואָס איז באַשערט צו שטאַרבן, וועסטו נישט לעבעדיג מאַכן.

פּאַטער סעווערין

און דו טראָג דיך בעסער אָפּ פּון דאַנען. זיי וועלן דיך כאַפּן, אַז דו טראָגסט אַרום סחורות צו פּאַרקויפּן צו די אַרבעטער, וועלן זיי דיך אין לאַך אַרײַנזעצן. האָבן באַפּוילן קיין זאך נישט צו קויפּן, אַ חוץ פּון די פּאַבריקס-געוועלבער.

פּע דל ער חזקאל

וואָס, טאָמקינס גייט קאָנקורירן מיט מיר? איך קען אים שוין מײַן פּאָך אָפּטרעטן. לײַגט אַראָפּ זײַן פּאק טאָמקינס וועט ווערן אַ פּעדלער, וועט ער זײַן גאַנץ געלט אַאַרלירן. אַ רחמנות אויף אים. וואָס פּאַר אַ פּעדלער איז ער? אַ פּעדלער מוז קענען אַלע זײַנע קונים. וויסן, ווי זיי הייסן, און ווי זײַערע ווייבער און קינדער הייסן. געדענקען אויפן קאַפּ יעדן איינעמס גע-בורטס-טאָג, ווען אַ קונה גייט אַ חתן-ווערן, אָדער האָט אַ טאָכ-טער אויסצוגעבן, אָדער ווען מען דאַרף אַ ברית מאַכן. אַ געמט איך, פּאַטער סעווערין, — ווייסט טאָמקינס, למשל, אַז איר האָט אַ שײַן טעכטערל, אַ לײַב קינד, וועלכע ווערט היינט זעכצן יאָר אַלט, און וועט מוזן אָנהויבן אין פּאַבריק גיין, און איר ווילט איר פּאַר איר געבורט-טאָג אַ רויט טיכל שענקען? אסור, אויב ער ווייסט, ער זיצט זיך דאָרטן אין די וואַרימע בעדער און עסט זיך זײַנע געבראַטענע הינדלעך. און עס גייט אים קיין זאך נישט אָן. וואָס פּאַר אַ פּעדלער איז ער? ער עמט אַרויס אַ רויט טיכל פּון זײַן זאק און ווייזט עס דעם פּאַטער סעווערין.

פּאַטער סעווערין

איך מײַן עס נישט קיין שפּאַס. האָבן אָנגעזאָגט נאָר אין די פּאַבריק-געוועלבער צו קויפּן — אַלץ וואָס מען דאַרף.

פ ע ד ל ע ר

איך וואָלט געוואָלט וויסן, אויב טאַמקינס קויפט אויך נאָר איך זיין געוועלב — און זאָכן וואָס ער דאַרף? עס קומט אַריין דער איטאַליענער טאַני אָ, נעמט, למשל, אונזער פריינט טאַני, איך ווייס, אַז טאַני וואָלט גערן געוואָלט האָבן אַ רינג מיט אַ בריליאַנט, ער קלערט שוין לאַנג דערפון, וויל פון זיך אַ פאַטאַגראַפיע לאָזן אַראָפּנעמען און אַ היים שיקן נאָך איטאַליע או די זיי-ניגע. פאַרוואָס נישט? אַ מענטש אַרבעט, וויל ער ווייזן די זייניגע אין דער היים, אַז אַ מענטש אַרבעט נישט בחנם, אַז אַ מענטש איז נישט פאַרלוירן געגאַנגען אין אַמעריקע, איז צו עפעס געקומען. אַדרבא, לאָז ער גיין צו מיין קאַנקורענט, פעדלער טאַמקינס, זיך קויפן אַ בריליאַנטענעם רינג. וועט די ערשטע פראַגע זיין: נאָך וואָס דאַרפטו אַ בריליאַנטענעם רינג? אַן אַרבעטער דאַרף נישט טראָגן קיין בריליאַנטענעם רינג. ברי-ליאַנטן מעג איך נאָר אַליין טראָגן. איך, מיין ווייב, מיינע קינד-דער, אָבער, דו, פינסטערער אַרבעטער — טראָג קוילן, נישט קיין בריליאַנטן. און געלט האָסטו? פון וואַנען האָסטו געלט אויף בריליאַנטן? — נו, נו, וואָלט זיך דאָס אָנגעהויבן אַ ביסל צרות. קומט אָבער פריינט טאַני צום פעדלער חזקאל נאָך אַ בריליאַנטענעם רינג, פּרעגט ער נישט נאָך וואָס, נאָך ווען. מיין עסק? נעמט אַרויס דעם שענסטן בעסטן רינג און זאָגט צו מיין פריינט טאַני: טאַני, ווילסט האָבן אַ רינג מיט אַ ברי-ליאַנט? דאָ האָסטו אַ רינג! איך פּרעג נישט, יאָ געלט, נישט געלט. וועסט האָבן געלט, וועסטו מיר באַצאָלן. אַ דאָלאַר אַ וואָך, צוויי דאָלאַר אַ וואָך, איך ווייס, דו וועסט נישט בא-עולען אַן אַרימען פעדלער ווי איך בין. נעמט ראש אַרויס אַ רינג און גיט אים אין האַנט אַריין

ט אַ נ י

האַלט דעם רינג, באַקוקט אים

מיינסט עס אויף דער וואָר?

פּע דלער

א פּע דלער האָט נישט קיין צייט צו שפּאַטן. דאָס קענען זיך
נאָר פּאַרגינען די רייכע.

טאָני

באַקוקט דעם רינג

וועלן וויל איך אים טאַקע, נאָר איך ווייס? ... גיט אים צוריק

פּע דלער

וואָס איז דאָס? מיינסט אפשר, ער איז נישט קיין אמתער -
זע די פּראָבע.

טאָני

כ'האָב זיך איבערגעלייגט. ליבער באַהאַלטן דאָס געלט אויף
אַהיימצופאַרן.

פּע דלער

אַהיימצופאַרן?

טאָני

יא, שרייבט מיר מיין ברודער, אַז אונזער פעטער איז גע-
שטאַרבן, און איך קען אָפקויפן דעם וויינגאַרטן זיינעם, וואָס
ער האָט אין שכנות מיט אים, פאַר זייער ביליג. די יתומים
ווילן עס פאַרקויפן. טראַכט איך: אפשר אַהיימפאַרן און באַ-
אַרבעטן מיין פעטערס וויינגאַרטן? ס'איז שטענדיג געווען אַ
פעטער גאַרטן.

זאַס לוישאַ

דער, וואָס האָט איינמאַל דערשמעקט די קויל, וועט זיך פון
איר אַזוי פלינק נישט אַרויסרייסן. אַ פשוף, ברודערל.

פּע דלער

מעגסט עס זאָגן נאָכאַמאָל. שוין געהערט אַזעלכע רייד. דריי
איך זיך דאָך דאָ אַרום שוין אַ יאָר צוואַנציג צווישן די קוילנ-
גרעבערס. אַ, נישט איינמאַל שוין געהערט דעם זעלבן שפּרוך.
געזען מענטשן, וואָס קומען פון כינע, אַנדערע פון טערקיי,
גאָר אַנדערע פון אונזערע אייגענע מקומות, און אַלע האָבן
זיי געזונגען דאָס זעלבע לידל: אַנזאַמלען געלט אויף אַן אייגן
פעלד, אויף אַן אייגענעם גאַרטן, אויף פור און פערד אייגענע.

איינער האָט געוואָלט אַהיימפאַרן קיין כּינע, דער צווייטער
 קיין טערקיי, דער דריטער אין אונזערע אייגענע מקומות -
 און אָט ליגן זיי אַלע הינטער די מינעס באַגראַפֿן, שוואַרצע
 צעמלעך שטייען זיי צוקאַפּנס און זיי הלומען פֿון זייערע היי-
 מען טיף אין דר'ערד. וואָס ס'ליגט, ברודער, ביי אַמעריקע
 אין מויל, וועסטו שוין נישט אַרויסנעמען. נישטאָ וואָס צו
 מאַכן.

ט אָ נ י

מיט טרויער

מיינסט, שוין קיינמאָל נישט זען מיין פעטערס גאָרטן? פייגן
 וואַקסן אין אים.

ז א ס ל ו ש א

דער, וואָס גייט אונטער דער ערד, דער בלייבט שוין דאָרטן.
 פֿאַטער סעווערין

לייגט נישט קיין מענטשן שטיינער אויפן האַרצן. די לענדער
 זענען פֿאַרשידן, ווייט איינס פֿון אַנדערן, אָבער דער הימל
 איז איין איינציגער, און דאָרט אויבן זיצט איין גאָט. און
 וואָס פֿאַר אַ חילוק, אויף וואָס פֿאַר אַ ערד דו געפינסט זיך -
 אַז דער הימל איז דער אייגענער. עס שלייכט זיך אַרײַן אַ קליינער
 גוי, צעמט זיך און זאָגט עפעס אויף פּויליש, באַהאַלט זיך פֿאַר דער וואַנט

פֿע ד ל ע ר

אַ נו, מיין לאַנדסמאַן סלושאַ, ווי לאַנג ביסטו שוין אין אַמע-
 ריקע?

ס ל ו ש א

איך קען נישט וויסן, גנעדיגער הער.

פֿע ד ל ע ר

אַ יאָר צען?

ס ל ו ש א

קען זיין אַ יאָר צען.

פֿע ד ל ע ר

אַ יאָר צוואַנציג?

ס ל ו ש א

קען זיין א יאָר צוואַנציג.

פ ע ד ל ע ר

וועסט אַהיימפּאָרן, דאָ פּאַלסקי?

ס ל ו ש א

שמייכלט

פ ע ד ל ע ר

וואָס שמייכלסטו? מענטשן פרעגן.

ס ל ו ש א

עס וואָלט זיך געוואָלט.

פ ע ד ל ע ר

נאָר וואָס דען?

ס ל ו ש א

זאָגט, מען קען נישט, געלט שולדיג, באַדאַרף די מולן היטן.

פ ע ד ל ע ר

אַזוי רעדט ער שוין אַ יאָר צוואַנציג, צייט איך קען אים,
און לייגן וועט ער לייגן אונטער אַ שוואַרץ בערגל. נעם, טאַני,
דעם רינג ער גיט אים דעם רינג די „אַלד-קאַנטרי“ שלאָג זיך פון
קאַפּ אַרויס. וועסט שוין דאָ לייגן אונטער דעם זעלבן שוואַרצן
צלמל.

ט אָ נ י

נעמט דעם רינג, זאָגט מיט בענקשאַפט

אַ שאַד מיין פעטערס גאָרטן. פייגנבויער וואַקסן אין אים.

פ ע ד ל ע ר

אַלע ווילט איר פּאָרן. נאָר איך האָב נישט, וואו אַהין צו
פּאָרן — איז מיר אַליץ איינס, וואו איך בין. האַ, האַ, ער וויינט
אויף זיין פּאַק איר זעט מיין פּאַק, דאָ האָב איך לענדער אַ סך, —
אַלע לענדער דערניצען איינגעפּאַקט, אין וועלכן לאַנד איך וויל
פּאָרן — באַדאַרף איך נאָר אַרויסנעמען פון מיין פּאַק. אַ גע-
רודער הינטער דער טיר, אַ הויך רעדן אין אַ פרעמדער שפּראַך אַ-האַ, די
טערקן קומען!

מאכמעד כאדושי

קומט אריין א הויכער טערק מיט א פליישגער נאָז, רעדט הויך, מאַכנדיג מיט די הענט, קריגנדיג זיך מיט א נידעריגן גריך, וואָס גייט נעבן אים
פּע דל ער חזק אל

וואָס איז, סולטאַן מאַכמעט, פירסט שוין ווידער מלחמה מיטן גריך?

מאכמעד כאדושי

רעדט הויך און פלינק

ער זאָגט ווייזנדיג אויפן גריך קאַרפּו איז גריכיש, און איך זאָג:
קאַרפּו איז טערקיש. געווען, און שטענדיג געווען. ער
זאָגט: נעמען קאַרפּו. איך זאָג: נישט געבן. ער זאָגט: מאַכן
פּיף-פּאַף. איך זאָג: מאַכן פּיף-פּאַף. ער זאָגט: גריך איז שטאַר-
קער. איך זאָג: טערק איז שטאַרקער. ער זאָגט: ענגלאַנד וועט
זיך אָננעמען. איך זאָג: ענגלאַנד - דאָרט, דייטש - דאָ, כע-כע-כע!

פּע דל ער חזק אל

וואָס פאַראַ נאַרישע מענטשן דאָס זענען. וואָס אַרט עס אייך,
וואָס קאַרפּו איז? צום טערק און אַז קאַרפּו איז טערקיש, קומט
דיר עפעס אַרויס דערפון? צום גריך און אַז קאַרפּו איז גריכיש,
דאַרפסטו מאַרגן נישט גיין ווייזט אין דרעזד אין קעלער אַריין צו די
קוילן? וואָס פאַראַ נאַרישע מענטשן דאָס זענען? גייען זיך
שלאָגן! איבער וואָס? כ'האַב געמיינט איבער עפעס. געהערט,
איבער קאַרפּו. זאָל זיין גריכיש, זאָל זיין טערקיש, נאַראַנים,
וואָס איז אייך דער תּיּוּק? וואָס וועט אייך דערפון אַרויס-
קומען?

פאַטער סעווערין

דער ייד האָט רעכט.

גריך

אַז עס וועט קומען דערצו, וועל איך אַהיים פאַרן - פייטן.

מאכמעד כאדושי

קלאַפט זיך אין האַרצן

איך אויך, איך אויך.

פּע דל ער

און דער „באַס“ וואָס וועט זאָגן? דער „באַס“ וועט זאָגן: דו,

כאדזשי, גיי אַראָפּ אין שאַכט אַרײַן, קוילן גראָבן, און דו, ווענעסעלעס, גיי אַראָפּ אין קעלער אַרײַן צו די מולן. אָט וואָס ער וועט זאָגן. און ער וועט רעכט האָבן אויך. דאָס, וואָס איז געווען אין דער „אַלד קאָנטרי“, איז אַלעס אין ים אַרײַנגע-וואָרפן געוואָרן. געדענקט איר, איר זענט געפאָרן איבער אַ גרויסן, גרויסן ים? דאָ איז נישטאָ נישט קיין טערק, נישט קיין גריך. יאָ קאַרפּו, נישט קאַרפּו. — דאָ זענען אַלע ברי-דער. גיט אייך די הענט און בעט אייך איבער. נישטאָ איבער וואָס זיך צו קריגן. וואָס זאָגסטו, פּאַטער סעווערין, האָב איך נישט רעכט?

פּאַטער סעווערין

איך מײַן אויך אַזוי. די זאַכן זענען גוט פּאַר אַ העכערן קלאַס מענטשן. זיי ווייסן, וואָס דאָס מײַנט. מיר, געמײנער קלאַס מענטשן, מיר ווייסן נישט, וואָס דאָס איז. ניין, ברודער, נישטאָ איבער וואָס זיך צו קריגן.

פּעדלער חזקאל

איר הערט, וואָס אַן עלטערער מענטש רעדט צו אייך, בעט אייך איבער, נאַראַנים, גיט אייך די הענט, נישטאָ איבער וואָס זיך צו קריגן. געהערט, צי קאַרפּו זאָל זײַן טערקיש אָדער גריכיש! קוקט אַן מיך. איך בין דאָך אויך אַ מענטש, און פאַרוואָס איז מיר נישט קיין חילוק? גיט אייך די הענט, נישטאָ איבער וואָס זיך צו קריגן.

פּוין דרויסן הערט זיך אַ רוסיש ליד פּײַפּן. מאַרישא, וועלכע איז די גאַנצע צײַט גע-ווען פאַרנומען ביים אויוון, שפּרינגט אויף, וויל אַרויסגיין. די מוטער קוקט זי אָן און האַלט זי צוריק מיט איר בליק. זײַנעו קומט אַרײַן. ער איז אַ שײַנער, הויכער גײ, ער האַלט אין האַנט אַ גרויסן רױזן-בוש. אַלע שפּרינגען אויף פאַר איבעראַ-שונג, דערזענדיג אים

זײַצוו

אַ שײַנעם גוטן אַווגט.

זאַסלושא

אַזוי ווי עס וואָלט ווער נאָך אים געשיקט.

זייצוו

נישט געבעטן, אליין געקומען, א שמחה ביי אייך היינט.

פאטער סעווערין

טרייב נישט, אלטע, קיין מענטשן פון שטוב.

זייצוו

און נישט מיט לידיגע הענט, האסט דאך ליב, מארישא, רוי-
טע ווילדע רויזן, די, וועלכע וואקסן ביי אונז אין דערהיים
זומער אויף די פעלדער.

מארישא

ווייל זיך אויפכאפן, צוליפן צום בוש רויזן

זאסלושא

דו זיין, האסט נישט וואס צו גיין.

פאטער סעווערין

וואס מורמלסטו, אלטע?

זאסלושא

נישט דיין עסק.

דער פאליאק

שמייכלט זיך אונטער צו זייערן, גלעט דעם בוש

גאט מיינער, ווי אין דערהיים זומערצייט — ווי א גרויסער
יום-טוב. א, ווי לאנג דאס נישט געזען.

טאני

כאפט ארויס דעם בוש פון פאליאקס האנט

איטאליע, נעאפאליס — א גאנץ יאָר וואקסט עס אין איטאליע.

קושט דעם בוש איטאליע, נעאפאליס.

דער טערק

קלאפט זיך אין הארץ

איך אויך. דארט טערקיי, סמירנא, פול, פול, אלע, אלע
פעלדער, שיינע, גרויסע.

דער גריך

און גריכנלאַנד, גריכנלאַנד — א רויז פרייט זיך אויף דעם איינמאל
גריכנלאַנד ווייזט אויפן בוש

דער טערק

גיין, נישט גריכנלאַנד - טערקיי, סמירנאַ, שמעקט, שמעקט.
גריכנלאַנד פוי פארהאלט זיך די נאָז

גריך

גריכנלאַנד שמעקט, גריכנלאַנד אַ רויז, טערקיי פוי - פארהאלט זיך
זיך די נאָז

פעדלער חזקאל

עס הייבט זיך שוין ווידער אָן: עס שמעקט ביידע. צערייסט זי.
א שטילער יאפאנעזער, וועלכער איז געזעסן די גאנצע צייט אין א ווינקל,
גייט צו מיט לייכטע מריט, גלעט דעם רויזן-בוש און שמייכלט צו זיך
יא-פאָן, כי-כי-כי.

זיי צעוו

איטאַליע, טערקיי, גריכנלאַנד, גיב נאָר אַ קוק, ווי זיי האָבן
זיך צוגעכאַפט. אָן דערהיים זיך דערמאָנט, נאָך ערד זיך
מאַרבענקט. וואָס זיצט איר דאָ אין דער שוואַרצער קוילן
נישט ווייט זענען גרויסע פעלדער דאָ!

טאָני

פעלדער, זאָגסטו?

זאָס לוישא

וואָס ער דערציילט דאָרט. צו מאַרישאַן נעם צו דעם רויזן-
בוש. זעט, ווי דאָס האָט זיך צום גרעזל צוגעכאַפט. נעם עס
צו, מאַרישאַ, זיי וועלן עס דיר אויפּעסן אַ לעבעדיגס. מאַרישאַ,
וועלכע איז שוין פון לאַנג צוגעלאָפּן און געוואָלט צוכאַפּן דעם רויזן-בוש, ווערט
פּלוצלינג צוריקגעהאַלטן פון פּאַטערס באַמפּל

פאָטער סעווערין

לאָז עס שטיין, טאַכטער, צו זייערן וואו האָסטו דאָס גענומען?
איז דאָך מיין ווערושקאַ אַ גאַנצן טאָג אין דער וויסטע, לויפט
אַרום נאָך אַ האַנט ערד. און איז נאָך נישט צוריקגעקומען.
דאָס לאַנד איז דאָך וויסט אַרום.

זיי צעוו

אין דער וויסטע? מיר אַליין וואוינען נאָר אין גאַטס פאַרשאַלטן

לאנד. דער פארוואלטער פון דער מינע וואוינט אפילו אין דער
וויסטע צווישן ריוון.

פאטער סעווערין
געקריגן א געשאנק?

זייצוו

אך, אך, דאס איז שוין אביסל צופיל פארלאנגט. דעם פאר-
וואלטערס גארטן פארבייגעגאנגען, געזען דער רויטער ריוון-
בוש קוקט ארויס פון איבער א פלויט, דערמאנט זיך ווערוש-
קאס געפורסטטאג היינט, איר לעצטער פרייער טאג. צו וואס
האט מיר גאט געגעבן א פאר לאנגע הענט און הויכע פיס?...

פאטער סעווערין

האסט עס, הייסט עס, צוגעגנבעט?

זייצוו

ווער זאגט צוגעגנבעט? איך האב עס פארזייט, איך האב עס
געפלאנצט, איך האב עס געפלעגט, און איך האב איבער דעם
געווארט - וועמעס איז עס, נישט מיינס?

פאטער סעווערין

נעם עס צו פון מין שטוב, עס איז גנבה.

זאט לואשא

וואס וועט ווערושא זאגן?

מארישא

דעם שיינעם רויטן ריוון-בוש? וויל אים באשיצן

זייצוו

ער האט דארט פיל. איך האב אזוי פארשיט דאס ארט, אז קיין
מענטש קען נישט דערקענען.

פאטער סעווערין

קיין מענטש וועט נישט דערקענען, אבער גאט וועט שוין
דערקענען. ער ציילט יעדעס בלעטל פון בוים און וויסט אן השבון
פון אלעדינג. שטעלט ארויס דעם בלומען-טאפ פון שטוב ארויס

זאט לואשא

אן ארים באשעפעניש אליין אין פעלד מעג מען באריוון פון

ביסעלע חיונה? דעם אַרימאָן מעג מען באַרויבן, נאָר נישט
דעם נגיד?

פּאָטער סעווערין

דאָס געוויקס אין פעלדער איז הפקר. גאָט האָט געפלאַנצט
און געזיט, און עס געהערט צו קיינעם נישט, נאָר צו גאָט
אַליין. דאָס אָבער געהערט צו אַ מענטשן.

זייצוו

איך האָב עס געפלאַנצט און געהיט עס פון זונען-היץ. דריי
יאָר בין איך ביים פאַרוואַלטער גערטנער געווען. איך האָב
עס אויסגעהאָדעוועט. ער ווייסט גאָר נישט, אַז עס געפינט
זיך אַזאַ בוש אין זיין גאַרטן.

פּאָטער סעווערין

ער האָט דיר אָבער דערפאַר געלט באַצאָלט.

זייצוו

און אַז ער האָט געלט באַצאָלט, איז וואָס? ווייסט ער דערפון?
דריי יאָר האָב איך עס געהיט, ווי אַן אויג אין קאָפּ, די ערד אויפ-
געקאָפּעט, טרינקען עס געגעבן צו דער צייט, יעדעס בלעטל
געצייגלט. דריי יאָר נאָכאַנאַנד, צייט איך בין אין די מינען
דאָ... איך האָב עס אין דער וויסטע פאַרפלאַנצט, ביז איך
האָב עס דערלעבט צו זען אויפּוואַקסן, איצט זאָגסטו, עס איז
קיינס, פאַרוואָס איז עס זיינס?

פּאָטער סעווערין

דאָס ווייסן מיר נישט, נאָר די וועלט פירט זיך שוין אַזוי:
איבער אַרבעט, דער צווייטער באַצאָלט. פאַרוואָס עס איז אַזוי,
דאָס ווייסן מיר נישט. דאָס ווייסן נאָר די גרויסע לייט. מיר,
געמיינעס פאָלק, ווייסן נישט, מיר דאַרפן טאָן, וואָס מען הייסט
אונז.

פּעדלער חזקאל

איבער וואָס איז זיך דאָ צו קריגן, איבער אַ צווייגל אַ פאַר-
דאַרט? היינט לעבט עס, מאַרגן איז עס טויט. איך וועל אייך
פאַרקויפן בלומען, וואָס ווערן קיינמאָל נישט פאַרטריקנט, שטענ-

דיג זענען זיי פריש, לעבעדיג, און נישט נאָר בלומען, בלוי-
מען מיט פייגל, מיט זיגנדיגע קאנצאריקעס. די בלומען בליען
שטענדיג און די פייגל זינגען שטענדיג ער פאקט אויף זיין פאק און
נעמט ארויס באַבלומטע פויערשע קאָפּ-טיכלעך אָט האָסטו זיי, נישט איין
צווייגל, נאָר אַ גאַנצן בוים, אַ גאַנצן גאַרטן. גיט נאָר אַ קוק.
צום איטאַליענער איטאַליע צום טערק טערקיי, סמירנאַ, עס שמעקט.
צום גריך גריכנלאַנד. נאָ. קוקט אייך איין.

ט אַ נ י

קוקט זיך איין

אַז מען קוקט זיך אַזוי גוט איין אין אַזאַ טיכל, דאַכט זיך
טאַקע, ווי עס וואָלט געווען לעבעדיגע בלומען.

פּאַ ל י אַ ק

שמייכלט

ווי אין דערהיים, פריילינג, ווען די פייגל הויבן אָן צוריק
צו קומען.

ט ע ר ק

סמירנאַ.

פּע ד ל ע ר

קויפט לעבעדיגע בלומען.

י י צ ע ו

עמט אַ טיכל

דאָס קען איך קויפן פאַר געלעט. שענקט עס מאַרישאַן

פּע ד ל ע ר

נו, האָט זיך געלוינט צו קריגן? די אַרבעטער קויפן טיכלעך

קוקן זיך אום און וואו איז דאָס מיידל?

פּאַ ט ע ר ס ע ו ע ר י נ

נו, אַלטעטשקע, האָסט דאָך עפעס אַ קוכן אָפגעבאַקן פאַר

דעם יום-טוב. פאַרוואָס דערלאַנגסטו אים נישט אויפן טיש?

ז אַ ס ל ו ש אַ

אַז ווערושקאַ איז נאָך נישט צוריקגעקומען קוקט אַרויס אומגעדולדיג

פּאַ ט ע ר ס ע ו ע ר י נ

זי וועט באַלד אַריינקומען - דאַכט זיך, איך הער זי שוין.

זייצוו

צו מאַרישאַן

פאַר דיין לעצטן טאַג. -- גיב, צלטה, צו טרינקען.

מאַרישאַ

פאַרוואָס דעם לעצטן?

זייצוו

פאַר דעם לעצטן, פאַר דעם פרייען.

זאַסלושאַ

הויבט אָן צו וויינען

פאַטער סעווערין

פאַרוואָס וויינסטו?

זאַסלושאַ

פרייען זיך איז נישטאָ וואָס. אויפגעצויגן אַ טאָכטער פאַר אַני-

דערע. ביז היינט איז זי דאָך געווען מיין. איך האָב איר

יעדן טאַג די האָר געקעמט. און פון מאָרגן אָן געהער זי שוין

אַנדערע. אויפגעצויגן פאַר אַנדערע.

פאַטער סעווערין

אויפגעצויגן, מענטשן נוצן צו ברענגען.

ווערושאַקא

האלט אין שערצל א ביטל שוואַרצע ערד, רופט שוין פון דרויסן

פאַפעשאַקא, פאַפעשאַקא, פאַפעשאַקא!

סעווערין

איך אלע אַנדערע אונגעוולדיג

ווערושאַקא, וואָס איז געשען?

ווערושאַקא

נאָ, זע, וואָס איך האָב עפנט אויף דאָס שערצל

סעווערין

מיט פרייד און איבערראַשונג

שוואַרצע ערד! פון וואַנען האָסטו עס גענומען?

ווערושאַקא

געפונען דאָרט אין דרויסן, הינטער דער מינצ. - אַ ווילדער

פאפירוס געלעגן איינזאם - אזוי אליין. פריערס קומען צו באקוקן

די ערד.

ס ל ו ש א

נעמט א האנט ערד פון שערצל ארויס - און שמעקט

א, יעזוס טייערער, - ווי לאנג שוין דאס נישט געזען? עס

שמעקט ווי די „אויטשיזנא“ - ווי פאלסקא... ער ווישט זיך די

אויגן אז מען דערזעט עס - גיט עס אזא קלעם ביים הארץ -

יעזוס, מאריא!

א נ ד ע ר ע

שטופן אים אפ, רייסן זיך צו דער פויסט ערד

י א פ א נ ע ז ע ר

כי, כי, כי - רייז וואָלט געקאָנט וואַקסן דערויף, רייז וואָלט

געקאָנט וואַקסן דערויף.

ס ע ו ע ר י נ

פרייענדיג זיך

און שוואַרצינקע אויך - פרישינקע, כלעבן, פרישינקע - ווי ביי

אונז אין דערהיים, וואָס מיינסטו, שכן, צו סלושאן אז מען האָט

אזעלכעס אַ דעסיאָטין צוואַנציג, הע? וויפיל קערצלעך ווייך

וואָלט מען געקאָנט פאַרזייען דערויף - הע?

ט א נ י

ביי אונז, אין איטאַליע, ווען מיר האָבן אזא גאַרטן אַ גרויסן -

מיט פייגן, מיט וויין. אמפערן זיך, רייסן אלע דאָס ביסעלע ערד

ז א ס ל ו ש א

גיב נאָר אַ קוק, זיי וועלן דאָך באַלד דאָס ביסל ערד אויס-

שיטן - ווערושקא, באַהאַלט עס, באַהאַלט עס פאַרן אַרימען

באַשעפּעניש. ווערושקא כאַפט דאָס ביסל ערד אין שערץ אריין

ג ר י כ

בעטנדיג זיך ביי איר

לאַז מיך אַ שמעק געבן, ווערושקא, איין איינציגן שמעק - עס

טוט אזוי גוט.

ווערושקא

עס וועט אויסגעוועבט ווערן.

סעווערין

פון וואָנען האָסטו עס גענומען?

ווערושקא

איך האָב דאָך דיר געזאָגט, אין דרויסן, אונטער דעם פאַר-
וואַלטערס גאַרטן. — האָט זיך אַן איינזאַמער פאַפּירוס פאַר-
וואַלגערט. קראַנק איז עס און שוואַך, קוים וואָס עס האַלט זיך
אין באַדן.

זיצווי

אודאי פון גאַרטן אַרויסגעוואָרפן געוואָרן.

ווערושקא

אַז איך האָב אים געוואַלט דאָס ביסעלע ערד צונעמען — האָט
ער זיך ווי געבעטן ביי מיר, אַז איך זאָל אים נישט באַרויבן.
מיט געלעכטער ווייסטו, פאַטערל, איך האָב אים איבערגעבעטן,
דעם פאַפּירוס. איך האָב אים געזאָגט, אַז עס איז פאַר אונ-
זער קראַנקער מירטע — און איך האָב מיר אַ ביסעלע גענומען.

זאַסלושא

באַרויבט דאָס אַרימע באַשעפעניש.

ווערושקא

נישט באַרויבט, ער אַליין מיר געגעבן. האָסטו באַדאַרפט זען,
ווי עס האָט זיך איינגעבויגן אָן אַ זייט, און איך האָב געפּו-
נען אַ שוואַרץ בערגעלע לייגט דערנעבן, ווי עס וואַלט זיך
געווען אָנגעגרייט אויף אַ שלעכטע צייט, מיט שטויב און בלע-
טער באַלייגט — האָב איך דאָס בערגעלע ערד צוגענומען.

סעווערין

האַט עס גאָט פאַר מיין מירטע צוגעשיקט. באַשערט, אַז עס
זאָל נישט שטאַרבן. אַז גאָט וויל, אַז זיינס אַ באַשעפעניש זאָל
לעבן — געפינט ער שוין אַ פאַרטל דערצו. — האַ, שכנים,
געריכט זיך אַזעלכעס אין מיטן דער וויסטע? אַ פאַפּירוס גאַר
מיט אַ בערגעלע שוואַרצע ערד.

ווערושקא

אַבער פאַפעשאַקא, פון דער ווייטנס האָב איך דערזען נאָך מער

שוואַרצע ערד - אַ גרויס לַאַנד האָב איך דערזען פון דער-
ווייטנס - אַ סך גרינע פעלדער. אוי, אַ סך, און וואַסער אויך.

די פויערים און שכנים דערשראָקן און ערשטוינט
- וואו האָסטו געזען, דערצייל, ווערושקא, דערצייל!

ווערושקא

דאָרט ווייט אין דרויסן, אין מדבר - פון הימל איז עס אַראָפּ-
געשוואומען. - צוערשט איז עס נאָך געווען אַ מינוט אין דער
לופטן - אַזוי ווי אין שפיגל דערזען, נאָר באַלד איז עס שוין
געלעגן אויף דער ערד - אַ מייַל צוויי צי דריי פון מיר, און
אפשר ווייניגער, האָב איך געזען, ווי עס ליגט אויסגעשפּרייט
מיט לַאַנקעס גרינע, מיט וואַסער אין מיטן.

די פויערים ווערן דערשראָקן. טייל צלמען זיך - טייל שטייען דערשלאָגן פאַר פאַרוואונדערונג
אַלע

רינגלען אַרום

וואו? וואו? זאָג!

ווערושקא

אין דרויסן, אונטער די מינען.

אַנדערע

האָסט עס אַליין געזען?

ווערושקא

מיט מיינע אייגענע אויגן!

טאַג

און דאָ זענען מיר געזעסן איינגעמויערט און נישט געוואוסט,
אַז הינטער די מינען -

זיי צעו

ווער גייט מיט מיר?

סעווערין

און איך זאָג, גייט נישט, פויערים. מען קען נישט וויסן, וואָס
דאָס איז אַזעלכעס.

זיי צעו

פויערים, ווער גייט מיט מיר זוכן דאָס לַאַנד?

טאָני

וואָס זוכן? דעם הונטס עק, וואָס איז געלאָפן פאַרביי - וואָס
אַ באַבע דערציילט.

סלושאַ

איז געגאַנגען דער „הויכער סטאַך“ און דער „בלוינדער יאַן“
זוכן דאָס צוגעזאַגטע לאַנד - און זענען קיינמאָל נישט געקוי-
מען צוריק.

סעווערין

וואָס דען? מיט יענע לייט איז נישט גוט צו האָבן צו טאָן.

זייצוו

קום מיט מיר - ווייז, וואו דו האָסט געזען, ווערושקא.

חזקאל

פאכט

לייט, איר הערט: יענס דאָרט - איז אסור ווערט די רייד. -
אַ מיראַזש, וואָס קויפט פאַרביי ער ווייזט זינע טיכער דאָ האָט איר
אמתע פעלדער. זעט, ווי זיי בליען שיין. פויערים-לייט -
ווער קויפט?

פאַר האַנג

צוויי טער אקט

ערשט בילד

אין דער קוילן-שאכט. א פינסטער פיר-זקיג קוילן-
שטיבל. א לאנגער פינסטערער קארידאָר פירט צום
קוילנשטיבל. דער קוילן-באלקן איז אונטערגעשפארט
מיט דיקע בעלקעס. די ווענט זענען שווארצע קוילן-
ווענט, אויסגעהאקט ווי א ראך-שטיין. פאָטער סע-
ווערין און אנטאָן זיצן ביי דער קוילן-וואנט און
עגפערן אין איר מיט געפרעסטע לומט-עגבערס.

אַנטאָן

בלייבט פלוצלינג שטיין

וואָס פאַראַ טייוול ליגט דאָס היינט אין די קוילן. שוין צוויי
עגבערס צעבראַכן! עס גייט נישט ווייטער.

פאַטער סעווערין

אודאי אָנגעטראַפן אויף אַ פעלד, מיינער גייט אויך נישט.

אַנטאָן

ניין, איך האָב מורא, אַז עס איז נישט קיין פעלד. אַ שטיין
וואָלט עס געדאַרפט דורכעגבערן, און דאָס איז עפעס אַזוי
מאָדנע, שוואַרצע יאָר ווייסן, וואָס דאָס איז.

פאַטער סעווערין

וואָס דען אַנדערש קען עס זיין?

אַנטאָן

ווער קען עס וויסן? די קויל איז אַזא מאָדנע באַשעפעניש,
מען ווייסט נישט אייגנטלעך, פון וואָנען זי קומט, צי פון גאָט,
צי פון טייוול.

פאַטער סעווערין

אַלץ קומט פון גאָט.

אַנטאָן

אַבער דאָס זעט אויס, ווי דעם טייוולס אַ כּשוף. שטיין דאַכט
זיך, ווי יעדער אַנדערער שטיין, און איז שוואַרץ און פינקל-
דיג און האָט אַזא פייער אין זיך. מען זעט דאָך, אַז עס קומט
פון טייוול; פון וואָנען דען זאָל עס קומען?

פאַטער סעווערין

דאָס קומט פון גאָט, דאָס האָט גאָט באַשאַפן, אַז עס זאָל
מענטשן וואַרעם האַלטן, פאַר מענטשלעכע נויטן.

צנטאָן

אַמאָל, אַז איך זיך אַזוי און ענגער אין דער קויל, דאַכט זיך מיר, אַז איך זע פאַרשידענע שטעדט פינקלעך אין דער וואַנט. אַט קוק זיך גוט איין, דאַכט זיך דיר, אַז דו זעסט אַ שטאַדט אויסגעהאַקט אין דער קויל, און דאַרט קוק, זעסט נישט, ווי אַ שלאָס וואָלט זיך אויפגעהויבן אויף אַ שפיץ פון אַ באַרג?

פאַטער סעווערין

דאָס איז אמת, אַמאָל דאַכט זיך מיר, אַז איך זע צערקוועס אין די קוילן: הויכע, שיינע, שטאַרקגעבויטע געבעט-הייזער, מיט צלמים, פיל מענטשן גייען אַריין און אַרויס. — אַ יאָר-מאַרק, דאַכט זיך אַמאָל, — אַ:ויפיל, ווי מען וואָלט אין דער-היים געווען.

צנטאָן

עס איז קיין וואונדער נישט, מיר ווייסן נישט, איינגטלעך, וואו מיר געפינען זיך. אַמאָל, אַז איך שטיי אַזוי אין דער פינסטער און זע די שוואַרצע קוילן אַרום מיר, דאַכט זיך מיר, אַז איך בין ביים טייוול אין די הענט געפאַנגען. און וועל שוין קיינמאָל נישט קענען צו די מענטשן צוריקקומען.

פאַטער סעווערין

אַמאָל קומען מיר אויך אַזעלכע געדאַנקען אויפן זינען. דער-מאָן איך זיך נאָר אָן גאַט, ווייס איך שוין, וואו איך בין, אַז איך שטיי נאָר ביי די שוואַרצע קוילן, מיין טאָג-אַרבעט צו טאָן. אַ גוטע זאַך גאַט, אַ גוטע זאַך! עס ראַטעוועט דיך פון אַלע צרות אַרויס. אפשר דאָס רייכע פאַלק — די נאַטשאַלסטוואָ, און נאָך אַנדערע אַזעלכע, דאַרפן נישט גאַט, איינער פון אונ-זערע אָבער וואָלט אָן גאַט גאַרנישט געקענט אויסקומען. פון דער-

ווייסנס הערט זיך הוי-הא-הוי, מען טרייבט בהמות

צנטאָן

אַט קומט סלושאַ מ'ט די מולן, וועלן מיר אַלצדינג אויסגע-פינען.

ס'ו שא

באווייט זיך

נו, ברודער, פארטיג קוילן אַנצולאָדן?

אַנטאָן

אַ גאַנצן טאָג גאַרנישט געקענט טאָן. די עגבערס ווילן נישט
אין די קוילן אַריין. דריי עגבערס שוין צעבראָכן.

ס'ו שא

נישט קיין גוטער סימן. מיט נאָכדענקען

אַנטאָן

וואָס מיינסטו מיט דעם?

ס'ו שא

זאָגן די אַרבעטער, וועלכע אַרבעטן אין די ווייטערדיגע שאַכטעס,
אַז זיי האָבן פון פרימאָרגן אָן געהערט גאַנן קומען. זיי האָבן
שוין צוויימאַל געשיקט אַרויף אין דער קאַנצלאַריע אַנזאָגן.
דער אינזשעניער איז געקומען און געזאָגט, אַז עס דאַכט זיך
זיי נאָר אויס, און געהייסן ווייטער אַרבעטן. איך האָב מורא,
אַז די שוואַצע קעניגין זאָל זיך היינט נישט צושפילן.

אַנטאָן

שוואַרצע קעניגין זאָגסטו, וועמען מיינסטו דאָס דערמיט?

ס'ו שא

האָסט קיינמאַל נישט געהערט פון די שוואַרצע קעניגיןס, וואָס
וואוינען אין די אויסגעליידיגטע שאַכטעס?

אַנטאָן

יא, אַמאָל דאַכט זיך מיר, אַז איך קוק אין די קוילן, זע איך
שוואַרצע פרויען, באַצירט אינגאַנצן אין די דימענטן און
יואוועלן, בלישטשען אַזוי, אַז עס פאַרבלענדט די אויגן.

ס'ו שא

אַט דאָס טאַקע זענען זיי, די קעניגיןס פון די קוילן; זיי זע-
נען בייז, וואָס מען שטערט זיי פון זייער רו און מען באַ-
רויבט זיי פון זייער קעניגרייך.

פאַטער סעווערין

איר דערמאָנט בעסער זייער נאָמען נישט.

אַנטאָן

וואָס, זיי קענען מזיקן?

ס'וואָ

און ווי נאָך! זיי קענען דיך אַזוי פאַרפירן אין די קוילן-קאָ-
רידאַרן, אַז דו זאָלסט מער קיינמאָל נישט זיך אַרויסקריגן,
אַזוי ווי זיי האָבן צו יאָנס שאַכט געטאַן.

אַנטאָן

וועמען, דעם בלינדן יאָן, וואָס וויל קיינמאָל נישט אַרויסגיין
פון שאַכט אַרויס?

ס'וואָ

אַט דעם. זאָט אין דערשטיל פון יענער צייט אָן, זינט ער איד
אַזוי איינער נאָכגעגאַנגען, קען ער מער די שיינ נישט זען.
מען זאָט, אַז ער האָט זיי, די שוואַרצע קעניגניס, געשוואוירן,
אַז ער וועט קיינמאָל מער די זון נישט אָנקוקן.

אַנטאָן

ווער זענען זיי דאָס אַזעלכע, טאוולאָגים, צו וואָס?

ס'וואָ

ווער קען עס וויסן. אַלטע לייט זאָגן, אַז זיי זענען דער
זונס טעכטער, וואָס זענען פון גאָט פאַרשאַלטן געוואָרן און
אין קוילן פאַרוואַנדלט געוואָרן.

אַנטאָן

דער זונס טעכטער, זאָגסטו? וואָס הייסט דער זונס טעכטער?

ס'וואָ

און, וואָס מיינסטו, אַז אַ קויל איז אַ פראַסטער שטיין? ניין, ברודער,
דאָס איז אַמאָל אַליין אַ זון געווען, די ערשטע זון. און ווען מענטשן
האָבן זי דערזען, איז זי אַזוי שיינ געווען, אַז מענטשן האָבן זי
פאַר גאָט גענומען, און צו איר געבעטן. אַז זי האָט געזען, אַז דער
מענטש בעט צו איר, האָט זי זיך איבערגענומען און געגן גאָט ווידער-
געשפעניגט—מענטשן פאַרפירט, זיי צו זינד אָנגערעדט. אַזוי האָט זי
גאָט גענומען אין אַ גרויסער גרוב און די ערד אויסגעראָבן און אין
דער ערד איינגעקנאַטן. „דו, וואָס דו האָסט זיך אַזוי גרויס
געהאַלטן אין די הימלען — אונטער דער ערד זיי.“ איצט

ציען מענטשן פון איר א נוצן, ברעכן זי אין שטיקער און
הייצן דערמיט די אויוונס איין, אז זי זאל זיי ווארעם האלטן.

אַנטאָן

אין ווער זענען די שוואַרצע קעניגנים?

סלושא

דאָס זענען דער זונס טעכטער, וואָס זענען מיט איר צוזאַמען
אין שטיין פאַרוואַנדלט געוואָרן. זיי וואוינען אין האַרצן פון
דער קויל, האָבן דאָרט זייערע פאַרבאַרגענע נעצן. אזוי לאַנג
ווי דו ברעכסט שטיקער קוילן-שטיין, איז גאַרנישט. אזוי ווי
די שטראַלן פון דער זון וואַלסטו געבראַכן. נאָר טיילמאַל דער-
גרייכסטו צו זייערע פאַלאַצן, צו זייערע נעצן, וואָס זיי האָבן
אין דער קויל, אָ, ווערט די קויל אזוי האַרט, ווי שטיין.
זיי לאָזן דעם עגבער נישט אַריין, - ווי דיינער דאָ, אז זי
לאָזט, ברודער, נישט עגבערן, טרעט ליבער אָפּ, גראָב אָן
אַנדער שאַכט, אז נישט, וועט נישט גוט זיין.

אַנטאָן

דו האָסט רעכט, דו ווייסט נישט, מיט וועמען דו האָסט צו
טאָן. עפעס האָט זי היינט אַזאַ פּלאַם-פייער אין זיך - עפעס
בליצן אזוי די קוילן-ווענט, - ווי אַ פייער וואַלט געברענט
אין זיי. - איך בין דאָך שוין נישט אין דער קוילן-שאַכט פון
נעכטן, איך בין צו דער קויל געוואוינט, נאָר אזוי געזען האָב
איך זי נאָך נישט. - ווי טיילוואַנים וואַלטן געטאַנצט אין איר
- אזוי טיילוואַניש ביזו איז זי.

סלושא

צו סווערין מיט געלעכטער

דו ווייסט נישט, וואו דו קענסט מיט דייך עגבער דערגיין...

סעווערין

עגבערט ווייטער

איך ווייס נישט, ווער די קויל איז? נאָר וואָס זי זאל נישט
זיין, - איז עס גאָטס אַ באַשעפעניש, און צו שרעקן זיך איז
נישטאָ וואָס. אז מען האָט דיך אַוועקגעזעצט גראָבן, גראָב,

ברודער. זיי דאָרט זענען קליגער פאַר אונז, זיי וועלן נישט
אָוועקזען מענטשן דאָרט, וואו עס איז דאָ אַ געפאַר.

ס'וואָ

ביז דו וועסט צו זייער נעץ דערגרייכן - דאָן וועסטו זען,
וואָס וועט זיין.

ס'עווערין

וואָס וועט זיין?

ס'וואָ

זיי וועלן דיר גאָזן אַרויסשיקן און דיר פאַרדרייען אַזוי דעם
קאַפּ, אַז דו וועסט נישט וויסן, אויף וואָסער וועלט דו ביסט.
מיך לאַזט נישט זיין דערביי. אַ - וויאָ! ער פאַרט אָפּ מיט די
מויל-אייולען אין דעם פינטערן קאָרידאָר.

ס'עווערין

האַט ער דאָס אַ ביסל צוזאַמענגעפלידערט, פאַר פייער און וואָ-
סער! גאָט האָט דאָס געגעבן אַ מויל אים צו לויבן - און
ער נוצט דאָס אויס פאַר פלידעריי.

אַנטאָן

וואָס מיינסטו, פאַטער סעווערין, אַז עס איז גאָרנישט, וואָס
ער האָט געזאָגט? - איך פיל אַזאָ געשמאַק אין מויל און אַ
רויך אין דער נאָז. - ס'פּו.

ס'עווערין

דאָס וואָס מען האָט דיר געהייסן טאָן - טו! מענטשן זענען
דאָ קליגערע פאַר דיר, און זיי וועלן דיר נישט הייסן טאָן אַ
זאָך, וואָס קען דיר שאַדן ברענגען. זיי אַרבעטן אין דער שטיב. אַ
לאַנגע פּויע

אַנטאָן

מיין עגבער האָט זיך אין עפעס פאַרטשעפעט, - איך קען
אים נישט אַרויסשלעפּן צוריק.

ס'עווערין

וואָס איז עס מיט דיר היינט? מיט פּוּח וועסטו אים אַרויס-
ציען.

אַנטאָן

אַט שלעפּ איך דאָך. ווי הינדערט מלאכי-הבלה וואָלטן אים צוריקגעהאַלטן. עס מוז עפעס דערין זיין. איך האָב מורא.

סעווערין

הער אויף רעדן נאַרישקייטן, שטערסט אַרבעטן. אַ גאַנצן פרי-מאָרגן געבאַלמוטשעט, און דאָ וועט באַלד דער אויפזעער קומען, זען אויב ס'איז געטאָן געוואָרן אַרבעט.

אַנטאָן

איך ווייס נישט — איך וועל דעם פּלאַץ נישט גראַבן מער. עס דרייט זיך אין מיין קאָפּ און פאַר די אויגן — פשוט!

סעווערין

האַטט געוויס געטרונקען אויפן ניכטערן מאָגן. דאָס קומט אַלץ פון אַן איבריגן טרונק.

אַנטאָן

איך האָב נישט געטרונקען קיין שנאַפּס. עס שטיקט מיך אין האַלז, — הויבט זיך אויף

סעווערין

דאָ האָסטו די פּלאַש מיט וואַסער. ער גיט אים צו טרינקען — אַנטאָן טרינקט.

אַנטאָן

אַ דאַנק דיר, פּאָטער.

סעווערין

און אַלץ פון די נאַרישע רייד, וואָס ס'וואָרט האָט דאָ אָנגערעדט. רייד קענען אַמאָל מער פאַרטשאַדען דעם קאָפּ, ווי אַ רויך, שפיי אויס און פאַרגעס, נו, בעסער?

אַנטאָן

בעסער, נאָר ס'שווינדלט אַלץ אין קאָפּ און ביים האַרצן נאָנט עס — ווי מיט זיסקייטן זיך איבערגעגעסן. איך ווייס נישט, וואָס דאָס איז. דו פילסט נישט עפעס נודנע?

סעווערין

און צו עס טוט ווי אַביסל דער קאָפּ, איז וואָס? צו דער

ארבעט, וואָס מיר טוען באַדאַרפן מיר נישט קיין קאַפּ, -
נאָר הענט.

אַנטאָן

און פאַר די אויגן זעסטו נישט קיין פיייערדיגע ליכטלעך, -
ווי זיי וואָלטן געשפרונגען אַרויף און אַראָפּ?

סעווערין

עס שווינדלט אַביסל אין די אויגן, אָבער דאָס וועט אַודאַי
באַלד איבערגיין.

אַנטאָן

וואָס קען דאָס זיין? פון הינטער דער וואַנט, וואו זיי גראָבן די קוילן, הערט
זיך אַ באַוועגונג. פויזע. זיי קוקן זיך ביידע אָן האָסט געהערט. וואָס קען
דאָס זיין?

סעווערין

וואָס געהערט - גאָרנישט געהערט, ס'האַט זיך דיר נאָר אויס-
געדאַכט אַזוי.

אַנטאָן

קום אַוועק פון דאַנען, קום געשווינד.

סעווערין

נאָך נישט די צייט געקומען, דער גלאַק קלינגט נישט.

אַנטאָן

זעסט דאָך, אַז דאָס אַרט איז אין געפאַר. ווילסטו בלייבן? -
בלייב, איך בלייב דאָ נישט קיין מינוט.

סעווערין

מען האָט מיך אַריינגעזעצט דאָ קוילן צו גראָבן - באַדאַרף
מען זיצן.

אַנטאָן גייט אַוועק, שאַקלענדיג זיך אויף די פיס, פאַטער סעווערין גראָבט ווייטער
מיט זיין עגבער

אַנטאָנס קור

פאַטער סעווערין - קום אַוועק, זאָג איך דיר! וועסט נישט
גיין, אַלטער, - שלעפּ איך דיך מיט געוואָלד. זעסט דאָך,
וואָס עס איז!

ער כאפט דעם אלטן אויף די פלייצעס און גייט. שטעלט זיך באַלד אָפּ — אין
הערט זיך איין. פון דערווייטנס הערט זיך אַ רעש — ווי אַ טייך וואָלט אָנגעקומען.
פארשטיקטע שטימען רופן. —
אַלטער, דו הערסט?

סעווערין

און אז איך הער, איז וואָס?

אַנטאָן

וואָס קען דאָס זיין?

סעווערין

צלמט זיך אין דער שטיל

אַנטאָן

וואָס צלמסטו זיך? — קום!

סעווערין

וואו וועל איך גיין? — מען קומט צו אונז. ער שטייט און צלמט
זיך ווידער, די שטימען רופן שוין גענטער

אַנטאָן

שרייט

ווער איז דאָרט! ענטפערט — וואָס איז געשען? וואָס איז
געשען?

די שטימען

איינער

דאָ אַרום, דאָ אַרום — מענטשן זענען דאָ!

צווייטער

ווער איז דאָרט, ווער?

אַנטאָן

רופט הויך

דאָס איז שאַכט נומער דריי.

שטימען

ענטפערן אָפּ איינער דעם צווייטן

שאַכט נומער דריי. שאַכט נומער דריי.

אַנטאָן

שרייט

וואָס איז געשען? וואָס איז געשען - זאָגט. מען ענטפערט נישט.
אינגעלע אַרבעטער מיט לעמפלעך אויף די היט קומען אָן צו לויפן, לויפן ווייטער -
ווי פארסטע מיז - קלאָפן אָן אויף אַנטאַנען מיטן אלטן. אַנטאָן שטעלט זיך אָפּ
וואוּאהין? וואוּאהין? זיי ענטפערן נישט, לויפן ווייטער זאָגט, וואָס איז
געשען? געדענקט אָן גאָט!
וואָס אַמאָל קומען מער אַרבעטער אָן צו לויפן, מיט די פלאַמען אויף די היטלאַך
- וואָס דאָ צינדן זיי זיך אָן, דאָ לעשן זיי זיך אויס - אויסגעשרייען אין פאַר-
שידענע שפראַכן - גאָט! גאָט, העלף!

אַנטאָן

מיט סעווערין, וועלכער פאַלט פון די הענט, שרייט שוין הויך
וואָס איז געשען? - וואָס?

פאַרביי לויפנדע שטימען

ליכטער אויסלעשן. ליכטער אויסלעשן, - גאַזן קומען. טייל ליכ-

טער לעשן זיך אויס - אַנדערע ברענען נאָך

אַנדערע שטימען

גאַזן קומען - גאַזן קומען.

אַנדערע

דאָ דער וועג - נאָך מיר! נאָך מיר!

אַנדערע

האַלטן זיך איין

וואוּהין? וואוּאהין? -

אַ שטימע

הויך

מיר זענען פאַרמאַכט - עס איז שאַכט נומער דריי. -

אַ שטימע

דאָ אַ קאַרידאָר - נאָך מיר! נאָך מיר!

אַ שטימע

וואוּאהין, - פאַרשאַטענער? עס איז דאָך שאַכט נומער

דריי - דו זעסט די וואַנט, צי נישט? קומען אָן צו אַ וואַנט

אַ ש ט י מ ע

יא, קאמעראדן, מיר זענען פארמאכט.

ש ט י מ ע ז

רויפן

פארמאכט, פארמאכט, פארמאכט.

טריט האלטן זיך איין. דער חיל פאקט זיך אן וואס אמאל מער מיט אנטלויסנדיג
מענעשן פון אלע זייטן

אַ ש ט י מ ע

רויפט ווארנד

די ליכטער אויסלעשן, האָב איך געזאָגט. - די ליכטער. - די
גאָזן וועלן זיך אָנצוינדן, - איר פאַרשטייט, צו ניין.
אלע ליכטער לעשן זיך אויס. - עס ווערט פינסטער

אַ י ו נ ג ע ש ט י מ ע

אין פארוואונדערונג

וואָס, וואָס, מיר זענען שוין טאָקע פאַרשיט - ענטפערט, מיר
זענען טאָקע שוין פאַרשיט?

אַ ש ט י מ ע

שאַכט נומער פיר האָט צוזאַמענגעשיט.

אַ נ ד ע ר ע

שאַכט נומער פיר האָט צוזאַמענגעשיט.

אַ ש ט י מ ע

פאַרשיט, פאַרשאַטענע, - פשוט פאַרשאַטענע. - איר פאַר-
שטייט, פאַרשאַטענע?

אַ נ ד ע ר ע ש ט י מ ע

מאכט איר נאך

יא, פשוט פאַרשאַלטענע. וואָס האָסטו געוואָלט, אָ מיר זאָלן זיין
געזאַלצענע? געלעכטער

אַ ש ט י מ ע

געפונען אַ צייט צו לאַכן.

אַ ש ט י מ ע

בעטנדיג זיך

זאָגט, מענטשן, וואו זענען מיר? - וואו געפינען מיר זיך?

שטימען

ענטערן אָם

שאַכט נומער דריי - ווייסט נישט, צו וואָס?

אַנטאָן

שרייט הויך

טרעט נישט אויף קיין מענטשן!

אַשטימע

ווער זעט דייך, פאַרשאַלטענער?

אַנטאָן

האַט ווער וואָסער דע אַלטער סעווערין פאַלט פון די הענט!

שטימען

דער אַלטער סעווערין!

צווייטע שטימע

ניין, עס איז דער פאַרשאַלטענער יאַפּאַנטיק, דו דערקענסט

אים נישט - אַ שאַד אַ גוטן שלוק וואָסער.

אַן אַנדערער

וואָס איז דער חילוק - אַ מענטש.

נאָך איינער

און איך זאָג, שאַנעוועט, חברים, וואָסער.

פון אַן אַנדער ווינקל

ער האַט שוין איינמאַל רעכט.

אַנטאָן

בעטנדיג זיך

גיט, חברים, אַ שלוק וואָסער אַ מענטשן ראַטעווען - דער

אַלטער סעווערין פאַלט פון די הענט.

דער קריגט זיך מיט וועמען

אַנדערע

שטילט אייך איין. עס ווערט דאָך אַ ריכטיגער גהינום.

אַנטאָנס שטימע

ער זאָגט יאַפּאַנטיק - און איך זאָג דער אַלטער סעווערין -

איך האַלט דאָך אים ביי זיין באַרד. זיין האַרץ קלאַפט נאָך.

חברים, דערלאַנגט די פּלאַש - ראַטעוועט אַ קריסטלעכע נשמה

זייצעווס שטימע

פון דער מענע

חברים! איר הערט - צו גיין? - ווער האָט אַ פּלאַש? צו

אַנטאָנען, וואו ביסטו?

אַנטאָן

זייצעוו - אָט דאָ, אָט דאָ.

זייצעוו

ווער האָט וואַסער?

אַ שטימע

וואָס מיינסטו, איך ווייס נישט, וואָס וואַסער הייסט אין אַזאַ

צייט.

אַ צווייטער

וואָס רייסטו, וואָס רייסטו? - מענטשן, ער בייסט מיר אַ פינג-
גער אָפּ ווער שרייט

אַ שטימע

רומט

שטילט אייך איין - מערדער וואָס איר זענט!

אַ שטימע

הונט - עס איז דער פאַרשאַלטענער רומענער - איך האַלט

אים ביי די קודלעס. - ער האָט געריסן פון מיר די פּלאַש.

געטלעג, אַלגעמיין אויטערוויין

זייצעווס שטימע

העכער פון אַלע

איר הינטישע זין, איר וועט זיך איינשטילן - צו גיין? ער

צינדט אָן אַ ליכט

מענטשן

שרייען

וואָס טוסטו דאָ?

זייצעוו

גלייכער פאַרברענט צו ווערן, איידער צו זיין מיט אייך. וויי-

גיג וואָס מיר אַלע געפינען זיך אין לאַך, ווילט איר אַ גהינעם

מאַכן דערפון. - מיר מוזן זיך דאָך ראַטעווען, אָדער גיין.

אַ שטימע

פרעגט

ווער רעדט?

אַ שטימע

צנטערט

זייצעוו, דאָס איז זייצעוו.

זייצעוו

יאָ, עס איז זייצעוו. - מיט די שטיוול וועל איך האַקן איי-

בער די קעפּ. וואָס פאַר אַ טייוול איז אַריין-אין אייך? מיט

וועלן דאָך אַזוי אַרום אַלע אונטערגיין, איידער די ערשטע

הילף וועט נאָך קומען. - שטיילט אייך איין, הינטישע זין!

שטימען

רוטן

ער האָט דאָך רעכט! ער האָט דאָך רעכט!

אַנדערע

גיט אַן עצה, וואָס צו טאָן? -

זייצעוו

וואָס צו טאָן - ווי די מייז וועט איר אויספּרגן אין דער

גרוב - ווי די פאַרסמטע קעץ. מיר מוזן זיך זען אַרויסצו-

ראַטעווען, יאָ, אָדער ניין - און איר וואָס טוט? שטיילט אייך

אין, האָב איך געזאָגט - אָדער איך שלאָג איבער די קעפּ.

איר הינטישע זין!

מען הערט, ווי ער שלאָגט מיט די הענט און פּיס

שטימען

ער האָט דאָך רעכט. זייצעוו האָט דאָך רעכט. - שטיילט אייך איין.

אַנדערע

נאָך זיי

שטיילט אייך איין, שטיילט אייך איין.

דער עולם הייבט זיך אָן איינציגווייז איינצושטיילן

שטימען

זייצעוו רעדט.

זייצעוו

די ערשטע זאך - שטיל צו זיין - אינאיינעם האָט מען אונז דאָ צוזאַמענגעטריבן אין דער גרוב - אָדער מיר וועלן זיך אַלע ראַטעווען, אָדער מיר וועלן אַלע צוזאַמען אונטערגיין - האָב איך רעכט, צו ניין? און איר וואָס טוט. - ווי די פּאַר-שאַלטענע הינט רייסט איר זיך ביי די קעפּ - איז דאָס דער וועג פון ראַטעווען זיך? אַזוי אַרום וועלן מיר דאָך צופּילט ווערן לעבעדיגער הייט - מיר וועלן זיך צופּליישן, איידער די גאַנץ וועלן אונז אָפּפּרעגלען. - די ערשטע זאך - האַלטן זיך אינאיינעם. אַלע געפּינען מיר זיך אין איין לאַך. - אָדער צוזאַמען זיך ראַטעווען פון טויט, אָדער אַלע אינאיינעם אונטערגיין. האָב איך רעכט, צו ניין?

ש ט י מ ע

רופן

זייצעוו רעכט, רעכט!

אַנדערע

רעדט, ברודער זייצעוו, רעדט!

זייצעוו

מיר מוזן אויסהאַלטן, ביז הייליך קומט. - זיי ווייסן שוין דאָרט אויבן - אין זוכן אונז צו ראַטעווען. זיי ווייסן נישט, וואו מיר זענען, - מיר מוזן זיי צו וויסן געבן, וואו מיר געפּינען זיך. מיר מוזן אַרויסשיקן וואַלאַנטערן - אויסצוזוכן די וועגן, די קאָרידאָרן, אפשר איז נאָך דאָ אַן עפענונג צו שאַכט נג. מער פינף. - מיר מוזן אויסקומען מיטן ברויט און וואַסער, וואָס מיר האָבן, העלפּן איינער דעם אַנדערן - צו דערהאַלטן ביז הייליך וועט קומען, - נישט רייסן זיך ביי די קעפּ, ווי די קינדער.

אַ ש ט י מ ע

זייצעוו, מען באַדאַרף מאַכן אַ געזעץ, ס'גאַנצע ברויט און וואַסער אונטער איין האַנט.

צווייטע ש ט י מ ע

און איך זאָג - יעדער סאַר זיך, יעדער ווער עס קען.

שטימען

שטילן אים איין

שוויג, דו פארשאַלטענער הונט?

אַנדערע

ווער דאָרט? גיט אים איבערן קאָפּ.

אַ דריטער

עס איז דער רומענער. איך דערקען אים לויט דער שטימע.

זייעווו

שטילט אים איין.

אַנטאָנס שטימע

זייעווו, אַן עלטסטן דאָרף מען מאַכן, אַן אַ עלטסטן וועסטו

גאַרנישט טאָן - אַן עלטסטן.

שטימען

נאָך אים

דאָס איז גערעדט, אַן עלטסטן. - לאַמיר מאַכן זייעוווען פאַר אַן

עלטסטן.

אַנדערע

יאָ, יאָ, זייעוווען פאַר אַן עלטסטן.

זייעווו

וויילט איר מיך פאַר אַן עלטסטן - מוזט איר הערן, וואָס איך

וועל אייך זאָגן. אַז נישט, וועל איך געבן איבערן קאָפּ -

אַלע פאַר איינעם, איינער פאַר אַלע - מיר זענען אין איין

לאַך.

שטימען

דאָס איז רעכט!

שטימען

ס'גאַנצע וואַסער אונטער איין האַנט. ס'גאַנצע וואַסער, ס'גאַנצע

ברויט.

זייעווו

האַטן, ווער עס האָט, נאָר העלפן איינער דעם אַנדערן -

ביז הילף וועט קומען. - געדענקט, וואָס איך זאָג אייך!

אָדער מיר וועלן זיך אַלע צוזאַמען ראַטעווען, אָדער אונטער-

גיין - ווי די מייז. דאָ באַדאַרף מען האַלטן איינער פאַרן
אַנדערן, ווי קאַמעראַדן, ווי פריינט... אינאיינעם געלעבט. אינ-
איינעם געשטאַרבן. האָב איך, ברידער, רעכט, צו גיין?

ש ט י מ ע ן

באַגייטערט

רעכט, ברידער זייצעוו, רעכט!

אַ ש ט י מ ע

זייצעוו, איך האָב אַ ברויט.

אַ נ ד ע ר ע

זייצעוו - דאָ מין פלאַש.

ז י י צ ע ו ן

האַלט, האָב איך געזאָגט. טיילט איך מיט איינער קאַמעראַד -
אין דער פינסטער קענסטו גאַרנישט מאַכן - וויסט נישט, וואָס
און וועמען. מען מוז זיך פאַרלאָזן אויפן קאַמעראַד. מיר ווייסן
נישט - ווי לאַנג מיר וועלן דאָ מוזן זיין - האַלט איך
אינאיינעם - דאָס איז דער איינציגער וועג. און איצט, חברים,
פריינט, - ווער וויל זיך לאָזן אינדערפינסטער - רעכטס צו
שאַכט נומער צוויי - זען, אויב עס איז נאָך דאָ פאַרבינדונג
מיטן דרויסן - אפשר זענען דאָ פריינט, - אפשר רייסט מען
זיך צו זיי פריער אַריין, - אפשר אַרבעטן דאָרטן די וועג-
טייליאַציעס נאָך. - זעט, ווער וויל זיך לאָזן דאָרט - אויף
אַלע פיר - געדענקט, איר מוזט מיט פייער פאַרזיכטיג זיין -
די גאָזן קריכן פון די קוילן, ווי זי שלעכטע גייסטער - טאַפט
דעם וועג אין דער פינסטער.

קיינער רופט זיך נישט אָן

וואָס, קיינער, קיינער רופט זיך נישט אָן? אָ, איר פאַרשאַלטענע,

וואָס איר זענט!

ש ו ן אַ כ ע ש ט י מ ע

איך.

ז י י צ ע ו ן

ווער איז עס? רעדט הויך!

שוואַכע שטימע

איך, סלושא.

זייצעו

סלושא! יא?

סלושא

יא, זייצעוו.

זייצעו

קענטט דעם וועג?

סלושא

ווי אַ בלינדער מויל קרייך איך דאָרט צען מאָל אַ טאָג, צוואַנ-
ציג מאָל אַ טאָג. שוין, פעטערל, שוין דערטאָפּן דעם וועג!
וואָס די אויגן וועלן נישט דערזען - וועט שוין די נאָז
דערשמעקן.

זייצעו

גוט, סלושא, גוט, סלושא. - זעט, חברים, קיינער זיך נישט
אַנגערופן, נאָר סלושא - אין גאָטס נאָמען גיי, און ברענג
הילף פאַר אונז, פאַרשאַלטענע.

סלושא

איך קען דעם וועג גוט... טרייב דאָרט מויל-אייזלען...

יאַפּאַנעזער

כי, כי, כי, מויל-אייזלען, שאַכט פינף. שיקט מיך!

זייצעו

גוט, יאַפּאַנטשיק, גוט, גוט. נעם אַ פּלעשל וואַסער. און דו, פאַר-
שאַלטענער, האָסט געזאָגט: אַ שאַד אַ שלוק וואַסער פאַר אַ יאַפּאַנישע
נשמה, - שעמסטו זיך נישט, דו הינטישער זון? און גראָד
דער יאַפּאַנטשיק וועט אונז ראַטעווען. גיי, ברודער יאַפּאַנטשיק,
אין גאָטס נאָמען! דו האָסט אַ לעבל ברויט, אַ פּלאַש וואַסער -
און ברענג אונז הילף - אונז, פון גאָט פאַרשאַלטענע.

דער קריכט אָפּ

שטימען

הערן זיך שוין פון אומעטום

פעטערל זייצעוו, שיק מיך!

פעטערל זייצעוו, איך ווייס דעם וועג רעכטס!
איך ווייס דעם וועג לינקס - בין דאָרט יעדן טאָג!
אַנדערע

זייצעוו! זייצעוו!

זייצעוו

גיב נאָר אַ קוק, ווי זיי האָבן זיך צולאָזט. האַלט איין דעם
אַפעטיט - מען וועט אייך נאָך באַדאַרפֿן. די צרות, ברידער-
לעך, האָבן זיך ערשט אָנגעהויבן. און איצט, חברים, אַלע מיט
אַמאָל! לאַמיר זיי באַגלייטן מיט אַ געשריי - דערזען קענען
זיי אונז נישט פֿון דרויסן - וועלן זיי אפשר דערהערן.

אַלע

פֿאָן אַרױס מיט אַמאָל אַ ווילד קוילן-ליד

ראָך-ראָך, ראָן.

די קויל איז שוואַרץ און האַרט,

ראָך, ראָך, ראָן.

פֿאַרהאַנג פֿאַלט און הויבט זיך

אין א פאר טעג ארום

א פעלד פון מינסטערניש. נאכט און קויל. נאָר איבער די קוילן-פעלדער הויבן זיך
אויף שוועבנדיגע וואַלקנדילעך, וועלכע גלאַנצן אין פאַרשוידן, דאָ אין דאָרט פינקלט
ארויס אַ ברייליאַנט-קויל פון ערגעץ-וואו, ערשיינט און פאַרשווינדט. ווי פון אַ חלומ-
דיגן וואַלקן זעט מען, ווי קאָנטורן פון מענטשן לייגן זיך, ווי געדיכטע שאַטנע, —
לייגן איינס אויף אנדערע, שוואַכע, שלאַפנדע, צי געשטאַרבנע ?

אַ ש ט י מ ע

ווער דאָרט? האָ?

צ ו ו י י ט ע ר

שווייגט שטיל, — שטאַרבן לאָזן זיי נישט.

ע ר ש ט ע ר

שטאַרבן, שטאַרבן — וועסט שטאַרבן אַפילו אין גערודער.

אַן אַנדערער

אַט אַזוי, שרייט כאַטש — גיט וויסן, אַז מיר לעבן נאָך, אַז
נישט וועט מען דאָך טאַקע מיינען, אַז מיר זענען שוין אַלע
אויסגעכאַליעט, ווי די לייז.

א י י נ ע ר

וואַלט כאַטש אַ גלח געווען!

צ ו ו י י ט ע ר

מיט שפּאַט

עס פעלט דיר וויירויך אפנים, איך האָב עס גענוג.

ע ר ש ט ע ר

כאַטש אין דער לעצטער מינוט לאָז קומען צו זיך — כאַטש
מיטן געדאַנק אַנצוהעפטן זיך אָן גאַט. אַז נישט, ווי די צי-
גיינער טאַקע, דאָרט, ווי עפעס מיין, וואָס דער היצעל האָט
געכאַפט אין פעטלע אַרײן.

אַנטאָן

נאָך וואָס, נאָך ווען - זאָלן געדענקען אָן אים די, צו וועלכע
ער איז גוט געווען - דאָרט אין דרויסן. - אונזער איינער
סיי-ווי-סיי צי גאָט צי טייל - איין שוואַרץ יאָר.

ערשטער

זינדג נישט, פאַרשאַלטענע נשמה. דו ביסט שוין סיי-ווי-סיי
פאַרשאַלטן.

אַנטאָן

און איך זאָג, אַז איך האָב שוין גאָר נישט קיין מורא, סיי
פאַר גאָט און סיי פאַר לייט. ווער עס זאָל דאָרט זיין און
וואָס עס זאָל דאָרט זיין - איז מיר שוין אַלץ איינס. - סיי-
ווי-סיי.

ערשטער

זינדג נישט, זאָג איך, - אפשר אויבן איז יאָ דאָ גערעכ-
טיקייט.

צווייטער

איין שוואַרץ יאָר. פאַר דעם אַרימאָן איז קיין גערעכטיקייט
נישטאָ.

דריטער

געפונען אַ צייט, וועגן וואָס צו שפּאַרן זיך. איר האָט שוין
נישט וואָס בעסערס צו טאָן?

צווייטער

וואָס איז דער חילוק? - אַבי די ציינער אין די מיילער צו
באוועגן, אַז נישט וועלן זיי כאַטש צוגעוואַקסן ווערן - אַז
עס איז נישטאָ וואָס אַנדערש צו טאָן.

אַנטאָנס שטימע

און איך זאָג, אַז בחנם האָבן מיר זיך דאָ אַריינגעשטופט אין
דער פאַרשאַלטענער לאַך אַריין - צו ליגן און צו וואַרטן
אויפן טויט. מיר וואָלטן באַדאַרפט גיין. קריכן אַרום - אין
אַנדערע שאַכטעס אַריין. - יעדער איינער אין אַן אַנדער לאַך
אַריין - זוכן, טאַפן מיט די פינגער, שרייען, רופן, אפשר קו-

מען זיי אָן פֿון אַן אַנדער זייט, - אפשר זוכן זיי אונז דורך
אַן אַנדער עפענונג.

דריטער

אַז דו האָסט פֿוחות, גיי, קריך, זיך - איך האָב נישט מער
קיינ פֿוחות צו זשיפען. אַז עס זאָל נאָר קומען וואָס גיכער
הילף!

אַנטאָן

אַלץ איינס, זאָל זיין דער טויט.

אַן אַנדער גרופע

ערשטער

וואָס קען איצט זיין אין דרויסנדיגער וועלט - טאָג צי נאַכט?

צווייטער

ווער קען דיר וויסן? - איך האָב דאָך נישט געצייילט.

ערשטער

ווי לאַנג אייגנטלעך ליגן מיר שוין דאָ אַזוי?

צווייטער

וואָס איז דיר דער חילוק - באַדאַרפסט דען ערגעץ וואו
גיין?

ערשטער

קומט דאָך טאַקע שוין עפעס פאַר - ווי מיר וואָלטן דאָ באַ-
גראָבן געוואָרן לעבעדיגעהייט.

אַ יונגע שטימע

עס איז מיר גאָר נישט קיין שאַד, נאָר דער אַנצוג, וואָס איך
האָב מיר געקויפט, - ערשט אייערנעכטן אין געוועלע גע-
קויפט. איך האָב אים נאָר געטראָגן איין מאָל.

אַ צווייטער

לאַכט

האָב נישט קיין מורא, עס וועט זיך שוין געפינען אַ בעלן,
וואָס וועט אים אויסטראָגן פאַר דיר.

יִונגע שטימע

איינמאָל נאָר האָב איך אים אָנגעטאָן - איך האָב אים גע-
קויפט, אום אַ פּאַטאַגראַפֿיע צו נעמען - צו די אייגענע אַהיים

צו שיקן - קיין צייט אפילו נישט געווען די פאטאגראפיע
צו נעמען. וואָלט איך זיך כאַטש געווען אין אים אַראָפּגע-
נומען - וואָלט איך שוין גאַרנישט געווען געזאָגט.

אַ צווייטער

ווער עס האָט אַזאָ זאָרג און ווער אָן אַנדערע. און אַז
איך האָב אין דרויסן אַ ווייב מיט צוויי קינדער - אַ פּאָר
טעג קוים דאָס יינגסטע, איך האָב עס איינגעלעך נישט ריכ-
טיג אָנגעזען

דריטער

פאַר דעם זאָלטו זיך נישט זאָרגן. ווען עס וועט עפעס זיין-
וועט דער קאַנטאַר מוזן צאָלן - אַזאָ געזען דאָ אין לאַנד.
זיי אין דרויסן וועלן שוין זיין פאַרזאָרגט. דער מיט אַ פענ-
סיע, אָן אַנדערער אויף אָן אַנדערן וועג - אויף וועמען עס
איז אַ ביטערער רחמנות, איז אויף דיר אַליין, אויף דיין אייגן
פלייש. אויסגעווענדזלט וועסטו ווערן, ווי אַ הערינג, פאַר-
וואַנדלט אין אַ שטיק שוואַרצע קויל.

אַנטאָן

איך גרויס אויפגעגנג

און פאַרוואָס שווייגט מען, פאַרוואָס טוט מען גאַרנישט? האָט
אונז אַריינגעשטופט אונזער פירער אין אַ לאַך אַריין, און הייסט
אונז זיצן און וואַרטן. ווי לאַנג וועלן מיר וואַרטן? - ביז אונזע-
רע לאַנגען וועלן אויפגעפרעסן ווערן פון די גאַזן. איך פיל
מיין אייגענע קעל שוין נישט - פאַרשטאַפט איז זי פון קויל. -
און מיינע קישקעס זענען שוין פאַרשטיינערט.

צווייטער

אין מוח דרייט זיך מיר, - ווי איך וואָלט שיכור געווען. איך
זע פאַר די אויגן פייערדיגע רינגען - ווי איך וואָלט אין אַ
פייערדיגן אויוון געזעסן.

אַנטאָן

דאָס וואָס איך זאָג: פל-זמן עס איז נאָך צייט - און אונזע-
רע חושים זענען נאָך וואַך - לאַמיר עפעס טאָן, לאַמיר גיין
זוכן. די העק נעמען אין האַנט - לאַמיר די עגבערס פרווון

לֵאזֶן אִין בְּאוועגונג — מיט דינאַמיט אַרויסזעצן די וואַנט, —
כאָטש אינאיינעם אַרויסגעזעצט צו ווערן — אפשר וועט אונז
עמיצער דערהערן. אַז מיר וועלן זיך נישט ראַטעווען, וועט
אינו קיינער נישט ראַטעווען.

א פערטער

ער האָט דאָך שלוחים צושיקט איבער די שאַכטעס. ס'וואַ איז
באַלד צוריקגעקומען — נאָר דער יאַפּאַנטישק נישטאָ ביז היינט-
טיגן טאָג.

א גראַבע שטימע

דאָס איז רעכט, רעכט, קאַמעראַדן. פּל-זמן מיר האָבן נאָך
קראַפט, מיר זענען נאָך ביי די הענט, ביי די הוישים.

צווייטער

ווער רעדט? ווער!

אַנטאָנס שטימע

דאָס בין איך, אַנטאָן, דער רוס. — איך זאָג אייך — בחינם
אונזער זיצן. פּל-זמן מיר האָבן נאָך קראַפט אין די הענט —
לאָמיר עפעס טאָן.

אַנדערע שטימען

טאָן, טאָן, טאָן.

נאָך אַנדערע

רעכט, רעכט, רעכט.

אַנטאָן

וואָס פאַר אַן עלטסטער איז דאָס איבער אונז — וואָס הייסט ער
אינו זיצן ווי די ווייבער, — ווי די נאַסע הינער, וואָס דער
רעגן האָט געכאַפט? זענען מיר דען נישט קיין מאַנספאַרשוי-
נען? — מענער, ראַטעוועט זיך, ווער עס קען. — איך, אַנטאָן,
דער רוס, זאָג אייך. אַז אַנישט, וועט איר אַלע פאַרווענדזלט
ווערן דאָ, ווי די הערינג. ווי די מייז, וואָס מען גיסט אָפּ
מיט וודיג וואַסער. — יעדער איינער, ווער עס קען, זאָל נע-
מען זיין לעבן אין זיינע הענט אַריין. פּל זמן מיר זענען נאָך
נישט איינגעשלאָפּן — פּל זמן די גאַנץ האָבן אונז נאָך נישט
גובר געווען.

שטימען

רעכט, רעכט, רעכט.

אנדערע

טאָן, טאָן, טאָן.

אנדערע

מיר וועלן נישט זיצן, ווי די מייז!

אלגעמיינע באַוועגונג. אַ כאַפּן, אַ רייסן, אַ געשריי. זייצחוס שטימע העכער פון אלעמען

זייצווען

הינט, הינט, הינט - זאָג איך אייך. - הינט, איר וועט שווייגן צו ניין?

אַ שטימע

דער עלטסטער רעדט - שווייגט.

אַנטאָן

וואָס פאַר אַן עלטסטער איז ער מיר - זאָל ער אונז אַרויספירן פון לאָך, וועט ער איבער אונז אַן עלטסטער זיין.

אַנדערע

וואָסער זאָל ער געבן, וואָס האָט ער דאָס וואָסער צוגענומען? אַן אַנדערער

אַנצווייפן זיך - ער מיט די, וואָס זענען דאָרטן נעבן אים. דאָס וואָסער אָהער!

זייצווען שטימע

העכער פון אלעמען

הינט, הינט, הינט - זאָג איך. איר וועט שווייגן, צו ניין?

שטימען

וואָסער, וואָסער, וואָסער.

מען שלאָגט זיך, געשרייען

אייך שטימע

וואָס זוכסטו ביי מיר וואָסער - איך האָב נישט.

צווייטע שטימע

געוואָלד, יעזוס, מאַר יאָ!

זייצע ווס שטימע

האָט אַמאָל העכער

הינט, הינט, הינט, ווילדע הינט, זאָג איך — איר וועט זיך
איינשטיילן, צו ניין? קינער הערט אים נישט. — נאָך העכער איר ווילט
זיך ראַטעווען, צו ניין, פרעג איך אייך. — שטיל, שטיל,
שטיל!

געשרי, באַרעגונג, געשלעגער

זייצע ווס שטימע

הייזער

חברים, קאַמעראַדן, אַרבעטער — הילף קומט אָן, — הילף,
הילף! זיינע ווערטער הירקן, ווי פשוף. דער עולם שטיילט זיך איין
שטימען
שווייגט, שווייגט שטיל, לאַזט הערן.

זייצע ווס

פירן זיך אַזוי אַרבעטער אויף? — אַזוי פירן זיך ווילדע קעץ,
וואָס מען האָט צוואַנגדגעטריבן אין אַ קופּע — רייסן איינער
פון אַנדערן דאָס שטיקל ברויט? — קאַמעראַדן, שטאַרבן צו-
זאַמען, ווי ברידער, ווען עס באַדאַרף אַזוי זיין. — האָב איך
רעכט, צו נישט? דער עולם שטיילט זיך אַיז מער אין מיר קאַנען גאָר-
נישט מאַכן, סיידין מיט די קעפּ אין האַרטער קויל זעצן. —
זאַמלט די פּוּחות, זאָג איך. ווער עס וועט לענגער אויסהאַלטן-
דער וועט געראַטעוועט ווערן. פאַרטאַכלעוועט נישט קיין פּוּחות
אויף גאַרנישט, זאָג איך — איר האָט זיי נישט פון וואַנען
צו נעמען. קיין ברויט צו פרעסן האָט איר נישט. מיט די
גאַנץ מוזט איר קעמפּן. וואָס רייסט איר זיך אויף די גלייכע
ווענט? עס איז נישטאָ, וואו צו גיין — וואוהיין וועט איר
גיין? ביי וועמען וועט איר זוכן דעם הונטס עק? מיר געפּי-
נען זיך איבער דריי הונדערט פּוס טיף אונטער דער ערד.
מיט די קעפּ וועט איר דאָס נישט אַדורכזעצן. זאַמלט די
פּוּחות, זאָג איך, צעפּטרט זיי נישט, איר האָט זיי נישט פון
וואַנען צו נעמען. — און דער וועט זיך ראַטעווען, — דער,
וואָס וועט צום לענגסטן אויסהאַלטן.

אַנטאָן

וואָס הייסט ער אונז וואָרטן אויפן טויט? וואָס, ווייבער זענען
מיר? חברים, הערט אים נישט!

זיי צוויי

און אַז איר וועט זיך צוקריכן, וועט איר שטאַרבן - ווי די
וויילדע קעץ, וואָס האָבן זיך איינס דאָס אַנדערע צוריקן, צו-
פליישט און צעוואָרפן זיך אין די ווינקלען. און אַזוי וועלן
מיר שטאַרבן אַלע אינאיינעם. זאָלן זיי אונז געפינען דער-
נאָך אַרומגענומען אין די אַרעמס. לאָמיר זיי ווייזן, ווי אַר-
בעטער שטאַרבן. ווי ברידער, ווי מענטשן, ווי קאַמעראַדן.
דעם לעצטן ביסן ברויט געטיילט. דעם לעצטן טראָפּן וואַ-
סער. און פאַרשעמען זאָלן מיר זיי אין דרויסן מיט אונז-
זער טויט.

דער עולם שוויגט, ווי זיי וואָלטן אַראָפּגעלאָזט די קעפּ, - אַלגעמיין שוויגן

אַ שטימע

רעד, זייער, רעד - אַ ניי לעבן גיסט אונז אַריין. רעד.

זיי צוויי

און וואָס פאַר אַ קלאַנג-ווייבער זענט איר? לאָזן זיך אַזוי פרי
פאַנגען פון טויט? ווי לאַנג איז עס אינגאַנצן ווי מיר זיצן
דאָ. - אַ טאָג, אַדער צוויי - און איר פלאַפּלט שוין פון
טויט. - גיט זיי אַ געלעגנהייט דאָרט אויבן אַדורכצוגעבערן
זיך צו אונז. וואָס מיינט איר - דערפאַר ווייל עס איז שוואַרץ
ביי אונז אין דער קויל, איז שוואַרץ אומעטום? זיי רייסן זיך
צו אונז - דאָס ווייב, דאָס קינד - דער פריינט, דער קאַמע-
ראַד. זיי רייסן זיך צו אונז, ווי מיר צו זיי. - דורך דעם
זאָג איר: האַלט די פוחות איין, זאַמלט זיי, היט יעדן טראָפּן.
נישט אַדורכצוגעצן די יואנט, ווי דער אַקס, דער וויילדער, -
נאָר צו באַקעמפן דעם טויט. צוננץ וועלן קומען די פוחות אין די
לעצטע רגעס, ווען דער טויט וועט זיך וואָרפן אויף אייך, ווי
די כּיטרה שלאַנג, אַז איר זאָלט אים קענען נעמען מיט די
לעצטע נעגל און אַפּוואָרפן פון אייך - ביז הילף וועט קומען.

גיט אייך נישט נאך, ווי די שוואַכע ווייבער, ווי די שעפסן,
נאָר זייט קאַמעראַדן, מענטשן.

אַנטאָן

יאָ, הילף וועט דיר דאָרט קומען - ער קען עס זיין באַבען
זאָגן. צוואַס באַדאַרפן זיי אונז? עס פעלן מענטשן אויף דער
וועלט אין די טויט-גרובן צו שיקן? אַבי אונזערע ווייבער
וועלן פאַר זיי איבערבלייבן צו שלאָפן מיט זיי, אונזערע וויי-
בער און אונזערע בעטן.

טאַני

אַז די כאַלערע זאָל דאָס אַלץ פאַקן, אַז אויסגעריסן זאָלן זיי ווערן
פאַר אונזערע יונגע יאָרן, פאַר אונזערע לייבער, וואָס ווערן
איצט פאַרווענדזלט. וואָס זענען מיר דאָ אינגאַנצן אַהער גע-
קראַכן? - וואָס האָבן מיר געהאַט צו זוכן אין די קוילן-
גרובן? - מיר זענען פויעריים. דער פויער באַדאַרף די ערד, -
נישט אונטער דער ערד.

אַשטימע

ער האָט דען נישט רעכט?

אַצווייטער

האַסט דיר געקענט אָן אַנדער עצה געבן? - דער מענטש גייט
נאָכן געשטאַנק פון ברויט.

נאָך איינער

לאַמיר זיך נאָר אַרויסקריגן פון לאַך - וועלן מיר שוין וויסן,
וואָס מיר האָבן צו טאָן.

אַן אַנדערער

מיך קריגן זיי דאָ שוין נישט אַריין. מעג איך שוין וויסן
פאַר הונגער אויסצוגיין.

אַצווייטער

לאָז מיך נאָר אַרויסקומען. אַז איך וועל מיך אָנכאַפן מיט
די נעגל אין דער גוטער מאַמע ערד - וועלן זיי מיך שוין
פון איר נישט אַוועקריגן, - ווי מיט צוואַנגען וועל איך מיך
אָנהאַלטן אָן איר.

זייצעוו

איצט קענט איר נאָר פּיסקעווען, ווען דאָס קבר ליגט איבער
איין. לאָז מען אייך נאָר אַרויסלאָזן פון דער גרוב - וועט
איר דערנאָך אַליין אַרײַנקריכן, ווי די מילב די בלינדע.
אַט וואָס.

איינער

קענסט אונז אָן אַנדער עצה געבן?

זייצעוו

יאָ. מיר באַדאַרפן זיך צונויפנעמען, ווי איין מענטש אָפּמאַכן -
נישט מער קריכן אין גרוב.

אַשטימע

לייכט גערעדט. פון וואַנען וועסטו נעמען דאָס שטיקעלע ברויט?

זייצעוו

פון דער ערד, ווי אונזערע זיידעס. אַרויסגראַבלען עס מיט
אונזערע נעגל פון דער גוטער מאַמע ערד.

אַשטימע

ערד? אָ, פון וואַנען וועסטו זי נעמען? שוין אויסגעכאַפט גע-
וואָרן, איידער מיר זענען נאָך אויף דער וועלט געקומען.

זייצעוו

נאָך דאָ אַ סך. נאַנצע מדינות ליגן דיר דאָרט אין דער מדבר.
איך האָב געזען אַליין, ווי ס'ליגט, ווי אַ נאַקעט ווייב. און
וואַרט אויפן מענטשן, אַז ער זאָל קומען צו גיין.

אַשטימע

זייעוו, געזען אַליין? דערצייל - ברודער, ווי זעט עס אויס -
די ערד וואָס פאַראַ איז? פאַשע פאַר בהמות צי איז דאָ גענוג?

נאָך אַשטים

דו גענאַרסט נישט אָפּ, ברודער זייעוו?

אַשטים

אָן אַרימאָן איז געוואוינט, מען זאָל אים גענאַרן. אַלע ציגאַנעווען
דעם אַרימאָן. ציגאַנעווע - אַלץ איינס.

זייצעוו

גיין, ברודער, איך גענאַר אייך נישט - פאַרוואָס זאָל איך

איך העפארן? צוערשט, אז איך האָב דערזען דאָס גרויסע
 לאַנד, וואָס איז פון קיינעם נישט באַזעצט נאָך, האָב איך מיר
 אַפילו געטראַכט: איך וועל דעם סוד פאַר מיר אַליין באַהאַלטן;
 קיינעמען נישט דערציילן, אַלעס צונעמען פאַר זיך אַליין.
 דערנאָך האָב איך זיך איבערגעלייגט די זאַך: דו וועסט דיר
 מיט אַזוי פיל ערד נישט קענען אַליין קיין עצה געבן, ברוי-
 דער זייצעוו, האָב איך מיר געזאָגט. — איינער אַליין וועסטו
 גאַרנישט אויפטאָן. איך וועל דעם סוד ברענגען צו אונוזער
 מענטשן און זאָגן אַזוי: ברידער חברים—לאָמיר זיך מאַכן אַ נדר,
 ברידער — אַלע אַזוי ווי מיר זענען דאָ, פאַרשאַטן אין דער
 גרוב, אַז קוים וועלן מיר זיך מיט אונוזער לעבן ראַטעווען —
 צו נעמען ווייב און קינדער און — האַק און פאַק — און לאָזן
 זיך אין וועג אַריין, אין יענעם לאַנד אַריין. מיר וועלן מענטש-
 לעכע זאָנגען פאַרוינען. מענטשלעך ברויט. ער הערט זיך אין איר
 הערט מיר, מענטשן, צו גיין?

אַ ש ט י מ ע

שוואַך

דערצייל, ברודער, ווי זעט אויס דאָס לאַנד, וועגן וועלכן דו דערציילסטו

ס ע ו ו ע ר י נ

וואָס מיינט איר, אז עס איז שוין גאָר קיין יושר נישטאָ אויף
 דער וועלט? — איך האָב מיר שטענדיג געטראַכט, אז ערגעץ-
 וואו ליגט אָנגעגרייט פאַר דעם אַרימאָן — פאַר אַלע זיינע מי
 און נויט — זיין לוין. — זיין פעלד וואָס וואַרט אויף אים. —
 מיינט איר — איז אַלעס שוין אויס? עס איז דאָ אַרדענונג און
 גערעכטיקייט אויף דער וועלט.

אַ נ ט אָ נ ס ש ט י מ ע

גיין, ברודער, פאַרן אַרימאָן איז גאַרנישטאָ, איך, אַנטאָן, דער
 רוס, זאָג עס אייך.

ט אָ נ ד

מיט אַ שוואַכער שטימע

יא, ברודער זייצעוו האָט רעכט. — ערגעץ-וואו מוז דאָך

זיין פאר דעם אַרימאָן עפעס אָנגעברייט פון גאָט-פאַר אַל דער פּיין.

אַ ש ט י מ ע

דערצייל, זייצעוו, דערצייל. ווי זעט אויס דאָס לאַנד, פון וועלכן דו דערציילסט. ווי ביי אונז אינדערהיים? וואָסס אויך דאָרט מענטשלעך גראָן, ווייך, זאָנגען?

אַ נ ד ע ר ע

דערצייל, זייצעוו, אַלעס דערצייל.

אַ נ ד ע ר ע ש ט י מ ע ן

מענטשן ליבע, שטילט אייך איין, לאָזט הערן, וואָס זייצעוו זאָגט.

ז י י צ ע ו ן

דאָרט ווייט אין דרויסן, אין מדבר, בין איך אַמאָל געגאַנגען, געוואָלט אויסגעפינען, וואָס אַזעלכעס איז די פאַרשאַלטענע וועלט - וואו זי ענדיגט זיך, וואו זי הויבט זיך אָן. - גע- גאַנגען אַ טאָג, געגאַנגען צוויי - גאַרנישט, זאַמד און זאַמד. - נאָר מיטאַמאָל -

ש ט י מ ע ן

שווייגט, מענטשן, שווייגט -

עס ווערט זייער שטיל

ז י י צ ע ו ן

נאָר מיטאַמאָל-און איך נאָרט אויף פעלד-פעלד און פעלד. לאָנקעס גרינע, מענטשלעכע, בהמהדיגע, שמעקנדיגע - גראָן אַזוי גרויס, ווי אַ מענטש דער הויך - און נישט איין דעסיאַטין און נישט צוויי - נאָר וואו דו שטייסט און גייסט - פעלדער און פעלדער, וואו דו קוקסט און וואו דו זעסט - לאָנקעס - לעבעדיגע, עטעמענדיגע: און ווי אין אַ בינשטאַק: פייגעלעך און ווערעמלעך - באַקאַנטע און פרעמדע - היימישע און אויס-טערלישע. - איך מיינ איך חלום. - איך רייב זיך אויס אָן אויג, איך רייב זיך אויס דאָס צווייטע - אַז איך זע עס פאַרט און אַז איך טרעט דערויף מיט מיינע פיס. - אַז איך גיב נישט אַ קאָפע אין אַ בוש, - אַ מחנה שטויב-ווערעמלעך הויבן זיך דערפון אויף, ווי פון אַ וואַלקן, - אַז עס גיט זיך נישט אַ

שיט מוראשקעס א נעץ. - און דאָ ליגט פאר מיר: א שטויס
 צרד, היימישע, ערדישע, געזונטע, שמעקנדיגע - מיט ווערים
 ווי מיט אָדערן אָדורכגעמישט; - אַז איך האָב זיך נישט גע-
 געבן אַ וואָלגער אַראָפּ און גענומען קושן זי: ערדישע, היימישע, -
 גוטענקע - מאַמעדיגע, פון וואַנען האָסטו דיך דאָ גענומען
 אין דער פאַרשאַלטענער פרעמד? - דו ליגסט דיך דאָ אַזוי
 אַ באַהאַלטענע, און דאָרט מוטשעט זיך דער מענטש מיט דער
 קויל דער פאַרשאַלטענער. - אַז איך גיב זיך נישט אַ הויב
 אויף און גיי אַריין טיפער אין די גראָזן - און דאָ זעט זיך
 דיר שוין אַ וואַסער אַ קלאָרעס, פאַרשטעלט אין די קוויטשערס. -
 און דאָרט קוקט שוין אַרויס צו דיר אַ ווערבעלע אַ קליינס, אַ
 ווייס - ערשט אָנגעהויבן צו בליען. - ערגעץ אַנדערש-וואו אַ
 גרין נאָדל-בוימל. נאָך ערגעץ אַנדערש-וואו - אַ קשאַק אַ שטע-
 כעדיגער, - אָבער נישט פון די פרעמדע, וואָס מיר קענען
 נישט פון אונזערע מקומות - איר ווייסט שוין אַ וועלכן איך
 מיין, אַ וואַסערדיגן, מיט געשוואַלענע בלעטער, מיט שטעכערס
 פאַסקודנע, - נאָר אַ היימישער קשאַקעלע, אַן אייגענער, אַ
 משפּחהדיגער - אַז עס האָט דיר נאָר געפּעלט די קו די שטאַ-
 לענדיגע, וואָס זאָל איר פאַרגאַווערט פּיסק אַרויסשטעקן דער-
 פון און זאָל דיר געבן אַ היימישן מריטשע. - אַז עס האָט
 דיר נאָר געפּעלט דאָס קעלבּל דאָס שקאַצל, וואָס זאָל דיר
 געבן אַ צאַפּל אַרויס פון צווישן די גרעזער. - אַז עס האָט
 דיר נאָר געפּעלט דאָס זשרעבאַקל דאָס יונגע, וואָס זאָל זיך
 דיר געבן אַ צעבריקע אויף דעם פעלד אויף דעם פרייען -
 אַזוי איז אַלעס דאָ געווען. אַלעס היימישע, - דאָס פעלד, דאָס
 גרעזעלע, דאָס בוימל, - דאָס וואַסער דאָס קלאָרע און דער
 הימל דער שיינער - דער ליכטיגער. - אַזוי איז דאָרט
 אַלעס געווען - נאָר די מענטשלעכע זאַנג האָב איך דאָרט נישט
 געזען. ווייסט איר, פאַרוואָס: ווייל דער מענטש האָט דאָרט
 געפּעלט, דאָס צו פאַרזייען.

לאַנגע, שטילע פּיוזע. - שוויגן.

ז י צ ע ו

ופט דערשראָקן

מענטשן, איר הערט מיך, צי ניין? - מענטשן, ראַנגלט זיך מיטן טויט. - לאַזט אייך נישט. - אָט גייען מיר דאָך אַלע צו דעם לאַנד, פון וועלכן איך האָב אייך דערציילט. - מירן מיטנעמען וואַסער גענוג, ביז צום ערשטן סטאַוו. - זעק מיט ברויט, ביז צו די ערשטע זאַנגען. - לאַזט אייך נישט, טרייבט פון זיך דעם טויט. - חברים, איר הערט מיך, צי ניין. - ער הערט זיך היידער מיט שרעק איין איר זענט דאָך נאָר וואָס לעבע- דיג געווען.

אַ שוואַכע שטימ

ווייט דאָרט, ברודער זייצעוו, צו גיין?

זייצעוו

ניין. נישט ווייט, אַ טאָג אָדער צוויי.

שוואַכע שטימ

איך וויל טרינקען.

אַ צווייטער

עס שרפהט, ווי אין אַ אויוון.

אַ שטימ

לאַכט הייל

דער כיטראַק האָט אונז מיט אַ לידל צום טויט איינגעוויגט, געמיינט, נישט געוואוסט - גוט אַזוי - גוט אַזוי.

זייצעוו

ניין, ברודער אַנטאָן, בעט זיך מיט געוויין איך האָב נישט גענאָרט. מיר גייען דאָך אַהין, מיר זענען דאָך שוין אויפן וועג, - נאָך אַ וויילע, וועלן מיר דערגיין. פאַריאָג פון דיר די שלאַנג. - לאַז דיך נישט פון טויט. - דו הערסט מיך, ברודער אַנטאָן - זאָג, רוף זיך אָן. דו הערסט מיך, צי ניין? פאַרצוהייפלט ער איז שוין שטיל. - אַנטאָן, ברודער!

טאני

שוואַך

אין קוקורוזע וואַקסט אויך דאָרט, ברודער זייצעוו?

ז י י צ ו ו

יא, טאני חבר, אויך קוקורווע וואקסט דאָרט, באַלד, לאַז דיך
נישט, טאָני חבר, פון טויט, ביסט אַזאָ שטאַרקער. אָט באַלד,
אַט שוין, דו הערסט מיך, - ענטפער מיר. - אויך דער
שווייגט שוין.

ס ל ו ש א ס ש ט י מ

זייער שוואַך

און האָניג-בלומען, האָניג-בלומען וואַקסן אויך דאָרט, - ווי
אין דערהיים - אין פּאַלס-קאָ לאַנד?

ז י י צ ו ו

יא, חבר סלושא, יא. אויך האָניג-בלומען וואַקסן דאָרט -
ווי אין דער היים - אין „פּאַלסקא“, חבר, ברודער מיין.

פּריווע

ז י י צ ו ו

מיט די לעצטע פחות

חברים, ברידער - שלאָגט אייך מיטן טויט. לאַזט אייך נישט.
ניין, ניין, באַלד. אטעמט שווער באַלד, באַלד קומען מיר אָן -
האַרעט זיך איין, קיינער ענטפערט אים נישט. - אַלע שווייגן שוין,
אַלע, - אַלע - ווי די הערינג - ווי די הערינג - פאַר-
ווענדזלט געוואָרן.

פון דערווייטנס באַווייזט זיך אַ מיראַזש פון אַ פעט, גריין לאַנד. זיינעו רופט מיט די
לעצטע פחות חברים - זעט דאָס לאַנד!

פּאָרהאַנג

ד ר י ט ע ר א ק ט

נאכט-שאַטנס פון אומגעזעענע ריזן-געשטאלטן וואָרפן זיך אַדורך איבער קוילן-ווענט. — פון די שפּאַלטן פון די קוילן-ווענט גייען אויף דינע רויכן — אַמאָל צינדן זיי זיך אָן און אַמאָל לעשן זיי זיך אויס — ווי גלי-ווערים. אין גאַנצן חלל איז אַ קאָכעניש פון כוחות, וואָס וואָרפן זיך קרישטאָל-פּאַרמיג און געוויקסן-אַרטיג אַרויף און אַראָפּ, אַראָפּ און אַרויף, ווי אַ כעמישער שטאָף, צעגאַנגען אין אַ גלעז. ביי זייער ליכט ווערט באַלויכטן די קופּע פּגרים קוילן-גרעבער, וואָס ליגן איינער אויפן אַנדערן, אַרומגע-גומען מיט די אַרעמס, מיט די פּנימער צו דער וואַנט. פון דער קוילן-וואַנט שניידן זיך ענדלעך אַרויס פּרויען-פּיגורן, אין שוואַרצע בלישטשנדע קוילן-מאַנטלען, וואָרפנדיג זיך אין אַ ראַד אַרום דער פּגרים-גרופּע.

אַסיד, אַ ווילדער יוגג, קומט אַריינצושפּרינגען, שאַנצט איבער די פּגרים, ער גלייט אינגאַנצן — אַרום אים רויך און געשטאַנק.

אָס יד

פייער-כוחות ברענען אין מיין האַרץ, טליעט, טליעט, אָן אַן
ענד. - נישט געצוימט און נישט געשפּאַנט. - דאָרט וואו
איך לעק, איז אָפּגעמעקט.

אומדערפּאַרשטע קראַפט

טאַנצט אין ליכט-שטראַלן, וועלכע וואַרפן פון זיך משינהדיגע קאָלירן, זשומעט אַרום די פּגרים
אַהין און אַהער, אַהער און אַהין. דאָ געשטעלט, דאָרט גע-
מעקט. ווי געבוירן, אַזוי געשטאַרבן. - אָן אַ פּאַרוואַס, אָן אַ
פּאַרווען. קיינער ווייסט נישט דעם טעם דערפּון. - רינד און
ראַנד, ראַנד און רינד - שלייף איך מיינע שטראַלן אַרום.

אַנטראַציט

ריזן-פּרי שנייט זיך אויס פון וואַנט

אין שיפּן-דעקן געפּאַנגען, ברענען זיי מיין האַרץ אין
גליענדע פּלאַמען; צו באַנען-בייכער צוגעשמידט - שלעפּ איך
זיי איבער ווילדע שטרעקעס אַרום. - מיט קלונג און קלאַנג
פון לאַנד צו לאַנד - אָן אַטעם-כאַפּ - לויף איך שטעט און
דערפּער פּאַרביי. וואו געטאַגט, דאָרט נישט גענאַכט.

אָס יד

אַלטע ווייבער - הויז-קנעכט! נישט קיין פּרייער עלצמענט איז
די קויל מער. ווי דאָס פּערד, ווי דער אָקס. - דאָס האַבן
אונז די ווייבער אַזוי אין קנעכטשאַפט צום מענטש געבראַכט!

אומדערפּאַרשטע קראַפט

האַט מיך איינער פון זיי אין באַלעם גלאָז אַריינגעכאַפט -
אויסצופּאַרשן מיין אייגנשאַפט, - רעדט און טראַכט, באַלעקט

און באשמעקט, שלעפט מיך ביי די צעפ. - און מיטאמאָל:
פיה און פאָף, שטינק און שטאַנק - רויך און גאַז פון פלאַש
אַרויסגעקנאַקט! - דעם קאַפּ צושפּאַלטן, די הענט פאַרברענט,
אַ לאַך אין באַלקן אויסגעזעצט - אַט אַזוי באַגייט מען זיך מיטן
מענטש.

אַסיד

דאָס איז רעכט, דאָס איז רעכט - ברודער פּוּח! זאָל מען
אַננעמען די וועלט ביים פונדאַמענט און געבן אַ זעץ.

אַנטראַציט

זיצט איבער מיר אַ מענטש שוין אַ שטיק מיט צייט - אפשר
ווייסט איר, וואָס ער מיינט? ער וויל מיט מיר נסים באַשאַפן...
מען זאָגט: זייערע ווייבער האָבן זיך איינגעשפּאַרט, איר
ווייסט שוין וואָס איך מיינ. אַ חרפה פאַר קוילן צו דער-
צייילן. מישט מיך אַהער, מישט מיך אַהין - לאַזט מיך אויף,
בינדט מיך צונויף. - מיט שונאים האָט ער מיך שוין פאַר-
איינט, מיט פריינט צוטיילט. אפשר ווייסט איר, וואָס ער
מיינט? נישט אַנדערש, נאָר איך זאָל אים פאַרטרעטן דאָס
ווייב... עס קומט אָן אַן עלעקטרישע קראַפט, פּוּל מיט פּונקען - דאָ לעשן זיי
זיך, און דאָ צינדן זיי זיך אָן. אַ געשטאַלט מיט טויזנטער אויגן באַזעצט - האָט
איבער זיך אַן אייזערנע געץ.

אַסיד

זעט, אונזער שוועסטער - עלעקטריק, דער שטאַלץ פון דער
עלעמענטן-וועלט - מיידל-פריי געווען אַמאָל, פאַרשקלאַפט איז
זי געוואָרן פון מענטש. - זעט, ווי זי גייט - אַ צוים אין
מויל - אַ קייט אויף די הענט. עלעמענטן, זעט, וואָס דער
מענטש האָט געמאַכט אויס אייך?

עלעקטרישע קראַפט

באַלייכט די פּגרים

ווער האָט עס געטאַן?

אַסיד

נוקם געווען פאַר דיין שאַנד. געמיינט - זיי האָבן אונז שוין
גענומען אין פּאַנג.

עלעקטרישע קראפט

עס לוינט זיך, אסור, ניין. עס איז זיי נישטאָ וואָס מקנא צו זיין. - ווען דו קוקסט זיך צו זייער לעבן איין - נישט ביי איינעם קען די קויל פלאצן פאר ווייטאָג, - נישט איינמאָל גלוסט זיך כאַטש אַנצוטאָן אַ מעשה זיך אַליין. אַנצורירן זיך ביי דעם אייגענעם דראַט און ברענען מיט זיי.

פאך-קויל

מיר ווייסן - אונזער שוועסטער עלעקטריק איז אַ גרויסע פעסימיסטין. דאָס קומט איר פון צופיל קוקן אין די ווינקלעך אַריין. האַסטו דען נישט קיינמאָל געזען קיין פרייד ביי זיי?

עלעקטרישע קראפט

ווי איז שייך? אַמאָל - אין מיטן דער נאַכט - ווען אַ מו-טער צינדט מיך אָן, ביי מיר איר קינד אַנצווינגן - אַדער, דאָרט אַן אַלטער מאַן אין זיין אייזנאַם בידעם-שטיבל שליסט זיך מיט מיר איין: אַודאי זע איך אין דער מוטערס פנים פרייד. און דער אַלטער מיינט - די וועלט דערלייזט. דאָס קינד, ווען עס ווערט דערוואַקסן, שעלט די מוטער, וואָס האָט אים געבוירן. - און דער אַלטער שטאַרבט אָן אַ גאָט אין האַרצן - אַז מען זעט דעם אַנהויב און אויך דעם ענד.

פאך-קויל

און דאָך - זאָג איך - יעדער טאָג ברענגט זיין פרייד. - איך בין דאָך מיט זיי שוין נישט פון היינט, - איך האָב דאָך נאָך זייערע באַבעס געקענט. - נישט ווי די יונגע שנע-קעס - פון היינט. און וואָס האָט מען פאַר מיר נישט פאַר-טרויט? און וואָס האָבן זיי צו מיר נישט אַריינגערעדט דורך די לאַנגע ווינטער-נעכט? - און ווי עס מאַכט זיך אַמאָל: פאַרוזכט מען אויך אַ טראַפּ פון דעם טאָפּ - מען איז דאָך נאָר אַ זינדיגע קויל... נו, נו, אַז מען דערלויבט זיך אַזא פּעטס - איז נאָך נישט שלעכט. - נאָר שוין אַזא נאַטור ביי זיי - שטענדיג נאָר צו קוקן ביי יענעם אין טאָפּ - קיינמאָל נישט מיטן אייגענעם צופרידן זיין.

עס צופלישטשען זיך ברייליאנטן — די דימענטן-קעניגין ערשיינט, — וויל פארביי-
גיין, שטעלט זיך אבער אפ מיט א שטאלצער מיגע, נישט קוקנדיג צו קינעם

דימענטן-קויל

און איך זאג נאָר איינס — עס איז דאָך אַלעס אַזוי גוט, —
עס איז דאָך אַלעס אַזוי שיין. תמיד איז יום-טוב ביי זיי,
תמיד איז פרייד. אַלע שטובן זענען באַלייכט, אַלע טישן זע-
נען געגרייט. עס פינקלט דער וויין, דער הער אין פראַק, די
דאַמע אין באַל-קלייד. — אויף דעם ווייסן אַלעבאַסטער-האַלץ
שיין איך ווי אַ זון, יעדעס אויג צו מיר געווענדעט — יעדער
בליק, יעדער קוש. די ערד אַ הימל, דער מענטש אַ קעניג.
די וועלט אַ באַל. תמיד פרייד, תמיד גליק. עס איז דאָך
אַלעס אַזוי גוט! מען באַדאַרף נאָר האַבן אַביסל גליק.

עלעקטרישע קראַפט

אויף דער ווייכער ווייבער-ברוסט זיצט זיך גוט. אין דעם העלן
ליכט זעט אַלעס אויס יום-טובדיג שיין, — וואָלט זי נאָר אַזוי
ווי איך, דורך דער טיפעניש פון ים-נאַכט דורכשפאַצירט. דער
וועלטס ראָד געדרייט!

דימענטן-קויל

ווי איינעם עס איז באַשערט. פאַר יעדן זיין אָרט אָנגעגרייט.
וועם אויף דער ווייבער-ברוסט — וועם ערגעץ-אַנדערש וואו.
בחינם דאָס בונטעווען, בחינם דער פראַטעסט, איר וועט עס
נישט איבערמאַכן.

עלעקטרישע קראַפט

דאָס האָב איך שוין אָפט געהערט ביי רייכע טישן רעדן —
אַז אַלעס איז נאָר גליק. יעדער איינער, וועמען עס גייט גוט,
מיינט אַזוי. אַנדערש טייטשן עס אויס די אַרימע לייט, — אַז
אַלעס איז נאָר רויב.

אסיד

די עלעמענטן ווערן אַלט — אויסגעוועבט — אין דינסט ביי
דעם מענטש, ווי דאָס רעדט: אַלטע ווייבער; אויסגערדע-
סירטע קעץ. — ווי דער הונט אויף דער קייט, גייט עס נאָך
דעם מענטש. נישט קיין פרייער קוילן-עלעמענט מער אין גע-

ווירבל און געשריי, אויסצולעבן זיך זיין לעבן אליין! געדענקט איר דען נישט, שוועסטער, יענע צייט. יענע יאָרן? ווען מיידל-פריי זענען מיר געווען אויף דער וועלט אליין?—מיר האָבן אויסגע-טרונקען די גאַנצע זון;—מיר האָבן אויפגעפרעסן אַלע געמויזעכצער, אַלע זומפן;—מיר זענען געוואַקסן אין דער דיק, אין דער ברייט — קיינער האָט נישט געוואויגן אונזער קראַפט. קיינער האט נישט גע-מאַסטן אונזער דיק. צו קיינעם נישט קיין קנעכט. צו קיינעם נישט געדינט. אַ צוועק פאַר זיך אליין.

באוועגונג צווישן די עלעמענטן — שטילשויגן

ע נ ע ר ג י ע

שרייט אַרױס

טויזנט שדים אין איין ריר, — טויזנט רוחות אין איין אָטעם! איך האָב געריסן בערג און געשליידערט זיי אין טאָל אַריין.— פאַר גאַרנישט, נאָר פאַר צייט-פאַרווייל. — איך האָב געהויבן ימים און אויסגעשפיגן זיי. — וואו איך האָב געוואָלט, האָב איך אַ פייערדיגן קראַן אויפגעעפנט, געריסן קאַריטעס, — צע-בראַכן צוימען — געלייגט וועלדער, — געהויבן ווינטן. — פוסט און פאַס איבער דער וועלט אַרומגעלאָפן.—איצט זעט די קייטן אויף מיינע הענט. — ער קלימפערט מיט די קייטן זעט, ווי זיי האָבן מיך געבראַכט אין שפּאַן אַריין.

אַ ס י ד

לאַכט

ווי דער ווילדער אַקס — גייסטו נאָך זיי!

ע ל ע ק ט ר י ש ע ק ר אַ פ ט

דערמאָנט זיך — זאָגט אין טרויער

יא, עס איז אַמאָל געווען אַ צייט. — אַמאָל, אַמאָל אין יענע קינדער יאָרן — ווען מען איז נאָך געווען פריי, — געהאַלטן האָב איך די כוחות פון דער וועלט ביי די צעפ, אין מיינע הענט. איך האָב געכשופט די וואַלקנס פון הימל אַראָפּ, — גע-צויגן שנורן ליכט פון איין ענד צו דער אַנדערער צו. — גע-שפּאַלטן דעם הימל, — דער ערדס בויך אויפגעפראַלט, די שטערן געשלעפט פון זייער צוגעשפּאַנטן אַרט צו דעם אַנדערן

עק. — אז איך האָב געוואָלט, האָב איך געדונערט און גע-
בליצט, ווי אַ גאָט. קרעפטן געצויגן, קרעפטן געטיילט. פאַר
גאַרנישט, נאָר פאַר בלויון קאַפּריז! יאָ, געווען אַמאָל אַ צייט!

א ס י ד

און וואָס איז געוואָרן אויס אונז? — טראָפּן, טראָפּן שעפט
דער מענטש אונזער קראַפט, ווי אויס אַ קראַץ, ווי אויס אַ
לאַך. קיינער האָט סיי-ווי-סיי פון אונז נישט קיין פרייד. —
דורך דעם זאָג איך איינס: — פּיף און פּאַף פון דער ערד
אַרויסגעזעצט, דאָס פּוּלְוּע-פּאַס אונטערגעצונדן, דעם גאַנצן
פּונדאַמענט אונטערגעהאַקט. — זאָל אַלעס זינקען אין לאַך
אַריין! — זאָל קנאַלן דער רויך, קאָכן דאָס פּייער — די גאַנצע
וועלט איין שטראַל-זייל, מיט עלאַמען געשפּריצט, מיט רויך
געזעצט — פאַר גאַרנישט, פאַר קיינעמס צוועק — אָן אַן עק
אין אַלע אייביקייטן אַריין.

ג ר י פ ע ל

א טיפּ פון אַ לערער, אָנגעטאָן אין אַ סורדוט, מיט בריילן רעדט פּלעגמאַטיש
ווי אַן אַלף — איז אַן אַלף, אַ בית — איז אַ בית, — אַזוי
איז עס פּעסטגעזעצט און פּעסטגעשטעלט: — אַז יעדער אָנהויב
האַט אַן ענד. אָפּגעברענט, אויסגעלאָשן — אין אַן אַנדער
קערפּער פאַרפּלאַסן, — אַזוי געבוירן — געשטאַרבן, געשטאַרבן —
געבוירן. — מיר קענען נישט פאַרשווענדן אונזער פאַרמעגן —
אַן אַ חשבון; מיר מוזן זיך אויך פון וועמען דערנערן.

א ס י ד

אַז אַנישט איז וואָר, וואָס ער דאַרט דערציילט. ער לאָזט זיך
פירן פון מענטשלעכן שכל — ווי ווייט קען ער גאָר דערגיין? —
ער האַקט זיך אין אָנהויב, — ער האַקט זיך אין ענד. — ער
וועגט און מעסט אונז מיט זיין אייגענער וואָג און שאַל —
אומענדלעך זענען מיר — און אַן אַ צאָל, — געטער זענען
מיר — נישט קיין מענטש.

אומדערפאַרשטע קראַפט

עס האַלטן זיך אין מיר גענוג כוחות אויף — אויסצושטראַלן
וועלטן גאַנצע. קוקט אין מיינע פאַרבאַרגענע זענען אַריין —

ווי עס קאכט, ווי עס זידט. רעדער דרייען, פונקען שפריצן -
עס קרישלט זיך מיט לעבנס אראפ און ארויף, ארויף און
אראפ. מינוט איין, מינוט אויס - שאף איך לעבנס פון מיר
ארויס. נישט געאקערט און געוואקסן, נישט געזיט און גע-
שניטן, קיינער דערנערט נישט מיינע שטראלן, - איך שטיל
דעם הונגער זיך אליין איין. - איך בין דער פאטער און דער
זון; איך בין די מוטער און דאס קינד. - קיינער האט מיך
נישט געלאזט אין גאנג. - קיינער וועט נישט אפשטעלן מיין
ראד. - א, ווען איך וואלט נאר געהאט אט א דאס... א, דאס...

פוחות

ערשטיגט

וואס אזוינס?

אומדערפארשטע קראפט

איך ווייס נישט, ווי דאס אנצורופן, - איך האב נישט דער-
פאר דאס פאסיגע ווארט.

פוחות

קענסט אונז נישט געבן פארשטיין מיט אנדערע רייד?

אומדערפארשטע קראפט

אט דאס, אט דאס - אויפצוהויבן זיך פון זיך אליין, פון
דער אייגענער הויט, - אן געהייסן, אן באפעל. נישט צו
ליגן מיטן גאנצן טארטראם איבער אנאנד - ווי א טויטער
שטיין. א, ווען איך וואלט נאר געהאט יענע זאך, וואס דאס
מינדסטע לעבעדיגע באשעפעניש האט.

עלעקטרישע קראפט

מיט א קרעכץ

דאס, וואס דער מענטש האט אין פולער מאס.

אומדערפארשטע קראפט

טיילמאל, ווען איך ליג אזוי אין דער טיפער נאכט - אויס-
געבעט אין דער שווארצער אומענדלעכקייט - מיט אלע מיינע
וועלטן-עמבריאנען איינגעפלאכטן אין מיין בויך, און איך טראכט
און טראכט, - דוכט זיך מיר, אז איך הער דאָרט עפעס
וואס... אן אדער גיט זיך א ריר, - א קרישטאל - א ציי-

טער, אַ צאַפּל, אַ פּונק, און איך דערפיל אַ פאַרלאַנג, - נאָר
באַלד גיט עס אַ פאַרשווינד, ווי עס וואָלט נאָר אַדורכגעלאָפּן אַ
ווינט... ווי אַ קאַץ גיט עס אַ פאַל-אַט געווען און שוין גישטאַ
באַלד...

פּוּחּוֹת

רינגלען זי ארום

קראַפּט! קראַפּט! זוך! וועק! - באַלד וועסטו דיך געבן אַ
דערמאַן. - גיב אונז אַ צוועק, גיב אונז אַ טעם!

אַנדערע

פּלעכטן מיר זיך אין דיר איין, לויפן מיר אין דייך ראַך
מיט, - לעבן מיר דורך דיר אויף. - גיב אונז אַ תּכּלית!
גיב אונז אַ צוועק!

אַנדערע

דערוועק, דערמאַן.

אַנדערע

בעטנדיג זיך

אום דער קוילס וועגן - גיב אונז לעבן!
אונדערפאַרשטע קראַפּט
אַט נאָר וואָס געהאַט, אַט נאָר וואָס געווען.

פּוּחּוֹת

מיט גרויס געוויין און געבעט

כאַפּ עס אָן ביי דער האַנט!

אומדערפאַרשטע קראַפּט

פּאַרלוירן

וואָס דען? ווען? קען אַ קויל געבוירן? - איך בין אַ שטיין
געוואָרפן - און איך פאַל און פאַל.

אַנטראַציט

קלאַגט און וויינט

שטומע געטער זענען מיר, פאַרהאַרטעוועטע פּלאַמען. בלינדע
זענען, פאַרשטיינערטע קוואַלן. - אין אונז ליגט קראַפּט גע-
נוג וועלטן ווי באַלן צו מאַכן שפּרינגען - דעם גאַנצן אומענד

אויסצוקאכן און אויפצוידן, און מיר ליגן אין מענטשנס האנט.

ענער גיע

היינט

זיבן זונען זענען פאַרשפייכלערט אין מיין בויך. אויפגעפרעסן אַלע געמויזעכצער פון די וועלדער, אויסגעטרונקען אַלע זומפן, פון יונגע ימים. — אַז איך ווער צעזעצט און צעפלאַצט און שטיי ווי אַן אָקס — נאָר צו גיין ביי דעם מענטשן אין שפּאַן אומדערפאַרשטע קראַפט

אין אונז ליגט פּוּחּוּת גענוג אַלע פעלדער צו מאַכן בליען, אַלע באַשעפענישן צו זעטיגן מיט שפּייז, — אַלע פייערן צו דער-נערן מיט קראַפט. פון אונז איז אָפהענגיג יעדע לעבעדיגע זאַך און מיר שטייען אומבאוועגט, ווי דער טויט אַליין.

אַלגעמיין געוויין פון די פּוּחּוּת

עס בליען אויף פייערן און לעשן זיך אויס. פון אומעטום אַ יאָמערן. ווי אַ האַונק פון ראַנד. אַ קאָכעניש — רויכן שטייגן, גאון באוועגן זיך.

ווער וועט אונז באַפרייען פון דעם מענטשנס הענט? פון מענטשנס געוואַלד?

טאָרף

אַ וואַקס אויס, הויך און פּראַסט ווי אַ פּויערטע

פּאַסט עס פאַר די מוטערס פון דער וועלט — ווי ווייבער צו וויינען און צו ברעכן די הענט?

פּוּחּוּת

מיט פּאַרוואַנדערונג

ווער וואַגט צו רעדן צו אונז אַזעלכע רייד?

טאָרף

איך בין דער טאָרף: די יינגסטע אין די יאָרן, איך בין אַ פּראַסט ווייב — איך גיי אום מיט די מענטשן נישט פון היינט, איך ווייס זיינע פאַרלאַנגען, — איך קען זיין נאַטור.

עלעקטרישע קראַפט

וואַס קען זי אונז פאַר אַן עצה געבן געגן דעם מענטש?

ט א ר ף

צו נעמען אים אין געפאנג.

כוחות

ווי אזוי?

ט א ר ף

גלייכנישטיג

דורכן שטיקעלע ברויט. דער מענטש איז גארנישט אזוי געט-
לעך, ווי דער עלעמענט מיינט. ער איז נאָר אויך אַ שטיקעלע
קויל - ער נעמט און גיט. ווי יעדער איינער פון אונז.

עלעקטרישע קראַפֿט

אפשר וועט זי אונז זאָגן באַשייד, וואָס זי מיינט?

ט א ר ף

איך קען דעם מענטשנס נאַטור נישט פון היינט, איך בין גע-
וואוינט מיט אים פון לאַנגער, לאַנגער צייט. עס געפינט מיך
דער פויער אין פעלד און נעמט מיך מיט אַהיים, הייצט מיט
מיר דעם אויוון איין. הער איך זיך צו זיינע רייד איין, פאַר
מיר פאַרטרויט ער זיין האַרץ: ווען ער וואָלט נאָר רעגן גע-
האַט צו דער צייט, וואַרעמקייט גענוג זיינע פעלדער רייף צו
מאַכן, די קאַרטאָפֿל פעט, די אייטערס פול - און אַלץ אַזעלכע
רייד. ניין, ער איז גאַרנישט אזוי געטלעך, ווי איר מיינט.

אַסיד

דער מענטשן-שפּיאַן, דער מענטשן-הונט - ווי זי רעדט מיט
גלאַטיגער צונג.

ט א ר ף

עס הלומען די מענטשן פון לאַנגע, לאַנגע צייטן פון אַ פעלד,
וואָס וואַקסט אַליין - וואָס ליגט ערגעץ פאַר זיי אָנגעגרייט,
אַ לוינ פאַר אַלע זיינע מי און ליידי. - אַ לאַך אין דר'ערד -
זיין קאָפּ צו פאַרדעקן פון דער נאַכט, - אַ קלייד איבער זיין
נאַקעט לייב - פאַר דעם ווינט און פאַר דער קעלט. פון
אונז וועט ער אָפהענגיג זיין. עס דינט נישט דער מענטש
קיינעם אזוי געטריי - ווי זיין אַרעם שטיקל ברויט, און אַנ-
שטאַט דאָרט צו דער נאַרישער זון, - צו אומבאַקאַנטע פּלאַ-

געטן - ווער וויסט? מיר וואָלטן צו געטער געוואָרן פראַק-
 פאַמירט, פאַר אונז וואָלט ער טעמפלען געשטעלט, די קויל
 אויפן הייליגן אַלטאַר אויסגעשטעלט - פאַר איר צו זינגען אַ
 געטלעך לויב. - וואָרום, נאָך אַלעם זענען מיר דאָך די -
 וואָס באַזאָרגן אים דאָס שטיקעלע ברויט!
 אַלע בלייבן שטיל און פאַרגאַפט

קאָך-קויל

איך מיינ עס אויך אַזוי. דער מענטש איז אַ זייער דאַנקבאַרע
 חיה. ווי ער נעמט מיך דאָס אַרויס, ווי ער האַלדזט מיך - ווי
 ער קלאַמערט זיך אין מיר פאַר דעם ביסעלע וואַרעמקייט,
 וואָס איך גיב אים. און ער זויגט דאָך פון אונזער ברוסט
 סיי-ווי-סיי. און יעדע אַם האָט ליב דאָס קינד, - וואָס שטילט
 זיך מיט איר מילך. האָב איך רעכט, צי ניין?

גריפעל

און איך קען אייך נאָר באַשטעטיגן איינס: אַזוי ווי אַן אַלף -
 איז אַן אַלף - און אַ בית - איז אַ בית - אַזוי האָב איך
 פאַרשריבן שוואַרץ אויף ווייס, - אַז אַן מענטש איז נישט אַ
 קיין גאָט, - ער איז עס, וואָס האָט אויסגעפויגען זיין געט-
 לעכע קראַפט, אַז נישט וואָלט אַלעס נאָר געווען „עלעמענט“.

די מענט-קויל

וואָס מיינט איר, חברטאַרינס, איך מיט מייין פראַכט און גלאַנץ
 בין די ריכטיגע געטלעכע רעפרעזענטאַנץ, - פון קאָפּ ביז צו
 די פיס איז דאָך נאָר אַלעס גלאַנץ.

אַסיד

וואָס מיר פראַכט, וואָס מיר גלאַנץ? - דער עיקר איז די
 אימה, דער עיקר דער נט, - מורא באַדאַרף מען האָבן פאַר
 אַ גאָט - אַז נישט איז גלייך - שטינק און שטאַנק. - מיט
 דונער און בליץ. - דעם מענטשן באַדאַרף מען האַלטן תמיד
 אין שרעק.

גריפעל

איר וועט זיך שפעטער מיט דער געטלעכקייט טיילן, דאָס
 לעבן וואַרט אויף אונזער פראַצעס.

פוחות

ברודער גריפעל, דו ביסט געלערנט - זאָג אינז, וואָס צו טאָן ?

עלעקטרישע קראַפט

צו נעמען דעם מענטש אין געפאָנג, איינצושפּאַנען אים אין אינזער ראָד. דעם מענטש באַדאַרף מען בינדן מיט זיין אייגענעם שטריק, ווי שוועסטער טאָרף זאָגט, אָט וואָס. עס ליגט דאָ צווישן זיי אַ פּאַנטאַזיאַר, וואָס נעמט מיראַזשן אָן פאַר רעאַליטעט - האָט געוואָרפן צווישן די מענטשן די לעגענדע פון וואונדערלאַנד. וואו עס וואַקסט ברויט אָן גע-אַקערט און אָן געזייט. לאַמיר לעבעדיג מאַכן זייער חלום פאַר זיי: די גרוב וועט ווערן זייער היים, דער פונק - די זון, די קויל - גאָט.

פוחות

אַבער ווי אזוי טוט מען דאָס ?

גריפעל

געבוירן זענען מיר אַלע דורך איין געבורט, שטאַרבן וועלן מיר אַלע דורך איין טויט. - געשפּאַלטן ליגט יעדער פון אינז. ערגעץ-וואו איז די העלפט פון אינז און בענקט נאָך אינז, ווי מיר נאָך איר. אַליין זענען מיר גאַרנישט. אַלטע בחורים, פאַרזעסענע פּלות. געאיינציקט אין טויט, געפאַרט אין לעבן. ווילן מיר פרוכטבאַר זיין - מוז יעדערער פון אינז אין שדוכים שטיין.

עלעקטרישע קראַפט

ברודער גריפעל איז פאַרקראַכן אין פּילאָזאָפּיע. דאָס קומט אים פון צופיל ביכער שרייבן. עלעמענטן רעדן נישט - עלע-מענטן טוען.

קאָך-קויל

איך בין דאָך שוין אַ קויל אין די יאָרן, נאָר אַזעלכעס האָט מיר נאָך נישט פאַסירט. בין דאָך שטענדיג געוואוינט אַליין מיט מיין פּייער-טאָפּ צו גיין שלאָפן, און אויף מיינע אַלטע יאָרן זאָל מיר נאָך זיין אַזעלכעס באַשערט ?

אסיד

עוף און פאך - געהערט א זאך? ווילן מיט מיר א שידוך טאן? איך וואָרן אייך פאַראויס - איך וועל דער כלה אָן אויג אַרויסנעמען, אַלע האָר פון קאַפּ אַרויסרייסן. אַ, איך ווייס שוין, וואָס איך וועל טאָן.

די מענט-קויל

איך וואָלט נאָר געוואָלט וויסן, ווער עס וועט מיין מחותנתטע זיין, דעם יחוס נאָר נישט איינצורייכטן.

גריפעל

עס וועט אייך גאַרנישט העלפן. די, וואָס ווילן נישט מיט גוטן ווילן צו דער חופּה גיין - וועלן ווערן געשלעפט ביי די צעפּ אין חתנם בעט.

עלעקטרישע קראַפט

איצט זאָג אונז, וואָס איז צו טאָן. פון אַלע רייד ווייסן מיר נאָך נישט, וואָס איין און וואָס אויס.

גריפעל

עס האָט דער מענטש דורך מיר פאַרשריבן שוואַרץ אויף ווייס אין גרויסן בוך: ווער מיט וועמען און ווער מיט וואָס עס האָט צו באַשאַפן אַ פּאָר. די עלעמענטן מוזן פרוכטבאַר זיין. אַ גרויסע חתונה מוז קומען איבער דער וועלט. אַלעס, אַלעס מוז אין שדוכים שטיין. עס איז נישט דאָס קאָכן, עס איז נישט דאָס זידן - דער עיקר דאָס מישן; אַבי עס זאָל גע-שען דער אַקט. וואָג און מאָס קומען און שטעלן זיך אין קאָן. פאַרם איז אַ מינדערווערטגיגע זאָך. זי שלעפט זיך ממילא נאָך - מיט יעדער געבורט. איצט טו איך אָן די בריילן און שלאָג אויף דאָס בוך ער טוט זיך אָן אַ פּאָר בריילן, שלאָגט אויף אַ בוך עלעקטריש ליכט, לייכט מיר צו, עלעקטריש ליכט באַלייכט אים איצט דוף איך אויס די זונגים. עלעמענטן, הערט זיך נאָר גוט איין, עס זאָל נאָר נישט געשען קיין טעות. ער ציט מיט דער האַנט אין דערלופטן דער מיט דעם - און דער מיט דעם מישן זיך אויס

און עס קומט דערפון אַ דריטט אַרויס! ער כאַפט אויף פֿון דער ליפֿטן

כוחות און וואָרפט זיי צוזאַמען

אַ דונערן, אַ בליצן, אַ שלאַקס רעגן פֿאַלט אויף דער בינע

ג ר י פ ע ל

רופט אויס

איצט זענען מיר געטער אַליין!

פערטער אקט

די סצענע הערט פארוואנדלט, ווי ענדע צווייטן
אקט. די גרעכער ליגן שוין אלע אין איין קופע
פארווענדולטע. זייער אלטן, ראנגלענדיג זיך מיט
די לעצטע פוחות, באווייזט נאך סמנים פון לעבן.
ער הערט זיך אין צו ווייטע אפהילכנדיגע קלעם

זיי צו וו

ווער איז דאָרט? ווער? ער הערט זיך איין ברידער, מען קומט, מען קומט — הערט זיך איין! — אָ, אַלע זענען זיי שוין פאַרווענדזלט געוואָרן, ווי די הערינג. — שווייגן. — ער איין הויבט זיך אויף, נעמט אַ האַק און לויפט צו צו דער קוילן-וואַנט — און פרוּאהט האַקן. — די גאָזן אָבער, וועלכע האָבן אים אַרומגערינגלט, וואַרפן אים צו רידער אָ, שטיקנדיגער עלעמענט. פייערדיגער געשטאַנק, אַוועק פון מיר, — אָט באַלד, אָט שוין קומט אָן דער מענטש — ניין, איר וועט מיך נישט פאַנגען, — צו דער זון, צו דער זון — ברידער, דאָס לאַנד! דאָס לאַנד! ער פאַלט אום -- אין שווייגן. אַ לאַגע שווייגנדיגע פּויזע, איינציגווייז זעט מען, ווי די פּוהות זשומען אַרום די געטאַלענע פּגרים, ווי גלי-ווערים, דאָ צינדן זיי זיך אָן, דאָ לעשן זיי זיך אויס, גאָזן קאַכן זיך, און צוּלען זיך, ווי קרישטאַלן אין אַ גלאָז. — ווי קריכנדיג אין פייערדיגע שוורן אַרויף און אַראָפּ, אַראָפּ און אַרויף — באַוועגנדיג מיט לייכט און שטראַלן די לייגנדיגע פּגרים, — פון דעם לייכט אַרויס זעט מען, ווי די פּגרים הויפּן זיך אָן צו באַוועגן, איינציגווייז — ביז זיי וואַקסן אויס צו איין באַוועגלעכע מאַסע, וועלכע קומט אַרויס צו שווימען פון פאַרנעפּלטן לייכט, ווי רוחות, שאַטנס, מענטשן און נישט קיין מענטשן — פאַרהוילן הינטער אַ געוועב פון געדיכטע שליייערס.

זיי צו וו

פון נעפל אַרויס

נאָך מיר, חברים. — דאָ אויף דער זייט האָט עס זיך באַוויזן.

ש ט י מ ע ן

הינטער אים

וואו? זייצעוו, וואו?

ז י י צ ע ו ו

ערשט וואָס געווען. - ערשט וואָס געזען - אַ שטראַל לײכט
האַט געגעבן אַ בלאַסק - איך האָב דערהערט אַ קלאַנג.

ש ט י מ ע ן

הינטער אים

מיר זעען גאַרנישט, מיר הערן גאַרנישט - מיר זענען טויט.

ז י י צ ע ו ו

ברידער, ניין, - נאָך אַ טריט, נאָך צוויי - נאָך מיר - אויף
דער זייט - דאָ האָט עס זיך באַוויזן - מיר וועלן עס גע-
פינען - עס קומט, עס קומט צוגיין.

ש ט י מ ע ן

וואָס לאָזט ער נישט שטאַרבן רואיג?

אַ נ ד ע ר ע

וואָס ציגאַנעוועט ער אונז - וואָס לאָזט ער נישט די קאַפּי-
טעס אויסציען רואיג.

אַ נ ד ע ר ע

לאָזט, ברודער זייצעוו, שטאַרבן רואיג.

ז י י צ ע ו ו

ניין. - ניין. איר הערט נאָך - איר זעט נאָך, - איר גייט
נאָך מיר. נאָך מיר - פון דאַנען הערן זיך די שטימען. פון
דאַנען אָט די קלעפּ אין דער וואַנט - אָט באַלד. באַלד וועט
זיך באַוויזן די זין.

אַ נ ט אָ נ ס ש ט י מ ע ן

בחיים, חברים, דאָס זוכן. איך, אַנטאָן, דער רוס, זאָג: עס
איז גאַרנישטאָ, גאַרנישטאָ פאַרן אַרימאָן.

ש ט י מ ע ן

גאַרנישטאָ פאַרן אַרימאָן.

ס ל ו ש א ס ש ט י מ ע

איז געגאנגען דער הויכער סטאך מיטן בלינדן יאן זוכן דאָס
לאַנד - און זענען קיינמאָל נישט געקומען צוריק.

ס ע ו ו ע ר י ן

אַבער עס מוז דאָך ערגעץ וואו עפעס זיין - זאָגט, ברידער,
איז דאָ, צי ניין?

אַ נ ט אָ ן

גאַרנישט איז דאָ. גאַרנישט, בלויז ציגאַנעוועריי פאַרן אַרימאַן.

ז י י צ ע ו ו

שטעלט זיך פלוצים אָפּ און ווייזנדיג זי אין דער פינסטערער נאַכט
חברים, זעט - זעט - זעט.

ש ט י מ ע ן

וואָס זען? - מיר זעען נאָר בלויז קויל.

ז י י צ ע ו ו

ווייטער. - קוקט. - איר זעט, עס הויבט זיך אַ וואַלקן, עס
וויקלט זיך עפעס פון שאַטן אַרויס - עס אַנטפלעקט זיך -
וואָס דאָס, - קוקט, בערג-שפיצן שטאַרצן פון טוי אַרויס -
בעזים-וועלדער שטאַרן אַ טומאַן אדורך, זעט!

ש ט י מ ע ן

אונזערע אויגן זענען בלינד - מיר זעען גאַרנישט. נאָר קויל.

ז י י צ ע ו ו

עס איז נאָך פאַרהילט אין מאַרגן-גרוי. - דערשמעקט עס מיט
דער נאָז - דערפילט איר נישט אַ פייכטקייט פון גראַז? נאַכט-
פאַרעס הויבן זיך איבער סטאַווּן אויף. - דערשמעקט, דער-
פילט - ערד, מיר טרעטן אויף ערד!

ש ט י מ ע ן

וואו... וואו...

ז י י צ ע ו ו

ווייטער, ווייטער - עס אַנטפלעקט זיך אַ לאַנד פון נאַכט
אַרויס, ווייט און ברייט - אַ, עס גרינט זיך שוין אין מאַרגן-
גרוי, - מיינע פיס זענען באַדעקט מיט טוי. - מיינע אויגן,

מיינע הענט זענען פייכט. מיר זענען אויף פעלר, אויף פעלד.

א גרויסע בארענגונג

שטימען

רופן שוין

יא, יא.

סעווערין

שרייט אויס

מיינע פיס אין גרעזער איין. - קשאקעס רינגלען מיך צרום-
איז עס פארנאכט, צי וואָס?

שטימען

יא, יא, מיר אויך.

סלאשאַ

מיט גרויס פרייד

שווייגט, שווייגט, איך הער זשאַבעס קוואַקען אין אַ זומפּ. -
איך דערפיל מיסט פון אַ קו, - ערגעץ-וואוּ מוז אַ פאַשע-
פעלד זיין, וואוּ אין דער נאָנט - „לאַנגעשיין“, - צי וואָס?

סעווערין

באַזשע מוי! עפעס וואָס שטאַרט מיך אין דער נאָז. - איך
דרעפטשע אין אַ בלאַטע. ניין, עס איז אַ כלעבנע. - חזרים
קוויטשען. - כמאראווקאַ - די היים. - באַזשע מוי - וואָס
איז דאָ?

אנטאנס שטימע

רייטנויג זיך

וואו, וואו? - זאָנט וואָס -

טאַני

מיט פרייד

שטייט, שטייט! אַ באַרג, אַ ציפּריס-בוים, עס בלישטשעט אַ
ווייסע וואָנט פון אַ הויז. אויף דער שוועל שטייט אַ פרוי, פון
אַ שוואַרצער קאַפע קוקט אַ געזיכט צרויס... עס איז מיין מוטער
וואָס וויינט.

ש ט י מ ע ן

רופן שוין מיט פרייד

זעט, זעט!

עס לייטערט זיך וואָס אמאָל מער אויס אין עס אַנטפלעקט זיך אַ מאָדנע וועלט: —
פעלדער, וועלדער, גערטנער, אַלע באַוואַקסן מיט תּבוֹאוֹת און פּרוּכטן, נאָר אַזעלכע
אויסטערלישע, וואָס אין לעבן זעט מען נישט. — ווי קוילן-אַרטיק, ווי געוויקסן, וואָס
שמאַכטן אין מדבר, קאָקוסן און קליינע איינגעדאַרטע נאָדל-ביימלעך. עס באַווייזן
זיך אויך הייזלעך, נאָר די הייזלעך זענען ווי שוואַמען אַרויסגעוואַקסן פֿון דער ערד.
זייערע דעכער מיט מאָך און קאָרע באַוואַקסן. — אַ וואַסער, מיניאַטורן-אַרטיג,
שלענגלט זיך אויך פֿאַר די הייזער. — אַלעס, ווי יאָפּאַנעזישע מיניאַטורן, נאָר
וואָס שרעקט און באַפּרעמדט אַממיינסטן — איז די באַלויכטונג, די באַלויכטונג נישט
פֿון טאָג און נישט פֿון נאַכט. — ווי פֿאַר אַ שטורם. קיין שטראַלן זעט מען נישט,
דאָס ליכט האָט קיין שאַטן נישט, און די הייזער שטייען ווי קינדערשפּילעכלעך איינס
נעבן אַנדערן. אַלע וואַרפֿן זיך אויף דרײַערד און שטרעקן די הענט אויס צו דער
דערשיינונג — שטום, אָן ווערטער.

ס ע ו ע ר י ן

מיט פרייד און ערשטוינען

צי חלום איך, צי זע איך אויף דער וואַר?

זיי צעוו

מיט פרייד

חברים, דער מדבר בליט!

אַלע נאָך אים

מיט פרייד

דער מדבר בליט!

ווענסעלאַאוס

קומט אַנצולויפֿן אַ צעיאַכמעטער

וואָס טאָן — ברודער זייצעוו, זאָג!

אַנטאָן

מיר באַדאַרפֿן שיקן מענטשן אויסשפּירן דאָס לאַנד, וועלכעס
איז פֿאַר פּאַשע גוט, וואָס פֿאַרן אַקער, און וואָס פֿאַר דער
קי.

ס ל ו ש א

איך האַלט מיט הראַמאַדע, וואָס הראַמאַדע וועט זאָגן, וועט זיין געטאָן.

ס ע ו ו ע ר ין

נישט געאיילט און נישט געיאָגט. מען באַדאַרף וויסן, ווען און וואָס, וויפֿל פעלד און וויפֿל וואַלד. נאָך די קעפּ באַשטי-מען דאָס לאַנד, צו מוז אַלעס מיט אַ סדר זיין.

ס ל ו ש אַ

געוויס, פון איילן קומט קיין גוטס נישט אַרויס.

אַ נ ט אָן

אויסמעסטן באַדאַרף מען יעדן זיין טייל, וויסן וואָס איז מיין, און וואָס איז דיין. ציען אַ שנור, שטעלן אַ פֿלויט.

ו ו ע נ ס ע ל אַ א ו ס

יאָ, טאַקע אַזוי צום טערק, ווייזט אים אָן דו זעסט דעם באַרג דאָ, וואו עס וואַקסט דער ציפּריס-בוים — דאָס וועט זיין מיין, פון ציפּריס ביז צו דער זילבער-סקאַלע וועט מיין גרענעץ זיין, איך וועל מיר אויפשטעלן אַ פּאָן.

ט ע ר ק

איך בעט דיך איבער טויזנט מאָל. די סקאַלע איז טאַקע דיין, דער ציפּריס איז מיין. — וואו ציפּריסן וואַקסן, דאָרט איז שוין טערקיי. ביידע אמפּערן זיך צווישן זיך.

ט אָ נ י

רייטט זיך צווישן זיי אַרײַן

מיינע פריינט, בחנם געאַמפּערט, בחנם געשפּאַרט — אַלעס איז מיין. סקאַלע און ציפּריס — גוט פאַרן וויין.

אין אַן אנדער גרופּע

ס ע ו ו ע ר ין

און איך וועל מיר נעמען דעם טייל אין טאָל. איך האָב ליב, עס לויפט אין דער נידער אַרײַן. ביי אַ טייך — אַזוי ווי אין דער היים — מיין גרענעץ וועט אויף יענער זייט זיין, ביים טאָפּאַלן-ראָוו.

ס ל ו ש א

דאָס איז שוין נישט שייַן. מיר זענען טאַקע שכנים אַ פּאָר -
נאָר דער טייך איז מיין. זעסטו נישט, צי וואָס? עס גייט אין
מיין גרענעץ אַריין, - ביז צום וועלדל העט, וואָס באַלאַנגט
צו אונז ביידע.

אַ נ ט אָן

ניין, ניין - דאָס וועלדל איז מיין. אַמפּערן זיך צווישן זיך.

אַ ש ט י מ ע

דאָס, ברוּדער, וועט נישט גיין. אַלעס מוז צו דער הראַמאַדע
זיין. - צו קיינעם טאָר נישט געהערן אַ שישקע פּון אַ בוימ,
אַ האָר פּון אַ וויידל. - אַרעם און רייך מוזן זיך טיילן גלייך.
זיי אַמפּערן זיך.

ז י י צ ע ו

לאַכט

כאָ, כאָ, כאָ, ווי דאָס האָט זיך אַביסל צוקריגט. נאָך נישט
דערשפּירט דעם געשמאַק פּון דער ערד - און דאָס קריגט
זיך שוין איבער זיינע גרענעצן. האַלט, ברידערלעך, דעם
אַפעטיט איין.

די פּויערן לויפן און כאפּן זיך יעדער זיין טייל

ס ע ו ו ע ר ין

די כאַטקע וועט זיין מיין - זי שטייט אין טאָל.

ס ל ו ש א

און די איז מיין - אַרום איז אַ סאָד, דאָס איז שייַן.

אַ נ ט אָן

לויפט צו און כאפּט טאַגיס חלק - וואו עס וואקסן ציפּריסן.

ט אָ נ י

ניין. יאָגט אים ארוק דו זעסט נישט - צי וואָס, דאָ וואַקסט
טייטלעך, וויין. דאָרטן וואַקסט קרויט. ער ווייזט אים אויף אן אנדער פעלד.
ד ע ר י אַ פּ אָ נ ע ר

קומט פּון זיין הייזל ארויס. ער איז שוין אין גאַנצן באוואקסן מיט אַ לאַנגער באָרד, היי
אַ ווילדער טייחל-גאַט. האַלט אין אַרעם זאַנגען-רייז.

זעט, זעט. פאר דער טיר ציען זיך פעלדער מיט רייז ביז
אין שטוב אריין - וועט דאָס צו עסן זיין. כּי, כּי, כּי.

ד ע ר ג ר י ך

קומט נאך נאך אים מיט ארעמט פּויל מיט קוקרוזע

פאר מיין הויז וואַקסט קוקרוזע אַ פעלד. זעט דעם ווייך,
הונדערט קערנדלעך אין אַ בעזימל, איינס און איינס. דיק ווי
אַ נוס, עס גיסט זיך דערפון דער מאַלץ, איך האָב שוין אַ מויל
מיט וואַסער פּויל. - ווער האָט דאָס געגעבן אַזוינס?

ט אָ נ י

שטופט אים אוועק

מענטשן, הערט, אַ גאַנצער וואַלד פון איילבירטן אויסגעוואַקסן
פאר מיין שטוב. נישט פאַראַקערט, נישט פאַרזייט, אַזוי ווי
עס שטייט, אַזוי ווי עס גייט - געוואָרן פון זיך אַליין. זעט
דעם אייל, זעט דעם האַניג. אַ, וועט זיין מיט וואָס די לאַקשן
צו באַפעצן. וואָס באַדאַרף מען מער, וואָס? איך בין נאָר
אַ בעלן צו וויסן, וואו עס וואַקסט דער וויין - עס זאָל נאָר
דעם האַלז צו באַגיסן זיין.

ס ל ו א

וועלכער איז אין גאַנצן באַוואַקסן געווארן מיט וואַל און האָר, ווי אַ סטראַשילדע - האַלט
אין אַרעם אַ פאַר קעפלעך קרויט, קאַרטאַפּלעס, ברויט, וועלכע ער דריקט צו זיין האַרץ מיט
גרויס ליבע צו

מענטשן גוטע, מענטשן האַרציגע, זעט די קאַרטאַפּלעס, - זעט
דאָס קרויט. ביי אונז אין דער היים נאָר אין לאַנגעשיין,
וואַקסט דאָס ער ווישט זיך די טרערן פון די אויגן מיט פרייד אַזעלכע
ליבע - אייגן ברויט ער קושט די קאַרטאַפּלע אַ קערצל אַ גאַנץ אין
אַ לאַך. הונדערט לייבלעך אויף אַ קרויט. זעט ווי עס שיילט
זיך, ווי פלייש. זעט, ווי עס ברעכט זיך, אַזוי ווי ברויט. -
אַז איך האָב עס דערזען אַרויסשטאַרצן פון דער ערד - האָט
עס מיר געגעבן אַזאַ צופּ ביים האַרץ, אַז איך האָב געוואַלט
אויסשרייען: יעזום מאַריע! וועט, גאָט צו דאַנקען, זיין צו עסן
פאַר דעם מענטשן און פאַר דעם פי. יעזום זאָל נאָר געבן,

אז די חזרמלעך זאלן זיך גוט אויסבריען - וועט שוין נישט צוזארגן זיין וואָס.

סעווערין

וועלכער איז געקומען נאָך אים, באוואקסן האלץ און פעל, ווי א רוסישער בער, שלעפט זי פיס, טראגנדיג אין זיינע הענט זאנגען ווייזן, ביטלעך קאָרן סלוישא, ברודער, אויסגעוואַרט זיך אַ צייט פאַר דעם מענטשן, דעם אַרימאָן. וואו דו גייסט און וואו דו שטייסט, דרעפטשעסטו אין ברויט, אַזוי ווי די בהמה אויף דער פאַשע אין זומער-צייט. ווייסט נישט, וואו פריער צו שטעקן די נאָז - צי אין קאָרן, צי אין ווייץ - פאלן זיך אין די אַרעמט, און צווייגען זיך פאַר פרייד.

אַנטאָן

א צעיאַכמערטער, מעסט דאָס פעלד אַרום מיט אַ שטריק - שרייט אַלעס דאָס איז מיין, אַלעס איז מיין.

סעווערין

עס וועט זיין פאַר אַלע גענוג - וואו איז זייצעוו, ברידער? - זעט, ער שטייט דאָרט גאָר אַליין. ער קומט צו צו זייצעוו זייצעוו, ברודער ער נעמט אים ארום אַלעס איז וואָר - וואָס דו האָסט אונז פאַרצייילט. - ער האָט אונז אין דעם לאַנד אַריינגעבראַכט. אייגענער דו, - זע, ווי דאָס פאַלק פרייט זיך מיטן ברויט. - אָבער וואָס שטייטו גאָר אַזוי אַליין און זאָגסט קיין וואָרט - וואָס איז מיט דיר?

זייצעוו

איך זוך די זון. אַלעס איז דאָ, ברויט, קרויט, וויין. גאָר וואו איז די זון, פאַטערל סעווערין? - צי האָט זי זיך באַ-האַלטן, וואָס?

סעווערין

געפונען אַ צייט צו קלערן וועגן דער זון. - דו קלער בעסער וועגן דיר, די פויערים כאַפן אויס די ערד. - יעדער זיין טייל - וועט באַלד נישט פלייבן פאַר דיר.

זייצעוו

איך האָב מורא, אַז עפעס איז נישט רעכט - איך בין אַ בעל־ן
צו וויסן, פון וואָס פאַר הענט עס איז געגעבן.

אַנטאָן

מיר איז דאָרט אַלץ איינס - ווער עס האָט געגעבן, דער זאָל
זיין געלויבט.

זייצעוו

אַבער זע, אין וואָס פאַרצ הילוך דו גייסט, - ווי דער טייוול
אויפן דאָך.

אַנטאָן

וואָס איז דער חילוק, ווי דער אַרימאָן גייט אָנגעטאָן, אַבי עס
איז אים וואַרעם - ווער קוקט זיך דען אויף אים סיי ווי סיי
אַרום?

זייצעוו

עפעס וואָס געפעלט מיר נישט. עפעס וואָס קומט מיר נישט
אויס גלייך - אָן געאַקערט און אָן געזייט.

אַנטאָן

פאַר דעם אַרימאָן, אַ באַלוינונג פאַר דער גאַנצער צייט פון
זיין נויט.

גריך

דאָס איז גערעדט.

סלושאַ

איך בין נאָר אַ בעל־ן צו וויסן - וואָס דאָס פאַלק וועט איצ-
טער טאָן. - דו קענסט דיר אַרומגיין מיט פאַרלייגטע הענט
אַ גאַנצן טאָג, האָסט נישט וואָס צו זאָרגן וואָס, נאָר אָפן האַלטן
דאָס מויל, - אַז די פלוימען זאָלן דיר גלייך אין פּיסק פאַלן -
כאָ כאָ כאָ, וואָס וועט דער מענטש טאָן וואָס?

גריך

איך וועל שלאָפן גאַנצע טעג און גאַנצע נעכט. פאַר דער
גאַנצער צייט, וואָס מען האָט געמוזט זיך אויפהויבן אַזוי
פרי. איך וועל שלאָפן, ווי לאַנג איך וויל, ווי לאַנג מיך גלוסט -

ביזן ווייטן טאָג אַרײַן. אָט אַזוי וועל איך מיר אויסציען מיין
נע ביינער. - קיינער וועט איבער מיר קיין האַר נישט זיין.

ט אָ נ י

ווייט איך שוין, וואָס בעסער צו טאָן. - איך וועל מיר מיין
נע גיטאַרעס אויספוצן מיט בענדער פיל - און פאַר יעדן
פענסטער סערענאָדעס זינגען. - ער זינגט און שפילט אויף דער גיטאַרע
איך וועל די ווייבער אין די גערטנער נאַכלויפן - אין די
כאַלופּעס זיצן ביז שפעט אין דער נאַכט - און באַלמוטשען
זיי אויף שטיק.

ס ל ו ש א

און איך וועל זיצן אויף דער שוועל פאַר מיין טיר, די לילקע
רויכערן און לאַפּקעס נייען. נייען וועל איך לאַפּקעס פאַר אַלע
פייגעלעך אַנצוטאָן. פאַר אַלע פייגעלעך, פאַר אַלע טייבעלעך,
וואָס לויפן אין גאַרטן אַרום. יעדער טאָג וועט - זונטאָג זיין.
אָ, יעזוס, מאַריאַ!

י א פ א צ א נ ע ר

און איך וועל זיצן גלאַט אַזוי. קוקן, הערן - הערן און קוקן.
גלאַט אַזוי און גלאַט אַזוי. - כּי, כּי, כּי!

ס ע ו ו ע ר י ן

און איך וועל מיר די באַרד אויסקעמען - איין מאַל אַהין,
אייןמאָל אַהער. אַ וואָנסע אַרויף - אַ וואָנסע אַראָפּ. די האַר
מיט חזיר-שמאַלץ אויסשמירן און פאַר די הייליגע בילדער
זיך בוקן.

ט ע ר ק

איך וועל פּלאַשן-לילקעס רויכערן און קאָווע טרינקען. די וויי-
בער וועלן טאַנצן און איך וועל קוקן. - דאָס וועט זיין מיין
צייט-פאַרטרייב! אַלע זאַכן מיט פרייד

ס ל ו ש א

עס וואָלט נאָך געווען, מיט וואָס די קעל נאַס צו מאַכן -
וואָלט שוין אונז קיין זאָך נישט געפעלט. איך זאָל נישט זיין-
דיגן פאַר די רייד - דער מענטש באַדאַרף דעם גאַרגל זיך

אָדורכצושווענקען, אָן דעם טראָפּן נעמט דײַך קײן שום עסן נישט.

ט אָ נ י

דאָ רינט אַ טײך פאַר דעם הויז. אפשר, ווער ווייסט, דער וואָס
האַט געגעבן דעם בײסן, דער וועט אויך געבן דעם געטראָגן
אנטאָן בײגט זיך צו צום טײך, נעמט אַ שלוק — בלייבט אַ מינוט שטײן—און רופט
אויס מיט פרייד חברים — דער טײך רינט מיט וויין!

די פּויערים וואַרפן זיך צום טײך

אַ נ ט אָן

ניין, מיט היימישן ספּירט.

אַלע טרינקען מיט פרייד

ס ל ו ש א

צוויינט זיך פאַר פרייד

אַ, דאָ רינט ער פאַרן הויז. מענטשן זיסניקע, מענטשן טייערע,
די קוואַלן זענען מיט אַקעוויט פול, צו סעווערין ברודער סעווע-
רין, וואָס פאַראַ לעבן וועט איצט זײן?

פאַלט אים אין די אַרעמס און צוויינט זיך פאַר פרייד

אַן דעם גראַשן אין טאַש — שטעק נאָר דעם פּיסק צום ריג-
שטאַק אַרויס — און כלופּע דײַך אָן, וויפל דו ווילסט, —
ווער האָט דאָס אויגז אַזאַ גוטס געטאַן?

ס ע ו ע ר ין

צוויינט זיך פאַר פרייד

ווער האָט אוינזערע נויטן אַזוי געוואוסט? ווער האָט פאַר-
שטאַנען אַזוי אוינזער האַרץ?

אַלע וויינען און קושן זיך. דער עולם כאַפט פון קריג — טרינקען זיך אָן, פרייען
זיך, קושן זיך און טאַנצן

ז י י צ ע ון

כאפט זיך אויף

חברים — דאָ איז עפעס נישט גוט. אָן פּראַצע איז נישטאַ
קײן גליק — אָן שווייס נישטאַ קײן פרייד.

ס ע ו ע ר ין

מיט שרעק צו זייערען

וואָס מיינסטו, ברודער זייערען?

זייצעוו

איך ווייס נישט, פון וואָס פאַר הענט דאָס קומט. - אָבער
עס שטעקט נישט נאָך די פאַרשאַטענע קויל אין דערין?

אַנטאָן

מיר איז דאָרט אַלץ איינס, פון וואָס פאַר הענט דאָס קומט,
דער אַרימאָן האָט נישט קיין צייט צו קלויבן - דער וואָס
גיט אים דאָס שטיקל ברויט, דער איז זיין האַר סיי ווי סיי.

גריך

דער גריך זאָגט דאָס זעלבע, וואָס דער רוס. - דער אַרימאָן
האָט נאָר צו געהאַרן, נישט צו וויילן. - ווען ער וואָלט גע-
קענט טוישן - וואָלט ער דער ערשטער זיין מזל געטוישט -
האָב איך רעכט, צי ניין?

זייצעוו

ברידער, חברים - קוקט זיך אַרום ער ווייזט זיי אויפן טונקעלן געוועל
די וועלט האָט קיין הימל נישט - דאָס לעבן האָט קיין שיינ-
אַלעס איז פאַרמאַכט אין איין פינסטערער גרוב. - אלע קוקן זיך
אַרום - און אַנטדעקן די פינסטערניש

סעוועריין

ערשטוינט

מיר האָבן קיין הימל נישט איבער אונזער קאַפּ. נישטאָ צו
וועמען צו בעטן אין אַ שעה פון נויט!

אַנטאָן

וואָס טויג אונז דער הימל - אַז די ערד איז צו אונז גוט -
האָבן מיר פון דעם הימל אַ סך געהאַט, ווען מיר זענען גע-
ווען אין דרויסן אויף דער פריי? - דער הימל איז פאַר די
רייכע גוט. ווער עס גיט אונז די שיינ - די איז אונזער זון
סיי ווי סיי.

זייצעוו

רופט

ברידער, מענטשן, נישט דאָס איז דאָס אַ שכר פאַר אַלדעם
פיינ, די וועלט האָט אַן ענד. זי האָט אַ גרענעץ, און איר
האַקט זיך אָן אין די ווענט. די וועלט האָט קיין הימל נישט -

צו וועמען אויסצושטרעקן דעם האַלדז - אַ געוועלעב איבער
 דעם קאַפּ. אַ געפאַנגנשאפט פאַרן גוף, - מיר זענען אין אַ
 גרוב. - ביי וועמענס מאַכט אין די הענט - אַרויס פון דאַנען
 געשווינט. איך וועל גיין אויסזוכן אַ וועג צו דער זון. מיר מוזן
 האַקן ווייטער די וואַנט. ער כאַפט די האַק - און לויפט אָפּ, צו זוכן אַ וועג.
 אַ גרויסע באַוועגונג - איבערראַשונג, שוויגן.

אַנטאָן

שרייט צו די אַרומיגע

זאָל אָפּגעבן זיין ברויט ווער עס וויל, איך טו עס נישט אַזוי
 לייכט ער דריקט זיינע שפייזן צו זיין האַרץ גענוג זיך אויסגעקוקט דע-
 רויף אַלע יאָרן פון נויט, קוים זיך נאָך גענוג אָנגעשמעקט -
 הייסן זיי עס שוין לייגן פון דער האַנט. - ווי אַ גנבה פון
 אַ גנב. אַ רוח זאָל נעמען אַלע פיינע לייט - פּפּוי!

סעווערין

גוטע מענטשן, האַט איר אָבער געקלערט דעריבער - וואָס
 קען טאַקע דאָס אַלעס זיין? - איך זאָל נישט זינדגן פאַר
 די רייך, וואָס פאַראַ רוחות עס שטעקן אין דערין - אַז מען
 טראַכט זיך אַזוי אַריין, נעמט דאָך אָן אַ שרעק.

סלוא

וואונדערלעכע זאַכן געשעען היינט.

סעווערין

זאָג דו, וועמען צו דאַנקען פאַר אַלדאָס גוטס. אַ מענטש מוז
 דאָך האָבן אַ האַר איבער זיך. וועמענס נאָמען אָנצורופּן אין געבעט.

סלוא

פאַר וועמען צו פאַלן צו די פיס, וועמען צו קושן די
 האַנט, אָן דער רוט פון דעם „פאַן“ קען קיין וועלט נישט זיין.

שטימען

דאָס איז גערעדט צו דער זאָך. זאָג דו, אַנטאָן ברודער, פון
 וועמענס כוח דאָס קומט אַלעס צו גיין? - ווער איז אונזער
 האַר אַצינד?

אַנטאָן

אפשר איז עס די קויל. - וואָס איז דער חילוק דען, פון

וועמען מיר קריגן אונזער ברויט. — איך זאָג נאָר איינס, אַז
דער וואָס גיט, — דער זאָל זיין געלויבט. — האָב איך רעכט,
צי ניין?

שטימען

וואָס איז דער חילוק דען — אַז דו זאָגסט די קויל — זאָל זיין די קויל.

אַנטאָן

די קויל באַדאַרף מען מאַכן פאַר גאַט. זי, די קויל, באַדאַרף
מען שטעלן אין הייליגן בילד אַריין. פאַר איר באַדאַרף מען
ברענען אַ ליכט.

שטימען

אַז דו זאָגסט די קויל — זאָל זיין די קויל געלויבט פאַר אַלעם
גוטס, וואָס זי אונז טוט.

סלוא

צו סעווערין

פאַרוואָס נישט? אונז איז אַלץ איינס, ווער עס איז דער „פאַן“,
אַבי ער גיט אונז דאָס שטיקעלע ברויט — נעמט מען אַראָפּ
פאַר אים דעם הוט.

סעווערין

לאָמיר ברענען אַ ליכט פאַר דער קויל — און בעטן צו איר
אַ געבעט. זיי נעמען אַ שטיק קויל און שטעלן עס אַוועק. — ברענען דערפאַר
אַ ליכט — און קניען פאַר איר צו דר'ערד

אַנטאָן

חברים, פריינט, וואָס טויג אונז דער הימל, אַז די ערד איז
צו אונז גוט. האָבן מיר פון דעם הימל אַ סך געהאַט — ווען
מיר זענען געווען אין דרויסן אויף דער פריי? ווער עס גיט
אונז די שייך, דער איז אונזער זיין. רשכט, צי ניין?

שטימען

רעכט, ברודער אַנטאָן.

אַנטאָן

די קויל דערנערט אונז, די קויל גיט אונז וואַרעמקייט, זי
גיט אונז ליכט, זי איז אונזער מוטער. מיר אַלע זענען גע-

קנעטן פון איר טייג. מיר זענען אירע קינדער ביו אין אלע
אייביקייטן אריין.

דאָס פאָלק

נאָך אים

מיר זענען אירע קינדער ביו אין אלע אייביקייטן אריין.

אַנטאָן

בעטנדיג פון דער קויל

זי האָט אונז פון אלע נויטן באַפרייט. ווער האָט אַזוי גע-
וואוסט פון אונזער פיין? זי זעטיגט אונזערע באַדערפענישן
ביי אונזער זיין - און נעמט אונז צוריק צו זיך אַריין. -
מיר ברענען מיט איר אין איר פייער - און מיר לעשן זיך
אין איר אַש. מיר זענען אַ טייל פון איר - און זי אַ טייל
פון אונז - מיר זענען גאַרנישט מער, נאָר קויל.

שטימען

קויל, קויל - קויל.

אַנטאָן

די קויל האָט אונז פון אלע האַרן באַפרייט. זי האָט אונז
אויפגעבוידן די הענט, - נישטאָ קיין האַר, נישטאָ קיין קנעכט -
אלע זענען מיר פאַר איר גלייך. נישטאָ קיין האַר, נישטאָ קיין
געזעץ - אַלעס איז מיין און אַלעס איז דיין - אַלעס מעג
מען - אַלעס איז ערלויבט - געלויבט זאָל זיין די קויל.

דאָס פאָלק

הינטער אים

געלויבט זאָל זיין די קויל!

טערק

צו אנטאָנען

ברודער אַנטאָן - בעט צו דער קויל. מיר האָבן ברויט, מיר
האָבן וויין - טרויריג איז. צו לעבן אָן דעם ווייב - אַז עס
זאָל זיין, מיט וועמען אין בעט צו גיין.

פאָלק

ברודער אַנטאָן, בעט צו דער קויל - נאָכן ווייב.

אַנטאָן

דו, וואָס דו האָסט געגעבן דעם ביסן און דעם געטראַנק, געב
אונז דאָס ווייב!

פון דערווייטנס באַווייזן זיך געשטאַלטן, ענלעך צו פרויען, גרויס און אימגעלומפערט,
בהמה- און היה-אַרטיג, גייען און שאַרן ווי טאַדעס בהמות. — נאַקעטע, מיט פינג-
קלדיגע לייבער פון קויל-שטראַפֿן. די מענער שטייען און קוקן אויף זיי מיט שרעק.
און פרייד.

אַנטאָן

קוקט אויף די ווייבער מיט פרייד

ווער האָט אונז אַזעלכע געזונטע ווייבער געשיקט, האָבן מיר
דאָך קיינמאָל נישט געזען אַזעלכע. זעט ווי שטרענג די בריסטן,
ווי פול די בייכער. — זעט, ווי זיי זענען אויסגערוט, אויס-
געשלאָפֿן, — אויסגעפיטערט, ווי די קי.

גריך

זענען מיר דאָך שטענדיג געוואוינט געווען צו זען אונזערע
אין מיסט און דרעק. מיט באַשמוציגטע הענט און פיס. — אויס-
גענאַגטע בריסטן, געלע פנימער, מיט קללות אויף די ליפֿן.

טאַני

זעט, ווי זיי גלאַנצן, זעט, ווי זיי שיינען — זעט, ווי זיי
זענען אויסגעפוצט.

טערק

מיט פרייד

פון פאַרנט שטאַרק, סון הינטן פעט. — באַלייגט מיט אַלדינג-
גוטס.

יאַפּאַנער

כי, כי, כי — עס איז גוט.

טאַני

איך וועל מיר נעמען די, און די, און די.

טערק

דאָס וועט נישט גיין, ווייבער געהערן צום טערק אין האַרעם
אַריין.

אַמפערן זיך.

גריך

ברודער אנטאן, מען באדארף מאכן א געזעץ, אלע ווייבער פאר אלע מענער -- אלע מענער פאר אלע ווייבער צוגלייך.

אנטאן

דאָס איז רעכט. פאר דער קויל, ווי פארן שטויב, זענען מיר אלע גלייך.

יאַפּאַנער

מיט פרייד

כי, כי, כי.

סלאַוואַ

שטופט סעווערינען

וואָס זאָגסטו, ברודער, דערצו?

מענער און ווייבער מישן זיך אויס אין אַ פאַרשופטן אויסגעלאַסענעם קאַראַהאַד מיט פרוכטן און תבואות אין די הענט.

זייצעוון

נאָך פון דערווייטנס

מענטשן, מענטשן, - נאָך מיר, נאָך מיר - איך האָב געפונען דעם וועג צו דער זון!

יִי הערן אים נישט, פארנומען אין אויסגעלאַסענעם טאָגן. זייער קימט אָן צו לויפן מיט פאַרבלוטטיגטע הענט - פאַרשוואַרצט פנים -- דערוועט די אויסגעלאַסנקייט מיט די פרעמדע ווייבער. - בלייבט ערשטוינט פון דערווייטנס. - רופט ענדלעך אויס מיט אַ ווילד קול.

מענטשן, וואָס טוט זיך? זענט איר פי? - ווער האָט אייך אַזוי פאַרוואַנדלט?! זיי באַמערקן אים איצט -- און פּרואוון אים מיט אַריינצו-שלעפן אין קאַראַהאַד. די לאַכנדע ווילדע שטים פון אַלטן

סעווערען

אַ, זייעווען, ברודער, אייגענער, זע, וואָס מיר האָבן אַלעס פיל, ס'ריגט איבערן פּיסק.

זייצעוון

שרייט פאַרביטערט

מענטשן, וואָס טוט זיך מיט אייך - זעט, וואָס האָט אויס אייך געמאַכט די קויל - איר פרעסט קוילן-ברויט. איר זעט

קוילן-ליכט, איר שלאפט מיט קוילן-ווייב. - איר זענט פארהאקט, פארקנאקט אין א פינסטערער גרוב. נאך מיר קומט, געשווינט. - איך האב געפונען א וועג צו דער זון - דארט ווייטער קלאפט דער מענטש צו אונז, ער רייסט זיך אריין - הערט איר דען נישט דאס קלאפן פון די האמערס אין דער קוילן-וואנט. דער ברודער מענטש רופט, נאך א מינוט, נאך צוויי, נאך מיר - געשווינט.

סעווערין

אבער וואואהין? זייצעוו, דו האסט דאך אונז אליין געבראכט דא אהער. דאס איז דאך דאס לאנד, וואס דו האסט אונז צו-געזאגט, פון וועלכן דו האסט אונז אזוי פיל דערציילט. אונזער פינסטערע נאכט האסטו באלויבטן מיט זיין ליכט, אונזער הונגער האסטו געקארמעט מיט זיין ברויט, און איצט, אז דו האסט אונז געבראכט אהער, אז עס איז וואר געווארן אלץ, וואס דו האסט אונז דערציילט - ווילסטו אונז אוועקפירן פון דאנען! פארוואס, זייצעוו ברודער? - איז דיר נישט א שאד דאס ארימע פאלק? - זע, ווי דאס פאלק פרייט זיך מיט דעם ברויט!

אייצעוו

אבער, פאטער סעווערין, נישט דאס איז דאס לאנד, פון וועלכן איך האב אייך דערציילט. יענץ לאנד האט ליכט, האט הימל - האט זונען-שטראל. דאס איז פינסטער, - נאכט, קויל - איר שטינקט מיט קוילן-געשטאנק. - ווי די ווערים, ווי די מיין וועט איר קריכן באלד אויף אלע פיר. קומט מיט מיר - פאר-לאזט די קוילן-גרוב, וואס האלט אייך, ווי די מולן געפאנגען מיטן שטיקעלע ברזיט. איך וועל אייך ברענגען צו דעם טאג צוריק - צו דער זון. געדענקט איר דען נישט די לאנקעס די גרינע, געדענקט איר דען נישט דעם ווייסן שניי? - מיט מיר, ברידער, אוועק פון דאנען - דא איז נאכט, דא איז טויט. - צו דער זון! צו דער ליכט!

אנטאן

צו דער זון, צו דער ליכט! - פיל שונאים האט דער ארי-

מאן. איינער קומט אין נאָמען פון גאָט, דער צווייטער אין
נאָמען פון דער זון. קיינער פאָרגינט נישט דעם אַרימאָן דאָס
שטיקעלע ברויט – אַלע ווילן זיי אים פאַרטרייבן פון טיש. טראַכטן
אויס געטער – אידעאָלן, אַבי צו האָבן אַ קאַנטשיק, מיט וואָס צו
שמייסן אונז. פאַרשאַלטן זאָלן ווערן די שמייסערס – אין וואָס פאַראַ
נאָמען זיי טוען דאָס נישט. – „פאַנעס“ זענען זיי אַלע סיי ווי סיי.

ט אַ נ י

אַנטאָן האָט רעכט. קוים דערלעבט די צייט, נאָך קוים זיך
אַנגעגעסן צו דער זעט, נאָך נישט ריכטיג זיך אָנגעשמעקט
דערמיט – און זיי זענען שוין מיט די באַטעקעס דאָ, צו
פאַרטרייבן אונז פון דעם טיש, ווי דעם הונט!

ג ר יך

און וואָס האָבן מיר פון דער זון געהאַט? – ווי דער מויל-
איזל – שטענדיג בלינד.

ס ל ו ש א

צו סעווערין

וואָס איז וואָר – דאָס איז דאָך וואָר, אַז עס איז זונטאָג גע-
קומען – געלעגן אין קאָרידאָר מיט פאַרמאַכטע שליסעס און גע-
וואָרט נאָר דעם מאַנטאָג אויס. – געדענקסטו דען נישט, שכן?

ס ע ו ע ר ין

דאָס ווייב געמוזט האַלטן די לאַדנס פאַרמאַכט, אַ גאַנצן טאָג,
עס זאָל זיין נאַכט.

ג ר יך

אפשר האָט זי פאַר די רייכע געשיינט – פאַר אונז איז זי
שטענדיג בלינד געווען.

ט ע ר ק

ווי אַ טשוואַק אין דער וואַנט, נישט אַמאָל ווי אַ האַק אין אַ
בעלקע – אַז זיי האָבן דיך געוואַלט – אזוי האָבן זיי דיך
געטוישט.

י א פ א נ ע ר

כי, כי, כי. – אין אַלץ פאַרן קאַרגן ברויט – עס איז דאָך
שוין בעסער דער טויט.

ש ט י מ צ ן

פון אלע ווינקלען ארויס אין א גרויס געשריי

מיר ווילן נישט קיין זון, מיר ווילן ברויט, ברויט, ברויט!

ז י י צ ו ו

דער מלחמה-געשריי פון דער קויל. איך בין אייך געקומען
רופן צו אַ לאַנד אַ פרייען, וואָס ליגט אויף יענער זייט מויער.
איך בין אייך געקומען רופן צו דעם טאָג דעם יונגן, דעם
נייעם, וואָס הויבט זיך אָן פון דער צווייטער זייט. – איך
בין אייך געקומען רופן צו זיך אַליין – צום מענטש, וואָס
שטרעקט זיך אויס צו אייך אויף יענער זייט – און איר
וויסט נישט מער, נאָר ברויט – שקלאַפן וואָס איר זענט, ווי
דער מויל-אייזל אין פינסטערן קוילן-קאָרידאָר. נישט קיין פרייע
מענטשן – קינדער מיט דעם קאַפּ פאַריסן אין דער הויך,
מיט די אויגן געווענדט צום ליכט – ווען אַפילו דאָס לייב
איז צו דער קויל צוגעשמידט. – גאַרנישט מער, נאָר שטיקן-
דיגע קויל – קויל געהערט צו קויל.

אַ נ ט אָ ן

וואָס האָט ער צו רעדן צו אויז אַזעלכע רייד? – מיר זענען
נישט קיין שקלאַפן דאָרט, וואָס יעדער איינער קען אויז
שמייסן מיט דער רוט. מיר זענען פרייע בירגער – ער האָט
באַליידיגט זיין מאַיעסטעט – דאָס פאַלק. עס זאָל אים נישט
געשענקט זיין!

ט אַ נ י

ברודער אַנטאָן האָט רעכט. – וואָס קומט ער צו מיטן קאַנ-
טשיק אין דער האַנט, פאַרטרייבן באַדאַרף מען אים פון דא-
נען, ווער עס זאָל נישט זיין!

ש ט י מ צ ן

שרייען פון אלע ווינקלען

מיר ווילן רוען, רוען.

אַ נ ט אָ ן

פאַרטרייבן באַדאַרף מען אים פון דאַנען, מיט שטעקנס פאַר-
יאָגן, ווי דעם הונט, וואָס קומט אויז שטערן.

אַנדערע

וואָס לײַזט אונז נישט געניסן.

סערק

ער האָט אונז שטענדיג געשלעפט צו אומבאַקאַנטע לענדער,
וואָס מיר האָבן נישט געוואוסט.

גריך

ער האָט אונז קיינמאָל נישט געלײַזט צורו!

אַלע

האַרפן זיך אויף זייערן

אַוועק פֿון אונז. מיר ווילן רוען, מיר זענען מיד!

זייצעוו

גייט איר נישט מיט — גיי איך אַלײַן. איינזאַם שטייט דער
מענטש — און האַקט די וואַנט יעדער איינער פֿאַר זיך אַלײַן.
די סצענע ווערט פֿאַרוואַנדלט און אַנטפלעקט זיך, ווי ענדע צווייטן אַקט. די מענטש
ליגן אַלע, ווי פֿגרים, אויסגעצויגן, פֿאַרווענדזלט און פֿאַרשטיקט. זייער שטייט איר
נער אַלײַן און האַקט אין דער וואַנט פֿון דער קויל מיט די לעצטע כּוחות. ראַנגלט
זיך מיט די כּוחות און גאַז, וואָס שטיקן אים. וואַקלט זיך, אָבער ער שטייט אויף
די פּיס — און האַקט די וואַנט. רעדט, ווי ער וואַלט זיך מיט וועמען געראַנגלט:
גײן, נישט קיין קויל-קנעכט. אַ צוועק פֿאַר זיך אַלײַן. — איך
בין דאָס לעבן מיט טויזנט קעפּ, איך בין דער אָנהויב —
אָבער נאָך נישט די ענד. — וואָס מיינט איר, אז איך בין
אַ טויטער שטיין? — איך בין דער שלײַדערער אַלײַן. איך
וואַרף און איר פֿאַלט. — נאָך נישט בין איך קויל —
איך בין דער מענטש. אַט באַלד, אַט שוין. ער וואַקלט זיך, די
גאַזן שטיקן אים וואָס אַמאָל מער, ער פֿאַלט צו דער ערד און הויבט זיך, ראַנגלענדיג,
זיך מיט זי, אַרויסגעטעמענדיג מיט אַלע כּוחות, און האַקנדיג ווייטער אין דער וואַנט
שטיקנדיגער עלעמענט, פּייערדיגער געשטאַנק, ווי די ווילדע הינט,
האַלט איך אייך אין די רינגען געפֿאַנגען — איך בין דאָס קינד
פֿון דער זון — כאַטש אין געפֿאַנגענשאַפט ביי איר. — די זון
איז אין מײַן האַרץ אָנגעקניפט און איך צי מײַך צו איר.
ביים לעצטן וואָרט גיט ער דעם לעצטן קלאַפּ, פֿון וועלכן עס פֿאַלט אַרויס די שטיק
קויל, אויף וועלכער ער פֿאַלט מיט די לעצטע כּוחות. פֿון דער עפענונג רייסט זיך

אריין א שטראל ליכט, מענטשן מיט ברענענדיגע ליכטלעך אויף די היט קריכן אריין
דורך דעם לאך, טאפן די טויטע, הויבן זיי אויף — זיי פאלן צוריק.

א י י נ ע ר

טאפנדיג די טויטע פגרים

אלעס איז שוין קויל!

א צ ו ו י י ט ע ר

געפינענדיג זייערען אויף דער וואנט

דער האט נאך לעבן אין זיך, געשווינט הילף!

דראמאטישע ווערק פון שלום אש

געזאמלטע שריפטן

ביבלישע דראמען

- I יפתח'ס טאכטער, II שבתאי צבי,
III אמנון און תמר.

סאציאלע דראמען

- I גאט פון נקמה, III מאַטקע גנב,
II בונד פון די שוואַכע, IV יחוס.

נאציאנאלע דראמען

- I משיח'ס צייטן, III אַ שנירל פערל,
II אונזער גלויבן, IV דער טויטער מענטש.

יורשים

- I יורשים, III דער זינדיקער,
II מיטן שטראָם, IV אום ווינטער.
V מאראנען.

פאַרלאַג „קולטור-ליגע“, ווארשע

אלע ווערק פון שלום אש

א שטעטל	}	1
ר' שלמה נגיד		
פילדער און הומארעסקן		2
הימל און ערד		3
אמעריקע		4
צוויי וועלטן		5
דאָס בוך פון צער		6
ארץ ישראל		7
מערי		8
דער וועג צו זיך		9
אַנקעל מאָזעס		10
מאָטקע גנב		11
די פשוטמאכערין פון קאסטיליען	}	12
קדוש=השם		
נייע דערציילונגען		13
די מוטער		14
ביבלישע דראמען		15
סאַציאַלע דראמען		16
נאַציאָנאַלע דראמען		17
די יורשים, מיטן שטראָם, דער זינדיקער, אום ווינטער, מאראגען		18
טויט אורטייל	}	19
חיים לעדערערס צוריקקומען		
פון איין קוואַל		20
פאר יוגנט	}	21
מעשה'לעך פון חומש		
מיין ריזע איבער שפּאַניע	}	22
דער מזבח		

פארלאַג „קולטור-ליגע“, וואַרשע.

